

**T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı**

Doktora Tezi

**ORTA DERECELİ OKULLARDA YÜRÜTÜLEN
REHBERLİK HİZMETLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA**

**Cengiz POYRAZ
2502980143**

Tez Danışmanı Prof. Dr. İrfan ERDOĞAN

İstanbul, 2007

**T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı**

Doktora Tezi

**ORTA DERECELİ OKULLARDA YÜRÜTÜLEN
REHBERLİK HİZMETLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA**

**Cengiz POYRAZ
2502980143**

Tez Danışmanı Prof. Dr. İrfan ERDOĞAN

İstanbul, 2007

ORTA DERECELİ OKULLARDA YÜRÜTÜLEN REHBERLİK HİZMETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Hazırlayan: Cengiz POYRAZ

ÖZ

Bu araştırmada ortaöğretim kurumlarında yürütülen rehberlik hizmetlerinin ne ölçüde gerçekleştirildiği incelenmiştir. Bunun için rehberlik Hizmetlerinin aşağıdaki hizmet alanlarında ne düzeyde olduğu ortaya konulmuştur. **Bu alt hizmet alanları şunlardır:** psikolojik danışma, bireyi tanıma, oryantasyon (okula ve duruma alıştırma), müşavirlik, bilgi toplama ve yayma, yöneltme, çevre, veli ve okul işbirliği, izleme, araştırma değerlendirmedir.

Araştırmada yukarıda belirtilen alt hizmet alanlarında gerçekleştirilen rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi ile çeşitli demografik değişkenler arasındaki ilişkiler araştırılmıştır.

Bu amaçla rehberlik hizmetlerinin durumunu belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirilmiş ve geliştirilen ölçeğin okullardan, seçilen öğrenci, sınıf öğretmeni, yönetici ve psikolojik danışman gruplarına uygulanması sonucu elde edilen verilerin, bazı demografik özellikler arasında ilişki ve farklarının ortaya koyulması yoluyla rehberlik hizmetlerinin durumu açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen okul rehberlik hizmetleri ölçeği kullanılmıştır. Bazı demografik bilgileri elde etmek amacıyla öğrenciler için düzenlenen Anket-1 ile öğretmen, yönetici ve psikolojik danışmanlar için hazırlanan anket-2 formları kullanılmıştır.

Araştırmaya 103 Orta Öğretim Kurumundan 533 öğretmen, psikolojik danışman ve yönetici ve 548 öğrenci katılmıştır.

Araştırmada, rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinin ne durumda olduğunun ifade edilmesinde cinsiyete ve kıdeme göre bir farklılık gözükmezken, öğretmenlerin öğrencilere göre hizmetlerin daha iyi olduğunu ifade ettiği belirlenmiştir.

Anadolu liselerinde rehberlik hizmetlerinin diğ er liselere göre daha iyi durumda olduğu görülmektedir.

Psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümünden mezun olan psikolojik danışmanların puanları alan dışından mezun olan psikolojik danışmanların puanlarından daha yüksektir. Ayrıca mezuniyet sonrası eğitim alan psikolojik danışmanların görev yaptığı okullarda rehberlik hizmetleri daha iyi durumdadır.

Anahtar kelimeler: rehberlik hizmetleri, psikolojik danışma, rehberlik, psikolojik danışman, okul rehberlik hizmetleri  l eği

A STUDY ON COUNSELING SERVICES AT HIGH SCHOOLS

Hazırlayan: Cengiz POYRAZ

ABSTRACT

This study investigates to what extent counseling services are carried out at high schools. For this reason, the study defines to what extent counseling services are in the service areas listed below. These service areas are psychological counseling, knowing the individual (adaptation to school and situation), consultancy, data collection and distribution, directing and orientation the cooperation between environment, guardian of child and the school, following, investigation and evaluation.

In this study, the relationship between the counseling services carried out at service areas listed above and various demographic variables is investigated.

For this purpose, a scale has been developed to determine the condition of counseling services and given to students, teachers, administrators and psychological counselors selected from the schools. Then, the data has been analyzed in order to explain the condition of counseling services through finding relationships and differences among a variety of demographic characteristics.

In this study, school counseling services scale developed by the researcher has been used. Demographic information has been gathered through Survey-1 prepared for students and survey-2 prepared for teachers, administrators and psychological counselors.

533 teachers, psychological counselors and administrators from 103 secondary education institutions participated in this study.

It has been found that there is no difference between gender and experience in expressing the condition of counseling services. However, teachers rated the counseling services higher than the students.

It is seen that the counseling services are better at Anatolian high schools than others.

It has been determined that the counseling services are better at high schools where the counselors are graduates of the departments of psychological counseling and guidance than those where the counselors are graduates of other programs. Additionally, the counseling services carried out by psychological counselors who had education after graduation are better than others.

Key words: counseling services, psychological counseling, guidance, psychological counselor, measure of school counseling services.

ÖNSÖZ

Toplumların nasıl bir toplum olduğu ve olacağı o toplumun eğitimi ile de yakından ilişkilidir. Dolayısı ile toplumun felsefesi ile eğitimi tutarlı olmak zorundadır. Anayasada ve eğitimi düzenleyen yasalarda, çağdaş, demokratik bir toplumun oluşturulması hedefine uygun düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir. Çağdaş ve demokratik toplum insanı merkeze alan hümanist bir anlayışı öngörür. Doğal olarak buna uygun bir eğitim de insanı merkez alan bir anlayışı öngörür. İnsanı merkeze alan bir eğitim anlayışında ise öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik hizmetleri önemli bir yer tutar. Bu durumda eğitimin istenilen nitelikte olabilmesi sunulan öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik hizmetleri ile yakından ilişkilidir. Bu nedenle Rehberlik hizmetleri çağdaş eğitimin olmazsa olmaz unsurlarından biridir. Yani rehberlik hizmetlerinin niteliği eğitimin niteliği ile ilişkilidir. Bu nedenle bu araştırmada rehberlik hizmetlerinin durumu incelenmiştir.

Bu araştırma, birçok insanın katkıları ile gerçekleşmiştir. Öncelikle, araştırmanın başlangıcından sonuna kadar her aşamasında daima desteğini yanımda hissettiğim, eleştiri ve katkıları ile birikiminden yararlanmamın yanı sıra desteğini esirgemeyerek beni sürekli yüreklendirerek motive eden değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. İrfan ERDOĞAN' a içtenlikle teşekkür ederim.

Araştırmam süresince çalışmaları izleyen ve desteğini sürekli yanımda hissettiğim değerli hocam ve bölüm başkanım Prof. Dr. Haluk YAVUZER'e ve değerli Hocam Prof. Dr. Ümit DAVASLIGİL'e teşekkür ederim.

Ayrıca araştırmamın gerek başlangıç aşamasında gerek sonuç aşamasında görüş ve önerileriyle katkılarını esirgemeyen, yardımlarına ihtiyaç duyduğumda seve seve kabul eden Yrd. Doç. Dr. Esra İŞMEN GAZİOĞLU'na ve bölümümüzde görev yapan diğer öğretim üyesi, okutman ve araştırma Görevlisi iş arkadaşlarıma bana verdikleri içten destek için teşekkür ederim.

Araştırmanın istatistik analizlerinin ve yorumlamasının yapılması konularında yaptıkları katkılardan dolayı Dr. Demir Ali Yaşar ERGİN ve Dr. Yasemin DERELİOĞLU'na teşekkür ederim.

Yazdığım metinlerin Türkçe düzeltmelerini sabırla yapan Eylül POYRAZ'a, Anketlerin uygulanması, verilerin girişi ve yazılan metinlerin düzeltilmesi konularında yardımlarını esirgemeyen ve seve seve yardım eden öğrencilerime teşekkür ediyorum.

Ayrıca uzakta olmalarına rağmen hep yanımda ve manevi desteklerini hissettiğim anne-babama ve aileme de teşekkürler.

Cengiz POYRAZ

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLOLAR LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR	xxxvii

GİRİŞ	1
Problem Durumu	1

BÖLÜM 1.....	12
1.1. Araştırmanın Amacı	12
1.2. Araştırmanın Önemi	14
1.3. Araştırmanın Sayıtları	14
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	14
1.5. Tanımlar	15

BÖLÜM 2.....	17
--------------	----

İLGİLİ LİTERATÜR VE ARAŞTIRMALAR	17
--	----

2.1. Öğrenci Kişilik Hizmetleri	17
2.2. Rehberliğin Anlamı	19
2.3. Türkiye’de Rehberliğin Gelişimi	30
2.3.1. Kalkınma Planlarında Rehberlik	35
2.3.2. Milli Eğitim Şuralarında Rehberlik.....	37
2.3.3. Üniversitelerde Rehberlik Faaliyetleri	41
2.3.4. Askeri Eğitim Kurumlarında Rehberlik Faaliyetlerinin Tarihi Gelişimi	44
2.3.5. Mesleki Örgütlenme ve Alandaki Gelişmeler.....	47
2.4. Diğer Ülkelerde Rehberliğin Gelişimi	49
2.4.1. Amerika’da Rehberliğin Gelişimi	49

2.4.2. Avrupa’da Rehberlik.....	52
2.5. Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Hizmet Çeşitleri.....	62
2.6. Problem Alanlarına Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik	70
2.6.1. Mesleki Rehberlik ve Psikolojik Danışma.....	71
2.6.2. Eğitsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma.....	73
2.6.3. Kişisel Rehberlik ve Psikolojik Danışma.....	76
2.7. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmet Alanları.....	78
2.7.1. Psikolojik Danışma Hizmetleri	80
2.7.2. Oryantasyon Hizmetleri	88
2.7.3. Bireyi Tanıma Hizmetleri	89
2.7.4. Yönlendirme / Yöneltilme-Yerleştirme Hizmetleri	89
2.7.5. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri	92
2.7.6. Müşavirlik Hizmetleri	93
2.7.7. İzleme Hizmetleri.....	96
2.7.8. Çevre ve Veli İlişkileri	96
2.7.9. Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri.....	99
2.8. Konu İle İlgili Kaynak ve Araştırmalar	100
2.8.1. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Yapılan Bazı Çalışmalar...	100
BÖLÜM 3.....	155
YÖNTEM.....	155
3.1. Araştırma Modeli	155
3.2. Evren ve Örneklem	155
3.3. Verilerin Toplanması	155
3.3.1. Anket A	155
3.3.2. Anket B	155
3.3.3. Okul Rehberlik Hizmetleri Ölçeği	156
3.3.4. Ölçeğin geliştirilmesi İle İlgili Çalışmalar	156
3.3.4.1. Kapsam Geçerliliği.....	156
3.3.4.2. Araştırma Grubu	157
3.3.4.3. Madde Analizi.....	157
3.3.4.4. Güvenirlik İşlemleri	165
3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	166

BÖLÜM 4.....	167
BULGULAR	167
4.1. Demografik Bulgular	167
4.2. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleriyle İlgili Bulgular	177
 BÖLÜM 5.....	 297
TARTIŞMA	297
Bulguların Tartışılması.....	297
Öneriler	307
SONUÇ.....	310
 KAYNAKÇA	 315
 EKLER.....	 336
ÖZGEÇMİŞ.....	347

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1	: Araştırmaya Katılan Öğretmen Psikolojik Danışman ve Yöneticilerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	157
Tablo 2	: Rehberlik Hizmet Alanlarının (Servislerinin) Madde Analizi Sonuçları	158
Tablo 3	: I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları.....	158
Tablo 4	: II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları	159
Tablo 5	: III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları.....	159
Tablo 6	: IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları	160
Tablo 7	: V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları	160
Tablo 8	: VI. İZLEME HİZMETLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları	161
Tablo 9	: VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları	161
Tablo 10	: VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları	162
Tablo 11	: IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları	163
Tablo 12	: Rehberlik Hizmet Alanlarına Göre Ayırtetme Gücü İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	163
Tablo 13	: I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ Değişkenine Göre Ayırtetme Gücü İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	163
Tablo 14	: II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) Değişkenine Göre Ayırtetme Gücü İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	163

Tablo 15	: III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ Değişkenine Göre Ayırtetme Gücü İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	163
Tablo 16	: IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ Değişkenine Göre Ayırtetme Gücü İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	164
Tablo 17	: V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ Değişkenine Göre Ayırtetme Gücü İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	164
Tablo 18	: VI. İZLEME HİZMETLERİ Değişkenine Göre Ayırtetme Gücü İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	164
Tablo 19	: VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ Değişkenine Göre Ayırtetme Gücü İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	164
Tablo 20	: VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ Değişkenine Göre Ayırtetme Gücü İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	165
Tablo 21	: IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ Değişkenine Göre Ayırtetme Gücü İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	165
Tablo 22	: Araştırmaya katılan Öğrenci ve Öğretmenlerin (Öğretmen, Psikolojik Danışman, Yönetici) Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	167
Tablo 23	: Öğretmenlerin (Öğretmen, Psikolojik Danışman , Yönetici) Görev ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	167
Tablo 24	: Öğrenci ve Öğretmenlerin (Öğretmen, Psikolojik Danışman, Yönetici) Okulların Kalabalıklığına (Büyüklüğüne) Göre Dağılımı	168
Tablo 25	: Öğrenci ve Öğretmenlerin (Öğretmen, Psikolojik Danışman , Yönetici) Kaç Rehber Uzmanlı Okullarda Bulunduklarının Dağılımı	168
Tablo 26	: Öğrenci ve Öğretmenlerin (Öğretmen, Psikolojik Danışman, Yönetici) Okul Türlerine Göre Frekans Dağılımı	169
Tablo 27	: Öğretmenlerin (Öğretmen, Psikolojik Danışman, Yönetici), Cinsiyetiniz Değişkenine Göre Yaşlarının Frekans Dağılımı	169
Tablo 28	: Öğrenci ve Öğretmenlerin (Öğretmen, Psikolojik Danışman, Yönetici), Cinsiyetiniz Değişkenine Medeni durumlarının Frekans Dağılımı	170

Tablo 29	: Rehber Uzmanların (Psikolojik Danışmanların) Mezun Oldukları Bölümlere Göre Frekans Dağılımı	171
Tablo 30	: Rehber Uzmanların (Psikolojik Danışmanların), Bulundukları Okulun Rehberlik Servisindeki Çalıştıkları Toplam Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı	172
Tablo 31	: Öğretmenlerin Bulundukları Okullardaki Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı	173
Tablo 32	: Yöneticilerin Bulundukları Okullardaki Yöneticilik Kıdemlerine Göre Dağılımı	174
Tablo 33	: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Değişkenine Göre Frekans Dağılımı [Öğrenci]	174
Tablo 34	: Araştırmaya katılan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Frekans Dağılımı [Öğrenci]	175
Tablo 35	: Araştırmaya katılan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Frekans Dağılımı [Öğrenci]	175
Tablo 36	: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Ortalama Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılımı	176
Tablo 37	: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin (Anne&Babanın) Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	176
Tablo 38	: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Dağılımı	177
Tablo 39	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve öğrencilerin Dağılımının Ortalama ve Sapmaları.....	178
Tablo 40	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımının Ortalama ve Sapmaları	178
Tablo 40-B	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrenciler İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	179
Tablo 40-D	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrenciler (Kolonlar Arası) İçin t Testi Sonuçları	179

Tablo 41	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama Ve Sapmaları	179
Tablo 41-B	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	180
Tablo 41-C	: Araştırmaya Katılanların Cinsiyetiniz Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	180
Tablo 41-D	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrenci (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	180
Tablo 42	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	181
Tablo 42-B	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	181
Tablo 42-D	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları	181
Tablo 43	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	181
Tablo 43-B	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	182
Tablo 43-D	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	182

Tablo 44	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	182
Tablo 44-B	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	182
Tablo 44-D	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	183
Tablo 45	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları.....	183
Tablo 45-B	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	183
Tablo 45-D	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	183
Tablo 46	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	184
Tablo 46-B	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	184
Tablo 46-D	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	184
Tablo 47	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	185

Tablo 47-B :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	185
Tablo 47-C :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz (Sıralar Arası) Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları	185
Tablo 47-D :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları	185
Tablo 48 :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları.....	186
Tablo 48-B :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	186
Tablo 48-D :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	186
Tablo 49 :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları.....	187
Tablo 49-B :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	187
Tablo 49-D :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	187
Tablo 50 :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	188

Tablo 50-B :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	189
Tablo 50-D :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları	189
Tablo 50-E :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları.....	190
Tablo 51 :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	191
Tablo 51-B :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	192
Tablo 51-C :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı (Sıralar Arası) Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	192
Tablo 51-D :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	192
Tablo 52 :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	193
Tablo 52-B :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	193
Tablo 52-C :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı (Sıralar Arası) Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları	193

Tablo 52-D :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları	193
Tablo 53 :	Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre III. BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	194
Tablo 53-B :	Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	194
Tablo 53-C :	Okulunuzun öğrenci sayısı (Sıralar Arası) Değişkenine Göre III. BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları.....	194
Tablo 53-D :	Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	195
Tablo 54 :	Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları.....	195
Tablo 54-B :	Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	195
Tablo 54-D :	Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları.	195
Tablo 55 :	Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	196
Tablo 55-B :	Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	196
Tablo 55-C :	Okulunuzun öğrenci sayısı (Sıralar Arası) Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	197
Tablo 55-D :	Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları.....	197

Tablo 55-E :	Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	198
Tablo 56 :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	199
Tablo 56-B :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	199
Tablo 56-C :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı (Sıralar Arası) Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	200
Tablo 56-D :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	200
Tablo 57 :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları...	201
Tablo 57-B :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	201
Tablo 57-C :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı (Sıralar Arası) Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları.....	201
Tablo 57-D :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları.....	201
Tablo 57-E :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları.....	202
Tablo 58 :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	203

Tablo 58-B :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	203
Tablo 58-D :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	203
Tablo 59 :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	204
Tablo 59-B :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	204
Tablo 59-D :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	204
Tablo 59-E :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Öğrenci Sayısı & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	205
Tablo 60 :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	207
Tablo 60-B :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	207
Tablo 60-C :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları	208
Tablo 60-D :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları	208

Tablo 61	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları.....	209
Tablo 61-B	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	209
Tablo 61-C	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	209
Tablo 61-D	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	209
Tablo 62	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	210
Tablo 62-B	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	211
Tablo 62-C	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları	211
Tablo 62-D	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları	211
Tablo 62-E	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev Yapan Psikolojik Danışman Sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları	212

Tablo 63	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre III. BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	214
Tablo 63-B	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	214
Tablo 63-C	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları.....	214
Tablo 63-D	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	214
Tablo 63-E	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	215
Tablo 64	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	217
Tablo 64-B	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	217
Tablo 64-C	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	217
Tablo 64-D	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	217
Tablo 64-E	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	218

Tablo 65	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	220
Tablo 65-B	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	220
Tablo 65-C	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	220
Tablo 65-D	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	220
Tablo 65-E	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	221
Tablo 66	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	223
Tablo 66-B	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	223
Tablo 66-C	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	223
Tablo 66-D	: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	223

Tablo 66-E :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	224
Tablo 67 :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları.....	226
Tablo 67-B :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	226
Tablo 67-C :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları.....	226
Tablo 67-D :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları	227
Tablo 67-E :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları	228
Tablo 68 :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama Ve Sapmaları	230
Tablo 68-B :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	230
Tablo 68-C :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	230
Tablo 68-D :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	231

Tablo 68-E :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	232
Tablo 69 :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	234
Tablo 69-B :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	234
Tablo 69-C :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	234
Tablo 69-D :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	235
Tablo 69-E :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	236
Tablo 70 :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları.....	237
Tablo 70-B :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	238
Tablo 70-D :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları.....	238
Tablo 70-E :	Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Türü & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları	238

Tablo 71	: Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları.....	239
Tablo 71-B	: Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	239
Tablo 71-D	: Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	240
Tablo 71-E	: Okulunuzun Türü & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	240
Tablo 72	: Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	241
Tablo 72-B	: Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	241
Tablo 72-D	: Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları..	241
Tablo 72-E	: Okulunuzun Türü & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları	241
Tablo 73	: Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	242
Tablo 73-B	: Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	242
Tablo 73-D	: Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	243
Tablo 73-E	: Okulunuzun Türü & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları.....	243

Tablo 74	: Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları.....	244
Tablo 74-B	: Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA Ve YAYMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	244
Tablo 74-E	: Okulunuzun Türü & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	244
Tablo 75	: Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	245
Tablo 75-B	: Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	245
Tablo 75-D	: Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları.....	245
Tablo 75-E	: Okulunuzun Türü & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	246
Tablo 76	: Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	246
Tablo 76-B	: Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	246
Tablo 77	: Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları...	247
Tablo 77-B	: Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	248
Tablo 77-E	: Okulunuzun Türü & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları.....	248
Tablo 78	: Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	249

Tablo 78-B :	Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	249
Tablo 78-D :	Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	249
Tablo 78-E :	Okulunuzun Türü & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	250
Tablo 79 :	Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları	251
Tablo 79-B :	Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	251
Tablo 79-D :	Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları.	251
Tablo 79-E :	Okulunuzun Türü & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları	252
Tablo 80 :	Medeni durumunuz Değişkenine Göre TOPLAM İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları [Öğretmen]	253
Tablo 81-A :	Yaşınız: Değişkenine Göre TOPLAM İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	254
Tablo 82-A :	Yaşınız: Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	254
Tablo 83-A :	Yaşınız: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	255
Tablo 83-B :	Yaşınız: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen].....	255
Tablo 84-A :	Yaşınız: Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	256

Tablo 85-A :	Yaşınız: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	256
Tablo 85-B :	Yaşınız: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	257
Tablo 86-A :	Yaşınız: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	257
Tablo 87-A :	Yaşınız: Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	258
Tablo 88-A :	Yaşınız: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	258
Tablo 88-B :	Yaşınız: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	259
Tablo 89-A :	Yaşınız: Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	259
Tablo 90-A :	Yaşınız: Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	259
Tablo 91-A :	Göreviniz: Değişkenine Göre TOPLAM İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	261
Tablo 91-B :	Göreviniz: Değişkenine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	261
Tablo 92-A :	Göreviniz: Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	262
Tablo 92-B :	Göreviniz: Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	262
Tablo 93-A :	Göreviniz: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	263

Tablo 93-B :	Göreviniz: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen].....	263
Tablo 94-A :	Göreviniz: Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	264
Tablo 94-B :	Göreviniz: Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen].....	264
Tablo 95-A :	Göreviniz: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	265
Tablo 95-B :	Göreviniz: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	265
Tablo 96-A :	Göreviniz: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	266
Tablo 96-B :	Göreviniz: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	266
Tablo 97-A :	Göreviniz: Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	267
Tablo 97-B :	Göreviniz: Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen].....	267
Tablo 98-A :	Göreviniz: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	268
Tablo 98-B :	Göreviniz: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen].....	268
Tablo 99-A :	Göreviniz: Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	269
Tablo 99-B :	Göreviniz: Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	269
Tablo 100-A :	Göreviniz: Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	270

Tablo 100-B :	Göreviniz: Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	270
Tablo 101-A :	Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre TOPLAM İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	272
Tablo 101-B :	Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen].....	272
Tablo 102-A :	Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	273
Tablo 102-B :	Mezun Olduğunuz Bölüm: Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	273
Tablo 103-A :	Mezun Olduğunuz Bölüm: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	274
Tablo 103-B :	Mezun Olduğunuz Bölüm: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen].....	274
Tablo 104-A :	Mezun Olduğunuz Bölüm: Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	275
Tablo 104-B :	Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen] ..	275
Tablo 105-A :	Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	276
Tablo 105-B :	Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	276
Tablo 106-A :	Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	277

Tablo 106-B :	Mezun Olduğunuz Bölüm: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEşTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	278
Tablo 107-A :	Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	278
Tablo 107-B :	Mezun Olduğunuz Bölüm: Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	279
Tablo 108-A :	Mezun Olduğunuz Bölüm: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİşKİLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	280
Tablo 108-B :	Mezun Olduğunuz Bölüm: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİşKİLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen].....	280
Tablo 109-A :	Mezun Olduğunuz Bölüm: Değişkenine Göre VIII. MÜşAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	281
Tablo 109-B :	Mezun Olduğunuz Bölüm: Değişkenine Göre VIII. MÜşAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen].....	281
Tablo 110-A :	Mezun Olduğunuz Bölüm: Değişkenine Göre IX. ARAşTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	282
Tablo 110-B :	Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre IX. ARAşTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	282
Tablo 111-A :	Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre TOPLAM İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	283
Tablo 112-A :	Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIşMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	283
Tablo 113-A :	Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIşTIRMA) İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	284

Tablo 114-A :	Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	284
Tablo 115-A :	Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	284
Tablo 116-A :	Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	285
Tablo 117-A :	Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	285
Tablo 118-A :	Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	285
Tablo 119-A :	Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	286
Tablo 120-A :	Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	286
Tablo 121-A :	Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre TOPLAM İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	287
Tablo 121-B :	Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	287
Tablo 122-A :	Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	288
Tablo 123-A :	Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	288
Tablo 124-A :	Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	289

Tablo 125-A :	Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	289
Tablo 125-B :	Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	289
Tablo 126-A :	Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	290
Tablo 126-B :	Bu Okuldaki Toplam Hizmet Süreniz: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen].....	290
Tablo 127-A :	Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	291
Tablo 128-A :	Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	291
Tablo 128-B :	Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]	292
Tablo 129-A :	Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	292
Tablo 130-A :	Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	293
Tablo 131-A :	Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre TOPLAM İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	293
Tablo 132-A :	Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	294

Tablo 133-A :	Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	294
Tablo 134-A :	Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	294
Tablo 135-A :	Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	295
Tablo 136-A :	Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	295
Tablo 137-A :	Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	295
Tablo 138-A :	Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]	296
Tablo 139-A :	Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	296
Tablo 140-A :	Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen].....	296

KISALTMALAR

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
PDR	: Psikolojik Danışma ve Rehberlik
PDR-DER	: Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
RAM	: Rehberlik ve Araştırma Merkezi
ORHÖ	: Okul Rehberlik Hizmetlerini Ölçeği
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu

GİRİŞ

Problem Durumu

İçinde yaşadığımız çağ değişimin en fazla ve hızlı gerçekleştiği bir çağdır. Çünkü sosyal, kültürel, siyasal, toplumsal düzende ve teknolojik yapıda çok yeni gelişmeler yaşanmaktadır (Erdoğan, 2002, s.1). Bu gelişmeler ve hızlı değişim insanın sağlıklı birey olabilmesinin önemini daha da artırmaktadır.

Çağdaş, demokratik toplumlarda eğitimin genel amacı, topluma, sağlıklı bir şekilde uyabilen, üretken, yaratıcı, katılımcı ve işbirliği yapabilen, sürekli öğrenme isteği ve kendini geliştirme çabası içerisinde olan, kendi mutluluğu ve çıkarlarının yanında iyi bir dünya ve iyi bir toplum yaratılması konusunda da duyarlı olabilen, özgür düşünen, bununla birlikte farklı düşünce ve görüşlere hoşgörü ile bakabilen demokratik kişilik özelliklerine sahip sağlıklı bireyler yetiştirmektir.

Eğitimin amaçlarının gerçekleştirilmesinde en büyük sorumluluk, eğitim sisteminin en önemli kurumları olan okullarıdır. Okullar bu amacı gerçekleştirirken öğretim etkinliklerini, ders çeşitlerini ve içeriklerini çağın gereklerine uygun bir şekilde oluşturur. Yukarıda da belirtildiği gibi çağdaş eğitimin belirgin özelliklerinden birisi, gelişmekte olan kuşağa, yetişkinler tarafından yapılan yardımların amacının, bireylerin birer bütün olarak gelişmesini, mutlu ve topluma yararlı biçimde yetişmesini sağlama olarak belirlenmesidir. Bunun içindir ki okuldaki eğitim ve öğretim uygulamalarının bu amaç çerçevesinde öğrenenlerin birer bütün olarak gelişmelerine yönelmesi gerekmektedir. Bu yöneliş, yeni ve çağdaş okul düzeninde, eski okuldaki “öğretim” ve “yönetim” öğelerine ek olarak, öğrenene ve onun bir bütün olarak gelişmesine yönelik birtakım psikolojik ve sosyolojik hizmetleri içeren “rehberlik” adı altında yeni bir öge eklemiştir (Özoğlu, 1982). Rehberlik kavramının ortaya çıkışıyla birlikte alanda sürekli gelişmeler ve model önerilerinin ortaya çıkışı da devam etmiştir.

ABD’de 1910’lu yıllarda kavramlaşmaya ve uygulanmaya başlayan ve daha sonraki yıllarda Türk eğitim sistemine de giren “rehberlik” kavramının anlamını ve hizmet sunma biçimini açıklayan “rehberliği eğitimle eşdeğer tutan, ayarlayıcı ve uyum sağlayıcı, klinik süreç olarak rehberlik, karar verme süreci olarak rehberlik, seçmeci (eklektik) bir sistem olarak rehberlik, hizmetler topluluğu olarak rehberlik,

kişisel gelişim olarak rehberlik” modelleri ortaya çıkmıştır (Kepçeoğlu, 2003; Özoğlu, 1982; Bakırcıoğlu, 1983).

Rehberlik, kavram ve uygulamalarının ilk ortaya çıktığı, modellerin geliştirildiği ABD’den 1950’li yıllarda Türk eğitim sistemine girmeye başlamıştır. Doğal olarak Türk Eğitim Sistemi de bu gelişmelerden etkilenmiştir. Rehberliğin, Türk eğitim sistemine kavram ve uygulama olarak girmesi, özellikle ikinci dünya savaşından sonra ülkemizle ABD arasında ilişkilerin eğitim alanında sıklaşmasıyla olmuştur. Türkiye-ABD işbirliği anlaşmasının gereği olarak ABD’li eğitimciler Türk Eğitim Sistemini inceleyerek raporlar sunmuşlardır. Bu raporlarda yer alan eleştirilerden biri de Türk Eğitim Sisteminin bireysel ayrıntılara yer vermeyen; toplumun ve bireylerin gereksinimlerini karşılamayan tek tip öğretim programlarının uygulanması idi. Bu uzmanlarca bazı illerde rehberlikle ilgili deneme çalışmaları yapılmış, öğretmen ve yöneticilere seminerler verilerek rehberlik tanıtılmış, rehberliğin gereği ile ilgili raporlar yayımlanmıştır. Yine bu yıllarda ABD’de eğitim görüp yurda dönen eğitimcilerin de etkisi ile üniversitelerimizin ve yüksek okullarımızın pedagoji bölümlerinde rehberlikten söz edilmeye başlanmıştır (Tan, 1985; Kepçeoğlu, 2003).

Rehberlik 1953 yılında ilk kez Gazi Eğitim Enstitüsünde bağımsız bir ders olarak pedagoji ve özel eğitim bölümlerinde okutulmaya başlanmıştır. Yine 1953 yılında MEB Talim ve Terbiye Dairesine bağlı Test ve Araştırma Bürosu oluşturulmuştur (Tan, 1985; Bakırcıoğlu, 1982; Özoğlu, 1982; Kepçeoğlu, 2003).

1955 yılında ilk Rehberlik ve Araştırma Merkezi açılmış, kısacası 1950’li yıllar rehberlikle ilgili hızlı gelişmelerin yaşandığı yıllar olmuştur. Bu çalışmalar 1961 anayasasına, kalkınma planlarına, eğitimle ilgili yasalara da yansımış ve rehberliğin önemine vurgular yapılmıştır. 1951-1958 yılları arasında görülen hızlı çalışmalar ve gelişmeler daha sonraki yıllarda, yetişmiş personel yokluğu, yetkililerdeki inanç ve bilgi eksikliği, parasal desteğin bulunmayışı v.b. etkilerle duraklamıştır (Kepçeoğlu, 1982).

Bu yıllardan sonra Milli Eğitim Şûralarında da rehberlik kavramı tartışılmaya başlanmıştır. VII. Milli Eğitim Şûrası’nda okullarda “grup rehberliği” yapılması (VII. Şura Raporu), VIII. Milli Eğitim Şûrası’nda okullarda rehberlik servislerinin

kurulması, yöneltme ve rehberlik ilkesinin kabul edilmesi (Ülküsel, 1990) IX. Milli Eğitim Şurası'nda, psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının bütün orta öğretim kurumlarına yaygınlaştırılması kararları çıkmıştır. Aynı yıllarda hazırlanan kalkınma planlarında da rehberliğin yeri ve önemi vurgulanmıştır (Tan, 1985; Ülküsel, 1990; Kepçeoğlu, 2003).

Bu arada sosyal bilimlerin çeşitli dallarından mezun olan uzmanların alanda çalışmak için müracaatları olmuş, merkez ve taşrada çalışacak uzmanların atamalarını düzenleyen yönetmelikler çıkmıştır (Bakırcıoğlu, 1982; Özoğlu, 1982; Tan, 1985; Kepçeoğlu, 2003).

1980 yılında rehberlik hizmetleri, Bakanlık Merkez Örgütünde daire düzeyine, daha sonra da genel müdürlük düzeyine yükseltilerek özel eğitimle birlikte örgütlenmiş "Özel Eğitim ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü" içinde bir Daire Başkanlığı olmuştur ve halen bu şekilde çalışmasını sürdürmektedir (Yeşilyaprak, Güngör ve Kurç, 1996).

Bugün okullarda görev yapacak psikolojik danışmanları yetiştirmek amacıyla 29 üniversitenin Eğitim Fakültelerinin, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalında, alanla ilgili uzmanlık hizmeti verecek personel yetiştirmek amacıyla lisans ve lisans üstü eğitim verilmektedir (Özgüven, 2000). Her yıl bin civarında psikolojik danışman lisans düzeyinde eğitim alarak alana katılmaktadır. Diğer taraftan, Eğitim Fakültelerinde, bütün öğretmen adaylarına "rehberlik" ders olarak okutulmaktadır.

Eğitim sistemi içinde önemli bir yere sahip olan rehberlik uygulamaları, eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmektedir (Kepçeoğlu, 2003; Tan, 1985; Erkan, 2000; Saban, 2000). Ancak rehberliğin uygulamada hak ettiği yeri sistem içinde yeterince aldığını söylemek zordur. Sistem içinde hak ettiği yeri alamamasının öğretmenlerden, yöneticilerden, psikolojik danışmanlardan, toplumun diğer kurum ve kuruluşlarından, eğitim sisteminin diğer unsurlarından kaynaklanan birçok nedenleri olabilir. Rehberlik kavramının ve uygulamasının Türk Eğitim Sistemine girme tarihine baktığımızda geçen sürenin çok kısa olmadığı ve alanın çok yeni olmamasına rağmen rehberlik kavramının, doğru anlaşıldığı ve uygulamaların geçen zaman içerisinde istenilen geliştiği söylenemez.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma anlayış ve uygulamalarının eğitimde geliştirilmesi amacıyla yönetsel ve akademik alanda birçok çalışma yapılmasına ve öğretmenlerin rehberlik anlayışının artırılmasına yönelik olarak bütün öğretmen adaylarına lisans eğitimleri sırasında rehberlik dersinin okutulmasına karşın, bu çabaların eğitimdeki uygulamalara tam olarak yansıdığı söylenemez. Oysa, bu zaman içerisinde gerçekleştirilen gelişmeler ışığında rehberlik uygulamalarının Türkiye’de oldukça gelişmiş olduğunun düşünülmesi gerekirdi. Fakat yapılan araştırmalar ve izlenimler durumun böyle olmadığını göstermektedir. Örneğin, okullarda görev yapan rehber öğretmenlerin nicelik ve nitelik açısından yeterli olduğunu söylemek güçtür. Ayrıca okul yöneticilerinin ve diğer öğretmenlerin rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yeterli donanım ve anlayışa sahip olmadıkları da söylenebilir (Nazlı, 2007; Şahin, 2002; Doğan, 1996; Özgüven, 1991; Kuzgun, 1988; Kepçeoğlu, 1978).

Rehberlik hizmetlerinin uygulanması sırasında sorun yaratan bir başka etmen de, alanla ilgili teorik yaklaşımlarda öngörülen rehberlik uygulamaları ile gerçek uygulama arasında farklılıkların bulunması olabilir. Çünkü her ne kadar rehberliği dikkate alan yasal düzenlemeler yapılsa da, eğitim kurumlarının geleneksel işleyişi kolay kolay kırılmamakta ve bu işleyiş, çalışmaları daha fazla yönlendirmektedir. Buna bir örnek olarak rehberlik anlayışına uygun bir şekilde tasarlanan kredili sistemin eğitim kurumlarında uygulanamaması gösterilebilir (Erdoğan, 2002). Bu durum, lisans düzeyinde aldıkları eğitimle alana deneyimsiz olarak katılan genç psikolojik danışmanları oldukça fazla etkilemektedir.

Ayrıca okullarda oluşturulan rehberlik servislerinin ortak bir anlayışa sahip olmadığı, uygulanacak program ve yöntemde amaçların belirgin olmadığı, psikolojik danışmanların ve okuldaki diğer yönetici ve öğretmenlerin rehberlik görevi ve rolünü algılamada netliğin olmadığı (Şahin, 2002; Özgüven, 2000) gözlenmektedir. Bunun nedenlerinden biri de, alanla ilgili teorik yaklaşımlarda uygulanan rehberlik modellerinin çok çeşitli olması ve gelişmelerin sürekli devam etmesi olabilir. Çünkü alana uzman yetiştiren yüksek öğretim kurumlarında verilen eğitim sırasında, bazı modeller ya eksik öğretilmekte ya da hiç öğretilmemektedir. Alanda uygulanmak üzere geliştirilen bir çok rehberlik modelinin olması, alan için bir zenginlik olmakla birlikte ortak değer, tutum ve anlayışın geliştirilmesi, rehberlik görevlerinin neler

olduğunun netleşmesi açısından sıkıntı yarattığı da söylenebilir. Psikolojik danışman eğitiminde lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde standartların yükseltilerek “akredite” edilmesi kaçınılmazdır (Doğan, 2000a).

Diğer taraftan teorik yaklaşımda öngörülen çalışmaların yapılabilmesi Milli Eğitim Bakanlığının yapı, işleyiş, sorun ve sınırlılıklarından da kaynaklanmaktadır. Örneğin, rehberlik hizmeti verecek psikolojik danışman sayısının 250 ile 500 öğrenci arasında değişen bir öğrenci sayısı dikkate alınarak yapılması gerektiği (Kepçeoğlu, 2001; Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği, 2001) teorik yaklaşımlarda savunulmakla birlikte bunun tam olarak uygulanabildiği söylenemez. Bazen 3000 öğrencili bir okulda tek bir psikolojik danışman görev yapmakta ya da hiç psikolojik danışman bulunmamaktadır (Doğan, 2000a; Özgüven, 2000). Gerek psikolojik danışman sayısının yetersizliği, gerek eğitim kurumlarının geleneksel yapısı, rehberlik servislerinin dokuz alt hizmet alanında sağlıklı bir şekilde örgütlenerek bütün hizmet alanlarında hizmet vermesini engellemektedir. Rehberlik hizmetleri bazı alanlarda tamamen göstermelik (kağıt üzerinde) kalmaktadır.

Bu açıklamalar ışığında şu sorunun cevaplanması gerekmektedir: “Türkiye’de rehberlik çalışmaları okulun gereksinmesine cevap verecek şekilde geleneksel yapı dikkate alınarak mı örgütlenmekte yoksa alanla ilgili teorik yaklaşımda öngörülen çalışmalar eğitime uygun bir şekilde yansıtılmakta mıdır?” Yani Türk Eğitim Sistemine uygun bir rehberlik modeli mi, yoksa kuramsal rehberlik modellerine veya modeline uygun bir Eğitim Sistemi mi? Her ikisinden de söz etmek güç gözükmemektedir. Çalışmalar ne teorik yapıya uygun bir şekilde ne de geleneksel yapıya uygun bir şekilde olabilmektedir. Bu durum eğitim kurumlarında ciddi bir güç ve enerji kaybına neden olmaktadır.

Etkili bir rehberlik çalışması okuldaki bütün personelin etkin katılımını gerektirir. Bunun anlamı bütün personelin hem bilişsel düzeyde hem de tutumsal düzeyde ortak bir dil kullanmasını ve ortak amaca kenetlenmesini gerektirir (Kepçeoğlu, 1985). Bu da ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmak demektir. Ancak rehberlik hizmetlerinde görülen dağınıklık ortak anlayışın yetersiz olduğunu göstermekte ve bu dağınıklık ortak anlayışın oluşmasını engelleyen en önemli etmen olmaktadır.

Alanla ilgili sorunlardan biri de, alanda çalışan psikolojik danışmanların seçiminin tesadüfi olarak yapılmakta oluşu olabilir. Seçilen psikolojik danışmanların Rehberlik ve Psikolojik danışma alanında çalışmaya uygun olup olmadıklarını belirlemeye yönelik herhangi bir mesleğe özgü özel işlem yapılmamaktadır. Oysa alana alınan yeni elamanların işe uygun olmasına dikkat edilmelidir. Elamanlar işe alındıktan sonra da işe olan uyumlarının geliştirilmesine çalışılmalıdır (Erdoğan, 2002, s.69). Alanda çalışacak olanların seçimi sırasında herhangi bir mesleki standardın olmamasının yanı sıra alana uyum sağlamaları konusunda da sistematik bir çalışmanın yapıldığını söylemek mümkün gözükmemektedir.

Yukarıda belirtilenlere ek olarak, önemli sorunlardan biri de alanda çalışan personelin kimlik sorunudur. Bugün Milli Eğitim Bakanlığında psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti sunan uzman kişilere “rehber öğretmen” adı verilmektedir. 1985 yılında çıkan rehberlik hizmetleri yönetmeliğinde (madde 4), “sınıf rehber öğretmeni” ve “rehber öğretmen” diye iki kavram geliştirilmiştir. Bu ayrım, alanda uzman (psikolojik danışman) olarak çalışanlarla asıl görevi eğitim-öğretim olan personeli farklı olarak nitelemektedir (Reh.Hiz.Yönt., 1985). 2001 yılında yeniden düzenlenen Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğinde parantez içinde psikolojik danışman ibaresine yer verilmekte psikolojik hizmetlerde çalışacak değişik uzmanların görev tanımları yapılmaktadır. Bu alandaki kimlik sorununu gidermeye yönelik küçük de olsa bir olumlu adımdır (Reh.Hiz.Yönt., 2001). Ancak bu yönetmelik Milli Eğitim Bakanlığı’nın atama yönetmeliği ile desteklenmesi gerekir. Bu yapılmadığı için karışıklık hala devam etmekte ve uygulamaya yansımamaktadır. Görevi psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini yürütmek olan kişilerin öğretmen olarak adlandırılması hala alanda tartışılmaktadır (Özgüven, 2000).

Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK), Milli Eğitim Bakanlığının “rehber öğretmen” görüşüne paralel olarak, 1989 yılında, Üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde yürütülmekte olan 4 yıllık Psikolojik Danışma ve Rehberlik Lisans Programlarından mezun olanlara “rehber öğretmen” denilmesini ve diplomalarına bu unvanın yazılmasını kararlaştırmıştır. Meslek çevrelerinde, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı mezunlarına “rehber öğretmen” unvanının verilmesi kabul görmemekte ve tartışılmaktadır (Özgüven, 2000). Bu tartışmalar alanla ilgili sınırların netleşmesini olumsuz etkilemektedir. Her ne kadar Milli Eğitim

Bakanlığının taşrada ve okullarda uzman (psikolojik danışmanların) kadrosu olmadığı için yeni kadro tahsisi çalışması yapmak yerine mevcut öğretmen kadrosu ile sorunu çözme yoluna gitmesi, özlük hakları kaybının yaşanmasını engelleyeceği düşüncesi ile alanda çalışan personeli de çok fazla rahatsız etmese de psikolojik danışmanların “öğretmen” olarak adlandırılması alanın meslekleşmesi ve kendi değerlerini yaratması açısından uygun görülmemektedir (Doğan, 2000b; Özgüven, 2000).

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı mezunlarının Milli Eğitim Bakanlığı dışında diğer kurumlarda da çalıştığı düşünüldüğünde Yüksek Öğretim Kurumunun (YÖK) “rehber öğretmen” unvanını uygun görmesi sorun yaratmakta ve tartışılmaktadır (Özgüven, 2000). Bütün bu gelişmeler ve tartışmalar, alanın hala birçok probleminin olduğunu göstermektedir. Bu güne kadar rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik olarak bir çok çalışma yapılmasına rağmen alanın gelişimi, niteliksel ve niceliksel açıdan istenilen düzeyde görülmemektedir (Ültanır, 1998; Doğan, 2000a, 2000b; Şahin, 2002).

Rehberliğin genel amacı her eğitim kademesinde aynı olmakla birlikte verilen hizmetlerin yoğunlaştığı alanlarda eğitim kademesine göre şekillenmekte ve farklılık göstermektedir. Rehberlik hizmetlerinin tarihçesine baktığımızda dünya da ve Türkiye’de ilk olarak orta dereceli okullarda verilmeye başlandığını görülmektedir. Bu tesadüf değildir. Çünkü rehberlik hizmetlerini zorunlu kılan nedenlere baktığımızda “değişim” kavramı öne çıkmaktadır. Toplumlardaki hızlı değişim bireylerde uyum sorununu beraberinde getirmektedir. Bu da hızlı değişen topluluklarda rehberliği daha fazla gerekli kılmaktadır.

Günümüzde, yardım ilişkilerinin sistematik ve profesyonel bir şekilde sürdürülmesi gerekmektedir. Çünkü içinde yaşadığımız çağ değişimin çok hızlı gerçekleştiği bir çağdır. Sosyal, kültürel, siyasal, toplumsal düzende ve teknolojik yapıda çok yeni gelişmeler yaşanmaktadır (Erdoğan, 2002, s.1). Bu gelişmeler ve hızlı değişim, insanın bireysel gelişim ve gereksinimlerinin karşılanmasını ve olası fırsatları kısıtlamaktadır. Rehberlik uygulamalarının genel amacı sağlıklı, mutlu, üretken demokratik kişilik özelliklerine sahip, kendini en iyi biçimde gerçekleştirerek çevreye uyum sağlayabilen ve problemlerini çözebilen bireyler

yetiştirmektedir (Kuzgun, 2000a; Kepçeoğlu, 2003; Nugent, 1990; Kuzgun, 1997; Ivey ve Ivey, Downing, 1987; Patterson ve Eisenberg, 1983). Bu aynı zamanda eğitimin de amacıdır (Saban, 2000; zoğlu, 1982). Klasik eğitim anlayışı bireylerin sadece entellektüel yanını geliştirmeye öncelik vererek bu amaca ulaşmaya çalışmaktadır. Ancak ağdaş eğitim anlayışı bireyi, sosyal, duygusal, psikomotor ve bilişsel boyutları ile bir bütün olarak ele almaktadır ve örgütlenmesini de bu anlayışa göre yapmaktadır. Bu nedenle ağdaş okulda anlayış gereği öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik hizmetleri kaçınılmaz olarak yer almak durumundadır.

Rehberlik, 1974-75 öğretim yılından itibaren orta dereceli okullarda (ortaokul ve lise) uygulanmaya başlamıştır (Kepçeoğlu, 2003). Sekiz yıllık eğitim uygulaması ile ilköğretim okullarında da rehberlik servisleri oluşturulmaya başlanmış (Erkan, 2000; Yeşilyaprak, 2003) ve hizmetler yaygınlaştırılmıştır. Bugün anaokulundan üniversiteye değin bütün eğitim kademelerinde rehberlik hizmetleri verilmektedir (Yeşilyaprak, 2003).

Bireyin, benliğini anlama ve değerlendirme, çevresel gerçeklerle uyum sağlama, kendini şimdiki ve gelecekteki koşullar çerçevesinde yöneltme, kişisel potansiyeli geliştirme gereksinimi (Shertzer ve Stone, 1976; Akt.: Kepçeoğlu, 2001) bulunmaktadır. Bu nedenle ocuk ve gençlerin eğitim gördüğü kurumlarda rehberlik daha da önem kazanmaktadır.

Değerşen iş dünyasında; evde, okulda ve toplumda, şiddet; boşanma; gençlerin intiharı; madde kullanımı; cinsel deneyimler, günümüzde öğrencilerin karşılaştığı önemli sorunlardan bazılarıdır. Bunlar, sıradan sorunlar değildirler ve öğrencilerin, kişisel, sosyal, mesleki ve akademik gelişmelerini önemli bir şekilde etkilemektedir (Gysbers, 2001).

Erinlik ve ergenlik dönemlerinde, öğrenciler hızlı bir gelişim dönemindedirler ve birtakım gelişim sorunları ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu dönemde; fiziksel görünüşle, sağlıkla, evde ve dışarda toplumsal ilişkilerle, cinsiyet ve ahlaki davranışlarla, mali durumla ilgili sorunlar yaşayabilmektedirler (Onur, 1985, s.129). Yine bu dönemde erken ve geç olgunlaşmanın yarattığı birtakım avantaj ve dezavantajlar erinin kişiliğini değerşik şekillerde etkilemektedir (Erdem, 2004, s.53). Ergenlik dönemi, cinsel enerjinin, merakın ve arayışın çok yoğun olduğu, istenmeyen

cinsel hastalıklar ve gebeliklerin gözükmediği bir dönemdir. Ergenlik dönemi merak ve arayışın, gücü denemenin ve sınır yaşantılarının yaşandığı, psikolojik açıdan zayıf ve savunmasız olduğu tehlikeli bir dönemdir (Yavuzer, 2005, s.1). Fiziksel açıdan ise sağlıklı ve ölüm oranı düşük bir çağdır; başlıca ölüm nedenlerinden birisi araba kazası diğeri de intiharlardır (Yörükoğlu, 1986, s.7). Türkiye'de intihara girişenlerin büyük bir çoğunluğu, ABD ve Avrupa'daki gibi 15-24 yaş arasındadır. Erkekler arasında intiharı gerçekleştirme, kadınlar arasında ise girişme riskinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Sayıl ve Devrimci-Özgüven, 2002). Bu durumlarda alkol, uyuşturucu, intihar vb. gibi faktörlerle karşılaşmadan önce, çocuk ve gençlerin yaşam mücadeleleriyle başa çıkabilmeleri için, onların erken yaşlardan itibaren evde aileleri, okulda öğretmenleri ve psikolojik danışmanlar tarafından desteklenmeleri gerekmektedir.

Türkiye'de son yıllarda gençlerde şiddet ve saldırganlık davranışları, özellikle göçlerin yapıldığı bölgelerde ve büyük kentlerde giderek artmıştır. "Maddi durumları zayıf öğrenciler arasında sigara, tiner kullanma gibi alışkanlıkları bulunan çocukların, ailelerinden sevgi göremedikleri için okulda olay çıkararak ilgi çekmeye çalıştıkları" ifade edilmektedir (Ültanır, 2005, s.102-111). Bu dönemde birtakım saldırgan davranışlar ve uyumsuzluklar konusunda okullarda da çalışmalar yapılmalıdır. Sosyal ilişki ve uyum sorunu olan gençlerin sorunları çözmelerine, gençlerin problem çözme becerilerini kazanmalarına, gerilimle (stresle), krizle, baş edebilme ve kriz anında nasıl davranacağını kestirebilme konularında öğrencilere yardım sunulmalıdır.

Ergenlik döneminde verilen kararlar bireylerin yetişkinliğe geçiş yollarını güçlü bir biçimde etkiler (Yavuzer, 2005, s.20). Bu nedenle ergenlerin yaptığı eğitimsel, mesleki ve bireysel-sosyal planlamaya yardım edilmelidir. Bu amaçla eğitimsel alanda; çalışma becerilerini kullanmak ve öğrenmek, eğitimsel seçimlerde bilinçli olmayı arttırmak, uygun dersleri seçme, ömür boyu öğrenmenin değerini anlama, test sonuçlarını etkili olarak kullanma, mesleki alanda; mesleki olanakları incelemek, mesleki çalışma imkanlarını araştırma, verimli çalışma alışkanlıklarına olan gerekliliği anlama, bireysel-sosyal alanda ise; olumlu bir benlik algısı geliştirme, uygun sosyal beceriler geliştirme konusunda yardım yapılmalıdır (Gysbers ve Handerson, 1988; Muro ve Kortman, 1995, s. 5-7; Akt.: Kalın, 1999, s.6).

Toplumların dinamik ve hızlı değişen kesimleri doğası gereği gençlerdir. Hızlı değişimin birtakım sorunları ve gereksinimleri bereberinde getirmesi kaçınılmazdır. Bu gereksinimleri Matthewson şu şekilde sıralamaktadır;

1. Bireyin benliğini anlama ve değerlendirme gereksinimi,
2. Benlikle, gereksinimlerle ve çevresel gerçeklerle uyum sağlama ihtiyacı,
3. Bireyin kendini şimdiki ve gelecekteki koşullar çerçevesinde yöneltme gereksinimi,
4. Kişisel potansiyeli geliştirme gereksinimi (Shertzer ve Stone, 1976).

Bu nedenle hızlı değişim aşamasında olan gençlerin eğitim gördüğü orta öğretim kurumlarında rehberlik daha da önem kazanmaktadır. Yapılan araştırma, ortaöğretim dönemini kapsadığı için orta öğretimde rehberliğin öneminden söz edilmektedir.

Orta öğretim kurumlarının rehberliği zorunlu kılan diğer nedenlerden bazıları kısaca şu şekilde sıralanabilir;

1. Öncelikle bu dönemde öğrenciler hızlı bir gelişim dönemindedirler ve birtakım gelişim sorunları ile karşı karşıya kalabilmektedir. İşte rehberlik uygulamaları bu gelişim sorunlarını çözmeye yardım etmelidir.
2. Gençlik dönemi, geleceğe hazırlanan ve gelecekle ilgili bazı kararların verilmesi gereken dönemdir. Bu kararların önemli bir kısmı orta öğretim döneminde verilmek zorundadır. Alan seçimi, iş seçimi vb.
3. Orta öğretim dönemi üst okula hazırlanılan bir dönem olması nedeniyle başarı ve sınav stresi gibi birtakım sorunların yoğun yaşandığı dönemdir ve rehberlik bu konularda etkin olmalıdır.
4. Ergenlik dönemi merak ve arayışın, gücü denemenin ve sınır yaşantılarının yaşandığı dönemdir. Bu gençleri bazen istenmeyen alışkanlıklara ve bağımlılıklara sürükleyebilir. Bu nedenle rehberlik bu konuda önleyici çalışmalar yapmalıdır.
5. Gençlik dönemi intiharları oldukça yaygındır ve bu konuda rehberlik önleyici çalışmalar yapmalıdır.

6. Ergenlik dönemi cinsel enerjinin çok yoğun olduğu ve merakın, arayışın olduğu bir dönemdir. Bu nedenle bu dönemde istenmeyen cinsel hastalıklar ve gebelikler gözükabilir. Rehberlik bu konuda da önleyici çalışmalar yapmalıdır.
7. Bu dönemde birtakım saldırgan davranışlar ve uyumsuzluklar konusunda da rehberlik çalışmaları gerekmektedir.
8. Sosyal ilişki ve uyum sorunu olan gençlere rehberlik yardım etmelidir.
9. Gençlerin problem çözme becerilerini kazanmalarına rehberlik yardım etmelidir.
10. Yeme bozuklukları ve bilinçsiz diyet uygulamaları gençlerin hem ruh hem beden sağlığını olumsuz etkileyebilir. Rehberlik çalışmaları bu tip sorunlarla ilgilenmelidir.
11. Krizle baş edebilme ve kriz anında nasıl davranacağını kestirebilme konularında yardım gerekebilir.
12. Verimli ders çalışma ve başarılı olabilme konusunda yardım söz konusu olabilir.

Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri orta öğretim kurumlarında kaçınılmaz olarak gereklidir. Bu hizmetler etkili ve sistemli bir şekilde verilmelidir. Bu araştırma, orta öğretim kurumlarında yürütülen rehberlik hizmetlerinin ne ölçüde gerçekleştirildiğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sunulması dokuz hizmet alanı esas alınarak incelenmiştir. Bunun nedeni rehberliğin Türk eğitim sistemine girmesinden itibaren literatürde bu hizmetlerin yaygın olarak yer almasıdır. Araştırmada esas alınan bu hizmetler şunlardır; psikolojik danışma, bireyi tanıma, oryantasyon (okula ve duruma alıştırma), müşavirlik, bilgi toplama ve yayma, yöneltme, çevre-veli ve okul işbirliği, izleme ve araştırma-değerlendirme hizmetleridir.

BÖLÜM 1

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın amacı, denenceleri, önemi, sayılıları ve sınırlılıkları hakkında bilgi verilmiştir.

1.1.Araştırmanın Amacı

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri değişik hizmet alanlarında (servisler) faaliyet göstermektedir. Bu çalışmada dokuz hizmet alanı esas alınmakta ve bu hizmetlerin orta öğretim kurumlarında ne ölçüde gerçekleştirildiğinin anlaşılması ve belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Bunun için orta öğretim kurumlarında (liselerde), rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin aşağıdaki hizmet alanlarında ne düzeyde olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu alt hizmet alanları şunlardır:

1. Psikolojik danışma,
2. Bireyi tanıma,
3. Oryantasyon (okula ve duruma alıştırma),
4. Müşavirlik,
5. Bilgi toplama ve yayma,
6. Yönelme,
7. Çevre, veli ve okul işbirliği,
8. İzleme,
9. Araştırma değerlendirmedir.

Araştırmada yukarıda belirtilen alt alanlarda gerçekleştirilen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesi ile aşağıdaki değişkenler arasındaki ilişkiler araştırılmaktadır.

1. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasına dair bulgular cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
2. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasına dair bulgular okulların büyüklüğüne göre farklılık göstermekte midir?

3. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasına dair bulgular okullarda psikolojik danışman olup olmamasına farklılık göstermekte midir?
4. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasına dair bulgular, okullarda görev yapan psikolojik danışman sayısına göre farklılık göstermekte midir?
5. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasına dair bulgular, okul türlerine göre farklılık göstermekte midir?
6. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasına dair bulgular öğretmenlerin medeni durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
7. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasına dair bulgular öğretmenlerin yaşlarına göre farklılık göstermekte midir?
8. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasına dair bulgular sınıf öğretmeni, yönetici ve psikolojik danışmanlara göre farklılık göstermekte midir?
9. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasına dair bulgular, okullarda görev yapan psikolojik danışmanların mezun olduğu alanlara göre farklılık göstermekte midir?
10. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasına dair bulgular okulda çalışan psikolojik danışmanların kıdemine göre farklılık göstermekte midir?
11. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasına dair bulgular Okulda çalışan öğretmenlerin (yönetici, sınıf öğretmeni ve psikolojik danışman) bulundukları okulda verdikleri hizmet sürelerine göre farklılık göstermekte midir?
12. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasına dair bulgular, yöneticilerin kıdemlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Önemi

1. Bu araştırma sonunda ortaya çıkacak bulgular okullarda uygulanan rehberlik çalışmalarının tekrar gözden geçirilmesine ve Türkiye'ye uygun bir model geliştirilmesine katkı sağladığı düşünülmektedir.
2. Diğer taraftan Eğitim Fakültelerinde rehberlikle ilgili verilen eğitime katkı sağlaması beklenmektedir.
3. Araştırma sonunda ortaya çıkan bulgular kuramsal olarak alanda tanımlanan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin işlevsel olup olmadığını ortaya çıkarması beklenmekte ve çıkan bu sonuçların kuramsal katkı sağlayacaktır.
4. Milli Eğitim Bakanlığının, orta dereceli okullarda psikolojik danışman ataması ile ilgili izlenen politikaların geliştirilmesine yardımcı olacağı umulmaktadır.
5. Bu araştırmayı yapabilmek için rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin alt hizmetlerine göre uygulanıp uygulanmadığını ölçecek, geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmiştir ve bu ölçek alana kazandırılmıştır.
6. Bunların dışında, gerçekleştirilen bu araştırmanın konuyla ilgili gelecekte yapılabilecek olan çalışmalara yol gösterici olması da umulmaktadır.

1.3. Araştırmanın Sayıtları

Kullanılan ölçek, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini ölçmede yeterlidir. Bütün okullarda rehberlik uygulamalarına yer verilmektedir. Psikolojik danışmanlar ve diğer öğretmenlerin ölçeğe verdikleri cevaplar tarafsız ve samimidir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, orta dereceli okullarda uygulanan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin incelenmesi ile sınırlandırılmıştır. Diğer eğitim kademelerinde uygulanan hizmetler araştırmanın kapsamına girmemektedir.

Araştırma, okuldaki psikolojik danışman, öğretmen, yönetici ve öğrencilerin değerlendirmeleri ile sınırlıdır, diğer personel, yönetici ve deneticilerin görüşleri araştırmanın kapsamına alınmamıştır.

Araştırmada veri toplanırken rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanması, psikolojik danışma, oryantasyon, bireyi tanıma, bilgi toplama ve yayma, izleme, araştırma ve değerlendirme, müşavirlik, okul, çevre ve veli ilişkileri, yöneltme ve yerleştirme alt hizmet alanlarına göre incelenmesi araştırmanın kapsamındadır.

Bu araştırmanın verileri bugünkü durumu yansıtmaktadır. Alanla ilgili gelişmeler devam etmektedir. Gelişmeler doğrultusunda gelecek yıllarda durum değişebilir.

1.5. Tanımlar

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri: Bireyin kendini anlaması, sorunlarını çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirmesi için uzman kişilerce bireye yapılan psikolojik yardımlardır (Kepçeoğlu, 1982).

Psikolojik Danışma Hizmeti: Bireyin karar verme ve sorun çözme gereksinimini karşılayarak gelişim ve uyumunu sürdürmesine yardım amacıyla bireyle yüz yüze kurulan psikolojik yardım ilişkisidir (Gibson ve Mitchell, 1990) dan (Akt.: Yeşilyaprak, 2003).

Oryantasyon Hizmeti: Bu hizmet bir okula yeni başlayan öğrencilere, eğitim yılı başında, okulu, kurallarını, işleyişini tanıtmak, okul ve çevrede ihtiyaçlarını nasıl karşılayacakları hakkında bilgi vermek ve böylece yeni girdikleri ortama kısa sürede alışmalarına yardımcı olmak üzere yapılan çalışmalardır.

Bireyi Tanıma Hizmeti: Bireyin gelişimini izlemek ve yardımcı olmak amacıyla bireyin tanınmasına yönelik olarak, onların ilgileri, yetenekleri, güçlü ve sınırlı yönleri, beklenti ve idealleri, ailevi koşulları, başarı durumu vb. yönleri hakkında bilgi toplamak ve bu bilgileri kullanmaktır.

Bilgi Toplama ve Yayma Hizmeti: Öğrencinin kendini tanıması, çevreye uyumuna yardımcı olması ve kendini geliştirmesi için okul içi programlar, sosyal

kültürel ve eğitsel çalışmalar, üst okullar, iş ve meslekler hakkında her türlü gerekli bilginin toplanması ve bu bilgilere öğrencilerin ulaşmasının sağlanması hizmetidir.

Yönelme ve Yerleştirme Hizmeti: Öğrencinin Kendine uygun bir eğitim kurumuna, branşa, işe ya da mesleğe yönelmesi ve o konuma yerleşmesi için yapılabilecek her tür yardım hizmetleri bu gruba girer.

İzleme Hizmetleri: Çeşitli okul içi programlara, eğitsel ve sosyal etkinliklere, başka okullara, geçici işlere,okulu bitirerek sürekli iş ve mesleklere yerleştirilen öğrenciler ile, psikolojik danışma yardımı alan öğrencilerin bulundukları ortamlarda uyum ve gelişim durumları hakkında sürekli bilgi edinmek için yapılan çalışmalardır.

Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri: Uygulanmakta olan rehberlik programlarının etkililiği ve bu programların yıldan yıla geliştirilip yenileştirilmesi amacıyla yapılan değerlendirme çalışmalarını ifade eder.

Çevre ve veli ile ilişkiler: Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin etkililiğinin artırılması için hizmetlerin her aşamasında çevre ve veli ile kurulan ilişkileri ifade eder.

Psikolojik Danışman; Görevi okullarda öğrencilere yönelik psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini yürütmek olan ve bu alanda uzman kişidir.

Öğretmen; Araştırmada öğretmen kavramı tek başına kullanıldığında, Psikolojik danışman, yönetici ve sınıf öğretmenlerini birlikte ifade etmektedir.

Sınıf Rehber Öğretmeni; asıl görevi herhangi bir dersin öğretmenliği olan, aynı zamanda okullarda bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ve rehberlik saatlerine giren öğretmendir.

Sınıf Öğretmeni; geleneksel anlamı ile, “görevlendirildiği bir sınıfın bütün derslerini okutan öğretmen” anlamına gelmektedir. Eğitim sisteminde bu yöntem ilköğretim birinci devrede uygulanmaktadır.

Ders Öğretmeni; ilköğretim ikinci kademedede ve orta öğretim okullarında uygulanan bir yöntemdir ve her ders, o alanda yetişmiş, eğitim görmüş farklı öğretmenler tarafından okutulur.

Orta Dereceli Okul: Sekiz yıllık İlköğretim Sonrası devam edilen Mesleki ve genel liselerin tamamını ifade eder.

BÖLÜM 2

İLGİLİ LİTERATÜR VE ARAŞTIRMALAR

2.1.Rehberlik Ve Öğrenci Kişilik Hizmetleri

Bireyin yaşamı süresince, benlik-çevre ilişkileri düzeyinde, bir “öğrenen-öğrencidir” olduğu genellemesi yapılabilir. Birey öğretilen bir varlık olmaktan ziyade öğrenen bir varlıktır. Öğretme-öğrenme süreci örgütlenmiş eğitim uygulamalarında belirgin bir şekilde incelenmektedir. Örgütlenmiş bir eğitim uygulamalarının bireyi vurgulayan yanını rehberlik oluşturmaktadır (Gutsch ve Alcorn, 1970, Akt.: Özoğlu, s.19).

Eğitim uygulamalarında, RPD, düzeltici ve sağaltıcı özellikleri ve işlevleri yanı sıra, her bireyin öğrenim ve kişisel gelişmesi için fırsat ve olanaklarını kullanmasında ve değerlendirmesinde yardımcı olmak durumundadır. Bu çerçevede, özel bir sorun ortaya koymayan, genellikle eğitim öğretim ortamında sürekli olarak az ilgi gören “orta düzeyde” bir çocuk için rehberliğin bir “öğrenen” olarak ilgilenmesi beklenmektedir. Bu tip bir ilgilenme özelleştirilmiş bir sağaltım hizmeti olmamakta ancak eğitim sürecinin bir tamamlayıcısı olmaktadır. Bunun içindir ki Rehberlik yaklaşımı ve anlayışı tüm eğitim ve okul sistemine nüfuz etmektedir ve yönetim felsefesini etkileyerek (öğrenen-öğrenci) olan çocuğa günlük öğrenme yaşantısında destek olmaktadır (Dinkmayer, 1970, Akt.: Özoğlu, s.19).

Rehberlikte bireyi “öğrenen” olarak ele alma üzerinde durulan önemli bir kavramdır. Örneğin Hill, (1974) rehberlik öğrenileri (Guidence learnings) kavramını kullanmaktadır. Bu kavram rehberliğin öğreteceği konuları değil, bireyin öğrenmesi için özel teşvik hizmetlerini ifade etmektedir. Bu kavramda öğreniler, birey için sorumlu bir özgürlüğün üzerine bina edilebileceği temelleri oluşturmaktadır. Bu anlayış içerisinde Rehberlik öğrenileri, çocukların sahip olması gereken durumlar ve amaçlara yardım etmeyi gerektirmektedir (Hill, 1974, Akt.: Özoğlu, s.20).

Bu durumları ve dayandıkları gereksinimler şöyle özetlenebilir (Hill, 1974, Akt.: Özoğlu, s.20).

Her çocuk kendi anlayışı ve bir anlayış çerçevesinde olgunlaşmaya ve büyümeye gereksinim duyar. Eğer çocuk okulda başarısızlığı yaşarsa kendini başarısız bir öğrenci olarak görebilir ve eğitim uygulamalarında soğuyabilir.

- Çocuk karar verme becerisini geliştirmelidir.
- Ahlaki değer ve hüküm verme konusunda olgunlaşmalıdır.
- Eğitim ve iş dünyası hakkında bir anlayış kazanmalı ve bu anlayış doğrultusunda olgunlaşmalıdır.
- Çocuk insan doğasını, insan toplum ilişkilerini anlayarak olgunlaşmalıdır.
- Rehberlik yaklaşımında bireyi “öğrenen” olarak vurgulandığında yukardaki gereksinimlerin karşılanmasına yardım etmek gereği ve bu görevin rehberlik öğrenileri olarak bireye kazandırılması gereği ortaya çıkmaktadır.

Bireyi “öğrenen olarak ele alıp, onun büyümesine ve gelişmesine yardım, bireyin kendi çevresini ve yaşamını bilinçli olarak kontrol etmesine ve dolayısıyla özgür ve etkin bir birey olmasına yardım eder. Örneğin, etkili okuyan birey daha hızlı ve etkili okuyarak çevreyi algılama ve anlama gücünü geliştirerek daha etkin olacaktır (Blocher, Dustin ve Dugan, Akt.: Özoğlu, s.4).

Bireye “öğrenen” olarak bakan eğitim kavramlarında, okullarda, öğretmeye ilişkin hizmet ve yardımların yanı sıra bireyin kişiliğinin tümüne ve bütünlüğüne ilişkin diğer hizmetlerde sağlanılmaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini de içeren bu hizmetlere öğrenci kişilik hizmetleri denilmektedir.

Öğrenci kişilik hizmetlerinin doğuşunda, “öğrenen” olarak bireyin gereksinimlerinin ve onlara önem verililişinin bir neden oluşunun yanı sıra, değişen toplumsal koşullar çerçevesinde okulun rolünün, işlevinin ve ondan beklenenlerin değişmiş olması da önemi bir etken olarak ele alınmaktadır. Genellikle okulun, toplumun ve onun gereksinimlerini yansıtmadığı eleştirisi yapılmaktadır. Okulun toplumu olduğu gibi yansıtmaması ve bireyi bu anlayış içinde ele alması gereği öne sürülmektedir. Bu ise sadece bireyin zihinsel gereksinimlerinin karşılanması ile olmamaktadır. Okul bireyi zihinsel olduğu kadar, toplumsal, ve duygusal bakımdan da geliştirmeli ve olgunlaştırmalıdır. Bu da bireyin kişiliğinin gelişmesine yardım

anlamı taşımakta ve zihinsel olmayan diğer etkinlikleri de kapsayan bu hizmetlere öğrenci kişilik hizmetleri denilmektedir.

Bu anlamda öğrenci kişilik hizmetleri Psikolojik Danışma ve Rehberliği de kapsamakla birlikte tüm hizmetler rehberlik hizmetleri olarak kabul edilemez.

Ancak eğitim sistemimize rehberliğin girmesi ile birlikte, öğrenci kişilik hizmetleri ve PDR kavramlarının yer yer birbirinin yerine kullanılması bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu sorunları Özoğlu (1981) şöyle özetlemektedir:

- a) Rehberlik etkinliklerinin eğitim sistemimizde yeri belirgin değildir.
- b) Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin eğitim-öğretim hizmetlerinden farklı yönü olup olmadığı netleşmemiştir.
- c) Okul personeli ve yöneticilerinin rolü tam belirlenmemiştir.
- d) Profesyonel eleman yoktur ve rolü belirlenmemiştir.
- e) Rehberlik etkinlikleri için temel ilkelerin ve eğitim sistemimizin temel özellikleri açısından belirlenmemiştir.
- f) Rehberlik etkinlikleri için okulda zaman planlaması yapılmamıştır.
- g) Okullarda araç gereç yetersizliği vardır.
- h) Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin beklentileri farklıdır.

2.2. Rehberliğin Anlamı

Rehberlik, bir etkinlikler grubu, bir yaklaşım olarak birey ile ilgili birçok kimseye farklı anlamlar ve görünümeler vermektedir. Ana-babaya göre rehberlik olumlu bir biçimde çocuk yetiştirmede yapılan genel etkileme ve örnek olma, kılavuzluk etme anlamına gelebilir.

Öğretmene göre, “iyi öğretme” anlamına gelebilmektedir. Etkili öğretme yöntem ve tekniklerinin uygulamasına yardım ve destekte bulunma, öğretim sırasında ortaya çıkan sorunları ele alma ve giderme, uygun bir öğretim ortamı yaratılmasına katkıda bulunma olarak algılanabilmektedir.

Yönetici için ise yapılması gereken birtakım bürokratik işlemler ve işler olarak algılanabilir ve eğitim sisteminin içinde yer alan ve sistemin bir parçası olan işlemler olarak algılanabilir.

Öğrenci için ise, bilmeyen öğrenciler için hiçbir anlam ifade etmeyebilir. Rehberliğin bazı grup veya bireysel etkinliklerine katılanlar ise sadece katıldıkları etkinlikler olarak algılayabilirler.

Rehber uzman veya danışman için ise, birtakım işlevleri olan özel ve profesyonel bir meslektir. Genellikle rehberlik, psikolojik danışma ile birlikte, okulda başarı ve akademik gelişme, kişisel, toplumsal ilişkiler, eğitsel ve mesleki oryantasyon alanlarında bireysel olarak veya grup olarak öğrencilere gereksinimlerini gidermelerinde, sorunlarını çözmede sağlanan yardım olarak görülür. Mathewson (1962) Rehberliğin bu biçimde algılanmasının, bireylerin kendilerini bilmelerini ve kendilerini kendi yararları ve buna bağlı olarak toplumun yararı için kullanmayı öğrenmelerini sağlayacağını ileri sürmektedir (Özoğlu, s,26).

Rehberliğin, eğitim uygulamalarında bireyin akılcı tercihler yapması ve çevresine uyum sağlaması için sağlanan yardımlar olarak ele alındığında, Rehberlik bir anlayış (yaklaşım), bir ilgilenme ve bir hizmetler grubu olma durumundadır. Bu anlamda rehberlik incelendiğinde, birey ve onun gereksinimleri ve gelişmesindeki özgür oluşu, rehberlik anlayış ve hizmetlerinde merkez olmaktadır. Her bireyin kendi yaşamında kendi yolunu, başkalarının haklarına karışmadan, seçme hakkına ve görevine sahip olduğu inancına dayanan demokratik ilkenin temel alınması söz konusudur. Bu seçim yapabilme hakkı ise doğuştan gelmektedir. Rehberlik bireyler için tercihler yapmaz. Rehberlik bireylere, giderek artan biçimde başkalarını yardımı olmadan bağımsız olarak karar vermede ve kendi tercihlerini yapmada yetenek, yetenek ve becerilerini anlama, uyarma ve geliştirmeye yardım etmektedir.

Rehberliğin anlamını ve kapsamının belirgin özelliklerini tartışanların görüşlerini Özoğlu 1981, dört grup içinde şöyle özetlemektedir.

(1) Rehberliği Bireyin Tercihler Yapmasında Yardım Anlamı İle Belirleyen Görüş:

Bu görüşün Artur Jones ve öğrencileri (1970), tarafından geliştirildiğini ve Rehberliğin bu anlamda ele alındığını görmekteyiz. Bu görüşe göre Rehberlik, bireyin bütün yaşam boyutları ve toplum ile birey arası etkileşimle uğraşmakta; toplumsal etkiliği ve bireysel etkililiği içeren bir yaşam için bireye yardımı ortaya koymaktadır. Bazı bireyler yaşamları boyunca bazı bireyler yaşamlarının bazı

dönemlerinde rehberliğe gereksinim duyabilirler. Rehberliği gerektiren nedenler değişiktir.rehberliğin işlevi akıllıca tercih için yardımdır. Hatta bazı durumlarda seçenekler olmayabilir o zamanda kaçınılmaz durumu kabule ve karşılamaya yardımdır. Mümkün olan tercihlerin, seçeneklerin birey bilincine varması ve sağlıklı karar vermesine yardım esastır.

Bu görüş, rehberliğin yanlış anlaşılmasına neden olmamalıdır. Rehberlik sadece zorlanma ve sorunlu durumlarda yardım anlamında algılanmamalıdır. Özellikle gençlerin normal gelişim dönemlerinde, gelişimsel görüşte olduğu gibi, tercihler yapması ve seçenekleri tanınmasına yardım söz konusu olabilir. Burada tavsiye önemli ve etkili bir yol alabilir görüşü öne sürülmektedir (Jones, Stefflere ve Stawart, 1970, Akt.: Özoğlu). Ancak rehberlikteki birçok otorite tavsiyenin eski bir görüş olduğunu ileri sürmektedir. Tavsiye, bireyin görüşü ve kendi dünyası ile bağdaşıp yorumlanırsa anlamlı ve işe yarar olabilir. Kendiliğinden tavsiye isteyen kişiye verilecek tavsiye bir bilgi verme işlevi taşıyabilir (Özoğlu, 1981). Tavsiye bireyin gücünü pasifize ettiği ve bireyi edilgen duruma soktuğu için demokratik anlayış ve bireyi güçlü kabul eden insancıl anlayışla da uyuşmamaktadır.

(2) Rehberliği Bireyin Benliği İle Durumlar Arası İlişkilerinde Bireyin Yeterlilik Geliştirmesine Yardım Anlamı İle Belirleyen Görüş:

Bu görüşün Mathewson'un rehberlik ile ilgili çalışmalarında ortaya koyduğu esaslarda belirginleştiği görülmektedir (Mathewson, 1962, Akt.: Özoğlu, 1982). Bu görüşe göre, rehberlik süreci, bireyin kendi durumsal alanında kendine özgü olan benliğine odaklanmıştır. Bireyin kendi durumsal alanı, dinamik olup açık uçludur ve şu yedi ana kategoriden oluşmaktadır: Kalıtsal belirleyiciler, kazanılmış psikolojik belirleyiciler, subjektif durumlar ve süreçler, durumsal görünüm, bireysel gelişmenin devam eden durumları ve gelişim aşamalarında zaman uzantıları ve görünimleri. Tüm durumları kapsayan alan içinde benlik sistemini oluşturan hususlar ise; ego işlevi, bilinç dışı, güdümsel yönler, duygusal yönler, değerlendirme yönü, tavırsal yön ve uygulama yönüdür.

Bu görüşe göre, bireyin benlik-durum etkileşimindeki ilişki süreçleri bireysel yargılamayı, değer vermeyi, aksettirmeyi, sezgiyi, çabalamayı, eylemde bulunmayı, edimi ve beceriyi içermektedir.

Bireyi etkileyen temel çevre (durum) özelliklerini ise, ev ve aile yaşamı, eğitsel olanaklar ve koşullar, mesleksel olanaklar ve eylemler ile sosyal kültürel koşullar belirlemektedir. Benlik-Durum etkileşimi Kuramı diye özetlenen bu kuramda rehberlik açısından önemli olan kavramlar şunlardır: Bireyin üstünlüğü, ilişki bağlantılarının önemi, durum alanının dinamikliği, psikolojik olgulara, olaylara önem verme, durum alanının kişisel ve toplumsal açıdan gelişim potansiyeli, eğitimin ve rehberliğin önemi ve bireysel bilincin yüceliği ve ego işlevinin esas oluşu.

Yukarıda ana kavramları verilen bu görüşte, benliği, durumlara ilişkili ve dengeli kılmada bireyin birçok rehberlik yardımına, gereksinme duyacağı kabul edilmektedir. Bu gereksinmeler, ek- tamamlayıcı bilgi ve daha geniş bir zaman perspektifi kazanma, durumlarla ilişki kurmada daha uygun beceriler, yöntemler kazanma, durumlarla ilişki kurmada daha uygun beceriler, yöntemler kazanma; değiştirilmiş alan algılamaları, daha etkili ego işlevi, kuvvetli arzular ve dürtüler, içsel çatışmaları çözümlemeler ve sürekli, ısrarlı bir biçimde kişisel kapasiteyi kullanma olmaktadır. Bireye benlik-durum ilişkisini geliştirmesinde yaralı oldukları araştırmalarla saptanan kavramlar ve yöntemler olarak da; uyum düzeyi saptama, geçici denemeler, ve zihinsel haritalama, farklılaştırılmış algı, kendine özgü ve özel oluşu görme, beklentiler ve hedef uyarlaması ile gelişme ve olgunlaşma sayılmaktadır.

(3) Gelişimsel Rehberlik Görüşü:

“Gelişimsel rehberlik görüşü rehberliğin eğitim uygulamalarındaki anlamı ve işlevi esas alınarak geliştirilen ve açıklanan bir görüştür. Gelişimsel rehberlik eğitim uygulamalarının bireyi ön plana alan onu vurgulayan kısmı olarak açıklanmaktadır... Çocuk gelişimi araştırmalarının ortaya koyduğu anlamlı sonuçlara göre hala çocuğun “kendine özgü” oluşu kabul edilen bir durumdur. Dolayısıyla okulun bu durumu dikkate alan eğitim uygulamalarında bulunması gerekir. Gelişimsel çerçevede, rehberlik anlayışı, yaklaşımı ve teknikleri; eğitim süreci içinde bireyin “kendine özgü” oluşunun ele alınmasını ve eğitim sürecinin bireyselleştirilmesini sağlayan bir metod olarak açıklanmaktadır (Dinkmayer, 1970, Akt.: Özoğlu, 1982).

“... Çocuğun, bir bütün olarak eğitilmesinin artık bir felsefi görüş olmaktan çok bir **gerek** haline geldiğini vurgulayan Gelişimsel Rehberlik görüşü, bilgidaki çoğalma ve patlama nedeniyle öğretmenin, çocuğun benliği ve toplumsal gelişmesi alanlarında bilimsel ve sistematik ek yardımlar almağa zorlandığını ileri sürmektedir.”

“... Gelişimsel rehberlik görüşüne göre, rehberlik süreci, eğitimi salt koşullandırma ve doktrine etmeden artırmakta ve liberal hale getirmekte bir metod sağlamaktadır (Dinkmeyer, 1970; Özoğlu, 1982). Bu ise eğitimde vurguyu, bireyselleştirilmiş ve bireysel olarak anlamlı, bireyin gelişmesine uygun eğitim yaşantıları üzerine koymaktadır. Gelişimsel çerçevede okulun, her çocuğa onunla bir birey olarak ilgilenen ve onu düşünen; ayrıca anlamlı bir öğrenci-öğretmen-akran ve çevre etkileşimini geliştirebilecek yeteneğe sahip öğretici ve yardım edici profesyonel elemanlarla programlar ve yaşantılara sahip olması öngörülmektedir.”

(4) Sistemler Yaklaşımı ile Rehberlik Görüşü:

“... Bu görüşte temel olan sistemler kavramı ve yaklaşımı kısaca şöyle belirlenebilir: Sistemler yaklaşımı; bir kavramı, görüngüyü belirli amaçları gerçekleştirmek için organize etme, kuramsal olarak düzenleme ve işleme yoludur. Yani, sistemler yaklaşımı bir süreci “amaca yöneltilmiş” biçimde çözümleme ve anlama işini kapsar. Sistemlerde insanlar ve diğer unsurlar arasındaki amaca yönelmiş ilişkiler, planlama yolu ile sağlanır. Eğitim uygulamaları sistemlerinde bu planlama, öğretmen, yönetici, Rehberlik uzmanı ve diğer toplumsal-davranış bilimcileri tarafından bir ekip halinde, ortak olarak görülen sorunlar ve belirlenen amaçlar çerçevesinde yürütülür ve sağlanır. Bu ekipte sağlanacak gerekli iletişim ve etkileşim, sistemin işlemesi ve yaşaması için temeldir...” (Özoğlu, 1982).

Frank Parson’ın 1908 yılında Boston’da kurduğu meslek bürosunda yürüttüğü çalışmalar rehberliğin başlangıcı olarak kabul edilir. Daha sonra ise aşağıdaki modeller ve uygulamalar ortaya çıkmıştır.

ABD’de 1910’lu yıllarda kavramlaşmaya ve uygulanmaya başlayan ve daha sonraki yıllarda Türk eğitim sistemine de giren “rehberlik” kavramının anlamını ve hizmet sunma biçimini açıklayan “rehberliği eğitimle eşdeğer tutan, ayarlayıcı ve uyum sağlayıcı, klinik süreç olarak rehberlik, karar verme süreci olarak rehberlik,

seçmeci (eklektik) bir sistem olarak rehberlik, hizmetler topluluğu olarak rehberlik, kişisel gelişim olarak rehberlik” modelleri ortaya çıkmıştır (Özoğlu, 1982; Bakırcıoğlu, 1983).

Rehberliği Eğitimle Eşdeğer Tutan Model: 1914 yılında Truman Kelley’in oluşturduğu modelde eğitimle rehberlik eşdeğer tutulmuş, eğitsel rehberlik terimi ilk kez bu modelde kullanılmıştır. Eğitimin bireyselleştirilmesi, rehberliğin eğitime yardımcı eğitime yardımcı hizmetleri içermesi gerektiği bu modelde ortaya konmuştur. Bu yaklaşım, “sınıfça birtakım öğretici çalışmalarla rehberliğin gerçekleştirilebileceği” düşüncesini yerleştirmekle rehberliğin gelişimini ketlemesine karşılık, grup rehberliği kavramının da doğmasına yol açmıştır (Bakırcıoğlu, 1982).

Ayarlayıcı ve Uyum Sağlayıcı Rehberlik Modeli: Bu modelde öğrenciye yaşam sorunlarıyla baş edebilmesi için sağaltıcı yardım yapılması amaçlanmıştır. 1930’lardan sonra sağaltıcı işlevden çok, bireylerin ayarlanmaları ve uyumları işlevine ağırlık verilmeye başlanmıştır. Bu modelin sınırlılığı, sorunlu öğrenciye rehberlik yapılması anlayışına sahip olmasıdır. Katkısı ise, velilerin, çocukların ilgi ve yetenekleri ve eğitsel gereksinimleri konusunda bilinçlenmesini sağlamasıdır.

Klinik Süreç Olarak Rehberlik Modeli: Bu modelin temelinde klinik süreç yer almıştır. Psikolojik ölçme araçları, psikoterapi, tanı koyma ve çözüm bulma gibi süreçleri içerir. Bu modelde incelemeyi salt danışmanın yapması ve tanıyı da onun koyması modelin sınırlılığıdır.

Karar verme Süreci Olarak Rehberlik Modeli: Bu modelde, bireye karar verme durumunda olduğu mesleki ve eğitsel konularda rehberlik yardımı yapılır. İlgi ve yetenekler açısından bireysel ayrılıkların varlığı kabul görür. Gelişimi, sürekliliği ve bütünlüğü dikkate almaması sadece kritik durumlarda rehberliğe yer vermesi modelin sınırlılığı olarak belirtilebilir.

Seçmeci (eklektik) Bir Sistem Olarak Rehberlik: Bu model daha çok bir psikolojik danışma modeli görünümündedir. Modelde psikolojik danışma ve grup çalışmalarıyla bireyi, onun eğitim olanaklarını tanımak, en uygun seçimler yapabilmesine yardım etmek amaçlanmıştır. Birçok psikolojik danışma kuramından özellikle danışmanı ve danışanı merkez alan kuramlardan ilkeler almış olması; eş

deyişle, seçmeci (eklektik) olması nedeniyle kendine özgü rehberlik ilkeleri yoktur. Seçmeci (eklektik) oluşu bu modelin sınırlılığıdır.

Hizmetler Topluluğu olarak Rehberlik Modeli: Bu model, 1960'lı yıllarda öğretim ve yönetim modelleriyle bütünleşen rehberlik uygulamalarından vazgeçerek, rehberliği salt bir psikolojik danışma hizmeti durumuna indirmek isteyen tepki olarak doğmuştur. Bu görüşe göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri tüm okul uygulamalarına girmelidir. Rehberlik uzmanı, psikolojik danışman olmaktan çok, gelişimsel amaçlara önem veren, öğrencilerin davranışlarının süreç ve devingenliğini anlayan, eğitsel ve mesleki konularda yeterli kimse olmalıdır. Aynı zamanda psikolojik danışmayı, grup rehberliğini, öğrenci gereksinimi ve sorunları hakkında araştırma yapabilmeyi bilmelidir. Rehberlikle ilgili diğer personelden daha bilgili ve programın anahtar kişisi olmalıdır. Modelin rehberliğe getirdiği önemli sınırlılık, rehberliği salt eğitim hizmetlerini kapsayan bir konu olarak ele almış olmasıdır (Bakırcıoğlu, 1982).

Gelişimsel Rehberlik Modeli: Bu model bireye her alanda tüm yaşamı boyunca yardımcı amaçlamakta ve geniş kapsamlı bir rehberlik anlayışını ortaya koymaktadır.

Okulda, öğretmen, yönetici, tüm görevlilerin aktif ve bilinçli katılımı olmaksızın bu modelin başarıya ulaşmasının mümkün olmaması modelin sınırlılığı olarak değerlendirilebilir.

Amaca Yönelik Eylem Bilimi Olarak Rehberlik Modeli: Bu modele göre, rehberlik eğitimin yanında değil içinde yer almalıdır. Tarafsız, bağımsız, bilimsel anlayış rehberliğin yardımı ile kazandırılabilir. Dayandığı belli bir kuramı olmayan bu model, rehberliğin, yönetim ve eğitime eşit bir meslek olmasını savunur.

Toplumsal Yapıcılık Olarak Rehberlik Modeli: Bu modelde çocuğa değer kazandırma ve yeni değerler aramada etkin olma konusunda rehberliğe gerek duyulur. Bu modelde rehberlik, yaratıcı önderlik yeteneğine sahip bireylerce yürütülmelidir.

Kişisel Gelişim Olarak Rehberlik Modeli: 1977 yılı başlarında Kehas'ın önerdiği bu modelde rehberliğe gelişimsel açıdan yaklaşmış ve benlik kavramını, benliğin değerlendirilmesini ve benliğe yönelik tutumları odak yapmıştır.

Erkan (2001) ise, Gysberg ve Henderson (1994)'den aktararak yaptığı sınıflamada, rehberlik modellerini, Süreç Modeli, Hizmetler Modeli, Görevler Modeli ve Gelişimsel Rehberlik modeli olarak dört alt grupta toplamıştır. Hizmetler Modelinde, rehberlik etkinlikleri oryantasyon, bireyi tanıma, bilgi verme, psikolojik danışma, yerleştirme ve izleme, çevre ve ilişkileri, araştırma ve değerlendirme gibi kategorilerde ele alınmıştır.

Süreç Modelinde, Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin klinik ve terapötik yönü vurgulanır, psikolojik danışmanlar (rehber öğretmenler) danışma, müşavirlik ve koordinasyon rollerini üstlenirler.

Görevler Modelinde, psikolojik danışmanların görevleri basitçe sıralanmıştır. Bu görevlerin en sonuncusu genellikle “kendisine verilen diğer görevleri yerine getirir”, şeklinde olduğu için alan dışı işlerin de rehber öğretmene verilmesine uygun bir yaklaşımdır.

Gelişimsel Rehberlik modelinde, bireyin gelişimsel ihtiyaçları ön plandadır ve psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin içinde bulundukları gelişim dönemlerinin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olması gerektiği savunulur.

Rehberlikte İşlevsel Bir Model: Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Çoklu Zeka

Gelişimsel rehberlik anlayışını çoklu zeka anlayışı ile ilişkilendirerek Selçuk ve arkadaşları şu şekilde açıklamaktadır; 1950'lerden bu yana okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin nasıl, kimler tarafından ve ne şekilde verileceğine ilişkin farklı modeller uygulanmıştır. Hizmetler modeli, süreç modeli ve görevler modeli başlıkları altında sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin her biri rehberliğin belli alanlarına hizmet etmiştir. Meslek ya da program seçimi ve krize müdahale hizmetleriyle sınırlı kalan bu geleneksel modellere tepki olarak Gelişimsel Rehberlik Yaklaşımından yola çıkılarak “Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Modeli” doğmuştur.

Gelişimsel Rehberlik olarak adlandırılan bir çok rehberlik programı şu prensipler çerçevesinde organize edilmiştir:

1. Rehberlik ve danışmanlığa bütün çocukların ihtiyacı vardır.
2. Gelişimsel rehberlik ve danışmanlık çocukların öğrenmesine odaklanır.

3. Danışmanlar ve öğretmenler, gelişimsel rehberlik programlarında ortak iş yaparlar.
4. Organize edilmiş ve planlanmış program gelişimsel rehberliğin yaşamsal bir parçasıdır.
5. Gelişimsel rehberlik kendini kabul, kendini anlama ve kendini geliştirme ile ilgilidir.
6. Gelişimsel rehberlik ve danışmanlık destekleyici sürece odaklanır.
7. Gelişimsel rehberlik kesin sonlardan çok, yönlendirilmiş gelişimi onaylamaktadır.
8. Gelişimsel rehberlik takım yönelimli olmakla birlikte servislerde, eğitilmiş profesyonel danışmanlara ihtiyaç duyar.
9. Gelişimsel rehberlik, özel ihtiyaçların erken belirlenmesiyle ilgilidir.
10. Gelişimsel rehberlik bizim psikolojimizle ilgilidir.
11. Gelişimsel rehberlik çocuk psikolojisi, çocuk gelişimi ve öğrenme teorisi temellerine sahiptir.
12. Gelişimsel rehberlik ardışık ve esnektir.

Kapsamlı gelişimsel rehberlik programının uygulanması öğretmenlerle psikolojik danışmanların yoğun bir işbirliğini gerektirmektedir. Bu işbirliğinin sağlanabilmesi ortak bir dil konuşmayı gerektirir. Çoklu zeka ve kapsamlı rehberlik programları gelişimsel anlayışın uygulanması olarak açıklanabilir. Kapsamlı Rehberlik ve Çoklu Zeka Kuramı gelişimsel bir eğitim ve değerlendirme anlayışını savunmaktadır.

Kapsamlı Rehberlik ve Çoklu Zeka Kuramı değerlendirmeyi psikometrik olmaktan çok, gelişimsel ve süreç değerlendirme olarak benimser. Çoklu zekanın rehberlikle ilgili bir başka önemi, mesleki danışmaya ya da kariyer danışmanlığına getirdiği yeni bakış açısidir. Kapsamlı Rehberlikte Çoklu Zeka Kuramına göre, psikolojik danışma yapılırken danışanın ve danışmanın baskın olduğu zeka alanının dikkate alınması gerekmektedir (Selçuk, Koçak ve Selçukoğlu, 2003, s.153).

Özoğlu, (1981) eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma adlı eserinde rehberliğin tanımı ile ilgili incelemesinde tarihsel süreç içinde yapılan tanımları;

başlangıç tanımları, bireye yön veren tanımlar, rehberliği bireyin doyumcu ve uyum sağlaması yönünden ele alan tanımlar, Rehberliği problem çözme, karar verme işlemine yardım niteliğinde ele alan tanımlar şeklinde sınıflandırarak her grupta yer alan, tanımları ayrıntılı olarak verdikten sonra kendisi rehberliği şu şekilde tanımlamaktadır: “Rehberlik, bireyin yeterlilikleri ve yetenekleriyle en üst düzeyde gelişerek gereksinimlerini duyurmasında, benliğine uygun rol kavramları geliştirerek çevresindeki durumlarla ilişkisinde uyum sağlaması için gerekli problem çözme, karar verme ilgi ve becerisini kazanmasında; benlik kavramı ile bağdaşan doğal ve toplumsal “gerçeği” içinde bir öğrenen olarak anlamlı ve mutlu bir yaşam sürdürmesinde bireye profesyonel kimselerce yapılan bilimsel ve sistematik yardım sürecidir.” şeklinde tanımlamıştır (Özoğlu, 1981, s.37).

Kepçeoğlu (2001), Psikolojik Danışma ve Rehberlik adlı eserinde rehberliğin anlamını açıklarken, Rehberlik anlamında tanınmış uzmanların bazılarının rehberliğin tanımını vermekten kaçındıklarını belirtmekte, rehberlik kavram ve uygulamalarını sınırlı kelimeler içinde yeterli bir biçimde tanımlayabilmenin zorluğuna dikkati çekmekte, her bilimsel çalışma alanı için geçerli olan bu tanımlama zorluğunun, disiplinler arası bir çalışma alanı olarak hızla gelişen rehberlik için daha belirgin bir durumda olduğu tespitini yapmakta ve bu tanımlama zorluklarını şu şekilde sıralamaktadır (Kepçeoğlu, 2001, s.8):

1. Kavram ve uygulamaları ile, Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanı yenidir ve dayandığı birçok kuram bulunmaktadır.
2. Başlangıçta ve günümüzde Rehberlik ve Psikolojik Danışma uygulamalarının geniş olarak eğitim süreci içinde yer almasına rağmen psikolojik danışma ve rehberlik ile, eğitim sürecinin öteki boyutları arasındaki ilişkileri tam olarak henüz belirtilememiştir.
3. Alanda çalışan uzmanların deneyimleri arasında geniş ayrılıklar vardır.
4. Rehberlik disiplinler arası bir özellik gösterdiğinden diğer alanlardaki gelişmelerden sürekli etkilenmekte ve değişmektedir.
5. Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Psikoloji psikoterapi gibi alanlarla arasındaki ilişki ve sınırlar henüz belirlenmemiştir ve o alanlardaki

gelişmeler rehberlik kavram ve uygulamalarını etkilemekte ve değiştirmektedir.

Kepçeoğlu bu tespiti yaptıktan sonra bazı tanım örnekleri vererek bu tanımların ortak özelliklerini şu şekilde belirlemektedir (Kepçeoğlu, 2001, s.11).

1. Rehberlik bir süreçtir;
2. Rehberlik bireye yardım etme işidir.
3. Rehberlik yardımı bireye dönüktür.
4. Rehberlik bilimsel ve profesyonel bir yardımdır.
5. Rehberliğin esası bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir.

Yukarıdaki ortak özellikleri belirledikten sonra Kepçeoğlu (2001) rehberliği şu şekilde tanımlamaktadır: “Rehberlik, kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini kendine en uygun düzeyde geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirmesi için uzman kişilerce bireye verilen psikolojik yardımdır.

Tan (1981), Rehberlikle ilgili yabancı uzmanların tanımlarından örnekler vererek tanımları incelemiş tanımların ortak yanları olarak şu öğeleri ve kavramları belirlemiştir; birey, yardım, uyum sağlamak seçmeler ve planlar yapmak. Bu öğelerin bütün tanımlardan olduğunu belirterek bu öğelerin tamamını kapsayan şu tanımlı yapmıştır: “Rehberlik, bireyin en verimli bir şekilde gelişmesi ve tatminkâr uyumlar sağlamasında gerekli olan seçmeleri, yorumları, planları yapmasına ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazanması ve ulaştığı bu seçme ve kararları uygulaması için kişiye yapılan sistemli ve profesyonel (uzmansal) yardımdır”.

Psikolojik danışmayı da, rehberlik kavramı içinde yer alan bir kavram olarak gören Ersever (1988)’e göre rehberlik içinde yer aldığı kuruluşun program ve faaliyetlerine yöneliktir. Bu program ve faaliyetler kişinin amaçlara ulaşmasında yardımcıdırlar. Okullarda rehberlik, okulun tüm imkanlarını kullanarak, öğrencilerin eğitsel, mesleki, sosyal ve duygusal sorunlarının çözümüne, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda potansiyellerini en iyi bir şekilde değerlendirmelerine, sorunlarına en uygun çözümü geliştirmelerine ve kendilerini daha iyi anlamalarına yardımcı olma sürecidir.

Kuzgun (1988) göre rehberlik, kendi istek ve imkânları ile toplumda kendisine açık gelişme imkanları ve beklentileri tanınması ve bunları en iyi biçimde uzlaştırabilmesi için bireye yapılan profesyonel ve sistematik yardımdır (Kuzgun, 1988).

Kılıççı (1989) rehberlik için, “Öğrencilerin kendileri ve çevreleriyle olan ilişkilerini gerçekçi bir gözle tanımlamaları kişisel sorunların çözümünde anlayış kazanmaları, yetenek, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun düşen eğitim ve iş olanaklarından yararlanabilmeleri, zihinsel düzeyde olduğu kadar duygusal düzeyde de bir katılım ve etkileşimi gerektirmektedir” demektedir. Erdoğan (2000), sınıf yöneticisinin (öğretmenin) rehberlik anlayışına sahip olması gerektiğini vurgulamakta ve rehberliği şu şekilde tanımlamaktadır; “Rehberlik, demokratik ortam içinde bireyin kapasitesini kullanmasını, yeteneklerini en uygun biçimde geliştirmeyi, içinde bulunduğu toplumun sorumlu ve uyumlu bir üyesi olarak kendini gerçekleştirmesini amaçlayan, uzman kişilerce verilen, tüm eğitim programının bir parçası olarak sunulan hizmetlerin bütünüdür” şeklinde tanımlamaktadır.

Bakırcıoğlu (1985)’na göre rehberlik, her okul düzeyinde benzer biçimde örgütlenir; aynı ilkelere uyularak uygulanır. Hangi eğitim düzeyinde olursa olsun rehberlik görevlileri, rehberliğe ilişkin tüm konularda bilinçli olmak zorundadırlar. Her eğitim kademelerindeki sorumlular, öğrencinin nereye gideceğini yada nereden geldiğini bilmek durumundadırlar. Bu ortak bilinç oluşmadan, rehberliğin bütünlüğü ve sürekliliği sağlanamaz. Rehberlik uygulamaları, ayrı düzeylerdeki okullarda bu okul öğrencilerinin kendilerine özgü gelişim gereksinimleri ölçüsünde bir farklılık gösterecektir.

2.3. Türkiye’de Rehberliğin Gelişimi

Eğitim sistemimiz, cumhuriyetin başlangıç yıllarında Avrupa Eğitim Sisteminden etkilenmiş olmasına karşın II. Dünya savaşıdan sonra özellikle 1950’li yıllardan itibaren, ABD ile ilişkilerin gelişmesiyle birlikte bu ülkenin eğitim sisteminden etkilenmeye başladığı görülmektedir (Özoğlu, 1982). ABD ile kurulan karşılıklı ilişkiler sonucunda ABD’li eğitimciler Türk Eğitim Sistemini incelemiş, raporlar hazırlamış bu raporlarda ABD’de 1910’lu yıllardan bu yana uygulanmakta olan rehberlik etkinlik ve uygulamalarının Türk Eğitim Sisteminde de

uygulanmasının yararlı olacağını belirtmişlerdir. Yine aynı yıllarda karşılıklı anlaşmalar gereği Türk öğrenciler ABD'ye gönderilmişlerdir. Hem ABD'li uzmanların etkisi, hem de bu ülkede eğitim görüp yurda dönen eğitimcilerin etkisiyle “rehberlik” kavramı ilk kez kullanılmaya başlanmıştır (Kepçeoğlu, 2001).

Rehberlik kavramının gelişiminde bütün psikolojik yaklaşımların etkisi kuşkusuz olmuştur. Ancak rehberlik uygulamalarının bireyi güçlü ve değerli kabul etmesi açısından baktığımızda hümanist yaklaşımın etkisinin daha fazla hissedildiği söylenebilir. Gerek rehberlik kavramı, gerek hümanist yaklaşım kavramı yeni kavramlar olmalarına rağmen tanımlanmadan önce de Türk kültür ve uygulamalarında bu kavramlara uygun uygulama ve anlayışların olduğunu görmekteyiz. Örneğin büyük Türk düşünürü İbni Sina (980-1037) akıl hastalığını, beyindeki bozukluklar olarak görmüş, melankolilerde, hazım sistemi ve karaciğerin bazı fonksiyonlarındaki aksamaları fark etmiş; ruhsal rahatsızlıklarla beden arasındaki ilişkiye işaret etmiştir. Mevlana'nın, “kim olursan ol yine gel” şeklinde bütün insanları ön koşulsuz kabul eden çağrısı, orta çağ Avrupa'sında ruh hastaları “içine şeytan girmiş lanetli varlıklar” olarak görülerek zincirlere vurulup, dövölüp, soytarı gibi seyrettirilip, birçok işkenceye maruz bırakılıp, hatta yakılırken, Türk kültüründe akıl hastalarına şefkat ve anlayışla, hatta bazen “deli” değil “veli” olarak bakılması, Osmanlı ve Selçuklular'da bulunan fakir ve düşkün evleri, nekahet müessesleri, darülâcezeler, mecnun yurtlarının oldukça gelişmiş olması bunlara örnek olarak verilebilir (Tan, 1986). Özetle Türklerin kültüründe, insana büyük değer veren, sosyal dayanışmayı önemli gören, doğayı seven ve doğayla mücadelede herkesin baş edebilme gücü kazanmasını sağlamaya yönelik etkinliklere yer veren anlayışın unsurlarını görmekteyiz. Bütün bu uygulama ve anlayışın günümüzdeki rehberlik uygulamaları ve anlayışına yakın özellikler olduğu söylenilebilir. Daha sonraki yıllarda psikolojinin gelişmesi ile birlikte bu alandaki gelişmeler Türk toplumunun anlayış ve deneyim birikiminde yansımalarını bulmuştur. Örneğin Fransa'daki Binet-simon zeka testi, daha 1915 de İbrahim Alaattin Gövsa tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Bu testin daha bilimsel ve gelişmiş şekli olan Stanford_Binet zeka testi de Muzaffer Şerif Başoğlu tarafından 1945 yılında Türkçe'ye çevrilerek yayınlanmıştır. Yine bu yıllarda İstanbul Üniversitesi'nde de bazı test çalışmaları yapıldığı anlaşılmaktadır (Tan, 1986).

Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitime büyük önem verildiğini görmekteyiz. Cumhuriyet ölkü ve ihtiyaçlarına uygun bireyler yetiştirmek amacıyla eğitim sisteminde köklü değişiklikler yapılmıştır. Çünkü egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur ilkesinin gerçek anlamda yaşama geçirilebilmesi için egemenliği sağlıklı şekilde kullanacak bireylere ihtiyaç vardı ve bu bireyleri yetiştirecek olan kurumlar eğitim kurumları idi. Cumhuriyetin ihtiyacı olan demokratik kişilik yapısına sahip bireylerin yetiştirilmesi eğitimde bireyselliğin ve birey olma bilincini geliştirecek bireysel eğitimin önemini ortaya çıkarmıştır. Buna Bağlı olarak, Türkiye’de rehberlikle ilgili ilk yaklaşım; düşünce olarak, Maarif Vekaleti Mecmuası (1 Mayıs 1926, sayı: 7.)’nda imzasız olarak yayımlanan “Maarif Teşkilatı Hakkında Bir Layiha” da yer almıştır.

Söz konusu layihanın (tasarının) Yüksek Terbiye Enstitüsü’ne ilişkin son bölümünde bu görüş, mesleğe yöneltme çerçevesinde şöyle belirtilmiştir:

“Terbiye enstitüsünde bulunmasını zaruri gördüğüm diğer bir kısım da “Meslekî istikamet ve istifa” meseleleri ile meşgul olarak bir şubedir. Malum olduğu üzere, bir insanın hangi meslek için azami müstait (yetenekli) bulunduğunu, diğer cihetten muayyen bir meslek için ne gibi malumat ve kabiliyetlere ihtiyaç olduğunu tayin eylemek meselesi zamanımızı pek farklı bir suretle meşgul etmektedir.

Son senelere gelinceye kadar muallimler ve aileler, çocukların zihni kabiliyetler ile, onların hazırladıkları meslekler arasındaki rabıta ve münasebetleri düşünmüyorlardı. Meslek intihabı (seçimi) umumiyetle tesadüfi ve gayri ilmî bir surette oluyordu. Bunun neticesi, birçok insanlar müsait olmadıkları mesleklerle giriyorlar ve binnetice (sonunda) kendilerinden beklenen hizmetleri yapamadıklarından, bu yüzden kazalara da sebebiyet veriyorlardı. Aynı zamanda, mesleklerinde muvaffak olamadıklarını gören gençlerin cesaretleri kırılıyor ve tabiatı ile iştahsız, şevksiz suretle çalışıyorlar.

İşte bunun içindir ki, bir taraftan bir gencin hangi sanat ve mesleğe müsait olduğunu, muayyen bir mesleğin ne gibi bilgiler ve kabiliyetler istediğini ilmi bir surette tayin ve tesbit etmek, bir kelime ile herkesi azami müsmir (verimli) kılmak için, yerli yerine koymak için çalışılıyor. Amerika’da başlayan memleketlerin iktisadi inkişafı ve atileri (gelecekleri) ile alakadar olan bu hareket eski Avrupa

memleketlerine kadar sirayet etmiştir. Artık her yerde “Mesleki istikamet yurtları tesis ediliyor. Bu yurtlar bir meslek arayan veya sanat değiştiren gençlere meccani (ücretsiz) olarak istedikleri malumatı veriyorlar, onların mesleki kabiliyetlerini tetkik ve muayene ediyorlar” (Bakırcıoğlu, 1985).

Tasarının devamında mesleğe yöneltmenin okullar kadar, endüstriyi de ilgilendirdiği belirtilmekte; bu nedenle mesleki rehberliğin yaygınlaştırılması için Yüksek Terbiye Enstitüsü’nde bir “mesleğe yöneltme bürosu”nun kurulması teklif edilmektedir (Bakırcıoğlu, 1985).

Özellikle 1924 yılında ABD’li eğitimci-düşünür Jonh DAWLEY’in Türk eğitim sistemini incelemiş raporlar sunmuştur. Daha sonraki yıllarda ülkenin genel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak Köy Enstitüleri ve Halkevleri uygulamalarının ortaya çıktığını görmekteyiz. Bu kurumlar, ülkenin ihtiyacı olan yurttaş bilinci ve donanımına sahip demokratik kişilik yapısına sahip bireylerin yetiştirilmesi faaliyetlerinde etkin rol almışlardır. Bu yıllarda her ne kadar Rehberlik kavramı eğitim uygulamalarında söz edilen ve kullanılan bir kavram olmamakla birlikte bu kurumlardaki uygulamalarda bireysel eğitim, bireyin gücünü ortaya çıkarmak ve bireyi aktif kılmak gibi kavramların uygulamalarda kendini hissettirdiğini görmekteyiz. Örneğin 1939 tarihli bir ilkokul programında, öğretmenin öğrencilere “kılavuzluk” etmesine işaret edilerek rehberlikten müphem bir şekilde bahsedilmiştir. Yine bu yıllarda çocuğun kendi yetenek, ilgi ve ihtiyaçları çerçevesi içinde öğrenip gelişmesi gerektiği düşüncesi yaygındır.

Ülkemizde rehberliğe yönelik ilginin bulunduğu bir başka düşüncüyü 1948 tarihli Ortaokul Programında görmekteyiz. 1948 tarihli Ortaokul programındaki “okul öğrenciyi kendi yetenekleri sınırı içinde en yüksek başarıya götürecek kılavuzluğu yapmalıdır” cümlesinin, öğretmenlerin rehberlik görevine işaret ettiği belirtilmektedir (Tan, 1986).

1947’lerde Marsall yardımı çerçevesinde başlayan Türk Amerikan dostluk ilişkileri, eğitim alanında da değişme ve gelişme arzularını kamçulamıştır. Birçok alanda Türkiye’ye gruplar halinde uzmanlar gönderilmiş, bu uzmanlar incelemeler yapmışlar ve raporlar sunmuşlardır. Buna karşılık Türkiye’den de birçok alanda eğitim almak, görgü ve bilgilerini artırmak amacıyla öğrenciler gönderilmeye

başlanmıştır. Organize rehberlik faaliyetleri ve dolayısıyla eğitimde rehberlik ve psikolojik yardım hizmetleri kavramının Türk eğitim sisteminde yer almaya başlamasında bu ilişkilerin büyük rolü olmuştur (Tan, 1986).

1950 öncesi yıllarda İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Pedagoji ve Psikoloji Enstitüleri'nde ve Ankara Üniversitesi, Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi Psikoloji-Pedagoji Bölümünde bazı test çalışmaları ve yayınları yapılmış ancak ülkenin genel eğitim sorunlarını kapsayacak genişlikte çalışmalar olmamışlardır (Tan, 1986). 1950'li yıllardan sonra ABD ile ilişkiler rehberlik faaliyetleri için hareketli yıllar olmuştur. Bunlardan bazıları aşağıda özetlenmektedir.

1951-1952 öğretim yılında Missouri Üniversitesinden Türkiye'ye getirilmiş olan ve Türk orta öğrenimini inceleyen Profesör Rufi, raporunda belli bir felsefe ve amaçlara göre Türk eğitim felsefesi ve amaçlarının saptanması ve bu felsefe ve amaçlara göre ülkenin bölgesel ve mahalli özellikleri, ihtiyaçları dikkate alınarak müfredat programı hazırlanmasını önermiştir. Hazırlanacak bu programda öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınması, kol faaliyetleri ve seçmeli derslerin konulması, rehberlik ve danışma konusuna ayrı bir kısım ayrılmasını önermiştir. Milli eğitim bakanlığı da bu doğrultuda çalışmalar yapmıştır. Yapılan çalışmaların ve uygulanacak faaliyetlerin öğretmen ve yöneticilere tanıtılması amacıyla rehberlik ve danışma konusunda konferanslar verilmiştir (Tan, 1986).

1952-1953 öğretim yılında Tompkins, Mills, Beals ve Kvaraceus adlı eğitim uzmanları gelmişlerdir. Bu uzmanlarda Türk eğitim sisteminde programın, örgüt ve yönetim konusunda eleştiriler getirmişlerdir. Rehberlik ve danışma hizmetleri ve ölçme-değerlendirme konularında Türk eğitim sisteminin ihtiyaçlarını vurgulamışlardır. Bu eleştiriler dikkate alınarak 1953 yılında MEB Talim Terbiye Dairesine bağlı olarak test ve araştırma bürosu ve Psikoteknik Laboratuvarı kurulmuştur. Laboratuara değişik yetenekleri ölçecek testler alınmış ve Erkek Teknik Öğretmen Okulu öğrencilerinin bölümlere seçiminde bu testler o yıl kullanılmaya başlanmıştır (Tan, 1986). Fakat bu laboratuvar çalışmalarını geliştirememiştir ve daha sonra kapanmıştır. Test ve araştırma bürosu ise daha etkili olmuş, çalışmalarını sürdürmüştür.

1953-1954-1955 yıllarında istanbulda yapılan seminerler konuya daha çok ilgi toplamış, okullarda rehberlik ve danışma faaliyetlerinin başlaması için MEB zorlanmış , fakat başarılı olunamamıştır (Tan, 1986). Ancak bazı öğretmen ve yöneticiler gönüllü olarak kendi okullarında çalışmalarını başlatmışlardır (Kepçeoğlu, 2001). Ayrıca bu seminerlerde komisyon çalışmaları yapılmış, elaman yetiştirme, rehberlik örgütü, kanun, yönetmelik, ve program konularında yapılan seminer çalışmalarının bugünkü yapıya ışık tutmuştur (Tan, 1986).

1950-1956 yılları Türk eğitim sisteminde rehberlik ve psikolojik danışma için hareketli yıllar olmuştur. 1953 yılından itibaren ABD’de eğitim gören elamanlar yurda dönmeye başlamış ve bu elamanlar da çalışmalara katkıda bulunmaya başlamışlardır. Bunların da etkisi ile o yıl ilk kez Gazi Eğitim Enstitüsü’nde rehberlik ders olarak okutulmaya başlanmıştır (Kepçeoğlu, 2001). Tan; Bu dersin ilk kez bir üniversite de değil de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir okulda okutulmaya başlanmasının üniversitelerin Türk eğitim sorunlarına ne kadar uzak olduğunun bir göstergesi olduğu değerlendirmesini yapmıştır. Bu durumun o yıllarda öğretmen okullarının üniversite bünyesinde değil de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak faaliyet göstermesinden kaynaklandığı söylenebilir.1954 yılında Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak Rehberlik Bürosu kurulmuş, daha sonra (1955) altı pilot ilde Rehberlik ve Araştırma Merkezi açılmıştır. Ancak bu merkezlerde istihdam edilecek eleman sorunu o yıllarda net değildir. Yine bu yıl İstanbul ve Ankara’da deneme amacı ile iki lisede rehberlik programı uygulanmaya başlamıştır (Tan, 1986; Kepçeoğlu, 2001). Yine bu yıllarda alanla ilgili birçok çeviri yapıldığı, broşür ve kitap yayınlandığı görülmektedir. 1956’dan sonra şevkin biraz azaldığı ve bir duraklama döneminin başladığı gözlenmektedir (Tan, 1986).

2.3.1. Kalkınma Planlarında Rehberlik

1960’dan sonra kalkınma planlarıyla birlikte özellikle ekonominin ihtiyacı olan alanlara personel seçiminde testlerden ve orta öğretim kurumlarında rehberlik ve danışmadan bir planlama aracı olarak yararlanma ihtiyacı vurgulanmıştır. Birinci beş yıllık kalkınma planında (1963-1967) rehberlik kavramından açık bir şekilde söz edilmemiş, “kalkınmanın en etkili amacı, istenilen davranışı ve değerleri yerleştirmede, istenmeyenleri değiştirmede başlıca yol, bireysel ve toplumsal refahı

artıran sosyal bir hizmettir” şeklinde eğitim tanımlanarak, toplumda insan niteliğini geliştirecek bir eğitim uygulamasının yapılması gereği vurgulanmıştır (DPT,1963; DPT, 1998).

İkinci beş yıllık kalkınma planında (1968-1972), tüm yurttaşların temel eğitimden geçmesi ve ekonomik gelişme için gerekli olan insan gücünün yetiştirilmesi gereği vurgulanmış, ilköğretimin hem nitelik olarak, hemde nicelik olarak geliştirilmesi ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması gereği vurgulanmıştır. Birinci beş yıllık kalkınma planında üstü kapalı olarak vurgulanan toplumdaki çeşitli iş, hizmet ve görevin yeteneklere göre dağıtılması ve her alanda yeterli insan gücü yetiştirilmesi, bu amaçla okullarda “mesleğe yöneltme” faaliyetlerinin yer alması ve eğitimin buna göre örgütlenmesi gereği ikinci beş yıllık kalkınma planında (1967) daha açık bir şekilde vurgulanmıştır. Devlet planlarında bu konunun yer alması rehberlik uygulamalarının okullarda uygulanmasını etkilediği söylenebilir.

Üçüncü beş yıllık kalkınma planında (1973-1977), mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilmesi ve temel eğitimin sekiz yıla çıkarılması planlanmıştır (DPT,1973; DPT, 1988).

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında (1978-1983), Üçüncü beş yıllık kalkınma planında yer alan konular gerçekleştirilemediğinden tekrar yer verilmiş, eğitimin teknolojik ve ekonomik yapıyla tutarlı olması gereği üzerinde durulmuştu (DPT, 1977; DPT, 1988).Beşinci beş yıllık Kalkınma Planında (1985-1989), üniversitelerdeki yığılmaları önlemek için mesleki ve teknik eğitime önem verilmesi, orta dereceli okullarda mesleğe yöneltme ve çevre şartlarına göre geçerli beceri kazandırılacağından söz edilmiş, sayıca artan okulların nitelik olarak da geliştirilmesi gereği vurgulanmıştır (DPT, 1985; DPT, 1988).

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planlarında (1990-1994), eğitimde meslek kazandırıcı nitelikte yaygın eğitim, ana insan gücü ve yüksek niteliklere sahip insan gücü yetiştirme kavramlarının üzerinde durulmuştur. Yüksek öğrenime devam etmeyen lise mezunlarına meslek kazandırma, lise öğrencilerini ilgi ve yeteneklerine uygun mesleklere yönlendirebilmek için mesleki rehberlik sisteminin geliştirilmesi konusunda planlamalar yapılmıştır.

Kalkınma planlarında daha çok “mesleki rehberlik” vurgusunun yapıldığını, bununla rehberliğin sadece mesleğe yönlendirme şeklinde sınırlı anlaşılmasına neden olduğu söylenebilir. Buna rağmen bu vurguların rehberliğin ve mesleki rehberliğin ülkemizde yeterince gelişmesini sağladığı söylenemez.

2.3.2. Milli Eğitim Şuralarında Rehberlik

Kalkınma planlarına paralel olarak milli eğitim şuralarında da rehberlik konusunun işlendiği görülmektedir. Yapılan şûra toplantıları sonunda çıkan kararların eğitimdeki uygulamaları etkilediği söylenebilir. Çünkü şûra kararlarından çıkan sonuçlar doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı birtakım düzenlemeler yapmaktadır. Şuralarda rehberlik konusunun işlenmesi aşağıda kısaca özetlenmektedir.

VII. Milli Eğitim Şurası (1961) çalışmalarında konu tartışılmış ve şûra sonunda “grup rehberliği” kavramının okullara girmesi benimsenmiştir. Okul programlarında rehberlik faaliyetleri için bir saatlik zaman ayrılması ve belirli sayıda öğrenci için bir “grup öğretmeni” belirlenmesi benimsenmiştir. Yine bu şurada her öğrencinin ilgi, yetenek ve kapasitesine uygun bir eğitim görmesi benimsenmiş, rehberlik hizmetini yürütecek elaman yetiştirilmesi ve gerekli malzemenin hazırlanması ve öğrencilerle ilgili bilgilerin düzenli bir şekilde kaydedilmesinin gerekliliği benimsenmiştir.

VIII. Milli Eğitim Şûrası’nda (1970) rehberlik konusu daha detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Liselerin öğrencileri üniversiteye hazırlamasının yanında hayata ve mesleğe de hazırlaması gereği benimsenmiş, lise birinci sınıfın yönlendirme sınıfı olması kabul edilmiş, yönelmede öğrenciye destek olacak bir rehberlik servisinin her okulda kurulması ve her öğrencinin bir danışmana sahip olması kararları alınmıştır. Sekizinci Milli Eğitim Şurasında seçmeli derslerin konulması, sınıf geçme yerine ders geçme uygulamasının başlatılması kararları alınmıştır (MEB. 8.Şûrası Dökümanları, 1970).

Şûra çalışmalarına paralel olarak Milli Eğitim Bakanlığı 1970 yılında “Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Servislerinin Kuruluşu ve Görevleri” ile ilgili olarak bir genelge yayınlanmıştır (Teb.Der.10 Ağst., 1970). Aynı yıl Milli Eğitim Bakanlığı bazı okullarda bazı pilot çalışmalar başlatmıştır. Bu pilot çalışmaların başlatılacağı

okullarda görevlendirilecek uzman personel olmadığı için bu okullardan seçilen bazı öğretmenlere kurs ve seminer verilerek alanla ilgili yetiştirilmeye çalışılmıştır. 1970-71 öğretim yılında 23 orta dereceli okulda resmen başlatılan çalışmalar üç yıl içerisinde 91'e ulaşmış, 1987-88 öğretim yılına gelindiğinde yaklaşık 250 orta dereceli okulda servis kurulmuştur (Kepçeoğlu, 2001). 1974-75 eğitim-öğretim yılında bütün orta dereceli okullarda yaygın rehberlik uygulamaları başlatılmıştır. Bu yaygın rehberlik uygulamaları sınıf öğretmenlerinin sorumluluğuna bırakılmış; bu uygulamanın esasları (MEB Teb.Der.1805,16.9.1975) belirtilmiş ve uygulamada kullanılacak kılavuz programlar (MEB-Teb.Der. 1812, 4.11.1974) hazırlanmıştır. Rehberlik için iki ders saatlik zaman ayrılmıştır. Fakat genellikle bu saatlerde neler yapılacağı tam olarak bilinmediği için amaca hizmet edememiştir.

Sekizinci Milli Eğitim Şûrası 1973 yılında hazırlanan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu içinde kaynak görevi görmüştür. Bu kanunda rehberlik faaliyetleri yöneltme boyutuyla ele alınmıştır ve yasa okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini verecek örgütlenmenin kurulmasını zorunlu kılmıştır (14574 sayılı Resmi Gazete, 1973). Yasanın çıkmasından sonra rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin gelişmesi ve yaygınlaşması hızlanmıştır.

Dokuzuncu Milli Eğitim Şûrası'nda (1974) Rehberliğin amacı,rehberlik örgüt ve uygulamalarına ilişkin olarak “rehberlik ve danışma kurulu” “grup rehberi” ve görevleri, sınıf öğretmenleri toplantısı, rehberlik ve eğitsel çalışma saatlerinin belirlenmesi; öğrenci kişisel dosyası, yöneltme tavsiyesi, rehberlik programı, rehberlik teknikleri, uygulanacak programlar hakkında oldukça ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir. “Rehberlik saati” adı altında ayrılan haftada iki saatlik zaman her okulda danışman olmadığı için sınıf öğretmenlerinin sorumluluğuna bırakılmıştır (Özgüven, 2000). Bu karar rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri için gerekli olan zaman sorununu çözmek için atılan önemli bir adım olmuştur (Kepçeoğlu, 1985, s.44).

1981 yılında toplanan onuncu Milli Eğitim Şûrasında Türk Milli Eğitim Sistemi, bu sistemin bütünlüğü içinde yer alan eğitim programlarının özelliği, öğrencilerin programlara girişini düzenleyen kurallar ve öğretmen yetiştirme konuları görüşülmüştür. Eğitim sisteminin yönetsel boyutu için yeni bir örgütlenme

modeli önerilmiş; bu modele göre okul, ilçe, il, bakanlık olmak üzere dört düzeyde örgütlenen yönetim yapısının görevlerini, yetkilerini, örgüt ve işleyişini belirlemiştir. Bu alanlar, eğitim programları, öğrenci hizmetleri personel hizmetleri, yapım, onarım, donatım ve araç işleri, bütçe işleri başlıkları altında toplanmıştır. Burada öğrenci hizmetlerinin içinde diğer hizmetlerle birlikte psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden de söz edilmektedir.

Onuncu Milli Eğitim Şûrasın'da ele alınan ve rehberlik önemli olan bir diğer konu da rehberlik personelinin nasıl yetiştirileceğidir (Tuzcuoğlu, 1995, s,67). Buna göre, lisans programının dört yıl, mezuniyet sonrası iki yıllık eğitimin bilim uzmanlığı, bilim uzmanlığı üzerine yapılacak üç veya dört yıllık programların doktora ünvanı kazandıracağı, üniversitelerin psikoloji, eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma bölümlerinde rehberlik sertifika programlarının verilebilmesi ve alanda çalışan öğretmenlerin ve danışmanların sürekli olarak işbaşında eğitimle yetiştirilmesi konuları karara bağlanmıştır.

Bu şûrada rehberlik personelinin sayısı belirlenirken ortalama 200 öğrenciye bir danışman düşecek şekilde planlanması da karara bağlanmıştır.

Onbirinci Milli Eğitim Şûrası'nda rehberlik hizmetleri konusu görüşülmemiş, bu konuda öğretmenlerin hizmetiçi eğitime alınması ve psikolojik danışmanların "Eğitimde Rehberlik ve Özel Eğitim" alanlarında yüksek lisans eğitimi yapmaları konusu karara bağlanmıştır. Eğitim uzmanlarının yetiştirilmesi ve istihdamı ile ilgili model önerisi hazırlanmıştır.

Yüksek öğretim Kanunu (2547) ve 1981 yılında yüksek öğretimde yapılan düzenlemelerde üniversitelerde psikolojik danışma ve rehberlik alanlarında lisans ve yüksek lisans başlatılmasında ve giderek sayılarının artmasında 10.ncu ve 11.nci Milli Eğitim Şûrası çalışmalarının önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

1988 yılında toplanan 12. Milli Eğitim Şûrası'nda rehberlik faaliyetlerine sadece eğitim programları görüşülürken değinilmiştir. Bu Şûra' da "rehberlik faaliyetleri öğrencilerin kendilerini tanımalarına, karşılıklı ilişkilerde gerekli becerileri kazanmalarına ve öğrendikleri bilgilerin davranış şekline dönüştürülmesine yön verecek şekilde yapılmalıdır" görüşü yer almıştır.

12. Milli Eğitim Şûra'nda, "Ülkemizin ekonomik ve sosyal şartlarına uygun olarak eğitim ve öğretimdeki milli hedeflere bir an önce ulaşmak amacıyla yapılacak çok yönlü planlamalar doğrultusunda, öğrencilerimize okul öncesinden itibaren iyi bir rehberlik hizmeti verilmelidir. Nihai hedeflerimiz, ilkokuldan üniversiteye kadar üst öğrenime geçişte merkezi imtihan sistemini terkederek rehberliği ve öğrencinin başarısına dayalı bir sistem kurmak olmalıdır" ifadesi yer almıştır.

15. Milli Eğitim Şûrasında; Temel eğitimde rehberliğin önemi vurgulanmıştır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 6-14 yaş çocuklarına verilecek zorunlu öğrenimi "temel eğitim" olarak adlandırmıştı. 1983 yılında ivedi bir yasa değişikliği ile temel eğitim adı, "ilköğretim"e çevrildi (Başaran, 1988, s.116).

1996 yılında yapılan XV. Milli Eğitim Şûrası 'nda "temel eğitim" kavramı yerine Anayasa ve diğer mevzuatta yer aldığı şekli ile "ilköğretim" kavramı kullanılması kararlaştırılmış ve yakın bir gelecekte 5-6 yaş okulöncesi eğitimin ilköğretim bünyesine alınması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca "8 yıl sonunda tek tip diploma verilmeli, 9. sınıf liseye ya da mesleki eğitime yönlendirme yılı olmalı, böylece ilköğretimde zorunlu 2+8+1 sistemi oluşturulmalıdır" denilmektedir (Tebliğler Dergisi, Sayı, 2458, (1996), md. 1,2).

XV. Milli Eğitim Şûrası, ilköğretimde rehberlik uygulamaları açısından önemli kararların alındığı bir toplantıdır. Ancak şûra kararlarında, rehberlik uygulamalarında yönlendirme ön plana çıkarılmış ve neredeyse rehberlik servislerinin en önemli görevi olarak görülmüştür. 2458 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanan şûra kararlarının 36.sı "Bireyi tanıma ve yöneltmeye ilişkin rehberlik hizmetleri dördüncü sınıftan başlatılmakla birlikte, ilköğretimde gerçek yöneltme dokuzuncu sınıftan itibaren ele alınmalıdır." demektedir. Yine 37. maddede "Yönlendirme çalışmalarıyla öğrencilere zaman ve enerjilerini, yetenek ve becerilerini, olumlu iş değerlendirmelerini geliştirecek bir disiplin kazandırılması" gerektiği ifade edilmektedir (Teb. Der., 2458, s.2).

22.07.1997 tarihinde "Türkiye'de Zorunlu Eğitimin Sekiz Yıla Çıkarılmasına İlişkin Kanun Tasarısı"nın kabul edilmesiyle değişen "İlköğretim Yönetmeliği"nin 86. maddesinde "Okul Rehber Öğretmeni" başlığı altında "İlköğretim okullarında

rehberlik hizmetlerini yürütmek ve 8. sınıfın II. yarısında öğrencilere, orta öğretimde devam edebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere Okul Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri Servisi kurulur. Serviste, yeterli sayıda rehber öğretmen görevlendirilir. Rehber öğretmenler "Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğinde verilen diğer görevleri de yaparlar", denilmektedir (İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Md. 86). Erkan (1997), ilköğretimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine yönelik çabaların ancak zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılmasına ilişkin çalışmalar sonucunda yoğunlaştığını ifade etmektedir.

1950'li yıllardan sonra tıp kanadında da alanla ilgili gelişmeler gözlenmektedir. Psikiyatri kliniklerinde klasik uygulamaların yanında psikoterapi uygulamalarının da hastaların tedavilerinde kullanılmaya başlandığı görülmektedir ve özellikle 1959'dan sonra bu uygulamaların yaygınlaştığı görülmektedir (Tan, 1986). Yine tıp fakültelerinde Çocuk Psikiyatrisi Bölümleri kurulmaya başlanmış, Yetişkin Psikiyatrisi Bölümleri'nde de psikolog istihdam edilmeye başlanmıştır.

2.3.3. Üniversitelerde Rehberlik Faaliyetleri İle İlgili Çalışmalar

Psikolojik hizmetlerle ilgili olarak ülke eğitiminde başlayan hareketler, geç de olsa, üniversitelerde de yansımaları bulmaya başlamıştır.

1956 yılında kurulan ODTÜ, sınıf geçme ve başarı değerlendirmede kredi sistemini getirmiş, zorunlu ve seçmeli ders uygulamalarını başlatmıştır. Üniversiteye yeni başlayan öğrencilere kurumu, sistemi ve çevreyi tanıtıcı oryantasyon çalışmaları yapmaya başlamıştır. 1960-61 yılında objektif testler ve ölçme yoluyla üniversiteye öğrenci almaya başlamıştır (Tan, 1986). 1960'da üniversitede psikoloji laboratuvarı kurulmuş, problemleri bazı öğrencilere burada yardım edilmeye başlanmıştır. Yine bu yıllarda öğrencilere danışman tayin edilmesi uygulaması başlatılmıştır. Dönem ve sınıf geçme yerine ders geçme uygulaması başlatılmıştır.

İstanbul Üniversitesi'nde de aynı yıllarda öğrencilerin sınıf içi ve dışı sorunlarıyla ilgilenilmeye başlanmıştır. 1961 yılında Mediko-sosyal merkezi

kurulmuş; bu merkez öğrencilerin sağlık, sosyal, bireysel ve kültürel gereksinimlerini karşılamaya yönelik çalışmalara başlamıştır.

1965’de Refia Şemin, İstanbul Üniversitesi Fakültelerinde birer öğrenci ve danışma bürosu kurulması için Mediko-Sosyal kuruluna bir proje sunmuştur (Şemin, 1966). Yine aynı yıllarda Pedagoji Enstitüsü programında öğrencilere, Psikolojik Testler, Kişilik Gelişmesi, Rehberlik ve Danışma dersleri bilinçli olarak okutulmaya başlanmıştır.

İstanbul’dakine benzer bir merkez Ankara Üniversitesi’nde de kurulmuş, benzeri çalışmalar orada da sürdürülmeye başlanmıştır.

Ankara Üniversitesi’nin alana önemli bir katkısı, psikolojik hizmetleri sunmak üzere uzman personel yetiştirmeyi amaçlayan bölümleri yeni açtığı Eğitim Bilimleri Fakültesi içinde ilk kez açmasıdır.

1960’lı yıllarda yeni kurulan Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü’nde 1966-1967 öğretim yılında lisans üstü eğitim çalışmaları ile alana uzman yetiştirerek katkıda bulunmaya başlamıştır. Bu akademik programın öğretim üyesi Feriha Baymur’un çabaları büyük olmuştur. “Psikolojik Danışma ve Rehberlik Birimi” kısa adıyla “PDR”, daha sonra 1974 yılında bağımsız bir bölüm haline getirilmiştir (Özoğlu, 2000, s.416). Bu bölüm “PDR” adıyla kurulan Türkiye’deki ilk bölümdür. PDR Bölümü 2547 sayılı Yüksek Öğretim Yasasının getirdiği yeni düzenlemelere göre, 1982 yılında “Anabilim Dalı” olarak lisans düzeyinde örgütlenmiş ancak PDR lisans üstü master ve doktora programları da devam etmiştir ve halen devam etmektedir.

Hacettepe Üniversitesi, 1974 yılında, Öğrenci İşleri Müdürlüğü’ne bağlı olarak psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi kurmuştur. Ertesi yıl bu merkez, Öğrenci Sağlık İşleri Müdürlüğü bünyesine alınarak rektörlüğe bağlanmış ve üniversite bünyesinde bütün öğrencilere hizmet vermeye başlanmıştır (Özoğlu, 2000).

1966-67 öğretim yılında Hacettepe Üniversitesinde Başlayan daha sonra Ankara Üniversitesi, ODTÜ, Boğaziçi Üniversitesinde de devam eden lisan üstü programlardan mezun olanlar, PDR alanında, merkezlerde ve okullarda uygun ve yeterli kadrolar bulunmadığından ya öğrenimlerini sürdürürken çalıştıkları işlere

devam etmişler ya da sağlık bakanlı ve üniversitelerde, önemli bir kısmı da PDR programlarında öğretim elamanı olarak görev almışlardır (Özoğlu, 2000, s.416). Milli Eğitim Bakanlığı lisans üstü mezunlardan RAM’larda ve okullarda kadrosuzluk nedeni ile yararlanamadığı için psikolojik danışma ve rehberlik personelinin okullara girmesi çok daha sonra 1985-86 yılında gerçekleşmiştir.

YÖK kanunu ile 1980’den itibaren psikolojik danışma ve rehberlik alanı, üniversitelerin eğitim fakültelerinin, eğitim bilimleri bölümleri içinde Eğitimde Psikolojik Hizmetler veya Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı olarak hizmet vermeye başlamışlar ve ilk mezunlarını 1985-86 öğretim yılı sonunda vermeye başlamışlardır.

1983 yılında 7-8 Üniversitenin Eğitim Bilimleri Bölümü içinde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı açılmış daha sonraki yıllarda bu sayı 19 kadar çıkmıştır. Açılan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı bu gün 19 üniversitede örgütlenmiş durumdadır ve ortalama her üniversite her yıl 40-50 mezun vermektedir ve bu durum devam etmektedir. Lisans programları olan üniversitelerin birçoğunda aynı zamanda lisans üstü eğitim programları da örgütlenmiş durumdadır.

Ülkemizde PDR programları, “ders çeşidi” itibarı ile birbirine benzerlik göstermektedir. İlk iki yıl psikoloji ve yakın alanlara ilişkin genel bir temel, daha sonra da PDR alanının temel dersleri dördüncü yılda da uygulamalara ağırlık verilmektedir. Verilen eğitimin özelliği itibarıyla program, PDR alanına personel hazırlayan bir meslek eğitimi programı niteliği taşımaktadır. Ancak çoğu üniversitede ilk yıllarda açılan yeni programlarda, uzmanlık derslerini verecek öğretim elamanları yeterli olmadığı için geçiş dönemi oldukça sancılı olmuştur (Özoğlu, 2000, s.422). Bu gün bu durum ilk yıllardaki kadar olmasa da halen devam etmektedir. PDR programlarının karşılaştığı en önemli sorunlar olarak, öğrencilerin aldığı kredilerin sayısı ile ilgili bir ortak standart olmaması, öğrencilerin uygulama yapabilmesi için uygun koşulların ve yerin olmaması, eğitimi destekleyecek doküman ve materyal desteğinin sınırlı olması, değişik programlarda uygulama ve teorik düzeyde farklı anlayışların olması ve uygulamada ortak bir anlayışın oluşamaması şeklinde özetlenebilir.

1980-90'lı yıllara gelindiğinde alanda hizmet veren uzmanların belli bir kuruma bağlı olarak çalışmasının dışındaki uygulamaların da yaygınlaştığı görülmektedir. Bugün psikolog ve psikolojik danışmanların özel merkezler açarak hizmet vermeleri şeklindeki uygulamalar oldukça yaygınlaşmıştır.

2.3.4. Askerî Eğitim Kurumlarda Rehberlik Faaliyetleri

Cumhuriyetin kurulmasından sonra, Türk Eğitim Sisteminde, demokrasinin bir gereği olarak “bireysel eğitimin” ağırlık kazandığı, 1926'lı yıllardan itibaren bu anlayış doğrultusunda rehberlik anlayışının bir düşünce olarak doğup, 1950'li yıllardan itibaren de, filizlendiği yukarıda ki bölümde vurgulanmıştır.

Türk Eğitim Sisteminin bir alt sistemini teşkil eden Askerî Eğitim Sistemindeki gelişmeler de, sivil eğitim müesseselerindeki gelişmelerden doğrudan etkilenmiştir.

Rehberlik anlayışının bir düşünce olarak ilk defa eğitim ve öğretimde yer aldığı 1929 tarihli, “Kara, deniz ve Askeri Orta Mektepler Talimatı”nın umumi maddeler kısmının 2'nci maddesinde şöyle denilmektedir (Şenyüz, 1988).

Askeri orta mektep ve lise talebelerinin sıhhi itiyatlar almasını, bir aile uzuv, bir meslek adamı ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı sıfatı ile ordu ve millet hayatı içinde müsmir faaliyette bulunmasını, boş zamanlarını iyi istimal etmeye alışmasını, hülâsa müstakbelen zabıtlığa elverişli ahlâki seciyesinin teşekkül etmesini hedef ittihaz eder ve mektep bu hedefi tedrisatı ile telkin edeceği gibi faaliyet tarzları, vereceği itiyatlar, maharetler, alakalar ve askerî ve vatanî mefkurelerle ve bilfiil talebeye yaşayacağı içtimai hayat ile istihsale çalışır ve müessesenin kıymeti bu hususta istihsal edeceği müspet neticelerle ölçülür (Kara, Deniz ve Askerî Orta Mektepler Talimatı, Askeri Matbaa, İstanbul 1929, Akt.: Şenyüz, 1988).

Görüldüğü gibi yönergede her ne kadar rehberlik sözü geçmese de, okulun amaçlarının sadece öğrencilere dersleri öğretmek olmadığını, aynı zamanda onların, boş zamanlarını nasıl değerlendirebileceklerinin ve meslek hayatına nasıl uyum sağlayabileceklerinin öğretilmesinin de okulun amaçlarından olduğu fikri vurgulanmaktadır. Bu düşünce bugünkü modern anlamdaki rehberlik anlayışını tam karşılamamakla beraber rehberlik ilkelerinden bir kısmını da kapsadığı söylenebilir.

Rehberlik anlayışını kapsayan diğer bir yayında 1931 tarihli “Hava Mektepleri Talimatı”dır. Bu talimatın “Yetiştirme usulüne ve muallimlere ait kaideler” kısmının sıra ile 65-76 ve 77 nci maddelerinde şöyle denmektedir:

- Sual, cevap ve her talebe ile ayrı ayrı uğraşılmasına dikkat olunur.
- Muallim, talebenin yalnız dersleriyle değil aynı zamanda her türlü vasıflarıyla da meşgul olacaktır.

Her muallim, tedris ve talim etmekte olduğu her talebenin; iktidari ilmisi, dereceyi sayü gayreti, her türlü ahlak, mizaç ve tabiatı, vazife ve mesleğe olan muhabbet ve merbutiyeti, sıhhî ve bedenî kabiliyeti hakkında tam bir vukuf hasıl etmekle mükelleftir. Ancak o suretle bir muallim tedris ve talim ettiği bir talebe hakkında tam ve doğru bir fikir ve mütelea serdine salahiyattar olur (Hava Mektepleri Talimatı, Büyük Erkanı Harbiye Reisliği Matbaası, Ankara 1931, Akt.: Şenyüz, 1988).

Hava Mektepleri talimatının Cumhuriyet Dönemi Eğitim sisteminin odak noktasını teşkil eden “ferdî eğitime” ağırlık verilmesi fikrini yansıttığı gibi, öğrencinin öğretim, ahlâk, mizaç, mesleğe uyum medenî kabiliyetlerini geliştirme ve sağlık gibi soruları içeren öğrenci kişilik anlayışını da yansıttığını söyleyebiliriz.

1934 tarihli Askerî Lise ve Orta Mektepler Talimatı da aynı konuları içermektedir (Askeri Lise ve Orta Mektepler Talimatı, Büyük Erkanı Harbiye Reisliği Matbaası, Ankara 1934, Akt.: Şenyüz, 1988).

1939 tarihli Askerî Lise ve Orta Okullar Talimatı I. Genel Esaslar ve Amaçlar bölümünde: okul müdürleri ile sınıf amir ve subaylarının : gerek eğitim-öğretimde ve beden terbiyelerinde ve gerekse okulun genel hayatında öğrencilerin millî, sosyal ve askerî terbiyelerini olgunlaştırarak kişiliklerini olumlu bir şekilde geliştirecek tedbirleri almakla görevli kılınmaktadır (Askeri Lise ve Orta Mektepler talimatı, Büyük Erkanı Harbiye Reisliği Matbaası, Ankara 1939, Akt.: Şenyüz, 1988). Aynı bölümün devamında, öğrencilerin sosyal ve askerî hayatın icab ettirdiği yardıma, iş ortaklığına vazifeye bağlılık ve doğruluğa alıştırmalarının sağlanması vurgulanmaktadır (Askeri Lise ve Orta Mektepler Talimatı, Büyük Erkanı Harbiye Reisliği Matbaası, Ankara 1939, Akt.: Şenyüz, 1988).

Talimat öğrenci kişilik hizmetleri ile ilgili tedbirleri almakla Okul Müdürlerini, Sınıf Amirlerini ve Sınıf Subaylarını doğrudan doğruya görevlendirmektedir.

Öğrenci kişilik hizmetleri ile okul yöneticilerini doğrudan görevlendiren 1939 tarihli Askerî Lise ve Ortaokullar Talimat'ının birinci genel esaslar ve amaçlar bölümündeki 3. ve 6. maddelerdeki ibareler: 1941 tarihli Kara-Deniz Askerî Lise ve Ortaokullar Talimatında da aynen yer almıştır (Askeri Lise ve Ortaokullar Talimatı, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1941, Akt.: Şenyüz, 1988).

1948 tarihli Kara-Deniz Askerî Lise ve Ortaokullar Talimatının yerine değiştirilerek çıkarılan 1952 tarihli Deniz Astsubay Hazırlama Ortaokulu Talimatın da ilk defa öğrencilerin boş zamanlarının nasıl değerlendirilmesi gerektiği konusunda durularak, üstü kapalı da olsa “Eğitsel Kol” faaliyetlerinden bahsedilmiştir (Kara-Deniz Askeri Lise ve Ortaokullar Talimatı, Genel Kurmay Basımevi, Ankara 1948, Akt.: Şenyüz, 1988).

Daha sonra eğitsel kol faaliyetlerinin hangi saatlerde yürütüleceğine dair ibare 1957 tarihli Askerî Liseler Talimatında görülmektedir (Deniz Astsubay Hazırlama Ortaokulu Talimatı, Deniz Basımevi, İstanbul 1952, Akt.:Şenyüz, 1988).

Yine 1957 tarihli Askerî Liseler Talimatında ilk defa “Murakabe Öğretmenleri” kavramı yer almış ve bu öğretmenlerin görevleri belirlenmiştir (Deniz Astsubay Hazırlama Ortaokulu Talimatı, Deniz Basımevi, İstanbul 1952, Akt.: Şenyüz, 1988).

En son 1972 tarihli Silahlı Kuvvetler Astsubay Hazırlama Okulları Yönetmeliğinin 25. Maddesinde:

Okullardaki sınıf öğretmenleri ve ders dışı çalışmalar ile diğer eğitim-öğretim hususlarıyla ilgili konularda Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Orta Dereceli Okullardaki uygulamalara ait Milli Eğitim Bakanlığı yönetmelik ve yönergelerinin paralelinde, Astsubay Hazırlama Okulları'nın teşkilat ve yönetim amaçlarına ilişkin ayrıcalık ve özellikler de dikkate alınmak kaydıyla, Kuvvet Komutanlıkları ve Jandarma Genel Komutanlığınca bu yönetmeliğe uygun olarak çıkarılacak yönergelerde belirlenmesinin gerektiği vurgulanmaktadır (Silahlı Kuvvetler

Hazırlama Okulları Yönetmeliği, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1972, Akt.: Şenyüz, 1988).

1972 yılındaki bu rehberlik anlayışı ilkesi doğrultusunda ve sivil okullarda devamlı artan bir sayı ile rehberlik ve psikolojik danışma uygulamalarının sonucunda ilk defa 1975-76 öğretim yılında Askeri Eğitim Müesseselerinden birisi olan Kuleli Askeri Lisesi'nde "Rehberlik Kısım Amirliği" kurulmuştur (Askeri Liseler Talimatı, Genelkurmay Basımevi Ankara, 1976, Akt.: Şenyüz, 1988).

Daha sonra 1976-77 öğretim yılında bütün Askerî Okullarda Rehberlik Kısım Amirliği kurularak, teşkilatlandırılmasına gidilmiş, 1979 yılında Genelkurmay Başkanlığı Askerî Okullarda siyasi faaliyetlerin artması eğilimi karşısında Rehberlik Kısım faaliyetlerini durdurmuş ise de 1980 yılından itibaren Askeri Okullarda Rehberlik Kısım faaliyetlerine yeniden başlanmıştır.

2.3.5. Mesleki Örgütlenme ve Mesleki Alandaki Gelişmeler

Alanda çalışan uzmanların oluşturduğu ilk örgütlenme olan, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği 1989 yılında kurulmuştur. Dernek öncülüğünde alanın ilk yayın organı olan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Dergisi bir yıl sonra yani 1990'da yayınına başlamıştır.

Daha sonra gelenekselleşen ve iki yılda bir yapılan Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongrelerinin ilki 1991 yılında gerçekleştirilmiştir.

1995 yılında derneğin öncülüğünde okullara psikolojik danışman atanması ve standartlaşma ile ilgili ilk yayınların ve dernek çalışmalarının başladığı görülmektedir. Yine derneğin öncülüğünde mesleki standartlar için etik kurallar oluşturuldu. Psikolojik danışman eğitiminde standart olmadığına dair ilk araştırma yayınlandı (Etik Kurallar Kitapçığı,1998).

1996 yılında Yök Dünya Bankası işbirliği ile Rehberlik ve Psikolojik Danışma Lisans Programlarının yeniden yapılandırılmasına yönelik bir çaba başladıysada bu çalışma fazla destek görmedi ve çalışma bir sonuca ulaşamadı.

2000 yılında yine derneğin öncülüğünde Çukurova Üniversitesinde ilk kez PDR anabilim dalları başkan ve başkan yardımcılarının katıldığı toplantı yapıldı. Bu toplantılara her yıl düzenli olarak devam edilmesine karar verildi ve daha sonraki

yıllarda Konya Selçuk, Denizli pamukkale, İstanbul Marmara, Trabzon Karadeniz, Malatya İnönü üniversitelerinde devam edildi. Bu toplantılarda lisans programlarının yeniden yapılandırılması, lisans programında bir standartlaşmaya gidilmesi, alanın sorunları ve alınacak önlemler vb. tartışıldı.

2003 yılında meslek odası kurulması ile ilgili çalışmalar başlatıldı. 2004, 2005 ve 2006 yıllarında yapılan bölüm başkanları toplantılarında bu konu tartışıldı ve tartışılmaktadır ve meslek odası oluşturma çabası devam etmektedir.

2005 yılında Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesinde yapılan bölüm başkanları toplantısında mezuniyet sonrası eğitimde asgari standartlaşma konusunda tartışma başlatıldı ve bu amaçla Türkiye deki üniversitelerin mezuniyet sonrası eğitim programları araştırıldı. Araştırma sonuçları 2006 yılında İnönü Üniversitesin’de yapılan toplantıda tartışıldı ve diğer ülkelerin programları hakkında da bilgiler verildi. Bu konudaki tartışmalar da devam etmektedir. Tartışmalardaki ağırlıklı görüş mezuniyet sonrasında lisanstakine benzer bir standartlaşmanın yerine daha esnek ancak alandan uzaklaşmayacak bir program taslağının uygulanmasının uygun olacağı şeklindedir.

Yine derneğin öncülüğünde PDR anabilim dalının bölüm olması tartışmaları başlatılmış. Karadeniz Üniversitesin’de yapılan bölüm başkanları toplantısında bu konu tartışılmıştır. Bölüm olma görüşü oylamaya sunulmuş Ankara Üniversitesi delegesinin red, İstanbul Üniversitesi delegesinin çekimser oy kullandığı oylama sonucunda PDR anabilim dalının bölüm olması gerektiği görüşü oyçokluğu ile kabul edilmiştir. Daha sonra üniversitelerin anabilim dalları kendi üniversitelerinde, dernek ise YÖK nezdinde bölüm olma çabalarında bulunmuşlardır ve bu çalışmalarda henüz bir sonuca ulaşamamıştır.

Bu gün Türk PDR-Der dışında alanda bazı yerel meslek örgütlerinin de olduğu görülmektedir. Alanda toparlanmanın gerçekleşmesi için bu derneklerin bir konfederasyonla birleşerek gelişmesi ve alanın meslek odasının oluşturulması zorunlu gözükmemektedir. Çünkü daha önceki yıllarda psikolojik danışmanların ağırlıklı olarak Milli Eğitim Bakanlığın’da çalışmasına karşın bugün Milli Eğitim Bakanlığı dışındaki kurumlarda ve serbest olarak çalışan psikolojik danışmanlarında

sayısı oldukça artmıştır. Yapılacak düzenlemelerin sadece eğitim sektörü göz önünde bulundurularak yapılması sorunların çözümüne yetmemektedir.

2.4. Diğer Ülkelerde Rehberliğin Gelişimi

2.4.1. Amerikada Rehberliğin Gelişimi

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ilk kez Amerika'da başlamıştır. Rehberliğin köklerinin 1900'lü yıllardan itibaren başladığı söylenebilir. Gelişmenin en fazla görüldüğü evre ise 1958 ile 1970 yıllarıdır. 1920-1958 yılları ise orta düzeyde bir gelişmeye sahiptir.

20. yy'ın başlarına kadar okullarda hiç danışman olmadığı için, öğretmenler hem öğrencilere kişisel, sosyal ve mesleki çalışmalarında bilgi ve destek vermekte, aynı zamanda onlara akademik bilgi de sağlamaktaydılar. Okul rehberliği hareketi, endüstriyel gelişme ve devlet okullarına öğrenci akımının bir sonucu olarak gelişmeye başlamıştır. Gelecek kuşağın kurtarıma ihtiyacı toplumda belirlemeye başlayınca işçi çocuklar ve gençler için eğitim sağlama fikri, bu çocuk ve gençlerin ruh ve beden sağlığının koruma altına alınmasının bir gereklilik olduğu kabul edildi. Birçok sosyal problemin farkına varan insanlar bu problemleri çözme arayışına girdiler. Böylece ilk kez 1900'lerde endüstrinin geliştiği Detroit, Boston, New York ve Chicago gibi şehirlerde ortaya çıkan sosyal problemler sonucu örgütlü rehberlik servisleri oluşturuldu. Orta öğretim öğrencilerine yönelik eğitimsel ve mesleki çalışmalar ilk kez 1898' de Detroit' de, bir sınıf danışmanı olan Jesse B. Davis, tarafından başlatıldı. Jesse B. Davis, 1907 Michigan'da Grand Rapids'de bir lise müdürü olarak işe başladı ve rehberliği okuldaki her sınıf için zorunlu bir etkinlik olarak belirleyerek okullara rehberliği getirmiş oldu (Muro ve Kottman, 1995, s.2). Bu rehberlik derslerinin amacı; öğrencilere, kişiliklerini geliştirmede, problemleri davranışlarından kurtulmada ve müfredat programındaki konulara dair mesleki bilgiler geliştirmede yardım etmektir (Schmidt, 1993, s.8). Çalıştığı lisede zamanının büyük bir kısmını kız ve erkek öğrencilerle psikolojik danışma etkinliklerine harcamıştır. Haftasonlarını da mesleki ve ahlaki rehberlik (vocational and moral guidance) için İngilizce yazılar yazmaya ayırmıştır. Amerika'da rehberlik çalışmalarının gelişimine liderlik eden ilk danışmanlardan Davis'in yanısıra Anna R.

Reed, Eli W. Weaver ve David S. Hill'dir. Davis'in rehberliğe yaklaşımı kişisel çalışma ve meslekler çalışması şeklindedir.

Öğrencileri iş olanaklarından haberdar etmek anlamında ilk rehberlik denemesi 1895 yıllarında başlatılmıştır. 1908 yılında Boston'da Frank Parsans ilk mesleki büroyu kurmuştur. 1909 yılında da meslek seçme konusunda 'Choosing a Vocation' isimli kitabını yayınlamıştır. Bu yayın ile mesleki danışmada danışmanın rolü ve kullanılacak teknikler tartışılmaya başlanmıştır. 1909-1915 yılları arasında rehberlik uygulamalarının yaygınlaştığı görülmektedir. 1913 yılında Michigan, Grand Rapids' de kurulan ulusal organizasyonel bir ofis ilk kez mesleki rehberlik bültenini (Vocational Guidance Bulletin) 1915 yılında yayınlamıştır. Öğrencilere, öğretmenlere ve velilere meslekler hakkında bilgi vermek üzere "Boston Enformasyon Dairesi"nden sonra 1915'te "Boston Mesleki Rehberlik Dairesi" kurulmuştur. İlk mesleki kongre 1910 yılında Boston'da toplanmıştır. Ulusal düzeyde mesleki örgüt kurmanın ilk adımları atılmış ardından "Ulusal Mesleki Rehberlik Derneği" kurulmuştur. 1951 yılında giderek Mesleki Rehberlik Derneğinin üye sayısı artmaya başlamıştır. Psikolojik anlayışa sahip birey sayısındaki artış dernek üyelerinin ilgisini çekmiş ve dernek diğer kişilik hizmetleri örgütlerine liderlik etmeye başlamıştır. 1952 yılında ülke içinde etkinlik gösteren dernekler arasında bütünlük sağlanmıştır. Daha sonra da Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Derneği (American Personnel and Guidance Association) kurulmuştur. 1958'de kabul edilen "Ulusal Savunma Eğitim Yasası" ile P.D.R. (Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik) hizmetleri parasal desteğe kavuşmuştur. Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Derneğinin 1980'lerde üye sayısı kırkbin kişiyi bulmuştur. Dernek üyeleri daha sonra 13 farklı derneğe bölünmüşlerdir (Gibson, 1981; Delwort ve ark., 1980, Akt.: Akbaş, 2005, s.24).

E. G. Williamson, 1940 ve 50'lerde okul danışmanlığı modeli olarak oldukça popüler olan özellik ve faktör rehberliğini (trait and factor guidance) geliştirdi. Bu modelde okul danışmanı, özellikle mesleki ve kişiler arası uyumun bulunduğu bölgelerde, bilgiyi kullanarak öğrencilerin problemlerini çözmek durumundadır. Bu bağlamda danışmanın rolü; kişinin yetenekleri, tutum ve davranışlarını vurgulayarak direktifler vermektir (Muro ve Kottman, 1995, s.3).

1958-1968 yıllarını kapsayan süreçte, Amerikan federal hükümetinin finansal desteği, rehberlik çalışmalarının uygulanması, hazırlık ve gelişiminde önemli rol oynamıştır. 1960'larda Wietnam savaşı yıllarında hükümet özellikle toplumdaki korku, şiddet, belirsizlik, doyumsuzluk gibi bireyleri etkileyen faktörler nedeniyle rehberlik çalışmalarının sosyal programlarla güçlendirilmesi amacıyla belirli bir bütçe ayırmıştır. Bu dönem, bireylerin toplumdan ayrı, kendi kimliklerinin, kendilerinin farkına varması açısından önemlidir. Bu dönemde eğitim ulusal savunma olarak algılanmıştır. Çünkü Sovyetler Birliği'nin 1957'de uzaya Sputnik 1 adlı uzay aracını yollaması politik liderleri harekete geçirmiştir. Eğitim kurumları özellikle bilimsel alanlarda bireysel yeteneğin öne çıkarılma sorumluluğunu üstlenmişlerdir. Rehberlik programları ve kişilik hizmetleri olarak iki temel kavram benimsenmiştir. Danışman yetiştirmede ve uygulamalarda değişiklikler getirilmiştir. Öğrenme ve bireyin bireyselliğini ön plana çıkaran duyarlılık, eğitim ve etkileşim grupları oluşturulmuştur. Birçok eğitimsel ve eğitimsel olmayan oturumlarda akran danışmanları kişisel ve eğitimsel boyutta hizmet vermeye başlamışlardır. 1965 yılında ilk kez bilgisayar destekli rehberlik programının prototipi oluşturulmuştur. Bu rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde büyük bir yenilik olmuştur. Mesleki ve psikolojik eğitim hizmetlerinin tasarlanması ve programların oluşturulması da önemli bir rol oynamıştır. Performans destekli danışman eğitim programları oluşturulup uygulamaya konulmuştur. Kısaca, 1960'lı yıllar rehberlik için önemli gelişmelerle dolu geçmiştir (Mathewson, 1962, Akt.: Akbaş, 2005, s.24).

1970- 1980 döneminde rehberlikle ilgili çalışmalar daha da hızlanmıştır. 1970'lerde psikolojik danışma ve rehberlik, Amerikan eğitiminde bir branş olarak yeniden kurulmuştur. Savaşan dönenlerle yapılan psikolojik danışmalar, danışmalarda cinsel eğitim, aile içi etkileşimler gibi sosyal konulara verilen ağırlık, kadınların toplumda ekonomik eşitliğe kavuşması gibi gelişimler psikolojik danışma ve rehberlik aktivitelerinin önemini ortaya koymuştur. Bu yıllarda ilköğretim rehberlik ve danışma program ve etkinliklerine de yer verilmiştir (Akbaş, 2005, s.24). İlköğretim alanındaki rehberlik hareketinin, yaklaşık 1965 yıllarında başlaması, ilköğretim düzeyindeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin orta dereceli okullara oranla daha geç uygulama alanına girdiğini göstermektedir İlköğretimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, çağ olarak hedef aldığı 6-14 yaş

grubunun doğasına uygun olarak "gelişimsel rehberlik" olarak başlamıştır. Bunun yanında, okuldaki öğrencilerin özellikleri yönünden, çeşitliliği göz önünde bulundurularak "düzeltici" rehberlik ve "problem çözmeye" yönelik yaklaşımlar da zaman zaman ve gerektiğinde kullanılmaktadır (Özgüven, 1999, s.302).

1970'li yıllarda Virginia, Alabama ve Arkansas Eyaletlerinde danışmanlarda lisans eğitimi almaları konusunda kanun kabul edilmiştir. Amerikan Kişilik ve Rehberlik Derneği hükümetle işbirliği içinde rehberlikle ilgili (okul yöneticileri, psikolojik danışmanlar, danışma uygulayıcıları, danışman eğitimciler, ebeveyn ve öğrencilerden oluşan beşyüz kişi) ulusal çapta yapılan çalışma sonucunda danışman hazırlık programları için bir pilot proje oluşturulmuştur. Bu şekilde beş program daha oluşturulup geleneksel anlayışın dışında sağlık birimleri, hastaneler, endüstri ve iş alanında danışma yetkisine sahip bireyler çalışmalar yapmışlardır. 1970'li yıllarda rehberlikte 1) sorumluluk, 2) başansızlık ve 3) meslek seçimi dikkate alınmıştır (Gibson ve Mitchell, Akt.: Akbaş, 2005, s.25).

1980'lere doğru okul danışmanlarının rolü ve fonksiyonları, geniş kapsamlı rehberlik programlarının geliştirilmesi, yürütülmesi ve değerlendirilmesi; öğrenciler, öğretmenler ve ebeveynlerle doğrudan danışma görüşmelerini; eğitsel ve mesleki planlamayı; öğrenci sınıflamasını ve öğretmen, yönetici ve idarecilerle konsültasyonu içeren bugünkü durumuna gelmeye başladı (Schmidt, 1993, s.8).

Bu anlamda Amerika'da, Rehberlik uygulamaları genişlerken, mesleki örgütlerinin de hızlı bir gelişme gösterdiği, PDR alanının bir meslek olarak kabul edildiği ve rehberlik çalışmalarına devletin parasal katkılarının sağlandığı dikkati çekmektedir.

2.4.2. Avrupada Rehberlik

Avrupa'da ise Amerika'ya oranla PDR hizmetlerinin fazla gelişmediği gözlenmiştir. Kişisel problemlerle değil de meslek seçimi konusundaki mesleki rehberliğe önem verilmiştir. Ayrıca Avrupa'da PDR uzmanları okuldan daha çok okul çevresindeki merkezlerde görevlendirilmektedir.

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık faaliyetleri ülkemizde ve diğer ülkelerde okulun veya eğitim kurumunun genel yapısına ve özelliklere göre şekil alır. Gelişmiş ülkelerde PDR faaliyetlerini ve hizmetlerini psikolog ve psikolog olmayan

danışmanlar yürütmektedir. Bu kişiler, alanında uzmanlaşmıştır. Psikolog olmayan danışmanların yöneldikleri alanlar şunlardır (Kaya, 2004, s.23):

- Eğitim ortamında psikolojik danışman
- Evlilik danışmanlığı
- Aile danışmanlığı
- Mesleki rehberlik ve mesleki danışmanlık
- Gençlik danışmanlığı
- İntihar ve umutsuzluk danışmanlığı vb.

Genelde bu hizmet alanları için çalışma yeri ayrılmakta ve çalışmalarını bağımsız bir şekilde yürütmeleri sağlanmaktadır. Bu danışmanlar örgütsel bir çerçeve içinde yer alarak bilimsel temellere dayalı çalışmalar da gerçekleştirmektedirler.

Danışmanlar eğitim kurumlarında okulun ve öğrencilerin sağlığı ile ilgilenen sağlık-sosyal hizmetler çerçevesinde ayrı bir hizmet içerisinde görev yapmaktadırlar.

Birçok Avrupa ülkesindeki eğitim kurumlarında öğrenci danışma hizmetlerinin bulunması genel bir durumdur. Bazı yerlerde ise ayrı bir hizmet olarak verilmekte veya merkezi bir sağlık hizmetinin parçası olarak yer almaktadır.

İngiltere'de, 1959 yılından beri ele alınan rehberlik, Milli Eğitim Bakanlığı ile Çalışma bakanlığı tarafından yürütülmektedir (Kaya, 2004, s.25). İngiltere'de idari yapı bölgesel yönetimlerden (iller ve mahalli bölgeler) oluşmaktadır ve eğitim sistemi yerel yönetim odaklıdır.

İngiltere de yasal okul çağı 5 yaşından 16 yaşına kadar sürmektedir. İlkokul 5-7 yaş arası I. devre (Infant Schools), 7-11 yaş arası II. devre (Junior Schools) olarak ikiye ayrılmıştır. İlköğretim 7-11 yaş arasını kapsar. Onbir yaşından sonra öğrenciler Genel Okullar, Gramer Okulları, Orta Modern ve Teknik Okullar arasında seçim yapmak durumunda kalırlar. Öğrencilerin geleceğini belirleyen bu seçimi, seçme sınavlarındaki başarı notu etkiler. Bu sınavlarda başarılı olan öğrenciler Gramer ve Modern Ortaöğretim okullarında eğitim görmeye başlarlar. Gramer Okulları 11-18 veya 19 yaşındaki seçme öğrenciler için esasen akademik derslerden oluşan bir eğitim vermektedir. Modern Ortaöğretim Okulları ise, minimum okuldan

ayrılma yaşı olan oniki yaşına kadar genel bir eğitim verir. Fakat İngiltere’de ortaöğretim çağındaki öğrencilerin yüzde doksanından fazlası yetenek ve kabiliyetlerine bakmaksızın öğrencileri kabul eden Genel Okullara devam etmektedir (European Commission, 1995, s. 374-376).

İngiltere’de danışma psikolojisi (psikolojik danışma) hizmetleri psikologlar ve psikolog olmayan psikolojik danışmanlar tarafından verilmektedir. İngiltere’deki psikolojik danışma hizmetleri hem nicelik hem de nitelik yönünden değerlendirildiğinde bir tutarlılık göstermektedir. Sayısal olarak en geniş danışman grupları; eğitim ortamında, evlilik rehberliğinde, meslek bürolarında çalışanlardan oluşmaktadır. Ancak bu alanların her birinde verilen psikolojik danışma hizmetleri parçalı bir görünümde (Nelson/Jones, 1982, s.187).

Danışma ve rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sadece psikologlar tarafından sunulan bir hizmet değildir. Bazı hizmet içi eğitim ve kurslar yoluyla meslek danışmanlığı ve rehberliği konusunda eğitim alanlarında görevlendirilmeleri yoluyla danışmanlık ve rehberlik hizmeti verilmektedir (Nelson/Jones,1982).

Daws (1976), İngiliz eğitiminde yeralan güçlü dini geleneğin, okullarda danışma hizmetlerine hem yardımcı olduğunu hem de engellediğini belirtmektedir (Nelson/Jones,1982).

Okul danışmanlığı için ilk eğitim kursu 1965’de, Reading ve Keele Üniversitelerinde başlamıştır. Bu tarihten sonra öğretmenler için pek çok danışma kursları yeralmıştır. Bu kurslarda yetişenlerin bir kısmı yarı zamanlı veya tam zamanlı danışmanlar olarak okullarda görev almışlardır. İngiliz okullarında öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimiyle daha çok ilgilenilmeye başlanmıştır ki bu da psikolojik danışmanların etkinliklerini artırmıştır. BAC’nin (İngiliz Psikolojik Danışma Derneği) içinde Eğitim Kurumlarında Psikolojik Danışma Şubesi kuruluncaya kadar okul danışmanlarını temsil eden başlıca dernek; Eğitimde Çalışan Psikolojik Danışmanlar Ulusal Derneği’dir (NACE) (Nelson/Jones,1982).

İlk psikolojik danışma hizmetleri 1963’de Keele’deki meslek bürosunun desteğiyle bir İngiliz Üniversitesi’nde başlamıştır. Ayrıca Londra Üniversitesi’nde açılan öğrenci sağlık bürosu öğrencilerin duygusal sorunları için verilen hizmetlere öncülük etmiştir. Bugün üniversitelerde ve çeşitli yüksek okullarda öğrenci danışma

hizmetlerinin bulunması genel bir durumdur. Bazı yerlerde ayrı bir hizmet olarak verilmektedir veya merkezi bir sağlık hizmetinin parçası olarak yer almaktadır. Şuandaki öğrenci danışmanlarının eğitim geçmişleri (öğrenci danışmanlığı, sosyal çalışma ve klinik psikolojisi gibi alanlarda olmak üzere) çok farklılık göstermektedir. Artık BAC'nin bir şubesi olan Öğrenci Danışmanlığı Derneği 1970'de kurulmuştur (Nelson/Jones, 1982).

Eğitim dışında psikolojik danışma hizmetleri, Gençlik, evlilik ve aile, danışmanlığı vb. alanında da sunulmakta ve bu alanda çalışan kurum ve kişiler de dolaylı olarak eğitimi etkilemektedir. Psikolojik danışma hizmetleri; kriz, umutsuzluk ve intihar danışmanlığı, kadınlarla danışmanlık ve tıpta doktor ve hemşirelerin kendi uzmanlık alanlarında sınırlı olsa sunduğu danışmanlık hizmetleri şeklinde çeşitli alanlarda değişik örgütlenmelerle sürdürülmektedir.

Meslek Rehberliği ve Mesleki Danışmanlık:

İngiltere'deki okullarda, kolejlerde ve üniversitelerde mesleki rehberlik çalışmalarını yürütmekle görevli bazı “meslek görevlileri” ve “gençleri işe yerleştirme görevlileri” olarak adlandırılan kişiler bulunmaktadır. Bu kişilere rehberlik ve danışmanlık becerilerini kazanacakları eğitim verilmekte ve bu alanda görevlendirilmektedirler. Meslek danışmanlığı ile meslek eğitimi birbirlerinden kesin olarak ayırmak zordur. Okullarda bireysel ve/veya grup çalışmalarıyla bireylerin meslek kararlarını almasına psikolojik danışma yapılarak yardımcı olunmanın yanı sıra büyük gruplara iş dünyasının tanıtılması, iş görüşmelerinde başarılı olabilme ve doğru kararlar alabilmeleri gibi konularda becerileri kazanmalarına yardımcı amaçlayan çalışmalar bulunmaktadır. Orta öğretimde meslek çalışmaları; kurumdaki psikolojik danışmanlar ve bazı öğretmenlerin görevlendirilmeleri yoluyla ve/veya üçüncü sınıf hizmetlerin verildiği yerler tarafından görevlendirilen görevlilerle de yürütülmektedir. Ayrıca Meslek Bürosu Görevlileri de eğitim kurumlarını ziyaret ederek eğitime destek olmaktadır (Nelson/Jones, 1982).

İngiltere’de yönlendirme çalışmalarının yapıldığı ilk aşama ortaöğretime geçiş sırasında (11 yaşında-ilkokulun son yılı). Son yılda öğrenciler sınava girerler ve bu sınavı almak zorundadırlar. Bu sınavda aldıkları sonuç, yöneticiler tarafından

tutulan raporlar ve öğretmenlerin görüşlerinden yararlanarak mahali eğitim idaresi çocuğu değerlendirmekte ve veliler çocuklarını bu eğitim dairesinin vermiş olduğu karara göre akademik, teknik veya modern okullardan birine göndermektedirler (Demirel, 2000, s. 79; Erdoğan, 2000, s.165).

İngiltere’de yönlendirme faaliyetleri ağırlıklı olarak okulların dışında bulunan Lokal Eğitim Merkezleri (LEM)’in kurduğu Kariyer Servisleri tarafından yapılmaktadır (Watts, 1986, s.7). Bu servis gönüllü bir kuruluştur ve genellikle 18 yaşına kadar olan henüz iş bulamamış gençler ya da öğrenciler bu servisten yararlanabilir. Kariyer Servisleri, kendisine başvuran gençlere görüşme, grup çalışması, bilgilendirme ve eğitim alanı ile çalışma alanı arasında irtibatı sağlama hizmetlerini sunar. Bu servis ayrıca okullar (özellikle meslektan danışman öğretmenler), öğrenci velileri ve öğretmen dernekleri, okul müfettişleri, gençlik büroları, okul dışı öğretim kurumları, fabrika doktorları, sosyal hizmet görevlileri, özel eğitim kuruluşları, Yurtlar ve Milli Sigorta Bakanlığı müfettişleri, Rotary kulüpleri, İngiltere Sanayi Federasyonu, Çalışma Bakanlığının uzman memurları v.b. ile işbirliği yapar (Reuchlin, Maurice, s. 254).

İngiltere’de “Merkez Rehberlik ve Gençlere İş Bulma Kurulu,” broşürler, monografiler, duvar tabloları, dergi, rehber, filmler ve diaporitler vasıtasıyla çeşitli meslekler hakkında aydınlatıcı bilgiler yayınlamaktadır. Ayrıca çalışma servisi görevlileri için el kitapları ve rehberler de yayınlanmaktadır. Buna ek olarak ordu, bazı sanayi kuruluşları, ticarethaneler ve meslek kuruluşları da mesleklerle ilgili broşürler dağıtmaktadır. Sergi ve konferanslar düzenlemektedir. Okullarda, radyo ve televizyonda öğrenciler ve ana-babalar için konuşmalar yapılmaktadır. Sanayi, bilim ve ticaret kurumlarına ziyaretler teşvik edilmektedir (Çoban, 2004).

Mesleki danışma hizmetleri yalnızca okul çağındakilere ve genç yetişkinlere verilmemektedir. iş ortamında da bazı hizmetler de sunulmaktadır. İngiltere’de yönlendirme alanında yapılan çalışmalar öğrencilerin bir meslek sahibi olup istihdam edilmesinden sonraki aşamayı da içermektedir. Bu süreç, resmi yönlendirme servisleri rehberlerinin mesleğe yönlendirilen gençlerin mesleğe uyumunu sağladıklarını hissettikleri zamana kadar devam eder. Ayrıca, Reuchlin’e göre “... Bu intibak devresinden sonra, gerek rehber öğretmen, gerekse gençlere iş bulma rehberi

tarafından, çoğu zaman ek-öğrenim imkânları hakkında bilgi verilir. Bu kursların amacı, genel öğrenimin veya meslek eğitiminin tamamlanmasıdır. Gençlik rehberi genç işçilerle 18 yaşına kadar ilgilenmek zorundadır” (Çoban, 2004).

Fransa'da, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri her ilde kurulan "Okula ve Mesleğe Yönelme Merkezleri" ile başlamıştır. Ayrıca her ilde bütün okulların yetkili rehberlerinden ibaret İl Rehberlik Kurulu bulunmaktadır. Bakanlık çerçevesi içinde, Milli Eğitim Bakanı başkanlığında Öğretim Dairesi Genel Müdürleri ve seçilmiş yetkili uzmanlardan ibaret olan Bakanlık Rehber Kurulu bulunmaktadır. Okullarda danışman-rehber öğretmenler bulunmaktadırlar (Kaya, 2004, s.24).

Fransa'da eğitim sistemi merkeziyetçi bir yapıya dayanmaktadır. Bu nedenle tüm eğitim sistemi devlet denetiminde olup yönetimin en üst makamı Milli Eğitim Bakanlığı'dır. Resmi ve özel okulların tümü bakanlığa bağlıdır ve program, eğitim bakanlığınca hazırlanan yönetmeliklerle belirlenmektedir (Demirel, 2000, s.41; Erdoğan, 2000).

Fransa'da zorunlu eğitim süresi on yıldır; 6 ile 16 yaşındaki çocukları kapsar. Zorunlu eğitim Temel Eğitim Okulları adı verilen okullarda verilen beş yıllık bir eğitimle başlar. Bu beş yıllık eğitimde “öğrenme dönemi” (ilkokul düzeyinde iki yıllık dönem) ve “pekiştirme ve derinleştirme dönemi” (üç yıllık dönem) olarak ikiye ayrılmıştır (MEB, 1996, s. 106). Beş yıllık ilköğretim dönemini bitiren tüm öğrenciler kolejlere başlarlar. Kolejlerde eğitim süresi dört yıldır ve “gözlem dönemi” ve “oryantasyon (yönlendirme) dönemi” adı verilen iki dönem olarak uygulanmaktadır. Gözlem devresinde ilkokulun son sınıfındaki konular tekrarlanır. Oryantasyon devresinde ise yeni ve biraz daha zor olan seçimlik dersler sunulur. Beşinci sınıftan sonra öğrencilerin altıncı sınıfa yerleştirilmeleri, Akademi müfettişliğinin başkanlığında kurulan öğretmenlerden, psikolog, psikolojik danışman, doktor, sosyal hizmet uzmanı ve üç veli temsilcisinin oluşturduğu kabul ve yönlendirme komisyonu tarafından gerçekleştirilir. Komisyon duruma göre öğrenciyi orta öğretimin değişik dallarına yerleştirir (Erdoğan, 2000, s.141). ortaöğretim ikinci devresinde öğrenciler kollara ayrılırlar. 1 ve 2. ci sınıfın sonlarında öğrenciler geçiş sınavını vererek dal değiştirebilirler (Erdoğan, 2000, s.143). Bu

eğitim kurumlarında üç yıl eğitim alanlar eğitim süresinin son aşaması olan üniversitelere geçebilirler (Çoban, 2004).

Bilgi Sağlama ve Yönlendirme Servislerinde her öğrenci için tutulan dosyalarda şu belgeler bulunmaktadır: çeşitli psiko-teknik muayene sonuçları (seviye, bilgi, yetenek testleri), görüşme fişi, meslek rehberliği uzmanı bir doktorun yazdığı sağlık fişi, öğretmen tarafından doldurulan okul fişi ve sosyal anket fişi.

Gözlem döneminde ise ilk üç ayın sonunda rehberlik konseyi ailelere çocuğun yeteneklerine uygun görülen öğrenim şekli hakkında ilk tavsiyeyi verir. Aile kararında serbest bırakılmaktadır. Öğretim yılı sonunda rehberlik konseyi, seçilen bölüm hakkındaki görüşünü tekrarlar ya da değişikliği tavsiye eder. Gözlem dönemi sonunda kendilerine teklif edilen öğrenim şeklini seçen öğrenciler bu öğrenimi tam yetkiyle izlemeye başlarlar. Başka bir öğrenim şekli seçen öğrencilerin seçtikleri öğrenime karşı yeteneklerini tespit etmek üzere resmi bir sınava tabi tutulurlar. Bu dönem sonrasında ve her öğrenim kademesinde gözlem ve rehberlik devam eder (Reuchlin, 1970, s. 217).

Fransız okullarında eğitim kademelerinin her basamağı sıkı bir yöneltme ile belirlenir. Yöneltme orta öğretimde yoğunlaşmakla beraber son yıllarda ilköğretimde de uygulanmaya çalışılmaktadır. Yöneltme konusunda; meslekler hakkında radyo, TV, broşür ve diğer araçlarla bilgi veren ulusal bir büronun dışında bölge düzeyinde her akademide bilgi verme ve yöneltme için danışma ve dökümantasyon bölümleri bulunmaktadır (Erdoğan, 2000, s.143). Yönlendirme Servisleri öğrencileri eğitimlerinin tüm aşamalarında yakından takip ederler. Gerekli görüldüğünde öğrenciler öğretmenleri tarafından bu bürolara gönderilirler ya da öğrenciler bizzat bu bürolardan yararlanırlar. Bunun haricinde ülkede öğrencilerin eğitimsel ve meslekî yönlendirme sorumluluğunu üstlenen gerek resmî gerekse özel anlamda bazı profesyonel kuruluşlar vardır (Dartois, 1987, s.15). Bu ülkede uygulanan yönlendirme uygulamasının mantığı; bireyleri yeteneklerine uygun dallarda yetiştirmek, kişiliğinin gelişmesine katkıda bulunmak, ekonomik gelişmelerin ve ülke ihtiyaçlarına uygun alanların seçilmesine yardımcı olmak gibi temellere dayandırılmaktadır (Erdoğan, 2000, s.143).

“Yöneltme” Fransa’da demokrasinin tamamlayıcısı bir unsuru olarak kabul edilmektedir. Öğrenciler sosyal ve ailevi durumlarına bakılmaksızın yetenek ve kabiliyetlerine göre ortaöğretim ikinci devrede başarısız olan öğrenciler bölgesel ve yerel gereksinimlere göre “kısa teknik öğretim” ve “kısa genel öğretime” yöneltilerek bir meslek sahibi olmaları sağlanmaktadır (Demirel, 2000, s.47).

Almanya federal yapıya sahip bir cumhuriyettir. Ülkede eğitim sistemi eyaletlere göre farklılık göstermektedir (Demirel, 2000, s.104) Altı yaşını tamamlayan her çocuk için okula gitme zorunluluğu vardır. Zorunlu eğitim oniki yıldır. Dokuz yılı tam zamanlı, geriye kalan üç yıl ise yarı okul, yarı meslekî eğitim şeklinde geçer (MEB, 1996, s. 46).

Alman eğitim sisteminde dördüncü yılın sonunda, yani 10-11 yaşlarında çocukların önüne, üç ana tercih yolu açılır. Dördüncü sınıfa kadar öğretmenler, öğrencilerin ders notlarını kayda geçirmenin yanında, onların her dersteki başarı veya başarısızlıkları konusundaki görüşlerini detaylı bir şekilde açıklarlar. Öğrenci ilkokuldan ayrılırken, okul idaresi öğrencinin ailesiyle onun gelecekteki kariyeri hakkında görüşmeler yaparak bazı tavsiyelerde bulunur. Son karar aile, okul veya okuldaki denetleyici tarafından verilir. Bu kararda öğrencinin genel yetenek, ilgi ve başarı durumu ile Almanca, Matematik ve Hayat Bilgisi derslerindeki başarıları önemli rol oynar.

Ortaöğretimin 1. devresinde 5. ve 6. sınıflar bir “Yöneltme kademesi” (Orientierungsstufe) olarak düzenlenmiştir. Bu kademe eyaletlere göre “Deneme Kademesi”, “Destekleme Kademesi”, “Gözlem Kademesi” olarak da adlandırılır.

Yöneltme kademesinin görevi; gözlem, destekleme ve deneme yoluyla ortaöğretim birinci kademesindeki okul türlerine yöneltme işini kolaylaştırmaktır. Bu uygulama bazı eyaletlerde ortaöğretim birinci kademesindeki okul türlerine bağlı olarak, bazılarında bunlardan bağımsız olarak ve bazı eyaletlerde ise her iki biçimde gerçekleşmektedir.

Yöneltme kademesinin bir diğer özelliği, öğrencilerin yalnızca derslerdeki başarılarının değerlendirilmeyip her bir öğrenci için “Gözlem Dosyası” tutulmasıdır. Öğrencinin uyum, gelişim ve başarı durumu sınıf öğretmeni ve ders öğretmenleri tarafından sürekli gözlenir ve dosyaya işlenir. İşte bu dosyalar öğretmenlere ve

öğretmenler kuruluna öğrenciler hakkında çok yönlü bilgi sağlar. Karar veliye yazılı olarak bildirilir, veli okulun belirlediği karara uymama hakkına sahiptir.

Ortaöğretim sisteminde ise yönlendirme faaliyetleri Eğitimsel Yönlendirme Servisleri (EYS) tarafından yapılır. Bu servisler, genel öğretim yapan okullarla ve öğrenci veli komiteleriyle direkt ilişkili olup Merkezi Eyalet Ofisleri, Bölgesel Yönlendirme Ofisleri (okulla ilişkili olmayan) ve Yerel Yönlendirme Ofisleri (okulla ilişkili) olmak üzere üçe ayrılır. EYS'ler genel anlamda öğrencilerin ortaöğretim ve yükseköğretim boyunca meslekî ve eğitimsel danışmanlık hizmetleri alacakları ofislerdir. Merkezî Eyalet Ofisleri yönlendirme faaliyetlerinin koordinasyon ve yönetsel boyutlarıyla ilgilenir. Buna ek olarak metodoloji geliştirme, etkililik kontrolü gibi araştırma ve değerlendirme faaliyetlerini yürütür. Bölgesel Yönlendirme Servisleri, o bölgeye ait kasabalardan gelen öğrencilere hizmet verir. Bireylere eğitimsel ve psikolojik danışmanlık vermenin ötesinde ders seçiminde, okul ve öğretmen seçiminde yardımcı olurlar. Yerel Yönlendirme Servisleri ise okullarda yer alır. En öncelikli görevleri ders seçiminde öğrencilere yardımcı olmaktır. Psikolojik danışmanlık ikinci derecede önem taşır. Bunların dışında EYS'ler ayrıca üniversitelerde de öğrencilere danışmanlık hizmeti verir.

Alman eğitim sisteminde yönlendirme, öğrencinin okula uyumunu sağlamakla başlayıp onun eğitimini bilinçli bir çizgide sürdürmesini hedefleyen geleceğini belirleyecek meslek seçimine kadar varan geniş bir hizmet yelpazesi olarak algılanmaktadır.

Almanya'da, öğrenme güçlükleri, konsantrasyon güçlüğü, konuşma bozuklukları, ruhsal ve davranış problemleri konularında bireysel danışmanlık hizmetleri sunulmaktadır. Ayrıca aile danışmanlığı faaliyetleri, öğretmenlere hizmetçi eğitim ve danışmanlık hizmetleri de sunulmakta ve bu amaçla; ölçme, değerlendirme ve öğrenci psikolojisi konularında hizmetiçi eğitim verilmektedir.

Rehberlik Çalışmalarında; Eğitimsel ölçme metodları (derslere ilişkin sınavlar), standard testler (zihinsel yetenek testleri, akademik ilerlemeyi ölçen testler), kişilik değerlendirme testleri, gözlem teknikleri, görüşme ve anket formları, bireysel ve grup danışmanlık faaliyetleri, ailelerle toplantılar, değişik okul

sistemlerine ilişkin broşürler, akademik programlara ilişkin son bilgiler v.s. (Busshoff, L. & Heller, 1987, s.12-15) tekniklerinden yararlanılır.

Avusturya'da, eğitimin 8.yılı sonunda kabiliyete yöneltme kademesi başlamaktadır. Rehberliğin amacı okulu bitiren öğrencilere, yetişkinlere olduğu gibi, bir meslek seçerken ya da değiştirirken yardım etmektir. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, Federal Sosyal İşleri Bakanlığı'nın rehberlik işleri Dairesince yürütülmektedir (Kaya, 2004, s.25).

Belçika'da, mesleki rehberliğe önem verilmiş, bu rehberlik kademeleri 12-15 yaşları arasında yer almıştır. 1947 yılında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri başlatılmıştır. Bu hizmetlerin finansı da Çalışma ve Milli Eğitim Bakanlıklarının müşterek çalışması ile sağlanmaktadır (Kaya, 2004, s.25).

Danimarka'da, ilk okulun 5.yılında ilk rehberlik uygulanarak zeka tipleri (pratik, teorik vb.) belirlenerek ayrı ayrı gruba ayrılarak psikolojik danışmanların gözlemleri altında öğrenciler öğrenimlerine devam etmektedirler. Danimarka'da mesleki rehberlik ve okul rehberliği hizmetleri Çalışma Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmekte, örgüt olarak da Bölge Müdürlükleri bulunmaktadır (Kaya, 2004, s.24).

Hollanda'da, 1963 yılından beri gelişen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı Çalışma Dairesi Başkanlığına 86 Bölge Çalışma Bürosu, Milli Eğitim ve Güzel Sanatlar ile birlikte yürütülmektedir (Kaya, 2004, s.24).

İtalya'da, rehberlik 1963 yılında İtalyan Okul ve Mesleğe Yönelme derneği adı verilen özel bir dernek tarafından yürütülmeye başlanmıştır (Kaya, 2004, s.24).

İspanya'da, genel olarak rehberlik tüm okullarda yaygındır. Mesleki rehberlik ise 1918 yılından itibaren sanat okullarında da verilmeye başlanmıştır. Bu faaliyetleri Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İş Öğretimi Genel Müdürlüğü ile Uygulamalı Psikoloji ve Psiko-teknik Enstitüsü tarafından yürütülmektedir (Kaya, 2004, s.24).

İsviçre'de, İsviçre Konfederasyonu'nu meydana getiren 25 bağımsız eyaletin her birinde Fribourg ve Cenevre Üniversiteleri'nden mezun, ayrıca rehberlik kursları

görmüş danışmanlar tarafından daha çok mesleki rehberliğe yönelik çalışma yapılmaktadır (Kaya, 2004, s.25).

2.5. Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Hizmet Çeşitleri

Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri bireyin bir bütün olarak gelişmesini ve böylece onun kendini gerçekleştirmesini amaçlayan psikolojik yardım hizmetleridir (Kepçeoğlu, 2002, s.54). Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerini bazı hizmet alanları içinde gruplamak, bu alanlara göre hizmetlerin birbirinden farklı yönlerini belirterek bunları ayrı hizmetler gibi göstermek günümüzde oldukça geleneksel ve eski bir anlayış olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle bu hizmetlerin bir bütünlük içinde verilmesi önem taşımaktadır. Çünkü hangi kurumda ve hangi düzeyde verilirse verilsin ya da hizmetler hangi alanlarda yoğunluk kazanırsa kazansın Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin temelini oluşturan anlayışlar ve ilkeler genel olarak bir bütündür (Kepçeoğlu, 2002, s.54).

Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin bazı boyutlar dikkate alınarak değişik gruplar altında incelenmesi, bu hizmetlerin daha iyi anlaşılmasında yararlı olabilir. Hizmetlerin daha iyi anlaşılması ise, kuşkusuz, uygulamaların planlanıp programlanmasında, hizmetlerin bireylere sunulması için en uygun yaklaşım biçimlerinin seçilmesinde önemli kolaylıklar getirebilir (Kepçeoğlu, 2002, s.54).

Psikolojik Danışma ve Rehberlikte hizmetlerin türleri listelenirken birer ölçüt olarak genellikle şu beş boyut esas alınabilir (Kepçeoğlu, 2002, s.56):

1. Hizmetlerin verildiği birey sayısı.
2. Kurumların nitelikleri.
3. Eğitim alanında öğretim kademeleri.
4. Psikolojik Danışma ve rehberliğin temel işlevleri (fonksiyonları).
5. Hizmetlerin yoğunlaştığı problem alanları.

Bu boyutlarla ilgili bazı kısa açıklamalar aşağıda verilmektedir.

Birey sayısına göre psikolojik Danışma ve rehberlik:

Birey Sayısına Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri belirli bir anda hizmetlerin sunulduğu bireylerin sayısına göre;

1. Bireysel rehberlik,
2. Grup rehberliği olarak;

Psikolojik Danışma hizmetleri

1. Bireysel Psikolojik Danışma,
2. Grupla Psikolojik Danışma olarak iki grup altında toplanabilir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerini, bireysel ve grupla Psikolojik Danışma ve Rehberlik olarak iki grupta ele almak, daha çok, bu hizmetlerin verilişinde esas olacak yaklaşım biçimlerine işaret etmektedir. Bu ayırım sadece bu noktadan algılanmalıdır. Aslında, bireysel ya da gruplar halinde sunulmuş olsun, Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin temelini oluşturan ilkeler aynıdır. Bu ilkelerin en önemli yanı da Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin bireysel ve tek tek bireylere dönük olarak verilmesidir (Kepçeoğlu, 2002, s56). Buna göre, Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin grup rehberliği ya da grupla Psikolojik Danışma biçiminde bir anda birden çok bireye sunulması sadece bir yaklaşım biçimi olarak kabul edilmeli; asla bütünlük ve bireye dönüklük ilkesini zedeler nitelikte görülmemelidir. Çünkü grupla Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinde verilmek istenen psikolojik yardımlar yine bireyseldir ve bu yardımlar yine tek tek bireylere dönüktür.

Kurumlara Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik:

Kurumlara Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin ilk önce eğitim alanında bir ihtiyaç olarak duyulup hızlı bir gelişme gösterdiği; günümüzde ise, en yaygın uygulamaların yine eğitim alanında sürdürölmekte olduğu bilinmektedir. Öte yandan, eğitimdeki Psikolojik Danışma ve Rehberlik kavram ve uygulamalarında görölen bu gelişmeler zamanla öteki kurumlarca da benimsenmeye başlanmış; okullarda olduğu gibi, bu kez sosyal yardım ve sağlık kurumları ile, iş alanında ve endüstriyel kurumlarda da Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinden yararlanılmaya başlanmıştır. Bugün okulların dışında bu kurumlarda da belirli programlar ve örgütler içinde profesyonel bir düzeyde Psikolojik Danışma ve Rehberlik uygulamaları gelişmektedir.

Hizmetin verildiği kurumların birbirinden farklı niteliklerini esas alarak Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri,

- (1) Eğitimde psikolojik Danışma ve Rehberlik,
- (2) Sağlık kurumlarında Psikolojik Danışma ve Rehberlik,
- (3) Sosyal yardım kurumlarında Psikolojik Danışma ve Rehberlik,
- (4) Endüstride Psikolojik Danışma ve Rehberlik,
- (5) Ceza ve tutuk evlerinde psikolojik danışma ve rehberlik

gibi gruplar altında toplanabilir.

Kurumların birbirinden farklı nitelikleri bakımından Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin programlanması, örgütlenmesi ve yaklaşım biçimlerinin belirlenmesi, kuşkusuz, kurumdan kuruma biraz değişik bir biçimde gelişebilir; ancak, temel anlayışlar, kavramlar ve ilkelerde önemli bir değişiklik sözkonusu değildir aynı ilke ve kavramlar her kurumdaki hizmetler için geçerlidir.

Öğretim Kademelerine Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri;

Eğitim sistemleri çeşitli öğretim kademelerinden oluşmaktadır. Bilindiği gibi Türk eğitim sistemi; okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim öğretim kademelerinden oluşmaktadır. Bu kademeler başlığı altında değişik okul türleri bulunmaktadır.

1) Okul Öncesinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik: Bu dönemde rehberlik hizmetleri çocuğun kendini kabul, benlik kavramını oluşturma, özgüvenini geliştirme, sosyalleşmeyi sağlama hedeflerine yönelik etkinlikleri kapsar. Çocuğun okula uyumu, okumayı sevmesi ve hazır hale gelmesi, eğitime karşı güdülenmesi ve bazı temel becerileri kazanması amaçlanır. Bu dönemde öğretmenin çocuğa yakın ilgi ve sevgi göstermesi, iyi model olması, fazla koruyucu davranmaması, aile ile sıkı bir ilişki ve işbirliği içinde olması gerekir. Öğretmen iyi bir gözlemci olarak çocuğun gelişimini izler, ilgili kayıtları tutar, yolunda gitmeyen durumlarda gerekli önlemleri alır ve sorunlara çözüm arar (Yeşilyaprak, 2003, s.42). Özetle okul öncesinde;

kreşler, ana okulları ve ana sınıfları yer almaktadır. Bu kurumlarda rehberlik uygulamaları program bütünlüğü içinde genel programla birlikte verilmektedir.

2) İlköğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik: İlköğretim kademesinde; sekiz yıllık ilköğretim okulları ve okul öncesi sistemin ana sınıfları yer almaktadır. Sekiz yıllık ilköğretim okullarının ilk beş yıllık döneminde sınıf öğretmenliği, ikinci kademe olan üç yıllık dönemde branş öğretmenliği uygulaması geçerlidir. Birinci kademe daha çok gelişim ve uyum sorunlarına yönelik çalışmalar ve eğitsel kişisel rehberlik uygulamaları ağırlıklı olarak yer alır ve bu hizmetler psikolojik danışman desteğinde sınıf öğretmenleri tarafından büyük ölçüde sunulur. Bu kademe gelişimsel rehberlik anlayışı son yıllarda önem kazanmaktadır. İkinci kademe ise eğitsel mesleki yönlendirmenin başladığı görülmektedir. Bilindiği gibi 8 yıllık temel eğitim "yöneltme" eksenine üzerine oturtulmuştur. İlköğretim okulunu bitirdikten sonra hayata atılmak isteyenlerin, yetenek ve ilgilerine uygun bir işe; eğitime devam etmek isteyenlerin ise ortaöğretimde kendilerine uygun bir okula ve programa yönelmeleri gerekmektedir. Bu yöneltmenin yapılabilmesi psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamında mümkündür (Yeşilyaprak, 2003, s.50).

Gerek yönlendirmenin isabetli olması, gerekse bireyin tüm olarak gelişimine yardım için ilköğretim süresince öğrencinin tanınması ve onun kendini tanıyıp kabul etmesi gereklidir. Bir bakıma ilköğretim süresince verilecek olan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin amacı, öğrencilerin kendilerini tanımalarını sağlamaktır (Kuzgun, 1992; Can, 1998).

Rehberlik uygulamaları ilköğretim ikinci kademe orta öğretim kurumlarındaki uygulamalara benzerlik gösterir. Çünkü artık sınıf öğretmenliği uygulaması söz konusu değildir.

3. Ortaöğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik: Ortaöğretim 15-18 yaş grubunu kapsayan öğrencilere bir meslek kazandırmayı ve onları yükseköğretim kurumlarına hazırlamayı amaçlayan eğitim devresidir. Ortaöğretim okulları, ilköğretime dayalı, en az 3 yıllık öğretim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarıdır. Bu kurumlar, ülkemizde Genel Lise, Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Öğretmen Lisesi, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Akşam Lisesi, ayrıca Mesleki ve

Teknik Liseler (Anadolu Teknik Liseleri, Endüstri Meslek Liseleri, Kız Meslek Liseleri gibi) olmak üzere çeşitlilik gösterir.

Öğretim kademelerinin kapsadığı okulların amaç ve özellikleri ile bu okullara devam eden öğrencilerin gelişim özellikleri önemli ölçüde birbirinden farklılıklar gösterir. Bu farklılıkların Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin sunuluşunda da kendini göstermesi doğaldır.

İlköğretim ile ortaöğretim okullarında Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin farklılaşmasını gerektiren unsurlardan bazıları şöylece özetlenebilir (Peters ve Shertzer, 1969, ss. 90-99; Dinkmeyer ve Caldwell 1970, ss. 4,5; den Akt.: Kepçeoğlu, 2002, s.59-61):

1. Öğrencilerin gelişim ve gerçekleştirim ihtiyaçları birbirinden farklıdır.
2. Öğrencilerle kurulan ilişkinin biçimi ve yönü birbirinden farklıdır.
3. Öğrencilerin psikolojik gelişim özellikleri önemli ölçüde birbirinden farklıdır.
4. Okulların eğitim programları birbirinden farklıdır.
5. Okulların örgütsel nitelikleri ayrıdır.
6. Psikolojik Danışma ve Rehberlik uygulamalarında kullanılan yöntemler, araçlar ve hizmetlerin alanlara göre tür ve yoğunlukları birbirinden farklıdır.

Kuzgun (1992), ortaöğretimde rehberliğin bireyde gerçekleştirmeye çalıştığı amaçları; bireyin kendini tanıması, çevrede kendisine açık olan fırsatları öğrenmesi, gizilgüçlerini geliştirmesi, çevresine uyum sağlaması şeklinde özetlemektedir.

Ortaöğretim programları konu ağırlıklıdır. Ancak aynı zamanda öğrencinin gelişim ve sosyalleşmesine, uyumuna, ruh sağlığına önem verilmesi için rehberlik etkinlikleri akademik programla bütünleştirilmelidir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde öğrencinin gelişimi ve uyumuna yardım sorumluluğu tek bir öğretmene değil, tüm öğretmenlere paylaştırılmış durumdadır. Bir diğer deyişle tüm öğretmenlerin öğrenci ile ilgili olarak birbirleri ile etkileşim ve işbirliği içinde olmaları gerekir. Her ne kadar ortaöğretimde her sınıfın psikolojik danışma ve

rehberlik hizmetlerinden sorumlu bir "sınıf rehber öğretmeni" olsa da (Özel Eğitimle ilgili Mevzuat 1991) bu hizmetlerde tüm öğretmenlerin çeşitli rol ve fonksiyonları bulunmaktadır.

Ortaöğretimdeki rehberlik uygulamalarında grup etkinlikleri kadar bireysel yaklaşım ve teknikler de ağırlık kazanır. Çünkü bu dönemde ergen bir birey olarak önemsenmek ve kabul edilmek gereksinimini daha yoğun hisseder. Bir yetişkinle yaklaşma "özel bir ilişki" geliştirme onun için önemlidir. Bu yüzden ortaöğretim kurumlarında okul psikolojik danışmanlarına daha yoğun gereksinim vardır.

Bu dönem, ergenler için karar verme yıllarıdır. Öncelikle yükseköğrenime devam edip etmeme kararı; devam edecekse hangi mesleğe yöneleceği, devam etmeyecekse okulu tamamlayınca hangi iş ya da çalışma alanlarına yöneleceğinin kararını verir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin bu anlamda önemli bir işlevi vardır: Bu kararın gencin ilgi, yetenek ve özelliklerine uygun, aynı zamanda gerçekçi yani uygulanabilir olmasına yardımcı olmak. Bu meslek seçeneklerinin incelenmesi, sonuçta da bilgilerin iyi bir şekilde değerlendirilmesi ile mümkündür.

4. Yükseköğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik; yükseköğretimi ise yüksek okular ve üniversiteler oluşturmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin "öğrenci kişilik hizmetleri" genişliği içinde öteki kişilik hizmetleri ile birlikte örgütlendiği görülmektedir. Buna göre, yükseköğretim okullarında Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri, öğrenci kişilik hizmetleri arasında kayıt, kabul ve devam hizmetleri, yurt, yatılılık, kredi ve burs hizmetleri, sağlık hizmetleri ve sosyal yardım hizmetleri gibi öteki kişilik hizmetleri ile daha belirgin bir bütünlük kazanmaktadır.

Temel İşlevlerine Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri:

Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri ile erişilmek istenen amaç, daha önce ayrıntıları ile açıklandığı gibi, bireyin bir bütün olarak gelişmesine ve böylece kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin türlü işlevleri yerine getirmesi gerekmektedir. Ancak bu işlevlerin neler olduğu üzerinde henüz tam bir anlaşma sağlandığı söylenemez.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin işlevleri üzerinde değişik yazarlar değişik listeler önermektedir. Bunların birçok noktada benzerlikler gösterdiği de bir gerçektir. Ancak, birbirinden farklı olan işlevlere göre bir sıralama yapıldığında, Psikolojik Danışma ve rehberliğin;

1. Uyum sağlayıcı,
2. Yönetici (yönlendirici),
3. Ayarlayıcı,
4. Geliştirici,
5. Önleyici,
6. Tamamlayıcı (eksikleri giderici) işlevlerinden söz edilebileceği anlaşılmaktadır (Kepçeoğlu, 2002, s.61). Burada da rehberliğin tek bir işlevi yerine getirmesi düşünülemez, bütünlük söz konusudur.
7. Geniş kapsamlı gelişimsel rehberlik

Gysbers ve Handerson (1988) tarafından geniş kapsamlı gelişimsel rehberlik ve danışma programları için geliştirilen model dört bölümden oluşmaktadır (Muro ve Kortman, 1995, s. 5-7): 1. Rehberlik Programı, 2. Cevaplama Hizmetleri, 3. Bireysel Planlama, 4. Sistem Desteği

1. Rehberlik Programı: Kendine saygıyı, başarı için motivasyonu, karar verme ve problem çözmeyi, kişiler arası iletişim yeteneklerini ve sorumluluk davranışlarını gösterir. Danışmanın rehberlik programının iletimindeki rolü, okuldaki tüm çocuklara grup veya sınıf rehberlik saatleri sağlamak ve ek rehberlik saatleri sağlayabilmek için öğretmenler ve diğer okul personeli ile iletişim kurmaktır. Danışman ayrıca, rehberlik programının yürütülmesini koordine etmeli ve okuldaki tüm çocuklara ulaştırıldığından emin olmalıdır.

2. Cevaplama Hizmetleri: Kriz yaklaşımı, onarıcı yaklaşım ve önleyici yaklaşım öğelerini içerir. Buradaki amaç; krizdeki öğrenciler ve yanlış seçimler yapmış ya da bazı zayıflıklarından dolayı yardıma ihtiyacı olan öğrenciler için müdahale hizmetini ve yanlış seçimler yapmanın eşiğinde olan öğrenciler için önleyici hizmet sağlamaktır. Bu servis; akademik problemler; okula geç kalma,

okuldan kaçma, okuldan atılma; iletişim problemleri, suistimal, yoksunluk, madde bağımlılığı, ailevi problemler, cinsel sorunlar ve stresle başa çıkmayı içerir.

3. Bireysel Planlama: Danışman, problemlı öğrencilere danışma hizmetleri (hem bireysel, hem grupta) sağlar; öğretmenler, yöneticiler, diğerk oku1 personeli ve ebeveynlerle öğrencilere hem okulda, hem evde kriz anında uygulanabilecek müdahale, iyileştirme ve bu krizleri engelleme hizmetlerinin düzenlenmesi hakkında görüşür ve bu gibi öğrencilerle başa çıkma konusunda çeşitli stratejiler sunar. Buradaki amaçlardan biri de öğrencilere kişisel, eğitimsel ve mesleki planlarını yapma ve yerine getirmede yardım sağlamaktır.

Bireysel planlamada ana amaç, öğrencilerin kendi büyüme ve gelişmelerini anlayabilme ve kontrol edebilmelerini öğrenmelerine yardım etmektir. Bu kısım üç ilgi alanına işaret eder: Eğitimsel, mesleki ve bireysel-sosyal.

Eğitimsel alanda önemli unsurlar şunlardır: Çalışma becerilerini kullanmak ve öğrenmek, eğitimsel seçimlerde bilinçli olmayı arttırmak, uygun dersleri seçme, ömür boyu öğrenmenin değerini anlama, test sonuçlarını etkili olarak kullanma,

Mesleki alanda önemli unsurlar; mesleki olanakları incelemek, mesleki çalışma imkanlarını araştırma, pozitif çalışma alışkanlıklarına olan gerekliliğı anlama,

Bireysel-sosyal alanda önemli unsurlar; Pozitif bir benlik algısı geliştirme, Uygun sosyal beceriler geliştirmedir. Bu öğelerin tamamı okuldaki öğrencilerin gelişimsel düzeyine göre hazırlanan grup rehberliğı aktivitelerinde uygulanabilir. Bu alanların bazıları öğrenciler, öğretmenler, ebeveynler ve yöneticilerle yapılan bireysel danışmalarda yer alabilir.

4. Sistem Desteğı: Danışman, rehberlik personeline diğerk üç öğeyi yürütmede ve diğerk okul personeline de okuldaki eğitimsel programı yürütmede destek sağlar. Rehberlik programının bir hizmet alanı olarak sistem destek öğesi şunları içerir: Bütçe, materyaller ve imkanların denetimini içeren rehberlik programı geliştirme; ebeveyn eğitimi; öğretmen ve yöneticilerle danışma; toplumsal ilişkiler ile araştırma ve yayınlardır. Danışmanın buradaki rolü esas olarak program denetimi ve konsültasyondan oluşur (Akt.: Kalın, 1999).

2.6. Problem Alanlarına Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri

Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri hizmetin yoğunlaştığı problem alanlarına göre de türlere ayrılıp incelenebilir. Buna göre, Psikolojik Danışma ve

Rehberlik hizmetleri,

1. Mesleki rehberlik,

2. Eğitsel rehberlik,

3. Kişisel rehberlik ve Psikolojik Danışma olarak üç grup altında toplanabilir.

Günümüzün rehberlik ve Psikolojik Danışma anlayışına göre bu hizmetleri mesleki, eğitsel ve kişisel Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri olarak ayrı ayrı gösterme, yine, oldukça geleneksel ve eski bir yaklaşımdır. Çünkü bugün iyice anlaşılmıştır ki birey için kaygı kaynağı olan her problemin, belirli bir ölçüde de olsa, hem kişisel, hem mesleki ve hem de eğitsel boyutları vardır. Bu durum eğitim alanı için daha da doğrudur. Eğitimde, meslek seçimi ile hiç ilgisi bulunmayan bir eğitsel problem, yine mesleki ya da eğitsel boyutu bulunmayan bir kişisel öğrenci problemi düşünmek her halde olanaksızdır (Kepçeoğlu, 2002, s.62).

Günümüzde fazla geçerli olmasa bile, Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin mesleki, eğitsel ve kişisel Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri olarak üç grupta toplanması, aslında bu hizmetler gelişim evreleri ile yakından ilgilidir. Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetlerinin genel olarak gelişimi ile ilgili aşamalar incelendiğinde bu ilişki açıkça görülebilir (Kepçeoğlu, 2001, s.62).

Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin bir bütünlük içinde sunulması gereği akılda tutulmak üzere, bu hizmetler okuldan okula ya da kurumdan kuruma mesleki, eğitsel ve kişisel problem alanlarına göre ağırlıklı bir biçimde düzenlenebilir. Hatta bazen gerekli olabilir. Ancak, Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerini, yerine göre, sadece ya mesleki rehberlik, ya eğitsel rehberlik ya da kişisel rehberlik ve Psikolojik Danışma gibi çerçeveler içinde ayrı ayrı görmek ve uygulamaları bu biçimde düzenlemek doğru bir anlayış değildir (Kepçeoğlu, 2001, s.62).

2.6.1. Mesleki Rehberlik Ve Psikolojik Danışma

Meslek seçimi bireylerin belirli bir yaştan sonraki yaşamlarında başarılı ve mutlu olarak gelişmelerini ve böylece kendilerini gerçekleştirmelerini etkileyecek en önemli olaylardan biri niteliğindedir. Gençlerin meslek seçme sorunları ile ilgili çalışmalar daha başlangıçta en önemli yardım alanı olarak Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetleri içinde yerini almış, günümüzde de bu öneminden birşey kaybetmemiştir. Hatta bugün, dünyada seçilebilecek mesleklerin sayısı her geçen gün arttığına göre mesleki rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetlerinin önemi daha da artmıştır (Kepçeoğlu, 2001, s.64).

Mesleki rehberlik, türlü meslekleri tanımaları ve kendi kişisel özelliklerine uygun olan meslekleri seçmeleri, mesleklere hazırlanmaları ve mesleklerde gelişmeleri amacı ile bireylere yapılan yardımlar olarak tanımlanabilir (Kepçeoğlu, 2001, s.64). Mesleki rehberlik kavramını ilk kez kullanan Parsons (1909) bu kavramı, bir meslek için hazırlanmada, mesleğe giriş yollarını aramada, mesleği seçmede, etkili ve başarılı bir meslek adamı haline gelmede bireylere dönük bir yardım süreci olarak belirtmiştir. Bu tanım büyük ölçüde günümüzde de geçerli görünmektedir. Mesleki Psikolojik Danışma ise, yine bu amaçla yapılan bireysel ya da grupla Psikolojik Danışma hizmetleri olarak tanımlanabilir (Kepçeoğlu, 2001, s.64).

Amerika'da 1950'lerde ve ülkemizde 1990'larda mesleki gelişim süreci içindeki gelişim görevlerinden söz edilmeye başlanarak bu hizmetlerin gelişimsel yaklaşım içinde verilmesi mesleki rehberlik anlayışının değişmesine yol açmıştır (Zunker 1989; Kuzgun 1992; Yeşilyaprak, 1995 ve 1997, Akt.: Yeşilyaprak, 2003, s.207).

Günümüzde bu hizmetler; "Çocuklukta bir meslek fikrinin oluşmaya başlamasından itibaren yetişkinlikte bir meslek sahibi oluncaya dek geçen gelişim süreci boyunca, her dönemdeki mesleki gelişim görevlerinin sağlıklı bir şekilde başarılması için yapılan yardım hizmetleri" olarak kabul edilmektedir. Bu tanıma göre mesleki rehberlik hizmetlerinin gelişimsel bir yaklaşımla ömür boyu sürebileceği söylenebilir. Çünkü bu hizmetler, eğitim süreci içinde bireyin kendini ve meslekleri tanıyarak eğitsel ve mesleki tercihlere yönelmesine olduğu kadar; iş ve

meslek yaşamına uyum, verimi artırma, iş değiştirme, emekliliğe hazırlık gibi yönlerden çalışma yaşamında da devam eden hizmetlerdir (Yeşilyaprak, 2003, s.207).

Bu hizmetler eğitim süreci içinde, rehberlik alanında yetişmiş uzmanlar önderliğinde, öğretmenler ve diğer ilgililerin yardım ve işbirliği ile yürütülür. Mesleki rehberlik hizmetleri genellikle üç aşamada gerçekleşir. Bunlar;

1. Öğrencileri tanıma,
2. Mesleklerin incelenmesi,
3. Bireyin kişisel nitelikleri ile mesleklerin gerektirdiği özellikler arasında bağlantı kurma şeklinde ifade edilebilir.

I. Mesleki Rehberlikte Öğrencileri Tanıma

Genel olarak Psikolojik Danışma ve Rehberlikte öğrencileri tanıma çalışmalarının en belirgin amacı, onların kendilerini daha iyi tanımalarına yardımcı olmaktır. Mesleki rehberlik amacıyla öğrencilerin türlü yönlerden incelenmesine ve tanınmasına gerek olduğu unutulmamalıdır. Sadece bir ya da birkaç kişisel nitelik esas alınarak bireylerin mesleklere yönelmeleri doğru değildir. Örneğin; sadece akademik başarısı, akademik yeteneği ya da ilgilerine bakılarak mesleklere yönelmelerine yardım edilecek bireylerin meslek yaşamları içinde başarılı ve mutlu olmaları, kendilerini gerçekleştirmeleri beklenemez. Çünkü bireyin meslek seçimini etkileyen türlü etmenlerin bulunduğu mesleklere yönelmede bu etmenlerden ne kadar çoğu dikkate alınırsa sonucun o ölçüde uygun ve tutarlı olacağı bilimsel araştırmalarla da desteklenmiştir (Kepçeoğlu, 2003).

Meslek seçiminde bireylere yardım edilirken hangi bilgilerin esas alınacağına dair değişik listelerin varlığına işaret ederek, Kepçeoğlu (2001) (Humphreys ve arkadaşları 1967; ss. 286-287) geliştirdiği şu listeyi örnek olarak sunmaktadır. Buna göre, mesleki rehberlik hizmetlerinde bireyin meslek seçimine yardım ederken birey hakkında şu bilgilerin esas alınması gerekli görülmektedir.

1. Bireyin fiziksel özellikleri. (Kişisel görünüş, ses ve konuşma biçimi, genel sağlık ve enerji düzeyi, fiziksel engelleri, yaş, boy ve ağırlığı),

2. Kişisel nitelikleri. (Güdüleri, amaçları ve değerleri, duygusal düzenlilik ve olgunluk düzeyi, benlik tasarımı, sosyal gelişimi, başkaları ile geçimi, başkaları ile ilişkilerinde etki düzeyi, bulunduğu grupta üstünlük ya da bağımlılık isteği, v.b.).

3. Genel ve özel zihinsel yetenekleri.

4. İlgileri.

5. Yetiklikleri (istidatları).

6. Okul ve okul-dışı yaşantıları. (Başarı düzeyi; eğitsel etkinliklere katılması, geçici iş tecrübesi ve başarısı, özel becerileri, hobileri, aile içinde ve dışarıda başkaları ile ilişkileri, okul-dışı sosyal etkinliklere katılması),

7. Aile statüsü ve aile özgeçmişi. Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi parasal durumu, kültürel özgeçmişi ve kültüre karşı ilgisi, çocuğa karşı ailenin ilgi ve tutumu, aile üyeleri arasındaki ilişkileri.

Mesleki Rehberlikte Mesleklerin İncelenmesi

Mesleki rehberlik amacı ile mesleklerin incelenmesi ve meslekler hakkındaki bilgilerin bireylere verilmesi oldukça kapsamlı ve çeşitli tekniklerin kullanılmasını gerektiren sürekli bir iştir. Girilebilecek mesleklerin çok sayıda olması, mesleklerin incelenmesinde önemli güçlükler getirmektedir. Kaldı ki bugün bütün meslekler hakkında incelemeye dayalı yeterli bilgi bulunduğu söylenemez. Özellikle mesleklerin gerektirdiği yetenek ve kişilik özelliklerinin neler olduğu açıkça bilinmemektedir.

Mesleklerin incelenmesinde kullanmak üzere değişik yazarlar tarafından geliştirilmiş türlü inceleme listeleri bulunmaktadır. Her okul ya da kurum ihtiyaç ve olanaklarına göre kendisi için bir meslek inceleme planı geliştirebilir (Kepçeoğlu, 2003).

2.6.2.Eğitsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma

Eğitim ve eğitimle ilgili problemler günümüzde her bireyin yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik uygulamalarının önemli bir kısmı doğrudan doğruya öğrencilerin öğrenimleri sırasında karşılaştıkları eğitsel sorunlarla ilgilidir (Kepçeoğlu, 2001).

Eğitim süreci, öğrencinin "öğrenmesi ve başarılı olması" üzerine odaklaşmıştır. Bu nedenle psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenen önemli işlevlerden biri de "öğrenmeyi kolaylaştırma ve başarıyı artırma" konusunda yardımdır (Yeşilyaprak, 2003, s.116).

Eğitsel rehberlik kavramı Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanına mesleki rehberlik kavramından daha sonra girmiştir. Öğrencilere mesleki rehberlik yapılırken onların daha doğru ve sağlıklı karar vermeleri ve bir mesleğe hazırlanabilmeleri için eğitsel problemlerini çözmeleri gerektiği fikri eğitsel rehberliği doğurmuştur. Çünkü doğru çalışma alışkanlığı kazanan ve eğitsel sorunlarını zamanında çözen kişiler aynı zamanda mesleki karar vermede de başarılı olacaklardır. Bu açıdan bakıldığında eğitsel sorunlarla mesleki sorunlar birbirinden ayrılan sorunlar değildir. Bu nedenle rehberliğin bütünsel olarak düşünülmesi gerekir.

Yeşilyaprak'a (2003) göre; eğitsel rehberlik çocuğun eğitsel gelişim alanında ona belli yeterlilikler kazandırmaya, öğrenmesini kolaylaştırmaya, karşılaştığı güçlükleri gidermesine yardım etmeye ve böylece yaygın ve etkin bir öğrenme ortamı oluşturmaya yönelik hizmetlere denir.

Kuzgun (1992)'a göre eğitsel rehberlik; "bireyin yetenek ve ilgilerine uygun eğitim dalını seçmesinde ve bu yolda 'başarılı olmasında kendisine yapılan yardımlara denir.

Tan (1992)'a göre; "Bireyin kendi yetenek, ilgi, ihtiyaç, kişilik yapısı, mevcut imkan ve şartlara uygun bir öğrenim dalı seçmesine bu dalda başarılı olması ve ilerlemesini sağlamak için yapılan psikolojik hizmetlere, eğitsel rehberlik ve danışma" denir.

Okul-içi ve okul-dışı boyutları ile eğitim ortamı ya da öğrenme ortamı, hangi düzeyde olursa olsun her birey için yeni bir ortamdır. Eğitim ortamındaki kişilerarası ilişkilerin aile ve yakın çevredeki ilişkilerden önemli farklılıkları vardır. Bu bakımdan her öğrencinin bu yeni öğrenim ortamına uyumla ilgili türlü sorunlarla karşılaşması doğaldır. Uyumla ilgili sorunlar psikolojik sağlığı doğrudan doğruya etkileyen sorunlardır. Bu nedenle günümüzde psikolojik olarak sağlıklı olmak, bireyin çevresine sağlıklı ve dengeli bir uyum yapabilmesi olarak anlaşılmaktadır (Kepçeoğlu, 2001).

Genel olarak tanımlardan da anlaşıldığı gibi, eğitsel gelişim ve sorunlarla ilgili olarak eğitim sisteminde öğrencilere verilen yardım hizmetlerine eğitsrl.rehberlik denilmektedir.

Hangi eğitim düzeyinde olursa olsun eğitsel rehberlik hizmetleri şu genel amaçları gerçekleştirmeye yöneliktir (Yeşilyaprak, 2003, s.117):

1. Öğrencinin okula ve okulun bulunduğu çevreye uyum sağlama
2. Etkin çalışma becerilerini kazanma
3. Eğitsel kararlar vermesi ve seçimler yapma
4. Başarıyı engelleyen etmenleri azaltma ya da ortadan kaldırma
5. Öğrencilerin ilgi, yetenek, eğilim ve özelliklerine uygun bir eğitsel ortam yaratma
6. Okul yaşamı ile meslek yaşamı arasındaki ilişkiyi sağlama

Bu genel amaçlara yönelik birçok etkinlik dersiçi ve dersiçi zamanlarda planlanıp yürütülebilir. Bu konudaki görev ve sorumluluklarını iyi bilen bir öğretmen bu alanda çok şey yapabilir. Okulda rehberlik uzmanlarının bulunması durumunda öğrencilere daha yeterli ve üst düzeyde hizmetler de sunulabilir (Örneğin sınav kaygısını azaltma, gevşeme teknikleri vb.).

Eğitim ortamının birey için en önemli boyutlarından biri, kuşkusuz, başarıdır. Başarı öğrenci bakımından öğrenimin bir sonucu ya da ürünü niteliğindedir. Okul başarısını etkileyen çok değişik etmenler vardır (Kepçeoğlu,2001). Eğitsel rehberlik hizmetleri bir bakıma öğrencinin "öğrenmeyi öğrenmesi"ni sağlamaya çalışır. Bu amaçla da öğrenciye zamanı iyi kullanma, verimli ders çalışma yolları, plan yapma ve uygulama, öğrenmeye güdülenme, öğrendiklerini unutmadan bellekte saklama, okuma ve öğrenme güçlüklerini aşma, sınavlara hazırlanma, kaynaklardan yararlanma, yeteneklerini geliştirme, öğrenme engellerini aşma, eğitsel seçimler yapma vb. gibi pek çok konuda olumlu tutum ve alışkanlıklar geliştirmesine yardım; okul içinde mevcut olanaklarla da çözülebilecek etmenler ve sorunlar arasındadır.

O halde, okullarda Psikolojik Danışma ve Rehberlik yardımından yararlanarak öğrencilerin başarı durumları ile yakından ilgilenmek gerekir. Onların

yeteneklerine göre başarılı olup olmadıklarını incelemek, örneğin; yeteneklerinin altında başarı gösteren "düşük başarılı". öğrencileri, ortaya çıkarmak gerekir ve buna benzer öğrenim sorunları ortaya çıkarıldıktan sonra öğrencilere verilecek hizmetlerin belirlenmesi kolaylaşır.

Eğitim anlayışındaki yeni gelişmeler sürekli olarak eğitim programlarını etkilemekte, programlar öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına daha çok yaklaştırılarak öğrenciden hız alan eğitim programları olarak geliştirilmektedir. Buna göre, hemen her öğretim kademesi için öğrencilerin karşısına ders, kurs, bölüm, sosyal ve eğitsel çalışmalar gibi türlü seçme olanakları çıkmaktadır. Öğrencilere program içinde ya da programlar arasında yatay ve dikey geçiş olanakları sağlanmaktadır. Bir kademedен sonra seçilecek okulların tür ve sayıları çoğalmaktadır, v.b. Eğitim ortamında öğrencilerin karşısına önemli seçme sorunları çıkmaktadır. Seçme ile ilgili bu sorunların bireyin gelişmesine uygun bir biçimde çözülebilmesi ve öğrencilerin kendilerine açık olan türlü eğitim fırsat ve olanaklarından daha çok yararlanabilmeleri için eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik uygulamalarına önemli görevler düşmektedir (Kepçeoğlu, 2001).

2.6.3. Kişisel Rehberlik ve Psikolojik Danışma

Bireylerin kendileri ile ilgili kişisel problemlerinin çözümü için yapılan psikolojik yardımlar Kişisel Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetleri adı altında bir grupta toplanabilir.

Kişisel problemler Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanına mesleki ve eğitsel problemler boyutundan sonra girmiş yeni bir boyuttur. Kişisel problemler bireyin sosyal ilişkileri ile yakından ilgili görüldüğünden son yıllarda bu boyut için "Kişisel-Sosyal Rehberlik ve Psikolojik Danışma" ifadesi kullanılmaktadır (Kepçeoğlu, 2001).

Eğitim süreci içinde kişisel rehberliğin temel amacı; çocuğun, kendini psiko-sosyal bir varlık olarak anlaması ve kabul etmesine, fiziki ve sosyal çevresini gerçek boyutları ile tanıyarak kendi yetenek ve potansiyelini bu koşullar içinde en iyi şekilde kullanabilmesine yardım etmektir. Böylece engelleyici heyecan gerginlikleri ve üzüntülerden kurtulan, sosyal ilişkilerinde etkili olma becerileri geliştiren birey daha verimli bir öğrenme ve gelişme oluşumu içinde olacaktır (Tan, 1992).

Kişisel rehberlik; öğrencinin kendini tanıması, anlaması, üstün ve sınırlı yönleri ile kendini kabul etmesi ve geliştirilmesi; kendine güvenen, kişilerarası ilişkilerde becerili; kişisel ve sosyal yönden dengeli ve uyumlu bir birey olarak yetişmesine yardım hizmetlerini kapsar. Bu yönlerden her öğrencinin değişik zamanlarda ve değişik derecelerde yardıma ihtiyacı olabilir (Yeşilyaprak, 2003, s.86).

Bu hizmetler yürütülürken bireyin bir gelişme süreci içinde olduğu, gözlenen davranışların kalıcı olmadığı, içinde bulunulan gelişim basamağına özgü olup değişebileceği unutulmamalıdır. Ayrıca, her birey kendine özgü bir varlıktır ve gelişimi kendi olanakları ve koşulları çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bir kimsenin şimdi olduğundan daha iyi durumda olması mümkün olduğuna göre herkese potansiyelini geliştirmek ve özünü gerçekleştirmek için olanaklar sağlanmalıdır (Kuzgun, 1992).

Problemin asıl kaynağı ne olursa olsun her problem bir ölçüde kişiseldir. Hatta, dışarıdan bakıldığı takdirde örneğin; bir grup öğrenci için aynı görünen belirli bir eğitsel sorun ya da bir meslek seçimi sorunu aslında tek tek her öğrencide farklı etkiler yaratabilir. Onun için, genel bir kural olarak Psikolojik Danışma ve Rehberlikte bireylerin problemlerini dışarıdan değerlendirmek, bunları önem sırasına koymak, hatta mesleki eğitsel ve kişisel diye gruplamak uygun bir anlayış değildir (Kepçeoğlu, 2001, s.74).

Daha başlangıçta gerçekten eğitsel ya da mesleki görünümde olan sorunlar zamanında bir çözüme bağlanmazlarsa bunların birey üzerindeki olumsuz etkileri de artmakta ve bu sorunlar zamanla daha çok kişisel sorun özellikleri göstermektedir. Bu sorunlar, yine zamanla, aşırı kaygı verecek boyutlara erişince birey doğal olarak savunma mekanizmalarına sığınmakta; böylece, aslında kolayca çözülebilecek bir sorun çok daha karmaşık boyutlarda kişinin psikolojik sağlığını bozacak bir ağırlığa erişmektedir. İşte, Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin her bireye dönük olarak düzenlenmesi ve bu hizmetlerin sürekli olması; başka bir deyişle bu hizmetlerin önleyici işlevi, kişisel sorunların ileri psikolojik boyutlara erişmemesi bakımından önem kazanmaktadır.

Her problemin, kuşkusuz, kişisel yanları vardır. Kepçeoğlu'na (2001) göre bunlar; (1) sağlıkla ilgili problemler, (2) başkaları ile ilişki kurmaya ait problemler, (3) cinsiyet, kız-erkek ilişkileri, aşk ve evlenme ile ilgili problemler, (4) aile ve aile-içi ilişkilerle ilgili problemler, (5) kendine güven, korku ve kaygı gibi iç yaşamla ilgili problemler, (6) değer yargıları ile ilgili problemler (7) ve ben'lik tasarımı ile ilgili problemlerdir.

2.7. Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Hizmet Alanları

Özellikle okullarda sunulan Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri servisler halinde gruplandırılmaktadır. Bu da "rehberlik servisleri" deyimini veya "hizmet alanları" deyimini ile ifade edilmektedir. Kepçeoğlu'na (2001) göre "hizmet" deyiminin kullanılması çağdaş anlayışa daha uygun düşmektedir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlikte hizmet alanları (servisler) ile ilgili olarak literatürde türlü açıklamalar yapılmış ve hizmet alanlarını gösteren birbirinden farklı listeler geliştirilmiştir. Ancak geliştirilen bu listelerin ve yapılan gruplamaların bütünü ile güvenilir olmadığı ve bunların doyurucu sayılamayacakları söylenebilir (Kowitz ve Kowitz 1971, s. 69, Akt.: Kepçeoğlu, 2001, s.76).

Rehberlikte hizmet alanlarını belirleyen listelerden bazıları şöylece sıralanabilir: Roeber ve arkadaşları (1955, s. 4) Rehberlikte 1) Psikolojik Danışma, (2) bireyi tanıma, (3) bilgi verme, (4) yerleştirme ve (5) izleme, olmak üzere beş hizmet alanını esas almaktadır. Holis ve Holis (1965, s. 23) rehberlikte şu yedi hizmet alanını sıralamaktadır: (1) bilgi verme, (2) Psikolojik Danışma, (3) yerleştirme, (4) bireyi tanıma, (5) izleme, (6) araştırma, (7) değerlendirme. Humphreys ve arkadaşları (1967, s. 28) öğretim düzeyine bakılmaksızın genel olarak okullarda şu beş rehberlik servisini benimsemektedir. 1) Psikolojik Danışma, (2) bireyi tanıma, (3) bilgi verme, (4) yerleştirme, (5) izleme. Shertzer ve Stone ise (1971, s. 41) orta dereceli okullar için rehberlikte hizmet alanlarını sıralarken (1) öğrencileri tanıma, (2) bilgi verme, (3) Psikolojik Danışma (4) planlama, yerleştirme ve izleme olmak üzere dört hizmet grubunu esas almaktadır (Akt.: Kepçeoğlu, 2001, s.78).

Bu gruplandırmaya bakıldığında hizmetlerin bir kısmı doğrudan doğruya bireye dönük, bir kısmı ise hizmetlerin sunulması ve geliştirilmesine yöneliktir.

Kepçeoğlu (2001) ise hizmetleri dokuz alanda sınıflandırmıştır. Bu araştırma da da bu alanlar temel alınmaktadır. Aşağıda bu hizmet (servis) alanları sıralanmaktadır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlikte hizmet alanları (servisleri) şu dokuz alanda toplanabilir:

- 1) Psikolojik Danışma hizmetleri
- 2) Bireyi tanıma hizmetleri
- 3) Bilgi toplama ve yayma hizmetleri
- 4) Yerleştirme hizmetleri
- 5) İzleme hizmetleri
- 6) Alıştırma-oryantasyon hizmetleri
- 7) Müşavirlik (konsültasyon) hizmetleri
- 8) Araştırma ve değerlendirme hizmetleri
- 9) Çevre ve veli ile ilişkileri.

Hizmet grupları bütünlük içinde birbirini tamamlayan hizmetler olarak düşünülmeli, bağımsız ayrı hizmetler gibi algılanmamalıdır.

Kurumdan kuruma ve okuldan okula değişen amaç ve ihtiyaçlara göre, doğal olarak, Psikolojik Danışma ve Rehberlikteki hizmet alanlarına verilecek ağırlık ya da yoğunluk farklı olabilir. Ancak, bu farklılıklar hiçbir zaman sadece bir ya da birkaç grup hizmetle Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin yeterli bir düzeyde sunulabileceği biçiminde düşünülmemelidir. İlişkilerin bir arada görülmesini anlatan şekil aşağıda verilmektedir.

Şekle göre, Psikolojik Danışma ve Rehberlikte gerekli görülen dokuz hizmet alanı ve bunlar arasındaki ilişkilere bakıldığında tüm hizmet alanlarına ihtiyaç olduğu açıkça görülebilir. Psikolojik Danışma hizmetleri öteki tüm hizmetlerin daha önemlisi ve merkezi durumundadır. Hizmetler arasındaki ilişkiler aynı ağırlıkta ve yoğunlukta olan çok yönlü bir yapıya sahiptir. Sadece bireylere dönük hizmetlerin değil bu hizmetlerin etkililiğini artıracak için doğrudan doğruya bireylere dönük olmayan öteki hizmetlerin de aynı ölçüde önemli oldukları söylenebilir.

2.7.1. Psikolojik Danışma Hizmetleri

Psikolojik danışma hizmetleri tüm rehberlik hizmetlerinin temelini ve özünü oluşturur. psikolojik danışmadan yoksun rehberlik hizmetleri tam sayılmaz. Bu öneminden dolayı geleneksel olarak "rehberlik" diye adlandırılan hizmet alanı günümüzde temelini ve özünü oluşturan psikolojik danışmadan hız alan bir anlayışla "Psikolojik Danışma ve Rehberlik" alanı olarak gelişmektedir.

Psikolojik danışma hizmetleri diğer rehberlik hizmetleri arasında daha teknik, daha duyarlı olan ancak uzman personel tarafından profesyonel düzeyde sunulabilecek hizmetlerden oluşur. Bu bakımdan psikolojik danışma, rehberlik alanında verilen diğer hizmetlerle çok yakından ilgilidir. Nitekim, psikolojik danışma ile bütünleşmeden verilen diğer hizmetlerin etkililiği kuşkulu olduğu gibi, psikolojik danışma ile bütünleşmeyen hizmetlerin artık Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanı içinde düşünülmesi de doğru değildir. İşte, günümüzde rehberlik hizmetleri arasında özellikle Psikolojik Danışma hizmetlerinin önemsenmesi ve vurgulanması böyle bir gerçeğe dayanmaktadır (Kepçeoğlu, 2001, s.82).

Psikolojik Danışma hizmetlerinin nihayi amacı diğer Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanı için de geçerli olan bireylerin kendini gerçekleştirmelerine yardım etmektir. Kendini gerçekleştirme, nihai ve genel bir sonuçtur. Bunun yanında her psikolojik danışma süreci için yakın, orta ve uzak amaçlar olabilir. Örneğin; her oturumda ulaşılmak istenen amaçlar kısa vadeli, birkaç oturumda ulaşılmak istenenler orta vadeli amaçlardır. Bu amaçlar genel olarak bireyin mesleki, eğitsel ve kişisel olan tüm problemleri hakkında daha çok bilinçlenerek kendine en uygun ve gerçekçi bir çözüm bulmasına yardım olarak özetlenebilir. Kendini gerçekleştirme ise, erişilmek istenen bir sonuç olarak, Psikolojik Danışma yardımının uzun vadeli amacıdır.

Bir yardım süreci olarak Psikolojik Danışma'nın amacını, Psikolojik Danışmayı yapan kişinin özelliklerini önemli ölçüde etkiler. Aynı zamanda Psikolojik Danışma yardımı alan, yani danışan kişinin ihtiyaçları ve özellikleri de amaçları belirlemede önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenledir ki Psikolojik Danışmada tüm uygulayıcıları tatmin edecek ortak bir amaçlar listesi belirlemek henüz mümkün gözükmemektedir.

Psikolojik Danışmanın amacına ulaştığının göstergesi bireyin davranışlarında oluşan değişimdir. Değişiklik olmadan psikolojik danışmanın amacına ulaştığından söz edilemez. Ancak değişen bu davranışlar önceden planlanan ve belirlenen davranışlar değildir. Bu değişiklikler bireyin isteği doğrultusunda gerçekleşen gönüllü davranışlardır. İşte psikolojik danışma verilirken bu gönüllü davranışların oluşmasına uygun ortamlar ve koşullar hazırlanmalıdır. Psikolojik Danışma hizmetlerinin etkililiği, çeşitli etmenlerin yanında, doğrudan doğruya bu hizmetlerinin gerektirdiği ilkelere bağlı kalınması ile ilgilidir. Bir başka deyişle, gerekli bazı temel ilkelerin izlenmediği ve bu ilkelere uygun koşulların sağlanmadığı ortamlarda bireylere etkili Psikolojik Danışma hizmetleri sunma olanağı yoktur.

Psikolojik Danışma hizmetlerinde mutlaka benimsenmesi gereken ilkelere önemli olan bazı noktaları Kepçeoğlu (2001) şu şekilde belirtmektedir:

1. Psikolojik Danışma hizmetleri demokratik bir ortamda ancak insancıl bir anlayışla sunulabilir.
2. Psikolojik Danışma hizmetleri tüm bireylere açıktır. Bireyin ihtiyaç duyduğu ve bu yardımdan bir yarar sağlayacağına inandığı her konuda verilebilir.
3. İster grupla ister bireysel olsun yüz yüze gelerek karşılıklı bir psikolojik ilişkinin kurulması zorunludur.
4. Psikolojik Danışma hizmetlerinde kurulan psikolojik ilişki karşılıklı saygı, güven, samimiyet, içtenlik ve gönüllülük esasına dayanmalıdır.
5. Psikolojik Danışma hizmetlerinde psikolojik danışanlar, hasta değil, normal birer insan olarak kabul edilerek ve her konuda tüm bireylere açık olarak sunulmak durumundadır.
6. Psikolojik Danışma hizmetlerinde bireyleri eleştirme, yargılama ve değerlendirmenin kesinlikle yeri olmadığı gibi kendisi hakkında karar alma ve kendisine yön verme hak ve sorumluluğu danışana kendilerine bırakılmalıdır.
7. Psikolojik Danışma hizmetleri verilirken birey ya da bireylerle kurulan Psikolojik Danışma ilişkisi gizli, özel ve profesyonel bir ilişkidir; bu iliş-

kinin gerektirdiği belirli ortama, mesleki hazırlığı yetersiz kişilerin diğer ilişkilerden çok farklı olan böyle bir psikolojik ilişki içine girmeleri asla doğru değildir.

8. Psikolojik Danışma hizmetleri sürekli olmalı; hem bireysel Psikolojik Danışma hizmetleri hem de grupla Psikolojik Danışma hizmetleri halinde dengeli ve örgütlenmiş bir şekilde sunulmalıdır.

Türk-PDR Der, PDR elemanlarının benimsemeleri gereken başlıca genel ilkeleri;

(1) yetkinlik (2) dürüstlük, (3) duyarlı ve saygılı olma, (4) bireysel ve kültürel farklılıklara duyarlılık, (5) sosyal sorumluluk, (6) mesleki bilim ve sorumluluk olmak üzere altı madde olarak belirlemiştir.

Türk PDR Der, hem bireysel hem de grupla psikolojik danışma ilişkilerinde Psikolojik danışmanın uyması gereken ilkeleri şu şekilde sıralamaktadır;

1. Psikolojik danışma ilişkisi ancak danışanın gönüllülüğü ile mümkündür. Buna göre; danışan danışma ilişkisine girip girmemekte serbesttir. Bu özgürlüğün mümkün olmadığı durumlarda danışman, danışana bunun nedenlerini açıklamakla yükümlüdür.

2. Danışma süreci içerisinde danışman danışanın kişisel bütünlüğüne saygı göstererek onun iyiliği ve huzuru için çalışmaktan sorumludur. Danışman aynı zamanda danışanı grup etkileşiminden doğacak bedensel ve psikolojik incinmelerden korumak için uygun önlemleri almakla yükümlüdür.

3. Danışman; danışma ilişkisinden elde edilen bilgi ve kayıtların saklanması, başkalarına verilmesi ya da yok edilmesinde etik kurallara uygun davranır. Danışma ilişkisi ile ilgili her türlü bilgi gizli tutulur. Grupla danışma oturumlarında da grup üyelerinin ortaya attıkları kritik bilgilerin gizli tutulması esastır.

4. Eğer danışan aynı zamanda bir başka profesyonel kişi ile ilişkiدهyse danışman, o kişi ile temas kurarak onun onayını almaksızın, bu bireyle danışma ilişkisine girmez. Eğer danışma ilişkisi başladıktan sonra danışanın başka bir danışma ilişkisi içinde olduğunu öğrenirse ancak danışan diğer danışmanla ilişkiyi kesmek istemiyorsa, danışman bu danışanıla ilişkisini sonlandırır.

5. Danışanın durumu gerek kendisi gerekse başkaları için açık ve yakın bir tehlike oluşturuyorsa, danışman bu tehlikeyi önleyebilecek, mantığa uygun bir tedbir alır veya ilgililere bu tehlikeyi bildirir. Bu durumda danışman diğer uzman kişilerle konsültasyon yapabilir.

6. Danışma ilişkisi ile ilgili tüm kayıtlar (görüşme notları, test verileri, yazışmalar, bant kayıtları, elektronik veriler ve diğer dokümanlar) danışmanın çalışmakta olduğu kurumun malı değildir. Bunlar mesleki amaçlarla kullanılır ve danışanın izni olmadan başkalarına açıklanmaz.

7. Danışma ilişkisinden elde edilen veriler danışman eğitimi veya araştırma amacıyla kullanılacağı zaman, ilgili danışanın kimliği gizli tutulur.

8. Danışman danışana, danışma ilişkisinde iken veya bu ilişkiye başlamadan önce ilişkiyi etkileyebilecek amaçlar, hedefler, teknikler, danışma sürecinin kuralları ve sınırlılıkları hakkında bilgi verir.

9. Danışman rüştünü tamamlamamış veya kendi başına karar veremeyecek durumdaki danışanların çıkarlarını en iyi şekilde korur.

10. Danışman, danışanı ile ilgili olarak mesleki açıdan yetkili olan diğer bir meslektaşı ile konsültasyon yapabilir.

11. Danışman kişisel ya da mesleki yetersizliği yönünden danışana yardımcı olamayacağını ya da olamadığını anladığında ilişkiyi başlatmadan sakınır ya da ilişkiyi keser. Bu gibi durumlarda danışman, danışanı uygun bir uzmana yöneltir. Danışan önerilen uzmana gitmek istemezse danışman ilişkiyi sürdürmek zorunda değildir.

12. Danışman, kendisinin objektif olmasını engelleyecek yönetim, denetim ya da değerlendirme ilişkisi içinde olduğu bir kişi ile danışma ilişkisine girmez, bu durumda başka bir danışmana gönderir. Ancak başka bir seçeneğin bulunmadığı durumlarda ve danışanın durumu mutlaka danışma yardımını gerektiriyorsa danışmanın bu ilişkiye girmesi düşünülebilir. Aynı durum akraba ya da arkadaşla girilecek danışma ilişkileri için de geçerlidir.

13. Danışman, danışanla herhangi bir cinsel-duygusal yakınlıktan kaçınır. Danışanla cinsel-duygusal yakınlık meslek ahlakına aykırıdır.

14. Psikolojik danışma yardımı ile birlikte bilgisayar kullanıldığı zaman danışan; (a) zihinsel, duygusal ve bedensel açıdan bilgisayar çalışmasını yürütecek kapasitede olmalı, (b) programın amacı hakkında bilgilendirilmeli, (c) bilgisayar programı danışanın ihtiyacına uygun olmalı ve (d) danışan bilgisayarı kullanırken yanlış ya da uygunsuz kullanma gibi problemleri gidermek ve daha sonraki ihtiyaçları belirlemek için izlenmelidir.

15. Bilgisayarda bilgi saklanacaksa, sadece sağlanan hizmet için gerekli olan bilgi saklanır. Saklanan bilgi, bu bilginin kullanıldığı iş biter bitmez yok edilir. En iyi güvenlik yöntemleri kullanılarak bilgisayardaki bilginin sadece danışma hizmetlerini vermekle görevli ve sorumlu personel tarafından kullanılması sağlanır (Türk Pdr-Der "etik kurallar" kitapçığı).

Okullarda Psikolojik Danışma Uygulamaları:

Psikolojik Danışma yapmak için uygun bir yerin sağlanması, kuşkusuz, kaçınılmaz bir gerektir. İşbirliği ve anlayış birliği de yine önemli gerekler arasındadır. Ancak okullarda bir yandan uygun ortam ve koşulları sağlamaya çaba gösterilirken öte yandan, aynı zamanda Psikolojik Danışma hizmetlerinin yoğunluğunu artırmaya ve bu hizmetleri gerçekten tüm rehberlik hizmetlerinin merkezi haline getirmeye de çaba göstermek gerekir (Kepçeoğlu, 2001, s.86).

ASCA (1990), okul danışmanlarını "öğrencilere, öğretmenlere ve idarecilere yardımcı olan onaylanmış profesyonel bir eğitimci" olarak tanımlamıştır. Genel olarak tanınmış üç yardım süreci; danışma, konsültasyon ve koordinasyon, danışman tarafından kullanılır. ASCA'nın tanımına göre danışmanın ilk adımı, güven ve danışma ilişkilerinde gizlilik. Bunun yanında danışman, öğrencilerin, kendi öğrenmelerini ve kişisel gelişmelerini anlamalarına yardımcı olmaya çalışır. Danışma ilişkisi öğrencilerin problem çözmelerinde, yeteneklerini gösterebilmelerinde ve karar vermelerinde yardımcı olur (Muro ve Kottman, 1995, s. 7).

Biasco (1966), danışmanı bir eğitim teknisyeni ya da öğretmenin aksine bir davranış uzmanı olarak görür. Ona göre danışman, eğitsel sürecin bir parçası olmakla beraber okulun resmi programı doğrultusunda üretilen eğitimsel atmosferle ilgili bir eğitimci olarak görülmez. Her okulda "problem çocuklar" olduğu için danışman,

onlara yardım sağlayabilecek biçimde kendini hazırlamalıdır (Hoose, Pietrofesa, Carlson, 1973, s.41,42).

Hannoferd (1991), danışmanlığın üç alanı kapsadığını ileri sürmüştür; akademik, mesleki ve önleyici/gelişimsel (Muro ve Kottman, 1995, s. 8).

Kepçeoğlu (2001, s.86), özellikle okullardaki Psikolojik Danışma uygulamaları için gerekli olan bazı düzenleme ve uygulamaları şu şekilde sıralamaktadır:

1. Psikolojik Danışma hizmetlerine okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik programlarında mutlaka yer verilmelidir.

2. Psikolojik Danışma hizmetlerinin diğer rehberlik hizmetlerinden farklı olan bazı genel nitelikleri uzmanlar tarafından her fırsatta yönetici, öğretmen, öğrenci ve hatta velilere açıklanmalı; öğrencilerin bu hizmetlerden yararlanmaları teşvik edilmelidir.

3. Psikolojik Danışma hizmetleri için okulda uygun bir yer ayrılmalıdır. Bireysel Psikolojik Danışma uygulamaları için küçük de olsa mutlaka ayrı bir odanın ayrılmasına gerek vardır. Grupla Psikolojik Danışma çalışmaları için belirli zamanlarda belirli dersaneler kullanılabilir. Ancak kullanılacak oda ve dersanelerin bazı özellikleri taşıması ve belirli bir biçimde döşenmesi önemlidir. Bazı sınırlılıklar karşısında, uzman personelin önerisi de dikkate alınarak okuldaki mevcut olanaklardan en uygun biçimde yararlanılmaya çalışılmalıdır.

4. Psikolojik Danışma hizmetleri hem bireysel, hem de grupla Psikolojik Danışma çalışmaları olarak dengeli bir biçimde ve birlikte sunulmalıdır. Öğrencilerle her konuda her zaman Psikolojik Danışma yapılabilecek bir ilke olarak akılda tutulmak kaydı ile, okullardaki Psikolojik Danışma uygulamaları özellikle şu problem alanlarında yoğunlaştırılabilir: a) öğrencilerin başarısızlık ve öğrenme güçlükleri, b) geleceğe dönük öğrenim ve meslek seçme planları, c) kişisel ve sosyal problemler, d) okulla ilgili problemler, e) aile ile ilgili problemler, d) başkaları ile ilişki kurabilme ve arkadaşlık konusundaki problemler. v.b.

5. Danışmanlar sürekli kendilerini geliştirmelidir.

6. İyi bir Psikolojik Danışma uzmanı olmak için kuramsal düzeyde yetişmiş olmanın yanında uygulamada da tecrübe kazanmış olmak gerekir. Çeşitli yetiştirme eksikliklerine karşın, Psikolojik Danışma hizmetlerinin temelini oluşturan ilke ve anlayışlara uygun ortam ve koşullar içinde kalındığında, özellikle danışanların her türlü hak ve sorumlulukları ile kayıtsız şartsız sayılması gerekliliğine uyulduğunda, okul danışmanlarının Psikolojik Danışma uygulamalarına girmelerinde hiçbir sakınca olmadığı görülür.

7. Psikolojik Danışma hizmetlerinde bireylerle kurulan ilişki iyi-insan ilişkilerini içeren psikolojik bir ilişkidir (Patterson, 1971, s.111). Psikolojik Danışma ilişkisi bir dizi tekniklerin arka arkaya uygulanması biçiminde sürdürülecek bir teknisyenlik hizmeti gibi düşünülmemelidir.

8. Psikolojik Danışma hizmetlerinde bireylerle kurulan ilişki özel ve gizli bir ilişkidir. Danışmanların, Psikolojik Danışma hizmetleri ile ilgili olarak tutulan tüm kayıtları bu gizlilik ilkesine uygun olarak saklamaları, bireylerle ilgili özel ve kişisel bilgileri bireylerin izni olmadan başkalarına vermemeleri gerekir.

9. Okullarda Psikolojik Danışma hizmetlerinden yararlanmak isteyen öğrencilerin, gerektiğinde, çevrede bulunan ve psikolojik yardım veren diğer kurumların hizmetlerinden de yararlanmaları teşvik edilmelidir.

Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Etik Kurallar

Her mesleğin ya da her mesleki uygulama alanının belirgin etik kuralları yani ahlak kuralları bulunması gerekir. Bu gerek, kuşkusuz Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanı için de geçerlidir.

Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği'nin 37. Maddesinde rehber öğretmenlere verilemeyecek görevler ifade edilmekte ve "Rehber öğretmenlere yönetim işlerinde, disiplin kurullarında, nöbet hizmetlerinde ve imtihanlarda görev verilemez" denilmektedir (Tebliğler Dergisi, 2201, md. 37).

Ülkemizde uyulması gereken etik kurallar şöylece sıralanabilir (Kepçeoğlu, 2001, s.89):

1. Psikolojik Danışma hizmetleri ile ilgilenen ve bu konularda sorumluluk alan uzmanların sürekli olarak verdikleri hizmetin kalitesini yükseltmeye çalışması,

bunun için mesleki hazırlığın yine sürekli olarak yenilemeye ve geliştirmeye çaba göstermesi gerekir.

2. Uzmanlar, Psikolojik Danışma hizmetlerinin bireyin özgürlük ve bütünlüğüne dayanan bir felsefesi ve bu hizmetlerin kendine özgü etik kuralları bulunduğunu kabul etmek, mesleki uygulamalarında her zaman bu felsefe ve etik kurallar doğrultusunda davranmak zorundadır.

3. Psikolojik Danışma hizmetlerinde uygulamalarda bulunan uzmanlar bu hizmetlerin toplumda benimsenmesi, tanıtılması ve böylece bu hizmetler hakkında olumlu bir kamuoyu gelişmesine çaba göstermelidir.

4. Psikolojik Danışmanlar, kendi meslektaşlarından her zaman etik kurallara uygun davranışlar beklemelidir. Diğer arkadaşlarının etik kurallara uymayan davranışlarını düzeltme yolunda çaba göstermeleri gerekir.

5. Uzmanlar görevli bulundukları kurumun amaç ve ilkeleri ile genel bir uyum içinde olmalıdır.

6. Uzmanlar kendi çalışmaları hakkında gerektiğinde arkadaşlarına, diğer kişilere, üst düzey yöneticilere ya da kamuya bilgi verirken mesleki etik kurallar içinde kalmalıdır ve doğru bilgi vermelidir.

7. Psikolojik Danışma hizmeti veren danışmanlar, psikolojik yardım isteyen danışanların sahip olduğu tüm seçme ve karar verme haklarına saygılı olmak ve bu hakların devamını sağlamak zorundadır. Ayrıca danışman, danışan kişinin tercihlerini ve kararlarını uygun görme ya da görmeme yetki ve sorumluluğuna da sahip değildir.

8. Psikolojik Danışmanlar, kurduğu psikolojik danışma ilişkisini ve bu ilişki süresince danışanlar hakkında edindiği bilgileri gizli tutmak zorundadır. Ancak, bu bilgilerden bazıları gerektiğinde araştırma ve mesleki yetiştirme amacı ile kullanılabilir. Bu durumlarda bile, danışanların kimliklerinin kesinlikle gizli tutulması sağlanmalıdır.

9. Psikolojik Danışma hizmetlerinde bireylere verilen psikolojik yardımın etkililiği, kuşkusuz, çeşitli etmenlere bağlıdır. Ancak, mesleki yetersizlik ya da başka kişisel nedenlerden dolayı uzman, danışana yardımcı olamayacağını ya da yardımcı

olmadığını anladığında bireyle psikolojik danışma ilişkisi kurmaktan sakınmalı ya da kurulmuş olan ilişkiyi kesmelidir. Bu durum da uzman, danışanı başka uzman bir kişi veya kuruluşa yöneltmelidir.

10. Psikolojik danışma ilişkisi sırasında başka kişiler için açık ve yakın bir tehlikenin bulunduğu anlaşıldığında danışman, danışanın kimliğini açığa vurmaksızın durumu ilgili sorumlulara bildirmeli ve durumun gerektirdiği önlemleri almalıdır.

11. Psikolojik danışma hizmetlerinde değişik düzeylerdeki çalışmalara girerken ve danışanlara çeşitli psikolojik ölçme araçları uygulayıp sonuçlandırırken uzmanlar kendi meslek hazırlık ve ehliyetini aşan görevlerden ve uygulamalardan kaçınmalıdır.

12. Psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili çalışmalarının gerektiğinde rapor edilmesi ve çeşitli yayın organlarında yayınlanmasında, uzmanlar mesleki ve bilimsel değerliliği ön planda tutmak ve etik kurallara mutlaka uymak zorundadır.

2.7.2. Oryantasyon

Bu hizmet bir okula yeni başlayan öğrencilere, eğitim yılı başında, okulu, kurallarını, işleyişini tanıtmak, okul ve o çevrede ihtiyaçlarını nasıl karşılayacakları hakkında bilgi vermek ve böylece yeni girdikleri ortama kısa sürede alışmalarına yardımcı olmak üzere yapılan çalışmalardır. Daha genel anlamda oryantasyon; "yeni bir işe, yeni bir okula, üniversiteye giren kişinin çevresine, işine, okuluna alışabilmesi için başladığı iş ya da okul çevresinde bulunan yetkililer tarafından hazırlanan özel ve oldukça kısa süreli bir eğitim programı"dır (Ceyhan, 1995, Akt.: Yeşilyaprak, 2003).

Oryantasyon hizmeti, öğrencileri yeni bir duruma ve yeni bir ortama alıştırmaya amacına yöneliktir. Bu hizmetin amacına ulaşması için henüz öğrenciler okula gelmeden, öğretim yılının başında, yeterli bir hazırlık ve organizasyon yapılması gerekir. Genel olarak öğretimin başladığı ilk hafta bu hizmetlere ayrılır (Yeşilyaprak, 2003).

2.7.3. Bireyi Tanıma Hizmetleri

Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinde bu hizmetlerden yararlanacak bireyleri türlü yönleri ile tanıma genel olarak önemlidir. Ancak özellikle okullarda öğrencilerin değişik yönleri ile tanınması Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin etkililiği bakımından daha da önemlidir. Bundan dolayı bireyi tanıma hizmetleri tüm Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri arasında geniş bir yer tutar.

Tanıma hizmetleri ile bireyler hakkında elde edilecek bilgilerin diğer Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinde, özellikle Psikolojik Danışma, bilgi toplama ve yayma, yerleştirme ve izleme hizmetlerinde geniş kullanım alanları vardır. Okullarda doğrudan doğruya öğrencilere dönük olarak sunulan tüm Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin etkililiği öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin yeterliliğine ve geçerliliğine bağlıdır. Buna göre, bireyi tanıma hizmetleri diğer Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin bir tür ön-koşulu niteliğindedir. Okullarda öğrenciler hakkında bilgileri toplayıp sürekli olarak el altında bulundurmak onlara etkili bir Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmeti verme olanağı sağlar.

Birey hakkında toplanan bilgilerin sadece Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinde değil, bireyle yakından ilgili diğer kişi ve kurumlar tarafından da geniş kullanım olanakları vardır. Burada sözü edilen bilgiler, kuşkusuz, birey hakkındaki özel ve gizli olmayan genel bilgilerdir. Bu bilgilerden yararlanarak okulun ve çevrenin iyi bir eğitim ortamı durumuna getirilmesi sağlanabilir (Kepçeoğlu, 2003; Yeşilyaprak, 2003).

2.7.4. Yönlendirme/Yönelme-Yerleştirme Hizmetleri

Öğrenci kendini tanıdıkça ve kendi gelişimi için yararlanabileceği bilgileri edindikçe bu iki grup bilgiyi kullanarak gelişimine uygun durumlara yönelmeye başlayacaktır. İşte öğrencinin kendine uygun bir eğitim kurumuna, bransa, işe ya da mesleğe yönelmesi ve o kuruma yerleşmesi için yapılabilecek yardım hizmetleri bu gruba girer. Ayrıca öğrencinin okul içi ya da dışı bir sosyal etkinliğe yönelmesi, psikolojik danışma hizmetinden yararlanması için teşvik edilmesi, seçmeli derslerden kendi gelişimine yardımcı olacak alanları seçmesi, eğitim sırasında uygun kısa süreli

iş, staj, uygulama alanlarına yönelmesine ve yerleşmesine yardım edici bütün çalışmalar bu hizmetlerin içine girer. Genel olarak bu hizmetlerin amacı bireyi içinde bulunduğu durumdan bir üst basamağa, gelişimi ve uyumu açısından daha iyi bir konuma yönleltmek ve yerleştirmek için çalışmaktır (Yeşilyaprak, 2003, s.12).

Yönlendirme (yeleştirme) hizmetleri hizmetin verildiği yere göre, (a) okul-içi yönlendirme, (b) okul-dışı yönlendirme hizmetleri gibi iki grup altında toplanabilir (Humphreys, Traxler ve North, 1967; ss. 30, 31, Akt.: Kepçeoğlu, 2001). Ayrıca hizmetlerin niteliği esas alınarak; (a) eğitsel yönlendirme, (b) mesleki yönlendirme, (c) sosyal yönlendirme gibi bir sınıflama da yapılabilir (Hollis, 1965, s. 356 Akt.: Kepçeoğlu, 2001). Yönlendirme hizmetlerinin verildiği yere ya da hizmetin niteliğine göre gruplanması bu hizmetlerin daha iyi anlaşılmasına olanak sağladığı gibi, hizmetlerin yürütülmesinde personel arasında yapılacak işbölümüne de bazı kolaylıklar getirebilir (Kepçeoğlu, 2001).

Eğitim sürecinde yönlendirme çalışmaları; eğitimsel yönlendirme ve mesleki yönlendirme olmak üzere iki gruba ayrılır. Eğitimsel sorunlarla ilgili olarak eğitim sisteminde bireye ve bireylere götürülen yardım etkinliklerine eğitimsel yönlendirme, bireye mesleki tercihler yapmasında, bir meslek alanına yönelmesinde, bu meslek alanı içinde bir meslek seçmesinde ve mesleğe hazırlanmasında götürülecek etkinlikleri içeren yönlendirme çalışmalarına meslekî yönlendirme denilmektedir (Özoğlu, 1982, s.98-99).

Eğitimsel yönlendirmenin temel ilkesi; bireyi tanımak, onun kendisini tanımasına, yetenek, ilgi ve istekleri doğrultusunda başarıya ulaşmasına yardımcı olmaktır. Öğrencileri okul durumlarına ve eğitim programlarına yöneltmede rehberlik uzmanının rolü ile ilgili olarak Özoğlu (1982, s.100.); “Her öğrenciye ait önemli bilgileri toplamak ve bilmek, okuldaki veya okullardaki farklı eğitim programlarını ve özelliklerini bilmek, farklı eğitim programlarını ve dersleri öğrencilere etkili bir biçimde tanıtmak ve mümkünse bilgi aktarma yerine daha etkili ve öğrencilerin aktif olarak katılacakları yöntemleri kullanmak, ayrıca yeni öğrenciler için okuldaki diğer elemanlarla beraber bir yönlendirme ve duruma hazırlama programı hazırlamak ve yürütmek” ifadelerini kullanmaktadır.

“Meslekî yönlendirme yalnız belli yaşlardaki öğrencilere belli yıllarda götürülen bir yardım olmamalıdır” ilkesinden yola çıkılarak meslekî yönlendirme konusunda son yıllarda sıkça uygulanan mesleksel gelişme (vocational development) kavramı üzerinde durulmalıdır. Bu kavram; mesleğe yönelme, meslek seçimi, mesleğe giriş, mesleğe uyum, meslekte gelişme ve meslekte emekli oluşu kapsayan bir kavramdır. Bu açıdan ele alındığında meslekî yönlendirme okul sürecini aşan, bireyin kariyer gelişimini izleyen bir hizmet yelpazesi olarak algılanmalıdır.

Hampheys, Traxler ve North'a göre, araştırma bulgularının ışığında meslekî yönlendirmede üzerinde durulması gereken hususlar şunlardır (Özoğlu, s.100-101):

- a. Öğrencinin okul yaşamının erken yıllarında çalışmalar başlatılmalıdır.
- b. Mesleğe yöneltme için sürekliliği olan bir program seçilmelidir.
- c. Gelişme ve olgunlaşma vurgulanmalıdır.
- d. Belirli bir mesleği zamanından önce seçme baskısından bireyi kurtarmaya çalışılmalıdır.
- e. Öğrencinin psikolojik ve sosyal özelliklerine ilişkin geniş ölçüde bilgi sahibi olunmalıdır.
- f. Belirli bir meslek ya da iş yerine meslek seçme ve hazırlama konusu kariyer kavramı içinde ele alınmalıdır.
- g. Öğretim, bireyin meslek seçmesi gibi kısıtlı bir iş ya da eylem için olmaktan çok mesleksel gelişim kavramı içinde ele alınmalıdır.

Meslekî yönlendirmeyi yapan rehberlik uzmanının temel görevi birey ya da bireylere standart testler, ilgi envanterleri, başarı testleri uygulaması ve bu testleri yorumlamanın yanı sıra toplanan bilgiler çerçevesinde bireyin kendine uygun meslek alanını seçmesi için bireyin gerçeğe uymayan beklentilerini görmesini, yeterlilikleri ile yetersizliklerini ve gerçek gücünü farketmesini sağlamada yardımcı olmaktır.

Okulda bütün öğrencilere açık ve sürekli olması gereken yönlendirme hizmetlerinin sağlıklı yapılabilmesi için bireyin psikolojik özelliklerinin rehberlik uzmanları tarafından incelenmesi ve gerek eğitsel gerekse meslekî kararlarda bu bilgilerin göz önünde tutulması gerekmektedir.

Bu hizmetlerin yürütülmesinde öğretmen, rehberlik uzmanı, okul yöneticisi ve veliler işbirliği içinde olmalıdır. Ayrıca bu hizmetler çevredeki kurumlarla da işbirliğini gerektirir.

Türkiye’de yönlendirme hizmetleri rehberlik çalışmalarının başlamasında dinamo görevi yapmıştır. Anayasada, 1739 sayılı milli eğitim temel kanununda, kalkınma planlarında, eğitim şuralarında yönlendirmenin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Yönlendirme ile ilgili çalışmaları uzun uzun burda açıklamanın gerekli olmadığı düşüncesinden hareketle örnek olması için 16. Millî Eğitim Şura kararlarının uygulanmasına ilişkin icra plânında; yönlendirme konusunda alınan kararlardan bazıları aşağıda verilmektedir (MEB Tebliğler Dergisi, Sayı: 2504, 9 Eylül 1999):

- İlköğretimin bütün sınıflarında meslek alanlarını tanııtıcı etkinliklere yer verilmelidir.
- Sekizinci sınıflarda meslekleri tanıma ve yönelmeye ağırlık verilmeli, öğrenciye en uygun olduğu düşünölen alan konusunda; öğrencinin kişisel dosyasındaki bilgiler, öğretmen değeriendirmesi, başarı notları dikkate alınarak, oluşturulacak tavsiye kararı ilköğretim dönemi sonunda öğrenci ve velisine bildirilmelidir.
- İş hayatında geçerli mesleklerin güncel tanıımları ve sınıflandırılması yapılarak standartları belirlenmeli; hangi eğitim kurumlarının hangi düzeyde meslek eğitimi programlarını uygulayacağı tesbit edilmelidir.
- Meslekî eğitim gören öğrencilerin ilgi ve yetenekleri ile iş hayatının ihtiyaçları doğrultusunda çeşitli meslekî eğitim programlarına yönlendirilmeleri için illerde “Meslek Danışma Birimleri” kurulmalıdır.
- Öğrencileri, ilgi ve yetenekleri iş hayatının ihtiyaçları doğrultusunda çeşitli programlara yönlendirecek rehberlik hizmetleri sunulmalıdır.

2.7.5. Bilgi Toplama ve Yayma

Bireyin kendini gerçekleştirebilmesi için öncelikle kendini tanıması ve bulunduğu çevrede/içinde yaşadığı toplumda kendini nasıl geliştirebileceğini iyi değeriendirmesi gerekir. İşte bilgi toplama hizmetleri öğrencinin gerek duyabileceği

her türlü bilgiyi onun yararlanmasına sunmak için yapılan çalışmalardır. Örneğin; seçmeli derslerin bulunduğu bir sistemde öğrenciye seçmeli derslerin kapsamı, amacı, kazandıracakları hakkında bilgi verilmesi gerekir ya da temel eğitim sonunda öğrencilere gidebilecekleri çeşitli liseler, bunların yapısı, niteliği, giriş koşulları gibi bilgiler verilebilir. Aynı şekilde lise öğrencilerine de üst eğitim kurumları, üniversiteler ve koşulları vb. bilgiler verilmesi gerekir.

Bunların yanısıra okuldaki ve çevredeki eğitsel ve kültürel etkinlikler, yardım hizmetleri, yararlanabilecekleri kurumlar, part-time iş olanakları, mezun olduktan sonraki iş olanakları hakkında bilgiler... vb. gibi öğrencinin kendini geliştirmesi için ihtiyaç duyabileceği her türlü bilginin toplanması, tasnifi, öğrencinin yararlanmasına sunulması ve paylaşılması çalışmaları bu gruba girer (Yeşilyaprak, 2003).

2.7.6. Müşavirlik (Konsiltasyon) (Danışmanlık)

Danışmanlar, öğretmenlere bir danışman (konsültan, müşavir) olarak hizmet verebilirler ve böylece öğretmenlerin; çocuğun normal sosyal, duygusal ve entelektüel gelişiminde olumlu etkilerini arttırabilirler (Ohlsen, 1974, s. 52). Rehberlik ve psikolojik danışma uygulamalarının başarısında okuldaki yönetici, öğretmen ve danışmanın ortak ve yeterli düzeyde bu anlayışa sahip bulunmaları gereği her zaman önemslenmiştir. Rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarının bir "takım çalışması" olarak okuldaki tüm eğitim ilgililerinin ortaklaşa yürüttükleri bir hizmetler grubu gibi anlaşılması, personelin ortak ve yeterli bir rehberlik ve psikolojik danışma anlayışına sahip olmalarının önemini daha da arttırmaktadır (Kepçeoğlu, 1981, s. 133).

Öğrenci kişilik ve rehberlik hizmetleri, öğretmenler, idareciler, veliler ve çevredeki kurumlar arasında bir çeşit ilişki kurma hizmetini de yapabilir, öğretmen ve velilerin daha dostane bir hava içinde bir araya gelmelerine olanak sağlayabilir. Bu birliktelikler, öğretmenle idareciler ve diğer öğretmenler arasındaki ilişkilerin gelişmesine ve okul eğitim faaliyetlerinin ahenkli bir şekilde çalışmasına yardım edecektir (Özgüven, 1999, s. 52).

Rehberlik programı, öğretmenlerin öğrencilerde, ilerde problem haline gelebilecek patolojik davranım belirtilerini erken teşhis etmeye karşı duyarlılığını arttırır. Bu suretle öğretmenin birey ve toplum için olabilecek problemleri

"önleyicilik" rolünü arttırmış olur (Özgüven, 1999, s.51). Aslında danışman her öğretmene, değiştirmesi gereken problemlili çocuk davranışları ile bu konularda kimin yardımının gerektiğini saptayabilme ve çocuğun istenen davranışlarını kuvvetlendirme konusunda yardım edebilmelidir. Buna ek olarak danışmanlar öğretmenlere, belirlenen bir öğrencinin arkadaşları ve öğretmeni üzerindeki etkisini (ve öğretmenin problemlili öğrenciler üzerindeki etkisini) nasıl ölçebileceğini de göstermelidir (Ohlsen, 1974, s.51; Akt.: Kepçeoğlu, 2003).

Öğretmenin, sınıfındaki öğrencilerin bireysel olarak sağlık durumlarını, bedensel ve ruhsal gelişimlerini, yetenek, ilgi, ihtiyaç ve problemlerini, geldikleri sosyal ve aile çevresini bilmesi ve öğretim etkinliklerini bireysel farklara göre yapabilmesi, öğretimi etkili hale getirir. Okul rehberlik servisi, bireysel olarak her çocuk hakkında bilgi toplar ve bu bilgilerden öğretmenler de yararlanır. Gerektiğinde bir çocuk hakkında daha ayrıntılı bilgi toplanması hususunda öğretmene yardım eder. Öğrencilerin toplu dosyalarında sistematik olarak toplanan bu bilgiler, öğretmenlerin çocuklar hakkındaki bilgi ve anlayışını artırır ve öğretmene zaman kazandırır (Özgüven, 1999, s.52). Aslında ilköğretim birinci kademedede her sınıfın bir öğretmeni vardır. İlköğretim birinci kademe öğretmenin rehberlik faaliyetlerini ikinci kademe öğretmeni yapamaz. Mesela; birinci kademe öğretmeni, öğrencilerini çeşitli faaliyetlerde görme ve gözleme imkanına sahiptir, çocukları daha iyi tanıyabilir (Tan, 1992, s.298).

Bir öğretmene yardım etmek için danışman çocuğu sınıfta gözlemlemelidir. Bazı öğretmenler için yardım en iyi şekilde bireysel görüşmelerle sağlanabilirken, diğerleri için öğretmenlerin kendilerine özgü ihtiyaçlarını karşılamak üzere oluşturulan gruplar bu yardımı daha iyi sunabilir. Öğretmenlerin konsültasyonlarla yardım gördüğü örneklerde, konsültasyon ne şekilde olursa olsun, hepsi belli ortak kurallara sahiptir (Ohlsen, 1974, s.52). Bunlar;

1. Öğretmen ilişkiyi, kendi gelişimine katkıda bulunabilecek güvenli bir ilişki olarak kavrar.
2. Kendi hatalarının neler olabileceğini itiraf edip yardım arayabilir.
3. Değişim için harcadığı çabalar, okulları ve özellikle danışman tarafından desteklenir.

4. Danışmandan, onu takdir etmesi beklenmez.
5. İlişki, her birinin diğerine saygı duyduğu ve diğerinden yardım beklediği samimi bir ilişkidir.

Bu, içten bir ilişkidir. çoğu öğretmen için danışman, ilişkiyi geliştirmek için insiyatifi ele almalıdır. Eğer gerçekten ihtiyacı olduğu zaman öğretmenin yardımını rica ederse; kendi yardım yeteneklerini de öğretmene nakleder ve öğretmeni, ihtiyacı olduğu zaman yardım istemesi konusunda cesaretlendirir. Çoğu öğretmen, böyle içten bir yardımın avantajlarını rahatlıkla anlar (Ohlsen, 1974, s. 52).

Rehberlik servisi; kol faaliyetleri, boş zaman faaliyetleri ve mesleklere ait birçok bilgileri hazır olarak öğretmene sunabilecektir. Öğretmen bu bilgileri derslerinde kullanarak hem derslerini çevre etkinliklerinden de yararlanarak daha güncelleştirmiş olacak hem de öğrencileri okul, çevre ve mesleklerin bazı yönleri ile bütünleştirmiş olacaktır (Özgüven, 1999, s. 52).

Okul ve yönetim konusunda yapılan araştırma bulguları, etkili okulların yöneticilerinin güçlü liderler olduğunu ortaya koymaktadır. Okulda öğretimin geliştirilmesinde, okul yöneticisinin liderliği önemli bir etkidir. Okul liderliği sadece okul müdürü ile sınırlı kalmamakla beraber yönetici üzerinde merkezileşir. Etkili okul yöneticileri zamanlarının çoğunu sınıflarda ve diğer eğitim ortamlarında öğretim sorunları ile ilgilenerek geçirmekte, temel ilgi alanını öğretim sorunları olarak kabul etmektedir. Bu tür okul yöneticisi okuldaki kişisel "rolünü" öğretim lideri olarak görmektedir. Öğretim liderliğinin bir göstergesi de okuldaki tüm etkinliklerin öğretimin geliştirilmesine dönük olarak bütünleştirilmesidir (Özgüven, 1999, s. 53).

Kepçeoğlu (1981, s. 135); rehberlik ve psikolojik danışma uygulamalarında okulun tüm yönetici, uzman ve öğretim personelinin yüklenecekleri görev ve sorumluluklar bulunduğunu, bunun korunması için iyi bir lidere ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. İşte okul müdürlerinin rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarındaki önemli yeri bu liderlik noktasında toplanmaktadır. Okul yönetiminin görevi okuldaki tüm insan ve madde kaynaklarını en verimli biçimde kullanarak okulu, amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır. Okul müdürünün bu görevi başarı ile yerine getirebilmesi, okulu bir roller sistemi olarak görmesine,

davranışlarını her zaman ilişkili olduğu öğretmenler ve diğer personelin rol ve beklentilerini de göz önünde tutarak ayarlamasına bağlıdır (Bursalıoğlu, 1982, s. 6). Okul müdürü rehberlik anlayışına sahip ise bu etkinlikler daha etkili bir şekilde yerine getirilecektir. Okul müdürünün rehberlik anlayışına sahip olması kendi kişisel gelişimi ile ilişkili olmakla birlikte okuldaki rehberlik servisinin de bu anlayışın gelişmesinde önemli bir etkisi olduğu unutulmamalıdır.

2.7.7. İzleme Hizmetleri

İzleme ve değerlendirme hizmeti, yapılan önceki hizmetlerin bir devamı gibi düşünülebilir. Yöneltilme ve yerleştirme sürecinin sonucu ne olmuştur? Örneğin; psikolojik danışma yardımı alan öğrencide bu hizmetin sonucu beklenen değişiklik gerçekleşmiş midir? Oryantasyon hizmetleri öğrencilere ne ölçüde yararlı olmuştur? Okul içinde bir eğitici kola yerleştirdiğimiz öğrenci ya da okul dışında part-time işe yerleştirdiğimiz öğrenci o konuma ne derece uyum sağlamıştır. Bütün bu durumların izlenip değerlendirilmesi yapılan hizmetlerin etkinliğini anlamak, gerekiyorsa yardım hizmetlerini sürdürmek, yeni düzenlemeler yapmak için gerekir.

Bu gruba giren önemli bir çalışma da "mezunları izleme"dir. Okulu bitirenler ne yapıyor? Ne kadarı alanı ile ilgili bir üst eğitim kurumunda okuyor, ne kadarı çalışıyor, ne gibi işlere yöneldiler? Özellikle okuldaki yardım hizmetleri onları yaşama uyuma ne ölçüde hazırlayabildi? Bunları değerlendirmek için mezunlarla ilişkiyi koparmamak; mektup, görüşme, eski mezunlar günleri düzenleme gibi yollarla bu bilgileri toplayıp verilen hizmetleri izleyip değerlendirmek gereklidir. Yine bu çalışmalarda sınıf öğretmenine önemli görevler düşmektedir.

2.7.8. Çevre-Veli İlişkileri

Öğrenci kişilik hizmetlerinin amacı öğrencilerin gelişmesine yardımcı olmakla birlikte bu yardım, birçok kişi ve kurumların işbirliği ile gerçekleştirilebilmektedir. Öğrenciler, günün 24 saatinin sınırlı bir bölümünü okulda geçirmekte, zamanlarının çoğunu ise aileleri ile birlikte evde geçirmektedirler. Bu nedenle öğrenciye yapılacak yardımın etkili ve devamlı olabilmesi yalnız danışman, öğretmen ve yöneticilerin değil velilerin de anlayış, destek ve beraberliğini zorunlu kılmaktadır (Özgüven, 1999, s. 54). Ana-baba, çocuğun en uzun süre ve en yakın iletişimde bulunduğu kişilerdir. Çocuk; kültürel değerlerini, temel alışkanlıklarını,

gelişim görevlerine karşı yaklaşımlarını aile ortamında kazanır. Okul danışmanları gerek öğrencilerin halihazır davranışlarının nedenini anlamak gerekse yeni davranışların geliştirilmesi çabalarında destek sağlamak amacı ile ana-babalarla yakın ilişkide olmak durumundadırlar (Kuzgun, 1995, s.194).

Okul rehberlik servisi, özellikle problemi olan çocukların problemlerinin giderilmesi, çocuk-aile ilişkileri ve sürtüşmelerin düzeltilmesi için "aile görüşmeleri" yapar. Veli ile danışman, gerektiğinde çocuğun da katılması ile yapılabilecek psikolojik danışmalar ile, velilerin anlayış ve bilgisini geliştirecek, çocuğa ve problemine karşı olumlu tutumlar geliştirmelerine yardım edecektir. Danışmanlar, öğrencileri önemli ölçüde etkilemesi bakımından, aile içindeki ayrı yaşama, boşanma, geçimsizlikler, hastalık vs. gibi durumlarda da ana-baba ile ilişki kurmak suretiyle onlara yardımcı olabilirler (Özgüven, 1999, s. 55).

Okul danışmanlarının ana-babalarla ilişkisi bir ucu bilgi aktarına, diğer ucu psikolojik danışma olan, bir doğru üzerinde çeşitli yerlerde yerleştirilebilecek nitelikte olabilir (Kuzgun, 1995, s. 194).

1. Danışman, çocuk hakkında bilgi edinmek amacıyla ana-baba ile iletişime girebilir. Böyle bir girişim sonunda elde edilen bilgilerle okulda çocuk için en uygun öğrenme atmosferi sağlanabilir.

2. Ana-babalara, çocuklarının gelişim tempoları, davranış özellikleri, başarı veya başarısızlıkları hakkında bilgi vermek için danışman ana-babalarla iletişime girebilir. Okul danışmanı, zihinsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimlerine ilişkin test bulgularını, yine referans grubundan elde edilen verilerle karşılaştırmalı olarak, ana-babalara açıklayabilir. Özellikle bu husus danışman-veli ilişkisinin önemli bir yanını oluşturur.

3. Okulun eğitim hedeflerini ve öğrencilerden beklentilerini ana-babalara açıklayarak onlarla amaç birliği sağlamak da okul görevlerinin arasında sayılmaktadır. Bu husus özellikle kültürel bakımdan avantajsız çevrelerde çalışan danışmanlar açısından büyük önem taşımaktadır.

4. Çocukta gözlenen davranış bozukluklarını düzeltici tedbirleri ana-baba ile paylaşmak ve bu tedbirlerin uygulanmasında ana-babaların desteğini sağlamak da danışman-ana-baba ilişkisinin bir başka yönünü oluşturmaktadır.

5. Danışmanın ana-babalarla bir diğer ilişkisi ana-babalara, çocuklarına karşı tutumları yönünde yapacağı danışmanlık yardımıdır. Danışmanlar sosyal çevreyi değiştirerek uygun davranışları geliştirici ortam yaratmakla yükümlüdürler. Danışman, ister düzeltici, çare bulucu bir danışmanlık rolü isterse koruyucu veya geliştirici rolü ile görevlerini yürüten bir danışman olsun, neticede ana-babalarla işbirliği yapmak zorunluluğunu duymaktadır.

Sözü edilen bu danışman-ana-baba ilişkilerinden ilk dördü daha çok geleneksel bilgi verme hizmetleri olup bunlar danışmanların, "müşavirlik" (konsültasyon) görevleri arasında yer almaktadır. Sonuncu yaklaşım ise "psikolojik danışma" yardım şekline çok yakın olup bu yolla danışman ana-babaların kişilik gelişimlerine yardımcı olmaya çalışmaktadır. Bu yardımın amacı, ana-babayı belli bir konuda bilgilendirmenin yanında, onların kendilerini ve çocuklarını daha iyi tanımaları ve çocukları ile daha sağlıklı iletişime girebilmeleri için gerekli becerileri kazanmalarına yardımcı olmaktır (Kuzgun, 1995, s. 195).

Öğrencilere yardım etmede ebeveynlere duyulan ihtiyaç, ebeveynlerin de danışmanın yardımını aramasını sağlar. Bu ayrıca, ebeveynler için grupla danışma ve çocuk yetiştirme konusunda tartışma grupları başlatmak için bir imkan oluşturmaktadır (Ohlsen, 1974, s.51). Ebeveynlere bilgi verici danışmanlık hizmetleri sağlamak, okul danışmanının ehliyet sınırları içine giren ve onun temel görevi sayılan faaliyetlerdendir. Ailelere psikolojik danışma yapmak ise ayrı bir uzmanlık konusudur (Kuzgun, 1995, s. 196).

Okul rehberlik ve psikolojik danışma uzmanları, velilerle ilişkili olarak, okul çalışmaları, eğitimin amaçları, özürlü çocuklar, çocuk gelişimi, beslenme, ergenlik çağı gibi konularda ilgili uzmanlarla "aile konferansları" düzenleyerek velilere yardım edebilir; anlayışlarını olumlu yönde etkileyebilirler. Danışman, çocuklar üzerinde yaptığı araştırma ve inceleme sonuçlarını genel çerçeve içinde velilere duyurma yolu ile de onların; çocukların gereksinimleri, idealleri, motivasyon ve başarılarına karşı daha duyarlı hale gelmelerini sağlayabilir (Özgüven, 1999, s. 55).

2.7.9. Araştırma ve Değerlendirme

Kepçeoğlu (2005)'na göre; okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları içinde düşünülecek araştırma ve değerlendirme konularından bazıları şöylece sıralanabilir:

- Öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik yardımlarına duydukları ihtiyaın belirlenmesi.
- Öğrenci başarısını etkileyen çeşitli etmenlerin incelenmesi.
- Öğrencilerin belli başlı öğrenme güçlüklerinin ortaya çıkarılması.
- Öğrencilerin yetenekleri ile başarı durumlarının karşılaştırılması.
- Öğrencilerin çeşitli problemlerinin incelenmesi.
- Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile öğrencilerde meydana gelen davranış değişmelerinin belirlenmesi.
- Öğrenciler arasındaki sosyal ilişkilerin ortaya çıkarılması.
- Öğrencilerin belli başlı uyum güçlüklerinin incelenmesi.
- Okulun ğrenci özelliklerinin belirlenmesi.
- Öğrencilerin mesleki ilgi ve tercihlerinin incelenmesi.
- Çeşitli psikolojik lme araçlarını geliştirme ve bunlar üzerinde geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılması.
- Bireysel ve grupla psikolojik danışma hizmetlerinin karşılaştırılmalı olarak etkililiğinin ortaya konulması.
- Sınıf-içi rehberlik çalışmalarının değerlendirilmesi.
- Psikolojik danışma ve rehberlik programında yer alan her grup hizmetin etkililiğinin değerlendirilmesi.
- Öğrencilerle okul rehberlik ve psikolojik danışma merkezi (servisi) arasındaki ilişkilerin incelenmesi.
- Öğrencilerin, ğretmenlerin, yöneticilerin ve velilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin araştırılması.

- Yönetici, öğretmen ve velilerin sahip oldukları rehberlik anlayışının belirlenmesi.
- Yönetici ve öğretmenlerin rehberlik ve psikolojik danışma ile ilgili görev anlayışlarının ortaya konulması.
- Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerindeki yetersizlikler ve bu yetersizliklerin kaynaklarının araştırılması.
- Mezunların yöneldiği belli başlı okul, iş ve meslek alanlarının araştırılması, v.b.

Araştırma sonuçlarını bir rapora bağlayarak yazılı hale getirilmeli ve sonuçların kalıcılığı ve ilgili diğer personelin bu sonuçlardan yararlanması sağlanmalıdır. Okullarda araştırma ve değerlendirme hizmetleri ile ilgili olarak yapılan çalışmaların ve hazırlanan raporların okuldaki yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve hatta velilerle paylaşılması gerekir. Araştırma ve değerlendirme hizmetleri ile ilgili etkinliklerde etik kurallara mutlaka uyulmalıdır (Kepçeoğlu, 2003).

2.8. Konu İle İlgili Araştırmalar

2.8.1. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Yapılan Bazı Çalışmalar

H. Tan (1967), psikoterapide terapist rollerini ve danışanın rol beklentilerini incelemiştir (Tan, 1967, s.161-173). Bir başka çalışmasında Tan (1967), değişik kültürlerden gelen danışmanların psikolojik danışma beklentilerindeki farkları araştırmıştır (Tan, 1967, cilt.14, s.2).

Ülkemizde, 1970 yılında okullarda, rehberlik ve psikolojik danışma uygulamasına deneme şeklinde geçilmesinden 1 yıl sonra bu uygulamalar üzerine Milli Eğitim Bakanlığının değerlendirme raporları bu alandaki ilk çalışmalardır (MEB-PAKD, 1971).

Bu değerlendirmeler Milli Eğitim Bakanlığı'nın kendi personeli tarafından, alanda yapılan sınırlı bazı gözlemlere dayalı olmakla birlikte okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarında karşılaşılan sorunlara dikkati çekmiş olmaları bakımından önemli çalışmalardır. Ancak, iki yıl arka arkaya yapılan ve yazılı hale

getirilen bu çalışmalara daha sonraki yıllarda devam edilmediği görülmektedir. Diğer önemli bir nokta da bu raporlarda belirtilen sorunlar zamanla bir çözüme kavuşturulamamış olup, bunların çok önemli bir kısmı halen uygulamaları olumsuz yönde etkilemeye devam etmektedir (Kepçeoğlu, 1985, s.234).

1971-1972 değerlendirmelerinde okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları ile ilgili olarak belirlenen temel sorunlar şöylece özetlenebilir: (1) Uzmanların görev, yetki ve sorumlulukları ile özlük hakları belirgin değildir; (2) Okul müdürleri, uzmanlar, sınıf öğretmenleri ve öğretmenler ile, okulları denetleme durumunda olan müfettişlerin psikolojik danışma ve rehberlik konusundaki bilgi, inanç ve anlayışları yeterli değildir; (3) Milli Eğitim Bakanlığı merkez örgütünde psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları ile yakından ilgilenecek, okullara araç-gereç sağlayacak ve işbirliğini geliştirecek bir birim ya da ünite yoktur; (4) Okullarda müdürler ve öğretmenler psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarını yeterince desteklememektedirler ve bunlar ile uzmanlar arasında gerekli işbirliği yapılamamaktadır; (5) Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için gerekli olan yer, oda ve büro malzemeleri sağlanamamaktadır; (6) Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları amacı ile kullanılabilecek test ve envanter gibi psikolojik ölçme araçları yoktur; (7) Veliler ve çevre, okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini yeterince desteklememektedir; (8) Psikolojik danışma ve rehberlik alanında yeterli ve geçerli bilgi veren yayınlar yoktur; (9) Psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için para ayrılmamaktadır; (10) Psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları il düzeyinde bir örgüte sahip değildir; (11) Okul programları ve yönetmelikler psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için uygun değildir; (12) Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için yeterli zaman yoktur (MEB-PAKD, 1971-72). (13) Rehberlik personeli yetiştirme konusunda üniversitelerimiz yeteri kadar çabuk hareket edip ülkedeki bu çalışmalara yardımcı olamamaktadır (Tan, 1974, s.43).

Kepçeoğlu (1974), orta dereceli okullardaki rehberlik anlayışını konu alan bir araştırmasında, okullarda görevli müdür, rehberlik uzmanları (psikolojik danışmanlar), sınıf öğretmenleri ve öğretmenlerin sahip bulundukları rehberlik anlayışlarını incelemiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, yetkili uzmanlarca konulan ölçütler bakımından, bu personelin rehberlik anlayışlarının

genellikle yetersiz olduğu ve personel arasında önemli rehberlik anlayışı farklılığı bulunduğu görülmüştür. Bu durumun ortadereceli okullarda sürdürülen psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının başarısını olumsuz yönde etkilediğı sonucuna varılmıştır. Personelin rehberlik anlayışını geliştirici bazı önlemler önerilmiştir (Kepçeoğlu, 1974).

Tan (1974) yaptığı çalışmada, ülkemizde rehberlik ve psikolojik danışma çabalarındaki gelişmelerin mahiyeti ve gelişimini, ortaya çıkan sorunlarını ele almaktadır. Konu üç boyutta yoğunlaştırılarak incelenmektedir: (1) Rehberlik ve psikolojik danışmanın ülkemizde kısa tarihçesi, (2) Oğünkü uygulamalar, (3) Ortaya çıkan sorunlar ve ilgili öneriler başlıkları altında incelenmiştir.

Bu çalışmada en önemli ve birinci sorun olarak personel sorunu öne sürülmekte ve personelin yetiştirilmesinin yeterli olmadığı belirtilmektedir. Bu durumun bazı uyum sorunları yarattığı ve ayrıca okullara atanan uzmanların da yeterli olmadığı vurgulanmıştır.

Rehberlik çalışmalarını yerine getirecek iyi bir örgüte ihtiyaç olduğu belirtilmektedir.

Okulların fiziksel yapısı psikolojik alan uygulaması için yeterli değildir, uzmanlar öğrenci ile ilişki kurmakta güçlükler çekmektedir.

Kepçeoğlu (1976), bir diğeri araştırmasında, uzman rehberlik personeli olan okul danışmanlarının mesleki problemlerinin belirlenmesi amacıyla bir çalışma yapmıştır.

Çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan danışmanlar kapsama alınmış; Ankara, İstanbul ve İzmir'de görev yapan 130 danışmanın arasından şans yolu ile seçilen 97 danışman çalışmanın örneklemini oluşturmuş, bunların 49'u anket doldurmuştur.

Çalışmada okul danışmanlarının mesleki problemlerinin neler olduğu, meslek problemlerinin türü ve bu problemler, cinsiyet, kıdem, mezuniyet durumu, görev yapılan okul, halen görev yapılan okulda ders okutup okutmadığı değişkenlerine göre incelenmiştir.

Kepçeoğlu'nun bu çalışmasında danışmanların rehberlik servisleri alanında en az (% 7.25), özlük hakları ve danışmanlık mevzuat alanında ise en çok problemlili oldukları (%16.67) görülmüştür.

Çalışmada, erkek danışmanların (%23.62), kadınlardan (%19.09) daha çok problemlili oldukları; A.Ü Eğitim Fakültesi mezunlarının (%23.36), diğerlerinden daha fazla problemlili oldukları; 1-2 yıl hizmet süresi olan danışmanların (% 24.56) diğer hizmet süresi gruplarına göre daha problemlili oldukları; mesleki ve teknik liselerde görev yapanların daha problemlili oldukları; 4 ve daha fazla danışmanla birlikte çalışan danışmanların, tek veya iki-üç kişi çalışanlardan daha az problemlili oldukları ve ders okutanların daha çok problemlili oldukları görülmüştür.

Danışmanların mesleki problemleri üzerinde yapılan bu çalışmada danışmanları en çok kaygılandıran problemleri sıra ile; (1) Kendi özlük haklarındaki belirsizlikler, (2) Uygulamalar için okullarda sağlanan fiziksel olanakların yetersizliği, (3) Okulda işbirliğinin sınırlılığı, (4) Mesleki yetiştirme ve gelişmedeki sınırlılıklar gibi alanlarda toplanmıştır.

Okullardaki uzmanları en çok üzen, kaygılandıran problemler arasında yine sıra ile en yaygın mesleki problem olarak şunlar belirtilmiştir: (1) Okullarda bir psikolojik danışma odası yoktur; (2) Okul programında psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için yeterli zaman ayrılmamıştır; (3) Danışmanların görev ve sorumlulukları belirgin değildir; (4) Okulda yeterli test ve benzeri araç yoktur; (5) Danışmanların nasıl izin kullanacağı belli değildir; (6) Daktilo ve sekreter yardımı yoktur; (7) Müdür ve öğretmenlerle işbirliği yapılamıyor; (8) Okulda rehberlik programına karşı gerekli ilgi duyulmuyor; (9) Okulda kurulması gerekli rehberlik servisi kurulmuyor; (10) Danışmanlara maaşın dışında bir yan ödeme verilmiyor; (11) Danışmanlık için henüz bir yasa ya da yönetmelik yoktur; (12) Okulda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri için ayrılan oda yeterli değildir; (13) İl düzeyinde bir rehberlik örgütü yoktur; (14) Rehberlik konusundaki hizmet içi eğitim kursları kuramsal ve yetersizdir; (15) Danışmanların mesleki hazırlıkları ve yetiştirmeleri yetersizdir; (16) Milli Eğitim Bakanlığı gerekli olanakları sağlamıyor; (17) Okulda müdür ve öğretmenlerin sahip olduğu rehberlik anlayışı yetersizdir... vb. (Kepçeoğlu, 1976, s.68-80).

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili olarak temel sorunları belirlemek ve gereksinimleri ortaya koymak üzere ülkemizde yapılan seminerlerden biri 28-30 Nisan 1977 tarihinde İstanbul'da Boğaziçi üniversitesi Eğitim Bölümü tarafından düzenlenmiştir. Geniş kapsamlı olan bu seminere Milli Eğitim Bakanlığı temsilcileri, ilgili Üniversitelerin öğretim elemanları, psikolojik danışma ve rehberlik uygulaması yapılan okullardan yöneticiler ve uzmanlar katılmışlardır. Seminerde Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberlik alanında karşılaşılan sorunlar ve gereksinimler tartışılmış; bunlara ilişkin görüş ve öneriler bir rapor halinde özetlenmiştir.

Seminer raporunda, eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ülkemizdeki o günkü durumuna ilişkin belirlenen başlıca sorunlar, gereksinimler ve öneriler şu dört alanda toplanmıştır: (1) Temel kavramlar, (2) Örgüt, bütçe ve mevzuat, (3) Eleman yetiştirme, (4) Güçbirliği ve koordinasyon.

Raporda temel kavramlarla ilgili olarak çeşitli karışıklıklar bulunduğu kavramlar arasındaki ilişkilerin açıklanmadığı, özellikle "rehberlik" ile "yöneltme" kavramlarının eş anlamda alınmaması gereği, özel eğitim çalışmaları ile eğitsel kol çalışmalarının rehberlikten farklı anlaşılması gereği... vb. vurgulanmış ve bu konulardaki öneriler ortaya konulmuştur. Örgüt, bütçe ve mevzuat konularında önemli eksiklikler bulunduğu; merkez il ve okul düzeylerinde bağlantılı şekilde bir örgütlenmenin gereği üzerinde durulmuştur. Psikolojik danışma ve rehberlik giderlerini karşılamak üzere bütçeden bir fon ayrılması gerektiği belirtilmiştir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri için gerek hizmet öncesinde gerekse hizmet içinde eleman yetiştirmenin kısa ve uzun vadeli önlemleri ortaya konulmuştur. Seçkin elemanları hizmete çekmek için uzmanların özlük hakları, yetki ve sorumluluklarına öncelikle bir açıklık getirilmesi ve mesleğe girişi teşvik için bazı tedbirlerin alınması gerekli görülmüştür. Gerek alanın gelişmesine yardımcı olmak gerekse alanı destekleyici bir kamuoyu oluşturmak amacı ile yapılacak araştırma-geliştirme, değerlendirme ve yayın çalışmalarının önemi belirtilmiştir. Yine raporda ilgili kuruluşlar arasındaki etkili işbirliği ve koordinasyonun psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının ülke çapında gelişmesine ve genişletilmesine önemli katkılar getireceği vurgulanmıştır (Reh.Sem.notları, 1976, Boğaziçi Üniv. Der. s.53-58).

Ülkemizdeki psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının karşılaşılan sorunlarını değerlendirilmek üzere bir başka önemli seminer ‘‘Eğitimde Rehberlik Araştırmalarını Değerlendirme Semineri’’ adı ile 18-19 Ocak 1979 tarihlerinde Milli Eğitim Bakanlığı ile Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Araştırmaları Merkezi tarafından Ankara’da ortaklaşa düzenlenmiştir. Bu seminerde psikolojik danışma ve rehberlik alanında ülkemizde yapılan araştırmalar tartışılmış, belli başlı sorunlar dile getirilmiş ve bazı öneriler oluşturulmuştur.

Seminerde oluşan görüş ve öneriler şöylece özetlenebilir; (1) Psikolojik danışma ve rehberlik alanında kavram karmaşıklığı önlenmeli; (2) Eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri çeşitli araç ve yollarla kamuoyuna tanıtılmalı; (3) Uzman yetiştirme programları gözden geçirilmeli, öğrenim düzeyleri belirlenmeli; (4) Uzmanların görev ve sorumlulukları açık hale getirilmeli ve bir yönetmelikle kesinleştirilmeli; (5) Öğretmenlik sertifikasında yer alan "rehberlik" dersinin amacı, içeriği ve işlenişi açıklanmalı ve öğretmen yetiştiren tüm kurumlar da buna uymalı; (6) Bir mesleki dernek kurulmalı; (7) Psikolojik danışma ve rehberlik alanlarında araştırma ve geliştirme çalışmalarına önem verilmelidir (A.Ü. Eğt. Fak. Eğit. Arş. Merk., 1980).

Okulardaki psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarını değerlendirmek ve temel sorunlarını ortaya koymak amacı ile Kepçeoğlu tarafından birbirine paralel olarak yapılan iki çalışma, alanda karşılaşılan sorunları daha açık hale getirmiştir (Kepçeoğlu, 1985, s.237 ve 1986, s.103-113) Uygulama yapılan okullarda görevli müdür, uzman ve öğretmenlerden toplanan bilgilere dayalı olan bu çalışmalarda, okullarda verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri değerlendirilmiş; hizmetleri ve sorunları algılama bakımından müdür, uzman ve öğretmenler birbiri ile karşılaştırılmıştır.

Okullarda verilen hizmetlere ilişkin olarak yapılan değerlendirmede, özetle şu sonuçlar alınmıştır: (1) Okullarda verilmesi gereken psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden bir çoğu genellikle ele alınıyor ancak bunlar yeterli düzeyde verilemiyor; (2) Verilen hizmetleri algılama bakımından müdür, uzman ve öğretmenler arasında önemli farklılıklar vardır; (3) Müdür, uzman ve öğretmenler arasındaki iletişim ve işbirliği yeterli değildir; (4) Özellikle öğretmenler kendi

okullarında verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden önemli ölçüde bilgisiz ve habersiz görünmektedir; (5) Okullarda müdür, uzman ve öğretmenler psikolojik danışma ve rehberlik görev ve sorumluluklarını açık olarak bilmemektedir...vb.

Ülkemizde okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarında karşılaşılan temel sorunlar; uygulama yapılan okullardaki müdür, uzman ve öğretmenlerin kendi anlatımları ile 8 alanda 148 sorun olarak belirlenmiştir. Bu sorunların büyük çoğunluğu; (a) Okullarda sağlanan yer, araç ve gereçlerin yetersizliği; (b) Okul programlarının rehberlik anlayışına uygun olmayışı ve öğrenci kalabalıklığı; (c) Okulda müdür, uzman ve öğretmen ile veli arasında işbirliğinin sınırlılığı gibi konularda toplanmıştır. Sorunları algılamada müdür, uzman ve öğretmenler arasında önemli farklar bulunduğu; öğretmenlerin müdür ve uzmanlara oranla daha az sorun belirttikleri dikkati çekmiştir.

Kepçeoğlu (1978), “Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Uzmanlarının Görevleri: Algılar ve Beklentiler” isimli araştırmasını 189 rehber öğretmen, 75 okul müdürü, 231 rehber öğretmen bulunan okullardaki öğretmenler ve 98 rehber öğretmen bulunmayan okullardaki öğretmenler olmak üzere toplam 593 kişi üzerinde yapmıştır. Araştırmanın amacı, orta dereceli okullardaki psikolojik danışmanların görev algılarını, müdür ve diğer öğretmenlerin rehber öğretmenden beklentilerini belirlemektir. Araştırmanın bilgilerine göre, rehber öğretmenin görev algıları ile müdür ve diğer öğretmenlerin ondan beklentileri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Okul rehberliğinde büyük bir önemi bulunan ekip çalışmasını engelleyen faktörler arasında görev algılarındaki yetersizliğin büyük bir rol oynadığı da saptanmıştır. Sonuç olarak bu yetersizliğin giderilmesi ile okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin daha başarılı ve etkili olabileceğini bildirmiştir ve araştırmasında şu bulguları elde etmiştir:

- Psikolojik danışmanlar öğretmen ve okul müdürü ile işbirliğini daha az benimsemektedirler.
- Müdürler, öğretmenlere göre psikolojik danışman görevinin psikolojik danışmanların görevi olduğunu daha iyi anlamaktadır.

- Psikolojik danışmanlar gönüllük ilkesine uyma konusunda yeterince duyarlı gözükmemektedir, Örneğin; öğrenciyi danışmaya çağırma, öğrenci öğretmen arasında arabuluculuk gibi faaliyetleri görevleri olarak görmektedirler.
- Oryantasyon alanında psikolojik danışmanların görev algıları, müdür ve öğretmenlerin beklentilerinden daha yeterli bulunmuştur.
- Psikolojik danışmanların “Okulda ders okutmalı mı?” sorusuna, uzman ve öğretmenlerin yarısı evet derken müdürlerin %73.33 hayır demektedir. Öğretmenler, Öğrencileri tanımayı psikolojik danışmanların görevi olarak algılama da düşük çıkmıştır.
- Rehber öğretmenler kendi görevleri olamaması gereken bazı görevleri kendi görevleri olarak benimsemişlerdir.
- Bilgi verme ve yöneltme alanında müdürler ve öğretmenlerin rehber öğretmenlerden görev beklentileri düşük çıkmıştır. Öte yandan mesleki rehberlik için önemli bir faaliyet alanının üst okullara ve iş yerlerine geziler öğretmenler tarafından benimsenmemiştir.
- Yerleştirme alanında, öğretmen ve müdürlerin görev beklentileri düşük çıkmıştır.
- Öğretmen ve müdürler, psikolojik danışmanların, okulda görev dağılımında yer alma, nöbet tutma gibi konularda görev beklentisinde bulunurken, uzmanlar bunu kabul etmemiştir.
- İzleme alanında, öğretmenlerin görev beklentileri düşük çıkmıştır. İzleme alanında uzmanların görevi olmayan nöbet tutma, disiplin aksaklığını bildirme gibi faaliyetlerde müdürler uzmanlardan farklı çıkmış ve görev beklemişlerdir.
- Araştırma değerlendirme alanında uzman, müdür ve öğretmenleri görev beklentilerinde bir farklılık görülmemiştir.
- Psikolojik danışmanların, yönetici ve öğretmenlere müşavirlik yapma alanında uzmanların işi sayılan görevlerde çoğunlukla müdür ve uzmanlar

arasında benzerlik görülmüştür. Uzmanlar ve öğretmenler arasında ise anlamlı bir farklılık vardır.

- İlginç bir sonuç olarak; öğretmenlerin öğrencileri için bazı rehberlik araçlarını geliştirmede uzmanların kendilerine fazla yardımcı olmalarını istemedikleri anlaşılmıştır. Öte yandan uzmanların idari işlerde okul müdür yardımcılara yardım etmeleri konusunda müdür ve öğretmenlerin uzmanlardan farklı anlayışta oldukları görülmüştür.
- Çevre ve veli ilişkileri alanındaki görevlerde, genellikle öğretmenlerin beklentilerinin düşük olduğu anlaşılmıştır. Öte yandan okul aile birliği toplantılarına katılma konusunda müdür ve uzmanların farklı düşündükleri ortaya çıkmış; uzmanların bu işi fazla benimsemedikleri görülmüştür.

Özetle; bu araştırmada bütün görev alanlarında müdür ve öğretmenlerin uzmanlardan görev beklentileri ile uzmanların kendi görev algılarında anlamlı farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin beklentileriyle uzmanların algıları arasındaki farkların, müdür uzman arasındaki farklara oranla daha da büyük olduğu görülmüştür.

Görevlerin önemli bir kısmında rehberlikle ilgili müdürlerin görev anlayışlarının öğretmenlerden daha yeterli sayılabileceği ortaya çıkmıştır.

Rehberlik uzmanlarının işi sayılmayan görevlerde ise müdür, uzman ve öğretmen grupları arasındaki farkların daha da büyüdüğü dikkati çekmiş ve olumsuz görevlerde, müdürlerle uzmanların daha da çok anlaşmazlık içinde oldukları görülmüştür.

Rehberlik uzmanlarını sadece %42. 56'sı görev algısında yeterlilik sınırına erişebilmiş, geriye kalan %53. 44'ü bu sınırın altında kalmıştır. Uzmanların ancak %17. 46'sı jüri ortalamasına erişebilmiştir. Bu sayılara göre, uzmanların kendi görev algılarının da pek yeterli sayılamayacağı anlaşılmıştır. Ancak müdür ve öğretmenlerin beklenti düzeyleriyle karşılaştırıldığında uzmanların görev algılarının daha yeterli düzeyde olduğu görülmüştür.

Kıdemlilerin görev, algı ve beklentisi daha yüksek olmasına rağmen anlamlı bir sonuç çıkmamıştır. Meslek liselerindeki anlayış daha olumlu olmasına rağmen buradan da anlamlı bir sonuç çıkmamıştır. Branşlara göre incelemede teknik yüksek öğretmen okullarını bitirenler daha yüksek puan almasına rağmen anlamlı bir sonuç çıkmamıştır. Mezun olunan fakülteler arasında da belirgin bir fark gözükmemektedir.

Kepçeoğlu, psikolojik danışmanların, kişisel görüşler kısmında genellikle yetki ve sorumluluklarının açık olmadığını, okul yöneticilerinin kendilerini anlamadığını, öğretmenlerin rehberliği henüz anlamadığını, kendilerine yeterince maddi olanak sağlanmadığını ve şimdiye kadar yapılan türlü incelemelerin kendi sorunlarının çözümüne katkı getirmediğini belirtmişlerdir. Okul başarısızlıklarını gidermenin yardımcı olma ve kişisel rehberlik kapsamına giren konular olduğunu, gelecek için bir amaç saptama ve bu amaca ulaşma yollarını belirleme gibi görevlerin de sınıf öğretmenlerinin yükümlülüğüne girdiğini belirtmişlerdir.

Kepçeoğlu (1976), Okul danışmanlarının mesleki problemleri konusunda yaptığı araştırmada, okul danışmanlarının görevleriyle direkt ilgisi olmamakla birlikte, danışmanların görevlerini ideal düzeyde yerine getirmelerini engelleyen nedenler arasında mesleki problemlerin önemli bir yer tutması bu araştırmadan da söz etmemizi zorunlu kılmıştır. Araştırmada, okul danışmanlarını en çok üzen problemlere ilişkin şu sonuçlar elde edilmiştir: (1) Okulda bir danışman odası bulunmaması (% 79 ,59), (2) Okul programında rehberlik amacıyla kullanılabilecek bir zamanın bulunmayışı (% 75,5 i), (3) Kendi görevlerinin belirgin olmayışı (%78,47, (4) Okulda yeteri kadar test ve benzeri araç bulunmayışı (%63,27), (5) Daktilo ve sekreter yardımı sağlanamayışı (%5 1,02), (6) Hem okul müdürleri hem de öğretmenlerle işbirliği yapılamayışı (aynı önemde %48,98), (7) Rehberlik çalışmalarına karşı ilgisizlik (%44,90) olarak bulunmuştur.

1970 yılında Calvin ve Carminal orta dereceli okullarda çalışan rehber öğretmenlerle hangi görevleri yapmaları gerektiği konusunda yaptıkları bir araştırmada rehber öğretmenlerden yapmaları gereken görevleri sıralamaları istenmiştir. Alınan sonuçlara göre psikolojik danışmanların en üst sırada yer verdikleri görev psikolojik danışma kapsamındaki işlerdir. Daha alt sıralarda ise disiplin ile ilgili konularda görev alma, derse girme maddeleri sıralanmıştır.

Ertle (1971), rehber öğretmenlerle yaptığı çalışmasında, okullarda çalışan psikolojik danışmanların okul dışında hangi kurumlardan yardım aldıklarını araştırmıştır. Bu araştırma sonucunda psikolojik danışmanların % 62 ile sosyal hizmet uzmanlarından, %21 ile psikolojik ve psikiyatlardan ve %17 ile öğrencinin daha önceki okullarından görev yapan uzmanlardan yardım aldığını belirlemiştir.

Ülkü (1976), grup rehberliğinin yöneltme açısından etkililiğini, lise düzeyindeki öğrencilerle bir deneysel araştırma yaparak bulmuştur. Ankara'nın farklı bölgelerinden seçilen 5 lisenin I. sınıf öğrencilerine uygulanan grup rehberliği programında, bireylerin kendilerini daha iyi tanımalarına ve mesleki kararlarını bu bilince göre vermelerine yardımcı olmaya çalışılmıştır. Sonuçta, deney grubunda kendini tanıma açısından kontrol grubuna oranla orta derecede bir artış görülmüştür. Ancak ileride seçilmesi düşünülen meslekle ilgilerinin tutarlılığı konusunda deney grubuyla kontrol grubu arasında bir fark bulunamamıştır. Araştırmacı burada toplumsal etkenlerin meslek seçiminde daha etkin rol oynamasının etkisi olduğunu vurgulamıştır.

Schmidt (1978) yaptığı araştırmasının sonucunda okullarda görevli psikolojik danışmanların zamanlarını nasıl kullandıklarını bulmuştur. 58 okulda görevli bulunan uzmanlarla yaptığı araştırmasında psikolojik danışmanların zamanlarının çoğunu eğitsel rehberlik faaliyetleri ile geçirdiklerini kişisel ve mesleki rehberlik faaliyetlerine ise ikinci sırada ve aşağı yukarı eşit olarak zaman ayırdıklarını bulmuştur.

Topçu (1979) ise, Milli Eğitim Bakanlığının dışında, Sağlık Bakanlığı'nda psikolojik hizmet sunan klinik psikologların, sorunlarını belirlemek ve gelişmiş ülkelerle bir karşılaştırma yapmak amacıyla bir araştırma yapmıştır.

Araştırmada klinik psikologların yaş ortalamasının kıdeminin ve öğrenim düzeyinin ABD'ye göre çok düşük olduğu görülmüştür.

Güney (1982) yaptığı araştırmada, lise son sınıflara uygulanan grup rehberliği programının, öğrencilerin mesleki değerleri ile meslek tercihleri arasındaki uygunluğa etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçları, rehberlik uygulamasından önce meslek tercihleri ile ölçülen değerler arasında tutarsızlık

olduğunu, ancak rehberlik uygulamasından sonra deneme grubundaki öğrencilerin mesleki değerleri ve meslek tercihleri arasındaki tutarlılığın arttığını göstermektedir.

Fischer (1983), rehberlik faaliyetlerinde kullanılan teknikleri inceleyen araştırması sonucunda, en fazla oranda basılı materyalle uygulanabilen tekniklerin (anket, envanter, test vb.) kullanıldığını, görüşmeye dayanan tekniklere ve gözleme çok az yer verildiğini bulmuştur. Bunun nedeni de psikolojik danışmanların zamanlarının yetersizliği ve öğrenci sayısının fazlalığı olarak belirtilmiştir.

Kuzgun (1981), psikolojik danışma, bilgi verme, bireyi tanıma ve yerleştirme hizmetlerine ilişkin 40, rehberlik anlayışı ile bağdaşmayan 20 görev maddesinden oluşan envanteri 344 lise öğrencisine uygulamıştır. Uygulamada öğrencilerden her bir görev maddesinin danışman ve öğretmenlerin hangisine ait olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Bir görev her ikisinin de görevi olarak algılanıyorsa ikisinde, hiçbirine ait olmadığı düşünülüyorsa hiçbirini işaretlemeleri istenmiştir. Sonuçlar analiz edildiğinde öğrencilerin çoğunluğunun, gerek rehberlik ve psikolojik danışmaya ilişkin görevlerin gerekse rehberlik anlayışı ile bağdaşmayan görevlerin hemen hepsini birinci derecede sınıf öğretmenlerinden beklediklerini ya da sınıf öğretmenlerinin görevi saydıklarını göstermektedir. Öğrenciler, okulları ve meslekleri tanıtmaya gibi bilgi verme hizmetlerini hayatta bir amaç belirleme ve yaşantıları bu amaç çerçevesinde bütünleştirmeye yardımcı olmak ve başarısızlığın nedenlerini anlamaya yardımcı olmak gibi psikolojik danışma görevlerini daha çok öğretmenlerin görevleri olarak algılamaktadırlar. Öğretmenlerden daha çok danışmanlara özgü sayılan tek görev, okula kaydolurken yapılacak işlemler konusunda yardımcı olmak, yol göstermek olmuştur. Öğrencilerin yaklaşık % 15'i nasihat etmek, disiplin cezası vermek gibi danışmanlık rolleri ile bağdaşmayan görevleri, danışmanın asli görevi olarak algılamaktadırlar. Sayılan olumlu ve olumsuz danışmanlık görevlerini öğrencilerin %25'i "Hiçbiri" şikkında toplanmıştır. Demek ki her madde öğrencilerin yaklaşık 1/4'ü tarafından ne öğretmenin ne de danışmanın görevi olarak görülmektedir. Yeni gelen öğrencilere okulu tanıtmak ve cinsel gelişim hakkında bilgi vermek maddelerinde bu oran 1/2 'ye çıkmaktadır.

Haering (1983) "Rehber Öğretmen" isimli makalesinde ise iyi bir rehber öğretmenin sahip olması gereken özellikler ve görevlerinden şu şekilde bahsetmiştir;

pedagojik uygulamada deneyimli ve mezuniyet sonrası hizmetiçi eğitim çalışmalarıyla kendini geliştirmiş rehber öğretmenin görevleri:

- Okul sistemi ve okul eğitim olanakları, okula giriş şartları, sınav şartları ve zamanları, ders seçimi, eğitsel kolların seçimi, istek profilleri, mezuniyet sonrası olanaklar ve okullar arası geçiş konuları hakkında öğrencilere, ebeveynlere ve öğretmenlere bilgi vermek,
- Okul grup danışmanlarının, meslek ve üniversite seçiminde gereken hazırlıkların, veli toplantılarının organizasyonu ve gerçekleştirilmesi,
- Öğrenme güçlüklerinde, okul başarısızlıklarında, davranış bozukluklarında, okul kökenli ve önemli uyumsuzluklarda danışmanlık yapmak,
- Söz konusu konularda aile danışmanlığı,
- Diğer öğretmenlerin pedagojik sorunlarında, danışma ihtiyacı olan öğrencilerin öğrenme ve başarı problemlerine yardımcı olmak.

şeklinde sıralanmıştır.

Gültekin (1984), ortadereceli okullarda sınıf öğretmenlerinin görev algılarını incelemiştir. Yaptığı araştırmada ortaya çıkan bulgulara göre örnekleme giren ve rehberlik uzmanı bulunmayan liselerde görevli öğretmenlerin sınıf öğretmenliği ve rehberlik görev algıları yetkili uzmanlarca kabul edilen ortak ölçüler bakımından yeterli bulunmamıştır. Sınıf öğretmenleri; görevleri ile ilgili olarak bir takım görev gruplarında yeterli olmakla birlikte bir takım görev gruplarında da yeterlilik sınırına bile ulaşmamışlardır.

Araştırma bulgularına göre, sınıf öğretmenlerinin ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmadığı anlaşılmıştır.

Aurin (1984), okullardaki psikolojik danışmanların grup faaliyetlerini üçüncü sırada gerçekleştirdiklerini bulmuştur. Ülkemizde ise bu faaliyetin birinci sırada bulunmasının nedeni psikolojik danışmanların elinde konu ile ilgili hazır basılı Türkçe malzemenin olması, gerekli materyalin bulunması olabilir. Rehber öğretmenler bu hazır malzemeyi kolayca kullanabilmektedirler. Öte yandan ders programlarının yüklü olması, öğrencilerin bu programla baş etmekte zorlanması; bu

nedenle de verimli ders çalışma tekniklerini öğrenmeye ihtiyaç duymaları da ülkemizde bu tür çalışmalara ağırlık verilmesinin nedenlerindendir.

Bonebrake ve diğerleri (1984) tarafından yapılan bir araştırmada ise orta dereceli okullarda çalışan rehber öğretmen ve müdürlerden psikolojik danışmanların görevlerini kapsayan maddeleri önem sıralamasına koymaları istenmiştir. Rehber öğretmenler yaptıkları sıralamada en çok önem verdikleri görevlerinin “kişisel rehberlik” olduğunu belirtmişlerdir. Bunu sırayla “aileye ve öğretmenlere rehberlik”, “öğrencilere uygulanan test ve anketlerin değerlendirilmesi” izlemiştir. En alt sıralarda bulunan görevler de “idari işler”, “okul kuralları” disiplinden sorumlu olma”, “boş sınıflara girerek öğretmenlik yapma” olarak belirtilmiştir.

Duman, 1985 yılında yaptığı araştırmada, lise öğrencilerinin rehber öğretmenlerden beklentileri ve bu beklentilere etki eden faktörleri incelemiştir. Eşit sayıda kız ve erkek öğrencilerden oluşan 240 kişi üzerinde yapılan araştırma sonucunda, kız öğrencilerin erkeklere oranla daha uygun görev beklentilerinin olduğu, farklı liselerden gelen öğrencilerin rehber öğretmenden beklediği görevlerin farklı olduğu ve öğrencilerin psikolojik danışmanların görevlerini tam anlamıyla bilmedikleri bu nedenle de rehber öğretmenin görevi kapsamında olmayan konularda da yardım bekledikleri saptanmıştır.

Görkem (1985), öğrencilerin rehberlik uzmanlarından gördükleri hizmetlerle bekledikleri hizmetler arasındaki farkı araştırmıştır. Öğrencilerin rehber öğretmenden bekledikleri hizmetlerle gördükleri hizmetler arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Buna göre öğrencilerin gördükleri hizmetler beklediklerine göre daha yetersizdir. Bu araştırmada ayrıca kız ve erkek öğrencilerin rehber öğretmenden gördükleri ve bekledikleri hizmetler de incelenmiştir.

Esmer (1985)’in orta dereceli okullardaki rehberlik uygulamalarıyla ilgili güçlükleri belirlemeye yönelik olarak yapmış olduğu araştırmada sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğuna göre; öğrencilerin rehberlik dersine (saatine) karşı ilgilerinin yeterli düzeyde olmadığı ortaya çıkmıştır. İlginin az olmasının nedeni olarak sınıf geçme ve notla ilgili olmaması gelmektedir. Ayrıca öğretmenlerin tamamı, velilerin bu konuda ilgisiz olduğunu belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin yaklaşık yüzde seksenine göre okul rehberlik örgütü istenilen düzeyde faaliyet

göstermemektedir. Ayrıca Rehberlik ve Araştırma Merkezi de yeterli destek vermemektedir. Rehberlik faaliyetleri rehberliğin amaçlarını gerçekleştirmede büyük ölçüde yetersiz kalmaktadır. Yine sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunda rehberlik saatinin mevcut haliyle öğrencilere faydası olmadığı kanısının yaygın olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmenler rehberlik uzmanı bulunan okullardaki faaliyetlerin biraz daha verimli ve düzenli olduğunu belirtmişlerdir.

Dönmez (1986), Milli Eğitim Bakanlığı taşra örgütünde bulunması gereken ve bulunan uzmanlık alanları ve bu alanda yer alan uzmanlık görevlerini mevzuat ve literatüre göre ortaya koymak, sunulan hizmeti yöneticiler ve rehber öğretmenler açısından değerlendirmek, psikolojik danışmanların taşra örgütündeki yerini rol ve statüsünü, yetki ve sorumluluklarını, hiyerarşideki durumunu belirlemek, rehber öğretmen-yönetici ilişkilerini incelemek amacı ile bir araştırma yapmıştır.

Psikolojik danışmanların durumlarını, Milli Eğitim Müdürlükleri'nde, okullarda ve rehberlik ve araştırma merkezlerinde olmak üzere ayrı ayrı incelemiştir.

Araştırmada, rehber öğretmenler ve yöneticilerin görüş ve algılarından yararlanılmıştır.

Araştırmaya göre okullarda, Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde ve Milli Eğitim Müdürlüklerinde görev yapan psikolojik danışmanların ortak sorunları şunlardır; (1) Çalışmaların yapılması için uygun fiziksel ortam yok veya yetersiz. Bu yargıya yöneticilerde katılmaktadır. (2) Psikolojik danışmanların en önemli sorunlarının yöneticilerden kaynaklandığında birleşmektedirler. Buna göre; (a) Rehber öğretmenler, yöneticilerin kendilerini anlamadığını, (b) İsteklerini dikkate almadıklarını, (c) Çalışmalarında yardımcı olmadıklarını, aksine çoğu zaman engellediklerini, (d) Yöneticilerin, yaptıkları çalışmalara önem vermediğini ve yararlanmadıklarını, (e) Meslekleri ile ilgili olmayan alanlarda çalıştırdıklarını ve yöneticilerin kendilerinin gereksizliğine inandıklarını ileri sürmektedirler. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerindeki rehber öğretmenlerin yöneticilerle ilgili sorunlarının daha az olduğu görülmektedir. (3) Rehber öğretmenler, görev ünvanlarının rehber öğretmen olarak değiştirilmesinin mesleki saygınlıklarını ve kendilerini olumsuz etkilediği görüşündedirler. (4) Rehber öğretmenler, yeterli araç ve gereç

olmadığından ve yöneticilerin araç-gereç temini için kendilerine yardımcı olmadığını belirtmektedirler. (5) Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde görev yapanlar, okuldakiler lehine mevzuattan kaynaklanan izin kullanma ve çalışma saatlerinin ayarlanması konularında farklılıklar olduğunu belirtmektedirler. Okullarda ve Milli Eğitim Müdürlükleri'nde görev yapan rehber öğretmenlerin çoğunluğu yaptıkları işin önemine inanmamaktadırlar.

Özdemir (1986), öğretmen ücretleri konusunda yaptığı bir araştırmada, devlet memurlarını sekiz sınıf içinde ele almış, bu sınıflar içinde öğretmenlerin 6. sırada yer aldığını belirtmiştir. Bu araştırmaya göre öğretmenler sadece genel idare hizmetleri ve din hizmetleri sınıflarından fazla ücret almaktadırlar. Diğer sınıfların ise çok altında bulunmaktadır. Araştırmada ücretler konusunda öğretmenlerin görüşleri alınmış, öğretmenlerin %48.2'si aldıkları ücretin statülerini hiç yükseltmediğini, % 41.1'i az yükselttiğini belirtmiştir.

Acar (1987), “Yüksek Eğitim Kurumlarının Dünü, Bugünü, Yarını” adlı sempozyumda; psikolojik danışma ve rehberlik bilim dalında yetiştirilen rehber öğretmen adaylarının yetiştirilmesinde birçok sorunlar olduğunu belirtmekte ve bu sorunlardan; rehber öğretmenlerin, yüksek lisans ve doktora eğitimleri sıralarında uygulama derslerinde karşılaştıkları sorunları vurgulamaktadır (Acar, 1987).

Asan (1987)'de ortaokullarda ve ilköğretim okullarında rehberlik faaliyetleri ile ilgili yaptığı araştırmada:

- 1- İlköğretim okullarının çok azında rehberlik servisi bulunmaktadır. (194 okulda.)
- 2- Psikolojik danışmanların ancak 1,96'sı yüksek lisans eğitimi görmüşlerdir.
- 3- Görev yapan psikolojik danışmanların sadece %35,794'ü psikolojik danışmanlık mezunudur.
- 4- Psikolojik danışmanların %6,86'sının meslekteki kıdemi 0-5 yılları arasında; %12,75'inin 6-10 yılları arasında; %30,88'inin 11-15 yılları arasında kıdemleri bulunurken %49,51'inin kıdemleri ise 16 yıl ve daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Ancak psikolojik danışmanların rehber öğretmenlikteki kıdemleri 0-5 yıl arasında olanlar %40, 20; 6 kıdemleri 0-5

yıl arasında olanlar %40,20; 6-10 yıl arasında olanlar %29,90; 11-16 yıl arasında %22,6 ; 16 yıl üzerinde ise %7,84 olduğu görülmektedir. Bunların %21,07'si çalıştıkları okulda bir yıllıktır.

- 5- Psikolojik danışmanların %47,06'sı rehberlik konusunda hiçbir hizmet içi eğitim kursuna katılmamıştır. %18,63'ü bir defa, %11,76'sı iki defa, %22,55'i ise üç ve daha çok kez kursa katılmıştır. %63,73'ü bulundukları okullarda tek olarak görev yapmakta, %24,02'si iki, %11, 27'si üç ve %098'i ise dört kişi olarak çalıştıklarını belirtmişlerdir.
- 6- %36,27'sinin rehberlik servisine ait hiçbir odası bulunmazken %62,26'sı bir odaya sahiptir.
- 7- Psikolojik danışmanların %95'inin çalıştığı okullarda öğrenci sayısı 300'den fazladır.
- 8- Psikolojik danışmanların %39,22'si çalıştıkları okulların rehberlik servisine yirmiden az öğrencinin başvurduğunu ifade ederken, %18, 14'ü 21-40 arası, %8,33'ü 41-60 arası, %34, 31'i ise bir yıl içerisinde 60'ın üzerinde öğrencinin başvurduğunu ifade etmişlerdir.
- 9- Rehber öğretmenler çalıştıkları büroların ve çevre koşullarının yetersiz olduğunu, ilgili araç-gereçlerin ve testlerin yetersizliğini ve kültürümüze uygun olmadığını belirtmişlerdir.
- 10- Rehber öğretmenler, okul müdürünün kendilerine destek olup olmadığı sorusuna ağırlıklı olarak “oldukça” cevabını vermişlerdir. Bu da koordinasyonun yetersizliğini göstermektedir. Psikolojik danışmanların büyük çoğunluğu müdürlerin rehberliği eğitiminin ayrılmaz bir parçası olarak algılamadığından dolayı güçlüklerin olduğunu belirtmişlerdir. Yöneticilerin kendilerine öğrenciyle ilgili sorunlarda “az” başvurduklarını belirtmişlerdir. Materyallerin temini konusundaki yardıma “oldukça” rehberlikle ilgili faaliyet toplantıları düzenlemeyi “az” olarak ifade etmişlerdir.
- 11- Psikolojik danışmanların büyük çoğunluğu müdürlerin rehberlikle ilgili yönetmeliği uygulamadığını bildirmişlerdir.

- 12- Rehber öğretmenler hizmet içi eğitim kurslarını yetersiz bulmaktadırlar.
- 13- Öğrenci, veli ve öğretmenleri ile görüşebilme imkanlarını genel olarak “az” derecede bulduklarını ifade etmişlerdir.
- 14- Rehber öğretmenler bu mesleği seçmede “az” derecede gönüllü olduklarını, görevini tam olarak benimsemeyenlerin başarılı olamayacaklarını ifade etmişler, isteksiz olarak bu göreve atananların öğrenciye yardım konusunda gönüllü olmadıklarını ifade ettikleri görüşülmüştür.
- 15- Rehber öğretmenlere göre sınıf öğretmenleri öğrencilerin aile, sağlık, başarı, yetenek vb. durumları ile yeterince ilgilenmediklerini, yıllık rehberlik programının uygulanmasında rehberlik servisine yardımcı olmadıklarını ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun rehberliğin faydasına inanmadıklarından kaynaklanan güçlükler olduğunu ifade etmişlerdir.

Abaş (1987)'in rehber öğretmen bulunmayan genel liselerde, sınıf rehber öğretmenleri tarafından yürütülmekte olan rehberlik uygulamalarının değerlendirilmesi amacıyla yapmış olduğu araştırmada, sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik uygulamalarını planlı olarak yürütemediği görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin öğrencileri tanıma çabası içinde olduğu ancak öğrenci tanıma teknikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirlemiştir. Sınıf rehber öğretmenlerinin sorunlu öğrencileri doğrudan tesbit edemedikleri ve aynı zamanda sorunları belli olan öğrenciler hakkında da bilgi edinemedikleri anlaşılmıştır. Araştırmacı bu durumu öğretmenlerin yeterli güven ortamı oluşturmadıklarından kaynaklandığı doğrultusunda yorumlamıştır. Ayrıca sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilerinin fazla olması nedeniyle etkili olamadıkları, mesleki rehberlik yapmada başarılı ancak seçmeli dersler konusunda yardımcı olamadıkları görülmüştür.

Şenyüz (1988), Askeri Astsubay Hazırlama Okulları'nda yaptığı rehberlik anlayışı adlı araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır. Genel olarak, araştırma kapsamına giren Astsubay Hazırlama Okulları'nda görevli yönetici, rehberlik uzmanı, rehber öğretmen ve uygulayıcı durumunda olan öğretmenlerin rehberlik anlayışları, uygulamalarda başarı sağlamak için yetersizdir. Ancak görev grupları arasında yapılan kıyaslamada psikolojik danışmanların uygulayıcı ve yöneticilerden biraz

daha fazla, yöneticilerin ise uygulayıcılardan biraz daha yeterli olduğu ortaya çıkmıştır. Bayanların erkeklere göre, rehberlik eğitimi alanların almayanlara göre, daha fazla rehberlik anlayışına sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Kıdem, bitirilen okul, branş, değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmamıştır.

Büyükkaragöz (1988), Konya merkez temel eğitim okulları ikinci kademe ve ortaöğretim kurumlarında uygulanmakta olan sınıf öğretmenliği ile ders dışı eğitici çalışma programlarının değerlendirilmesini yapıp sorunları belirlemeye, sınıf öğretmenlerinin ve eğitsel kol öğretmenlerinin ne gibi etkinliklerde bulunmakta ve uygulamalardan ne anladıklarını belirlemeye yönelik bir çalışma yapmıştır.

Belirlediği sonuçların bazıları şöyledir: Öğretmenlerin çok büyük çoğunluğu hiçbir rehberlik kursuna katılmamıştır. Sınıf öğretmenliği ve eğitsel kolların yararına inanan öğretmenler, inanmayanlardan daha fazladır. Öğretmenlerin çoğu ailelerle işbirliğinin gereğine inanmaktadır. Öğretmenler, sınıf öğretmenliği ve rehberlik programlarının rehberlik ve araştırma merkezleri tarafından hazırlanması gerektiği görüşündedirler.

Öğretmenler psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin başarılı olması için okulda en az bir rehber uzman bulunması gereğine inanmaktadırlar. Sınıf öğretmenlerinin öğrencinin başarı ve yeteneklerini bilmesi gerektiği ve öğrenciyi en başarılı olacağı bölüme yönlendirmesi, görüşündedirler.

Öğretmenler, sınıf öğretmenlerinin başarılı olamamasını okullarda rehber uzman eksiğinin olmasına, mevcutların sayıca ve kalite yönünden yeterli olmamasına, rehberlik ve araştırma merkezlerinin konuyla yeterince ilgilenmemesine ve yeterli test ve döküman olmamasına bağlamaktadırlar.

Pişkin (1989), “Orta Dereceli Okullarda Görevli Yönetici, Öğretmen ve Danışmanların İdeal ve Gerçek Danışmanlık Algıları” isimli araştırmasında, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin verildiği orta dereceli okullarda görevli yönetici, öğretmen ve danışmanların ideal danışmanlık görev algıları ile bunların ne kadarının gerçekleştiğini ve danışmanların görevlerini yerine getirmelerini engelleyen etmenlerle ilgili olarak yukarıda sayılan kişilerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgulara göre; yönetici öğretmen ve psikolojik

danışmanların, rehber öğretmenlerin görevleri ile ilgili ideal algıların yetersiz olduğu ve gerçek algı ile ideal algı arasında anlamlı farkların bulunduğu saptanmıştır. Psikolojik danışmanların görevlerini istedikleri gibi yerine getirmelerini engelleyen nedenler arasında ise rehber öğretmenin kendinden, yetiştiği kurumdan, görevli bulundukları kurumdan, diğer rehberlik personelinden, bağlı bulunulan merkez teşkilatından ve genel olarak içinde yaşanılan toplumdan kaynaklanan nedenlerden bulunmuştur.

C. Poyraz (1990), psikolojik danışmanların bulundukları görevde algıladıkları gereksinim karşılanma yetersizliği dereceleri ile bu yetersizliği etkileyebilecek olan bazı etmenler arasındaki ilişkileri incelemiştir.

Gereksinim karşılanma yetersizliği derecelerini etkileyeceği düşünülen ve bu araştırmada incelenen etmenler sırasıyla şunlardır; (1) cinsiyet, (2) görev yapılan kurum, (3) rehber öğretmenlik ve bu göreve ek olarak yöneticilik görevi olup olmaması, (4) görev yapılan şehrin büyüklüğü, (5) yaş, (6) kıdem, (7) mezuniyet durumu, (8) göreve atanma şekli.

Araştırmada personelin gereksinim karşılanma yetersizliğinin (doyumsuzluğunun) incelenmesi amacıyla dokuz denence oluşturulmuştur. Bilgi toplama aracı olarak kişisel bilgi anketi ve NDI'dan uyarlanan gereksinim karşılanma yetersizliği dereceleri ölçeği kullanılmıştır.

Elde edilen bilgilerin analizinde ortalama, en küçük önemli fark (LSD) testi, "t" testi, varyans analizi istatistiksel çözümleme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Bu araştırmada elde edilen bulgular şunlardır:

1. Psikolojik danışmanların gereksinim karşılanma yetersizliği derecelerine ilişkin algıları arasında gereksinim hiyerarşisi alanlarına göre anlamlı ve önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Rehber öğretmenler en fazla kendini gerçekleştirme, ikinci sırada güvenlik, üçüncü sırada saygı, dördüncü sırada otonomi ve beşinci sırada ise sosyal gereksinim alanlarında doyumsuzluk göstermektedir.

Bu bulgular; kendini gerçekleştirme, güvenlik ve saygı gereksinim alanlarının psikolojik danışmanların güdülenmesinde önemli ve kritik alanlar

olduğunu göstermektedir. Zira kendini gerçekleştirme en yüksek derecede doyumsuzluk gösterilen, güvenlik hiyerarşisinin en alt basamağında olmasına karşın ilgili araştırma bulgularında ikinci sırada doyumsuzluk gösterilen alan olarak görülmekte, saygı ise Maslow hiyerarşisine uygun olarak üçüncü sırada yer almaktadır. Ancak bu alanda da doyumsuzluk puanı oldukça yüksektir.

Güvenlik alanında yüksek derecede doyumsuzluk gösterilmesi rehber öğretmenlere mesleki güvence ve yeterli ekonomik olanakların yeterince sağlanmadığını yansıtan nitelikte görülmektedir. Oysa bu en temel gereksinimleri karşıladıklarından her meslekte öncelikle bu tür olanakların sağlanması gerekmektedir (Kabadayı,1982, s.149).

2. Gereksinim karşılanma yetersizliği dereceleri arasında cinsiyet; mezun oldukları okullar (uzmanlık alanları) açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

3. RAM’larda ve okullarda görev yapan rehber öğretmenler arasında GKY (doyumsuzluk) dereceleri hiyerarşisinin “sosyal” ve “saygı” alanlarında anlamlı farklılıklar görülmektedir. RAM’larda görev yapan rehber öğretmenler bu iki alanda daha fazla GKY göstermektedirler.

4. Yöneticilik görevi olan rehber öğretmenler otonomi ve kendini gerçekleştirme alanlarında daha düşük GKY (doyumsuzluk) algılamaktadırlar.

5. Büyükşehirlerde görev yapan rehber öğretmenler hiyerarşinin bütün alanlarında daha düşük düzeyde GKY (doyumsuzluk) algılamasına karşın bu farklılığın özellikle güvenlik ve saygı alanında anlamlı olduğu görülmektedir.

6. Genç ve kıdemsiz psikolojik danışmanların hiyerarşinin bütün alanlarında daha fazla GKY (doyumsuzluk) içinde oldukları, yaş ve kıdem ilerledikçe doyumsuzluğun azaldığı görülmektedir.

7. Daha önce eğitimin değişik alanlarında görev yapmaktayken rehber öğretmenlik kadrosuna atananlar, açıktan atanan rehber öğretmenlerden daha düşük düzeyde GKY (doyumsuzluk) algılamaktadırlar.

Yozgat (1990)’ın, Yatılı Bölge İlköğretim Okulları’nda kalan öğrencilerin, psiko-sosyal problemlerinin araştırılmasında, bütün öğrencilerde, gelecek ve meslek eğitimi alanları en çok kaygı duyulan ve problem olan alanlardır.

Yüksel (1990), fen liselerinde okuyan üstün yetenekli öğrencilerin yetenek, ilgi ve meslek değer alanları ile ilgili yaptığı çalışmada, fen lisesi öğrencilerinin, temel bilim, ikna, sözel ve mekanik ilgi anlamlarında kendilerini üst düzeyde; buna karşılık ticaret, müzik ve güzel sanatlar ilgileri yönünden ise kendilerini daha alt düzeyde algıladıkları ortaya çıkmıştır.

Yetenek bakımından da sözel, sayısal, şekil-uzay, beklenen düzeyde yeterli ve yüksek çıkmıştır. Erkeklerde sayısal yetenek algı puanı anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Şekil-uzay cinsiyete göre değişmemektedir. Sözel yetenekte kızlar erkeklerden anlamlı derecede yüksek puan almıştır.

İlgi alanları konusunda, “temel bilim”, “canlı varlık”, “mekanik”, “ticaret” alanlarında daha yüksek puan aldıkları; sosyal bilim, ikna, iş ayrıntıları, edebiyat, güzel sanatlar, sosyal yardım ve müzik ilgi alanlarında kızların anlamlı derecede daha yüksek puan aldıkları görülmüştür.

Aynı araştırmada fen lisesi kız ve erkek öğrencilerinin algılanmış yeteneği kullanma, yaratıcılık, yarışma, işbirliği, değişiklik, düzenli yaşam, liderlik, kazanç ve ün sahibi olma değer alanlarına ait puan ortalamaları arasında erkekler lehine biraz yüksek olmasına rağmen fark anlamlı değildir. Bir başka ifadeyle kızlar ve erkekler arasında farklılık çıkmamıştır.

Balcı (1990), Ankara ili meslek liselerinde yaptığı psikolojik danışma ve rehberlikten beklentileri belirlemeye yönelik çalışmasında şu bulguları elde etmiştir:

- 1- Kız ve erkek öğrencilerin beklentileri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- 2- Yaşlara göre beklentinin farklı olduğu görülmüş; sınıf seviyesi ve yaşı büyük olanların, RPD’den beklentilerinin daha fazla olduğu görülmüştür.
- 3- Bayan öğretmenlerin, yaşı büyük olan ve iş deneyimi fazla olan öğretmenlerin, öğretmenlik formasyonu veren okullardan mezun olan öğretmenlerin, hizmet içi ve öncesi eğitimde rehberlik eğitimi alan öğretmenlerin beklentileri daha yüksek çıkmıştır.
- 6- Meslek dersleri öğretmenleri ile kültür dersleri öğretmenleri arasında anlamlı fark çıkmamıştır.

- 8- Bayan psikolojik danışmanların psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentileri erkeklere göre daha yüksektir.
- 9- Psikolojik danışmanların yaşları arasında anlamlı farklılık yoktur.
- 10- Deneyimli psikolojik danışmanların beklentileri daha yüksek çıkmıştır.
- 11- Fakülte mezunları ile diğer okul mezunu rehber öğretmenler arasında anlamlı fark çıkmamıştır.
- 12- RPD branşından mezun olanların beklentileri diğer branşlardan mezun olanlardan daha yüksektir.
- 13- Hizmet öncesinde rehberlik dersi okumayanlar %27 oranında ancak beklenti düzeyinde fark çıkmamıştır.
- 14- Yöneticilerin, yaşlara ve cinsiyete göre aralarında fark yoktur.
- 16- Kıdemli yöneticiler daha yüksek beklentiye sahiptir.
- 17- Yöneticilerin, meslek dersi öğretmenleri branşına sahip olanların beklentileri yüksektir.
- 18- Hizmet öncesi rehberlik dersi alan yöneticilerin beklentileri yüksektir.
- 19- Hizmet içi eğitiminde rehberlik kursu gören yöneticilerin beklentileri yüksektir.
- 20- Rehber öğretmen ve yöneticilerin beklenti düzeyleri aynı (%94), öğretmenlerin biraz daha düşük (%92), öğrencilerin ise daha da düşük (%81) olduğu görülmüştür.

Korkut (1991), Baş (1984), grupla psikolojik danışmanın kaygıyı azaltmada etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Topses (1988), grupla psikolojik danışmanın durumluk kaygıyı azaltmada etkili olduğu ancak sürekli kaygı düzeyi yönünden etkili olmadığı bulgusunu elde etmiştir. Blowers (1987), kaygı yönetimiyle ilgili olarak iki deney, bir kontrol grubu ile yaptığı araştırmasında; kaygı yönetimi eğitimi alan bireylerin, güdümsüz psikolojik danışma grubundaki bireylere göre kaygı düzeylerinin daha fazla azaldığını tespit etmiştir.

Öztoprak (1991), “Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin Tanıtılmasının Veli Beklentilerine Etkisi” isimli araştırmasında velilere psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin tanıtılması, onların hizmet beklerken gerçekçi davranmalarını, rehberlik alanına girmeyen hizmetleri beklememeleri konusunda yardımcı olacağını öne sürmüştür.

A. Poyraz (1993)’da Ankara ortaöğretim kurumlarında personelin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleriyle ilgili kabullenme durumlarını incelemiş ve şu bulguları elde etmiştir:

Okul müdürlerinin, rehberlerin, danışman öğretmenlerin ve ders öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleriyle ilgili görevleri kabullenmeleri birbirinden farklılık göstermektedir. Her bir grup rehberlikle ilgili görevlerin bir kısmını kendi görevi olarak kabul ederken bir kısmının ise kabul etmediği ortaya çıkmıştır. Bazı görevlerin ise az da olsa ortaklaşa kabul edildiği görülmüştür.

Ülküsel (1993); İstanbul’da RAM’larda, devlet okullarında ve özel okullarda çalışan psikolojik danışmanların durumunu saptamaya yönelik yaptığı çalışmada aşağıdaki sonuçları elde etmiştir:

1. Bütün kurumlarda çalışan rehber öğretmenler cinsiyetine göre karşılaştırıldığında kadın daha fazladır.
2. RAM’larda erkeklerin oranı okullarda çalışanlara göre daha fazladır.
3. Özel liselerde 14 yıldan fazla çalışan yoktur.
4. Çalışan psikolojik danışmanların rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünden mezun olanların devlet liselerindeki oranı %20, özel liselerdeki oranı %30, RAM’lardaki oranı %40’dır. Diğer çalışanlar psik. danışma ile ilgisi olmayan bölümlerden mezundur.
5. Hizmet içi eğitim faaliyetlerine RAM larda ve devlet liselerinde çalışan rehber öğretmenler özel liselerdekinden daha fazla katılmaktadır.
6. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinde, hangi konuların işlenmesini istersiniz, sorusuna büyük çoğunluk, “pratik bilgilerin genişletilmesi” ve “danışmanlıkta kullanılan testler ve teknikler” başlıkları altında toplanan

rehberlik ve psikolojik danışmanın temel ve bilinmesi gereken konularına ihtiyaç duymakta olduğunu belirtmişlerdir.

7. Psikolojik danışmanların sorumlu olduğu öğrenci sayısı arttıkça hizmet götürülen öğrenci sayısının da azaldığı görülmüştür.
8. Özel liselerde çalışan rehber öğretmenler,görevlerinin dışındaki işlerde de çalıştıklarını söylemişlerdir.
9. Devlet liselerinde çalışan rehber öğretmenler en çok sınıf öğretmenliği çalışmalarına, ikinci sırada aileyi bilgilendirme çalışmalarına katılmaktadırlar. Özel liselerde aileyi bilgilendirme birinci sırada yer almaktadır.
10. RAM’larda psikolojik danışmanların kendi odası yoktur. Bazı devlet liselerinde, rehber öğretmenler, kütüphanelerde veya okulun uygunsuz bir köşesinde çalışmak zorunda kalmaktadır.
11. RAM’larda liselere göre daha fazla rehber öğretmen çalışmaktadır.
12. Rehberlik alanında yetkin uzmanlar tarafından süpervizyon alıp almadıkları yani denetim görüp görmedikleri rehber öğretmenlere sorulduğunda özel liselerde görev yapanlar böyle bir denetleyicinin olduğunu söylerken devlet liselerinde ve merkezlerde çalışanlar böyle bir denetleyicinin olmadığını belirtmişlerdir.
13. Rehber öğretmenler en fazla eğitsel rehberlik faaliyetleriyle, daha sonra kişisel, mesleki ve grup rehberliğiyle uğraşmaktadırlar. Ancak yazışma ve büro çalışmalarına da kişisel, mesleki ve grup rehberliği kadar zaman ayırmaktadırlar.
14. Grup rehberliği faaliyeti olarak, en çok verimli ders çalışma teknikleri konusunda faaliyet gösterilmektedir.
15. Liselerde çalışan PDR mezunu olmayan rehber öğretmenler eğitsel ve bireysel rehberlik faaliyetlerini uygulayamamaktadırlar.
16. Lise öğrencileri en fazla mesleki rehberlik kapsamında (%52) rehberlik servisine başvurumaktadırlar.

17. Kişisel rehberlik alanına giren, aile anlaşmazlıklarıyla ilgili vakalarla en çok karşılaşılan yerler, özel liseler ve devlet liseleridir. Bu sorunlar okul idaresine yansıtılmadan serviste çözülmektedir. Oysa başarısızlık sorunları okul idaresine yansıtılmamakta, devlet liselerinde RAM’lardan yardım alınmaktadır.
18. Özel liselerde ve devlet liselerinde öğrenciler kendi kendilerine servislere başvurumaktadırlar. RAM’lara ise okul idaresinin isteği üzerine aileleri tarafından götürülmektedirler.
19. Fiziksel koşullar özel okullarda daha iyidir.
20. Kıdemli rehber öğretmenler gençlere göre daha az çalışmaktadır.

Tuzcuoğlu (1995), ilköğretimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentiler ve rehberlik servisinin öğrenciler üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında şu sonuçları elde etmiştir. Araştırmaya katılan yöneticilerin, öğretmenlerin, velilerin tamamı ilkokullarda rehberliğe ihtiyaç olduğunu ve rehberlik servisinin gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

İlkokullarda yöneticilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentileri önem sırasına göre; öğrencilerin kişisel ve eğitsel problemlerinin tespiti (%96.7) ile birinci sırada yer almaktadır. Diğer beklentiler sırasıyla şöyle sıralanmaktadır: başarısızlık nedeninin tespiti (%95), verimli ders çalışma yönteminin öğretilmesi (%53.3), anne-babaların çocuklarının özellikleri hakkında bilgilendirilmesi (%86.7), okula uyum güçlüğü çeken öğrencilerin problemlerinin tespiti ve çözümü (%85), kendilerini tanımalarına yardım (%83.3), veli-okul işbirliğinin sağlanması (%80), öğretmenlerin öğrenci problemleri konusunda bilgilendirilmesi (%68.3), özürlü öğrenci tespiti şeklindedir.

İlk üç hizmetin gerekli görülmesi hem öğretmenlerde hem yöneticilerde aynı şekilde sıralanmıştır. Öğretmenler dördüncü sıraya öğrencilerin kendilerini daha yakın tanımalarına yardımcı yerleştirmişler, diğer hizmetlerin de %82-48.9 arası oranla gerekli olduğunu bildirmişlerdir. Özürlü öğrencilerin tespiti, yöneticilerde olduğu gibi öğretmenlerde de son sırada yer almaktadır (%34.5).

Veliler öncelikli beklenti olarak verimli ders çalışmanın öğretilmesi (%94.5), başarısızlığın nedeninin tespiti (%93.1), veli-okul işbirliği (%90.6), öğrencilerin yaşadığı kişisel sorunların tespiti (%90.29, özürlü ve üstün yetenek tespiti (%88.6) şeklinde sıralamışlar; diğer hizmetleri de (%69-54 arası oranla) gerekli gördüklerini belirtmişlerdir.

Yönetici, öğretmen ve velilerin rehberlikten beklentilerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Aynı araştırmada öğrenciler %59.1 oranında rehberlik servisine kendi isteği ile geldiği, %37.5 oranında öğretmen göndermesiyle geldiği, %15.9 oranında ailenin getirmesi ile geldiği, %4.5 oranında da yöneticilerin göndermesi ile geldiği görülmektedir. Araştırmada sınıflar ilerledikçe rehberlik servisine gelen öğrencilerin oranının arttığı tespit edilmiştir. 4-5 sınıf öğrencilerinin daha fazla geldiği görülmüştür.

Aynı araştırmada problemlerin çözümüne psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etkisi, deney ve kontrol grupları kullanılarak incelenmiş; rehberlik servisine gelen öğrencilerin problemlerinde azalma olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin insanlararası sağlıklı ilişki kurmada, etkili ana-baba tutumunda etkili olduğu tespit edilmiştir.

Yönetici ve öğretmenler, rehberlik servisinin yaptığı çalışmaları olumlu olarak değerlendirmektedir. Öğrenciler de olumlu değerlendirmekte, rehberlik servisini tanımakta ve arkadaşlarına tavsiye etmektedirler.

Öğrenciler; sıkıntıları olduğunda rahatlıkla başvuramadığını belirtmekte (%52.7), rehber öğretmenin yakın ve içten bir ilgi gösterdiğini söylemekte (%93.7),- görüşme sonunda sıkıntılarının azaldığını belirtmekte (%89.6), güleryüz ve ilgi ile karşılandıklarını belirtmektedirler (%97.7).

Veliler; rehberlik servisinin çalışmalarını olumlu değerlendirmekte rehberlik servisinin yerini bilmekte, ihtiyaç duyduklarında görüşmekte, çocukları daha iyi tanımlarına, çocukların gelişimine olumlu katkısı olduğunu kabul etmekte, özel bilgilerin gizli tutulacağına güvenmekte, içtenlikle öğretmen ve rehber öğretmenin yardımcı olmaya çalıştığını kabul etmektedirler. Çocukları ile ilgili bilgilerin, mektup

vb., iletişim araçları ile kendilerine yeterince ulaştırılmadığını belirtmektedirler. Çocukları ile ilgili tavsiye aldıklarını ifade etmektedirler.

Can (1995); yükseköğretim kurumlarındaki akademik danışmanlığın etkililiğini incelemiş, bu amaçla öğretim elemanlarının akademik danışmanlıkla ilgili görüşleri, tutumları, akademik danışmanlık görevindeki yeterlilik algıları ile öğrencilerle görüşme sıklıklarını belirlenmeye çalışmıştır. Ayrıca araştırmada bir grup öğretim elemanına akademik danışmanlıkla ilgili bilgi verilmiş ve bu bilgilendirmenin danışmanlığı etkileyip etkilemediğine de bakılmıştır. Sonuçta öğretim elemanlarının akademik danışmanlıkla ilgili olumlu tutuma sahip oldukları ancak danışmanlık hizmetlerini etkili bir şekilde yerine getirebilecek donanım ve olanaklara sahip olmadıkları görülmüştür. Ayrıca bilgilendirme hizmetleri ile danışmanlık niteliklerinin geliştirilebileceği sonucuna varılmıştır.

Alp (1995), "Velilerin Orta Dereceli Okullardaki Psikolojik Danışma ve Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden Beklentileri" konulu araştırmasında, lisede öğrenim gören öğrencilerin psikolojik danışma ve psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeylerini etkileyebileceği düşünülen bazı değişkenler açısından velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeylerini, incelemiştir.

Araştırmada velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri araştırmacı tarafından hazırlanan “Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler Anketi” ile ölçülmüş, bağımsız değişkenlerle ilgili bilgiler ise yine araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile elde edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular özetle aşağıda verilmiştir:

1. Velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin çok yoğun ve yaygın beklentileri olduğu ortaya çıkmıştır.
2. Cinsiyete göre, velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri arasında önemli bir fark bulunamamıştır.
3. Öğrenim düzeyine göre, velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri arasında önemli bir fark bulunamamıştır.

4. Mesleklerine göre, velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri arasında, memur olan veliler lehine önemli bir farkın olduğu anlaşılmıştır.

5. Ekonomik düzeye göre, velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri arasında önemli bir fark bulunamamıştır.

6. Çocuklarına karşı tutumlarında "demokratik" davranan velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri, "otoriter" ve "ilgisiz" davrananlara göre daha yüksek bulunmuş ancak "demokratik" ve "koruyucu" davranan velilerin beklentileri arasında fark bulunamamıştır.

7. Çocukları genel liseye giden velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri ile çocukları "özel" liseye giden velilerin beklenti düzeyleri arasında fark bulunamamıştır.

G. Öztürk (1996) çalışmasında; ergenin kendi karar stilini, risk alma düzeyini ve değerlerini tanımasını, aynı zamanda beyninin sahip olduğu tüm olanakları kullanmasını amaçlayan bir rehberlik programı olan karar verme programı (KUP)'nın ergen üzerindeki etkililiğini sınavan deneme modelinde araştırma yapmıştır. Araştırmanın birinci aşamasında araştırmacı tarafından tüm beyinle karar verme ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. İkinci aşamada, araştırmacının asıl amacı olan, Hopson ve Scally'den uyarladığı karar verme programının ergen üzerinde etkililiğinin sınandığı deneme modelinde çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma sonucunda, karar verme programının ergen üzerindeki etkililiğinin sınandığı deneme modelinde çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma sonucunda, karar stratejileri ölçeğinin, mesleki olgunluk ölçeğinin ve tüm beyinle karar verme ölçeğinin, eğitim sistemimiz rehberlik alanında ölçme aracı olarak kullanılabileceğini araştırmacı ortaya koymuştur. Karar verme programının da mesleki rehberlikte karar becerisi kazandırmada etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Tanner-Jones (1997), üç tipik sınıf içi davranış sorunlarının sınıf öğretmenleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Öğretmenlerin sınıf içinde kullanmış oldukları danışma modelleri ve tercih ettikleri bu modellerin etkilerini belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmada; bilişsel, davranışsal, akıl sağlığı ve işbirliği yaklaşımlarının etkileri incelenmiştir. Araştırma öğretmenlere senaryolar sunulması

ve öğretmenlerin seneryolara verdikleri cevapların incelenmesi şeklinde yapılmıştır. Sonuç olarak öğretmenleri çoğunun kendi kendine davranışsal problemlere ya da kendi bilişsel stillerine bakmaksızın işbirliği modelini tercih ettikleri anlaşılmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin; saldırgan davranışlarda davranışsal yaklaşımı, sosyal ilişkilerde akıl sağlığı yaklaşımını, öğrencilerin ihtiyaçlarını belirlemede bilişsel yaklaşımı tercih ettikleri gözlenmiştir.

Siefer (1998) de sınıfıçi rehberlik ve danışmanlık stretijilerinin kullanılmasının, eğitim ve öğretmenler üzerindeki etkisini öğretmenlerden topladığı verilerle incelemiştir. Araştırmada öğretmen tutumlarını hangi rehberlik stretijilerinin etkilediği ve günlük değişikliklerde hangi stretjinin pratiğe geçirileceği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada hizmetiçi eğitim çalışmalarına katılan otuz öğretmenin algılarından, deneyimlerinden ve yapıyla ilgili tanıtımsal bilgilerinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak; öğrencilerin gelişimlerinde, sosyal uyumsuzluklarında, onların özel gereksinimlerini belirlemede ve sınıflardaki düzenlemelerde okul gereksinimleri ve amaçları doğrultusunda takım çalışması yapılmasının gerekli olduğu ortaya çıkmıştır.

Arsoy (1999) mesleki rehberlik hizmeti veren kurumların durum saptaması alanında yaptığı araştırmada; Cinsiyet ile çalışılan kurumun türü arasında anlamlı ilişki bulmuş ve tüm kurumlarda bayanların çoğunlukta olduğunu (%69.42) ve bayların daha az olduğunu (%30.58) saptamıştır. Erdemli'nin (1993) de "Psikolojik danışmanların Durum Saptaması" çalışmasında cinsiyete ilişkin bulgusu tüm kurumlarda bayanların çoğunlukta olduğu şeklindedir. Araştırmada elde edilen rehberlik personelinin tüm kurumlarda bayanlarda çoğunluğu oluşturması bulgusu, Erdemli'nin cinsiyete ilişkin bulgusu ile de paralellik göstermektedir. Ancak araştırmadaki kurumlara baktığımızda Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde (%91.67) ve özel liselerde (%86.96) çalışanların büyük çoğunluğunu bayanlar oluştururken resmi liselerde (%65.22) ve özel dersanelerde (%53.62) bay-bayan oranlarının birbirine çok yakın olduğu belirlenmiştir. Bu durum rehberlik alanında bayların da çalışmakta olduğunu göstermiş ve cinsiyete ilişkin oranı dengelemekte olduğu görülmüştür.

Mesleki rehberlik alanında çalışan rehberlik personeli yaşları açısından incelendiğinde, tüm kurumlarda çalışanların çoğunluğunun (%64.04) 21-32 yaşları arasında olduğu, az bir kısmının ise (%35.96) 33-45 yaşlar arası ve 45 yaş üstünde olduğu bulunmuştur. Rehberlik personelinin yaşları, mezun oldukları bölüme göre incelendiğinde; psikolojik danışma ve rehberlik ile psikolojiden mezun olanların yaşları da yukarıdaki bulgu ile aynı doğrultuda olmakla birlikte öğretmenlikten mezun olanların yaşları farklı bulunmuştur (Tablo 43). Öğretmenlikten mezun olanların %75.00'inin 39 yaş ve üstünde oldukları, %25.00'inin ise 38 yaş ve altında olduğu belirlenmiştir. Rehberlik alanında çoğunlukla genç yaşlarda rehberlik personelinin çalıştıkları ancak az da olsa orta yaşlı personelin de çalıştığı görülmüştür.

Mesleki rehberlik alanında çalışan rehberlik personelinin, okullarda 400'ün üstünde, özel okullarda 200-300 arası, RAM'larda ise 10-200 arası öğrenciye hizmet verdikleri belirlenmiştir.

Araştırmada genel olarak tüm kurumlarda rehber öğretmen sayısının yetersiz olduğu, mesleki rehberlik alanında bilgilerin kısıtlı olduğu, öğrenci sayılarının fazlalığı, dokümanların yetersizliği, öğretmen ve yöneticilerin işbirliği içinde olmamaları, rehberlik personelinin mesleki rehberlikle ilgili güncel yayınları izleyememeleri, ilgili kurum ve kuruluşlardan yeterli yardım alamamaları gibi nedenlerden dolayı öğrencilerin mesleki rehberlik yardımı alma konusunda istekli olmasına rağmen bu hizmetlerin yeterince verilemediği sonucuna varılmıştır.

Mesleki rehberlikte öğrenciyi tanımak için en çok ilgi envanterinin, daha sonra yetenek testlerinin, en az zeka ve kişilik testlerinin kullanıldığı belirtilmiştir. Tüm kurumlarda ilgi ve yetenek testleri yaygın olarak kullanılmasına karşın, zeka testleri sadece Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'nde kullanılmakta olup kişilik testlerinin ise kullanılmadığı saptanmıştır. Mesleki rehberlik hizmetinde bireyi tanıma çalışmalarının çoğunlukla bireysel, meslek tanıtma çalışmalarının çoğunlukla grup, birey-meslek uygunluğu çalışmalarının ise çoğunlukla bireysel yapıldığını belirlemiştir. Mesleki rehberlik verilen bireyin özel dershaneler ve özel liselerde çoğunlukla izlenmesine rağmen resmi liselerde izlenme oranının düştüğü, Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nde ise hiç izlenilmediği görülmüştür. Özel dershaneler, özel

liseler ve resmi liselerde görev yapan psikolojik danışmanların çoğunluğunun, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'nde görev yapanların ise azının mesleklerdeki gelişmeleri takip ettikleri saptanmıştır. Mesleki rehberlikle ilgili yayınları rehberlik personelinin çoğunluğunun takip etmediğinin, ancak personelin öğrenim dereceleri yükseldikçe takip etme durumunun arttığı görülmüştür. Tüm kurumlardaki psikolojik danışmanların Türkiye için meslekler klavuzuna, ilgi-yetenek-kişilik envanterlerine, konu ile ilgili güncel-sürekli yayınlara, yönetimin-ailenin-öğretmenlerin personelle işbirliğinde olmalarına, birey-meslek uyumunu belirleyen programlara ihtiyaçları olduğu belirlenmiştir.

Öztürk (1999)'ün lise öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini algılama düzeylerini belirlemeye yönelik yaptığı çalışmada bilgi verme, öğrenciyi tanıma, öğrenci başarısını artırma, psikolojik danışmanlık yapma ve izleme hizmetleri boyutunda öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini algılamalarını incelemiş ve öğretmenlerin rehberlik algılarının bütün boyutlarda genel anlamda olumlu yönde çıktığını görmüştür. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini algılamaları çeşitli değişkenlere göre incelenmiş, öğretmenlerin kişisel özelliklerinin ve çalıştıkları kurumun algılamalarında kısmen de olsa farklılaşma oluşturduğu görülmüştür. Okullararası farklılaşmaya bakıldığında, rehberlik servisi eski olan okulun puanının daha yüksek olduğu görülmüştür. Akademik kariyeri fazla olan öğretmenlerin algılamaları diğerlerine göre daha düşük çıkmıştır. Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri en düşük, meslek dersleri öğretmenleri en yüksek puanı almışlardır. Cinsiyetler arası farklılaşma erkek öğretmenler lehine yansımıştır.

Tathioğlu (1999) Konya ili okullarında, rehberlik ve psikolojik danışma servislerinden beklentiler üzerine yaptığı çalışmada şu bulguları elde etmiştir; çalışmada, araştırmacı tarafından geliştirilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentiler anketi kullanılmıştır. Kullanılan anket 60 maddeden oluşmaktadır.

Öğrencilerin en fazla ihtiyaç duydukları ilk on hizmet beklentisine bakıldığında önceliği mesleki rehberliğin, daha sonra kişisel rehberlik ve eğitsel rehberlik alanındaki hizmet beklentilerinin ilk üç sıralamayı oluşturduğu ancak ilk on

maddenin genellikle mesleki ve eğitsel rehberlik alanındaki hizmetlerden oluştuğu görülmektedir.

En az ihtiyaç duyulan hizmetler sıralamasında son on maddeye bakıldığında, bu hizmetlerin genelde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile doğrudan ilişkili olmayan hizmetler olduğu görülmektedir. Araştırmacı bu durumu öğrencilerin rehberliğin işlevi ve görevi konusunda bilinçli olduğu şeklinde yorumlamıştır.

Rehberlik servisinden beklenti düzeyleri, ticaret, anadolu, E.M.L. ve genel liselerin İ.H.L., süper lise, teknik lise ve K.M.L.'lerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin beklenti düzeylerinin; sınıf düzeyleri, yaşadıkları yer, anne meslekleri, yaş, cinsiyet değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.

Öğrencilerin beklenti düzeylerinin; okudukları alanlar, yaş grupları, baba mesleği değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür.

Eğitimcilerin okuldaki görevine, mezun oldukları okullara ve kıdemlerine göre beklenti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Branşlara göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Paskal (2001) İstanbul'da yaptığı, okul yöneticilerinin (ilköğretim okulu müdürlerinin) bu okullarda görev yapan rehber öğretmenlerin görevleri ve psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili bilinçlilik düzeyleri konusundaki araştırmada şu bulgulara ulaşmıştır; okul yöneticilerinin rehber öğretmenin görevleri olan maddelere genel olarak %89 ile %43 oranında katıldıklarını belirttiklerinden, bu konuda bilgi sahibi oldukları söylenebilir. Ancak rehber öğretmenin görevi olduğu açıkça görülen, rehberliğin özünü oluşturan ve her eğitimcinin mutlaka haberdar olması gereken bazı maddelere %11 civarında da olsa "rehber öğretmenin görevi olmadığını" ifade edici cevaplar vermişlerdir.

Özel eğitime (görme, işitme, ağır öğrenme vb.) ihtiyacı olan öğrencileri tespit ederek bu öğrencilere gerekli rehberlikte bulunur, disiplin sorunu olan öğrencilerle ilgili olarak sosyal ve psikolojik araştırmalar yapar, öğrencilere verimli ders çalışma alışkanlıkları hakkında bilgi verir, veli toplantılarına katılarak öğrenciler hakkında

bilgi alışverişinde bulunur, öğrencilere meslekleri ve meslek çeşitlerini tanıtıcı bilgiler verir, okuldaki üstün ve özel yetenekli öğrencileri belirleyici çalışmalar yaparak bu öğrencilere rehberlik yapar, öğretmenlere okul içerisinde hizmet içi eğitim toplantıları düzenleyerek rehberlik konusunda onları aydınlatır, okulda anne-babalar için eğitim programları düzenler, öğrenciler hakkındaki özel bilgileri yalnız kendisi için saklar ve yönetici dahil kimseye bildirmez, iletişimle ilgili grup çalışmaları yaparak öğrencilerin sosyal gelişimine yardımcı olur, uyum sorunları (okul fobisi, uykusuzluk, okuldan kaçma vb.) olan öğrencileri teşhis ederek bunlara yardımcı olur, öğrencileri tanıma teknikleri ile ilgili gerekli form ve testleri kullanmaya hazır bulundurur, öğrencileri gidebilecekleri üst okullar konusunda bilgilendirir, öğrencileri daha yakından gözlemleyebilmek için okul içerisindeki gezi, sergi, doğum günü vb. etkinliklere katılır, öğrenme güçlüğü olan öğrenciler hakkında öğretmenlerle işbirliği yapar, eğitici kol çalışmalarında öğretmenlere yardımcı olur, farklı mesleklerden kişileri okula çağırarak konferanslar düzenler, öğretmenlere haftalık rehberlik programları hazırlar, çevredeki resmi ve özel psikolojik danışma yapan kişi ve kurumlarla işbirliği yapar, öğrencileri daha iyi tanıyabilmek için ev ziyaretleri yapar, son sınıf öğrencilerine gidebilecekleri okulları tanıtır, öğrencilere bireysel rehberlik yapar, öğrencilerle ilgili olarak gerekli gördüğü konular hakkında yönetici, öğretmen ve velileri bilgilendirir, çocukların olası problemlerinin farkına varmada ve anlama konusunda öğretmenlere yardımcı olur, yöneticileri bazı olumsuz öğrenci davranışları ve bunların nedenleri konusunda bilgilendirerek gereksiz bir takım tepkiler göstermesini önler şeklinde rehber öğretmenin görevleri arasında yer alan maddelere yöneticilerin; %11 ile %57 arasında "hiç katılmadıklarını", "az katıldıklarını" ve kararsız olduklarını belirtmişlerdir;

1. Yöneticiler, rehber öğretmenler tarafından öğretmenlere ve ailelere eğitim programları düzenlenmesi görüşüne %23'ler dolayında olumsuz görüş bildirmişlerdir.

2. Psikolojik danışmanların, öğrenciler özel bilgileri yönetim dahil hiç kimseye açıklamamaları gerekmektedir, görüşüne yöneticiler %48 oranında katılmadıklarını belirtmişlerdir.

3. Okulda uyum sorunları olan öğrencilere rehber öğretmen tarafından yardımcı olunması maddesine ankete katılan okul yöneticilerimizin ise %20 'si ya hiç katılmadıklarını, ya az katıldıklarını, ya da kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Öğrenciyi tanımak için kullanılan test ve formların araç olarak kullanılmasına ve bulundurulmasına yöneticilerin %11,1 kadarı katılmıyorum, az katılıyorum, kararsızım gibi cevaplar vermişlerdir.

4. Rehber öğretmenin ilköğretim okulu öğrencilerini gidebilecekleri üst okullar ve seçebilecekleri meslekler konusunda bilgilendirmesi, yönlendirmesi konusunda ise yöneticiler; öğrencileri gidebilecekleri üst okullar konusunda bilgilendirme ve okulları tanıtmaya görevine % 15, farklı mesleklerden kişileri okula çağırarak konferanslar düzenlemesine %39 dolayında katılmadıklarını belirtmişlerdir.

5. Eğitici kol çalışmaları...vb. çalışmalarda psikolojik danışmanların diğer öğretmenlerle işbirliği yapmaları konusuna, yöneticilerin % 30 kadarı katılmadığını belirtmiştir.

6. Ankete katılan yöneticilerin % 48 'i psikolojik danışmanların, ailelerle görüşmesi taraftarı değildir.

7. Sınavlarda gözcülük yapma, boş geçen derslere girme, nöbet tutma, okula gelmeyen öğrencileri ailelerine bildirme, törenlerde disiplini bozucu davranışları olan öğrencileri uyarma gibi görevler, yöneticilerin oldukça büyük bir çoğunluğu tarafından psikolojik danışmanların görevi olarak kabul edilmektedir.

8. Ankete katılan yöneticiler, oldukça yüksek oranlarda rehber öğretmenlerden, okulda kurulan satın alma, eğitime katkı payı gibi komisyonlarda görev almasını; yazışma, dosyalama gibi büro işlerinde kendilerine yardımcı olmasını beklemektedirler.

9. Yöneticilerimizin önemli bir kısmı rehber öğretmenin, velilerin eşleri ile anlaşmazlıklarını çözme de arabuluculuk yapma görevi olduğunu kabul etmektedir.

10. Yöneticiler; rehber öğretmenden sigara, içki...vb. kötü alışkanlıkları olanları idarecilere bildirmesini beklemektedir.

11. Yöneticilerin, "rehber öğretmenler, öğrenmede ve uyum sağlamada sınıfın gerisinde kalan öğrencileri, rehberlik servisine alarak, sınıfın ahengine katkıda bulunmalı." düşüncesine büyük ölçüde katıldıklarını belirtmektedirler

12. Yöneticiler, rehber öğretmenden gerekirse yöneticilerden birisinin odasında çalışma özverisini beklemektedirler.

13. Yapılan araştırmada yaş, kıdem, branş değişkenleri ile verilen cevaplar arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir. Cinsiyet değişkeni ile verilen cevaplar arasında ise erkek yöneticilerin lehine anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.

Erözkan, Malatya ilindeki ilköğretim okullarında görevli yöneticiler ile öğretmenlerin PDR hizmetlerine ilişkin değerlendirmelerini belirlemiş ve bu değerlendirmeleri bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına genel olarak bakıldığında:

1. İlköğretim okullarında görevli yöneticiler ile öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmelerinin yüksek düzeyde ve birbirine paralel olduğu,

2. Yöneticilerin cinsiyetlerine, dallarına, meslekteki hizmet yılına göre PDR hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri arasında bir fark bulunmadığı,

3. P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirme düzeyleri kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden, fen bilimleri öğretmenlerinin sosyal bilimler öğretmenlerinden, daha yüksek bulunmuştur.

4. Bu araştırma örneğine dahil ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin meslekteki hizmet yılına göre PDR hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunmamıştır.

Özhan (2001), zihinsel engelli çocuğa sahip anne-babaların saygı ve uyum düzeylerini gestald yaklaşımına dayalı psikolojik danışmanın etkisini incelemiş ve araştırma bulguları şu şekilde çıkmıştır.

- 1- Gestald yaklaşımına göre yapılan bireysel psikolojik danışma, annelik sürekli kaygı düzeyini düşürmede etkili olmuştur.
- 2- Genel uyum düzeylerini etkilemiştir.
- 3- Kişisel uyum düzeylerini etkilememiştir.
- 4- Psikolojik danışma, sosyal uyum düzeyini olumlu yönde etkilemiştir.

Ersöz (2001), yatılı ilköğretim bölge okullarında görev yapan öğretmenlerin rehberlik görevlerine ilişkin rol algılarını incelemiştir. Bu amaçla oryantasyon, bireyi tanıma, eğitsel rehberlik, mesleki rehberlik, kişisel rehberlik ve aile rehberliği yapmanın öğretmenlerin görevi olup olmadığını sormuş ve bu hizmetlerin tamamının öğretmenlerin görevi olduğu cevabını almıştır. Öğretmenler bu alanlarda rehberlik hizmeti vermenin görevleri olduğunu kabul etmiştir. Aynı araştırmada rol algıları çeşitli değişkenlere göre incelenmiş; kıdem, branş, YİBO'da çalışmaktan memnun olup olmama, sınıf öğretmenliği görevi alıp almama, PDR'nin yararına inanıp inanmama değişkenlerine göre rol algılarında anlamlı bir farklılık çıkmamıştır.

Bayanların rol algıları erkeklerin algılarından anlamlı derecede yüksek, öğretmenlik eğitimi sırasında rehberlik dersi alanlar ve hizmetiçi eğitim yoluyla rehberlik eğitimi alanların rol algıları daha yüksek çıkmıştır.

Kılıç (2002), ilköğretimin birinci kademesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıf içi rehberliğe ilişkin görüş ve uygulamalarının değerlendirilmesi konusunda yaptığı çalışmada, öğretmenlerin kişisel gelişime yönelik sınıf içi rehberlik uygulamalarına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamasını 3.82 olarak tespit etmiştir. Öğretmenler kişisel gelişime yönelik olarak kendilerini "çok" düzeyinde yeterli gördüklerini belirtmişlerdir.

Gül (2002), öğretmen adaylarının kişilik özelliklerine ilişkin yaptığı araştırmada kadın adayların erkeklere göre danışmaya daha yatkın olduklarını; eğitim fakültesinde okumaktan memnun olanların olmayanlara göre yakınlık, şevkat, duyarlılık ve ideal benlik düzeylerinin daha yüksek olduğunu, ailesinin eğitim düzeyi daha düşük olanların kendilerine güvenlerinin yüksek çıktığını tesbit etmiştir.

Psikolojik danışma ve rehberlik eğitim öğretim sürecinde o kadar iç içe bir görünüm arz etmektedir ki birbirinden ayrılmaz sarmal bir hal görünümündedir. Kaldı ki bu durum Kepçeoğlu (1999, s.34) ve Aydın (1998, s.2) tarafından da PDR hizmetlerinin eğitim sürecinin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir yanını oluşturduğunu çok açık bir şekilde belirtilmektedir.

Gelişmekte olan ülke eğitimlerinden gelişmiş ülke eğitimlerine kadar her türde ve özellikteki eğitim kurumlarında PDR'nin eğitimin ayrılmaz ve tamamlayıcı

bir alanını oluşturduğu, yapılan eğitimle ilgili yasal düzenlemelerden anlaşılmaktadır.

Eğitim fakültelerinin yeniden yapılanmaları sonucunda rehberlik dersi meslek dersleri içinde yer almakta olup her branşta okutulmaktadır. Bu dersin okutulmasından, özellikle ilköğretim düzeyinde öğretmenlik yapacak öğretmenlerden öğrencileri kendi ilgi ve becerilerine göre yönlendirmeleri ve özel eğitim ihtiyaçlarını ortaya çıkarmaları amaçlanmaktadır. İlköğretimden yükseköğretime kadar her seviyede eğitim kurumlarında, öğretim ilke ve yöntemlerinin kullanılmasında, çocuğun gelişim özelliklerine göre gelişimlerinin sağlanmasında, eğitim ile sosyal kurumlar arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinde PDR hizmetlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Uslu (1999), resmi eğitim kurumlarında çalışan psikolojik danışma ve rehberlik uzmanlarının iş doyumu ve tükenmişlik düzeyleri, danışmanların denetim odağı ve bazı değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmanın bulguları şu şekildedir;

1. İş doyumu düzeyi cinsiyete, hizmet içi eğitime ihtiyaç duyulup duyulmamasına, psikolojik danışmanların yeterli ve kısmen yeterli olup olmamasına, kendi mesleklerini tekrar tercih edecek olup olmamasına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

2. Evlilerin bekarlardan, içten denetimlilerin dıştan denetimlilerden, fiziki şartları yeterli kurumlardakilerin yetersiz kurumlardakilerden, okul yöneticileriyle işbirliği yapabilenlerin yapamayanlardan, yöneticiliğin rehberliğin yararına ve önemine inanıyor diyenler yöneticiliğin rehberliğin yarar ve önemine inanmıyor diyenlerden iş doyumu puan ortalamaları önemli ve anlamlı düzeyde yüksektir.

Onur (1997), Giresun ili merkez liselerindeki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin rehberlik anlayışlarını incelenmiş ve şu bulguları elde etmiştir;

1- Liselerde görev yapan yöneticilerin hem genel olarak, hem de her bir hizmet alanına yönelik rehberlik anlayışları iyi düzeyde çıkmıştır.

2- Okul yöneticilerinin rehberlik anlayışları arasında cinsiyete göre farklılık görülmemiştir.

3- Okul yöneticilerinin rehberlik anlayışları arasında meslekteki hizmet süresine göre farklılık görülmemiştir.

4- Okul yöneticilerinin rehberlik anlayışları arasında mezun oldukları okullara göre farklılık görülmemiştir.

5- Okul yöneticilerinin rehberlik anlayışları arasında öğretmenlik branşlarına göre farklılık görülmüştür. Fark matematik ve fen bilgisi öğretmenlerinin lehine çıkmıştır.

6- Okul yöneticilerinin hem genel olarak hem de her bir hizmet alanına göre rehberlik anlayışları arasında mezun oldukları okulda rehberlik okumuş olup olmamalarına göre farklılık görülmüştür. Farklılık; hem genel olarak hem de her bir hizmet alanına göre rehberlik okumuş yöneticilerin lehine çıkmıştır.

7- Okul yöneticilerinin rehberlik anlayışları arasında rehberlik kursuna katılmış olup olmamalarına göre farklılık görülmemiştir.

8- Liselerde görev yapan öğretmenlerin hem genel olarak hem de her bir hizmet alanına göre rehberlik anlayışları iyi düzeydedir.

9- Liselerde görev yapan öğretmenlerin rehberlik anlayışları arasında cinsiyete göre farklılık görülmemiştir.

10- Liselerde görev yapan öğretmenlerin rehberlik anlayışları arasında meslekteki hizmet süresine göre farklılık görülmemiştir.

11- Liselerde görev yapan öğretmenlerin rehberlik anlayışları arasında mezun oldukları okullara göre farklılık görülmemiştir.

12- Liselerde görev yapan öğretmenlerin rehberlik anlayışları arasında öğretmenlik branşlarına göre farklılık görülmemiştir.

13- Liselerde görev yapan öğretmenlerin hem genel olarak hem de her bir hizmet alanına göre rehberlik anlayışları arasında mezun oldukları okulda rehberlik okumuş olup olmamalarına göre farklılık görülmüştür. Farklılık hem genel olarak hem de her bir hizmet alanına göre rehberlik okumuş yöneticilerin lehine çıkmıştır.

14- Liselerde görev yapan öğretmenlerin rehberlik anlayışları arasında rehberlik kursuna katılmış olup olmamalarına göre farklılık görülmüştür. Farklılık rehberlik kursuna katılmış öğretmenlerin lehine çıkmıştır.

15- Liselerde eğitim gören öğrencilerin hem genel olarak hem de her bir hizmet alanına yönelik rehberlik anlayışları iyi düzeydedir.

16- Liselerde eğitim gören öğrencilerin hem genel olarak hem de her bir hizmet alanına yönelik rehberlik anlayışları arasında cinsiyete göre farklılık görülmüştür. Farklılık hem genel olarak hem de her bir hizmet alanına göre kız öğrencilerin lehinedir.

17- Liselerde eğitim gören öğrencilerin rehberlik anlayışları arasında okudukları sınıflara göre farklılık görülmüştür. Farklılık 1. sınıfta okuyan öğrencilerin lehine çıkmıştır.

18- Okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenciler arasında hem genel olarak hem de her bir hizmet alanına yönelik rehberlik anlayışları arasında farklılık görülmüştür. Fark, önce yöneticilerin sonra ise öğretmenlerin lehine çıkmıştır

19- Yönetici, öğretmen ve öğrenciler arasında rehberlik hizmet alanları önem sıralamasında farklılık görülmüştür

Çam ve Mercan (2001) tarafından yapılan araştırmada, ortaöğretim okullarında ödül ve disiplin yönetmeliği'ne göre uygulanan cezaların sonuçlarıyla ilgili olarak, cezayı alan öğrenci, yönetici ve disiplin kurulu üyelerinin görüşleri incelenmiştir.

Adana merkez ilçelerinde yer alan 22 ortaöğretim kurumunda öğrenim görmekte olan ve ceza alan 217 öğrenci, bu okullarda görev yapan 67 yönetici, 64 disiplin kurulu üyesi görüşlerinden ve okullardaki disiplin kurulları karar defterlerinden yararlanılarak elde edilen sonuçlara göre; okullarda en çok kınama cezasının uygulandığı ve erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla ceza uygulamalarıyla karşı karşıya kaldığı görülmüştür. Ceza alan öğrencilerin büyük bir oranının orta sosyo-ekonomik düzeyden geldikleri ve başarı durumlarının 'orta' düzeyde olduğunun ifade edildiği görülmüştür. Ceza verilme nedeni ise, daha çok öğrencilerin okuldaki sınıf/okul arkadaşları ile kavga etmelerinden ötürü olduğu;

verilen bu cezaları öğrencilerin çoğu haklı bulmazken, yönetici ve disiplin kurulu üyelerinin verilen cezaları haklı buldukları yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin ceza verildiğinde yaşadıkları duygulara yönelik değerlendirmede gruplar arasında tutarlık olduğu saptanmıştır. Üç grupta da ilk sıralarda yer alan duygular pişmanlık, üzüntü ve öfke-kızgınlık duygularıdır. Halen yaşanan duygulara yönelik değerlendirmede de benzer sonuç elde edilmiştir. Öğrenciler ceza almalarının nedenlerini, okullarda disiplin yönetmeliğinin yeterince açıklanmamasına bağlarken, yönetici ve disiplin kurulu üyeleri ceza nedenini öğrencilerin edindikleri olumsuz arkadaş ortamına bağlamışlardır. Ayrıca her üç grup da, cezaların öğrencilerin davranışlarını yeniden gözden geçirmelerinde ve olumsuz davranışlarının farkına varmalarında etkili olduğu yönünde de tutarlı görüşler bildirilmiştir.

Güven (2002), Malatya ve çevre illerde 2002 yılında, ilk ve ortaöğretimde görevli psikolojik danışmanların okul yöneticileri ile ilişkileri ve okul yönetiminden beklentilerini belirlemek amacıyla, 157 psikolojik danışman örneklem grubu üzerinde bir araştırma yapmıştır.

Araştırmanın örneklemi oluşturan danışmanların 146'sı (%86) rehberlik ve psikolojik danışmanlık yada eğitimde psikolojik hizmetler, 22'si (%14) ise psikoloji bölümü mezunudur. Diğer branşlardan rehber öğretmenliğe atananlar ise araştırma kapsamına alınmamıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında bu araştırma için geliştirilen bir anket kullanılmıştır. Toplanan verilerin değerlendirilmesinde yüzde ve ki-kare (chi-square) tekniklerinden yararlanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen başlıca bulgular şu şekilde özetlenebilir: Psikolojik danışmanların %82.8'i okulda göreve başladıklarında okul yönetiminin kendilerine uygun fiziksel ortam sağladığını, %17.2'i ise sağlamadığını; %56.1'i kendilerinden önce okulda rehberlik servisi bulunduğunu, %43.9'u bulunmadığını belirtmiştir. Kendilerinden önce okulda rehberlik servisi bulunmadığını belirtenlerin de "rehberlik servisi olarak kullanılabilecek bir yer olmaması" (%37.1), "gerekli doküman eksikliği" (%34.3), "kendilerine verilen yerin uygun olmaması" (%14.3) ve "okul yönetiminin ilgisiz tutumu" (%8.6) gibi sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. Psikolojik danışmanların %34.4'ü okul yöneticilerinin psikolojik danışma ve

psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri konusundaki bilgi ve anlayışını yeterli bulurken, %54.8'i kısmen yeterli %10.8'i ise yetersiz bulmaktadır. Bu konudaki yanıtlarda cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Danışmanların %81.5'i isteklerini okul yönetimine kolayca iletebildiklerini, %2.5'i de kolayca iletemediklerini belirtmiştir. Bu konudaki yanıtlarda görev yapılan okul türüne göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Danışmanların %68.8'i çalışmalarında okul yönetiminin desteğini gördüklerini belirtirken, %28.7'si okul yöneticilerinin gerekli yardımı yapmadıkları, fakat engel de olmadıkları görüşündedir. Bu konuda cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Danışmanların %26.1'i okul yönetiminin kendilerinden görevleri dışında istekleri olduğunu belirtmiştir. Bu isteklerin başında “idari işlerde görev alma” (%46.3) ve “boş derslere girme” (%34.1) gelmektedir. Bu konudaki yanıtlarda okul türüne göre anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur. Danışmanların %84.7'si okulda bulunmaları gereken saatler konusunda okul yönetimiyle bir anlaşmazlık yaşamadığını belirtirken, %10.2'si bazen anlaşmazlık yaşadığını, %5.1'i de anlaşmazlık yaşadığını belirtmiştir. Ayrıca psikolojik danışmanların %57.3'ü kendilerini okul yönetiminin denetimi altında hissetmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulardan, okullarda görevli psikolojik danışmanların okul yöneticileri ile ilişkilerinde ciddi sorunların yaşanmadığı ancak dikkate alınması gereken bazı konuların olduğu anlaşılmaktadır.

Nazlı tarafından 2001-2002 eğitim-öğretim yılında, Balıkesir ilinde 3 ilköğretim müfredat laboratuvar okulunda (MLO), pilot uygulaması yapılan kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin ve sınıf rehber öğretmenlerinin değerlendirmeleri incelenmiştir.

2001-2002 eğitim-öğretim yılı birinci yarıyıl sonunda pilot uygulamaya katılan 3 MLO'nda görevli 136 öğretmene anket uygulanmış ve ankete yanıt veren 112 öğretmenden elde edilen bulguların frekans ve yüzdeliklerinin hesaplanması sonunda elde edilen araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin gelişimsel rehberlik modelini geleneksel modelden farklı algıladıkları (%80) görülmüştür. Öğretmenlerin gelişimsel rehberlik modelini öğrenci gelişimine daha yararlı olarak gördükleri (%99), sınıf rehberliği dersini gerekli bir müdahale olarak algıladıkları (%83), sınıf rehberliği dersinin hedeflerine çoğunlukla ulaştığı yönünde değerlendirdikleri

belirlenmiştir. Öğretmenlerin rehberlik ve psikolojik danışma merkezinin kendilerine, velilere ve öğrencilere sunduğu hizmeti yeterli olarak algıladıkları (%79 ve %85), öğretmenlerin kendilerini rehberlik programında görevli olarak gördükleri (%78), gelişimsel rehberlik uygulamaları ile rehberliğe bakış açılarının olumlu yönde değiştiği (%73) belirlenmiştir. Ayrıca rehberlik programının etkililiği için psikolojik danışman-öğretmen işbirliğinin artırılması, öğretmenlerin görevlerini daha çok benimsemesi, rehberlik saatinin, ders dışında akademik programa alınması ve velilere dönük çalışmalar yapılması önerilmiştir.

Araştırma bulguları gelişimsel rehberlik yaklaşımının öğrenci gelişimine yararlı, etkili olduğu ve öğretmenlerin yaklaşıma olumlu tepki verdiklerini göstermektedir (Nazlı, 2003).

Nazlı, ülkemizde gelişimsel rehberlik modeline geçiş süreci 1990'lı yıllarda başladığını ve "M.E.B. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi'nin 1992 yılında belirlediği 11. ilkenin" gelişimsel rehberlik modeli ile ilgili olduğunu ve yine "17 Nisan 2001 tarih ve 24376 sayılı rehberlik ve psikolojik danışma yönetmeliğinin 12. maddesi "... sorunları erken müdahale ve sorunun oluşmamasına yönelik gelişimsel, koruyucu yaklaşım esastır." ifadeleri ile gelişimsel rehberlik görüşünün benimsendiğini belirtmiştir.

Nazlı, 2000-2001 eğitim-öğretim yılında 1 , 2001-2002 öğretim yılında 3 müfredat laboratuvar okulunda gelişimsel rehberlik modeli 2 yıllık pilot çalışması süresinde karşılaşılan problemler ve çözüm önerilerini şu şekilde özetlemiştir;

Pilot çalışmasında yaşanan problemleri şu şekilde sıralamaktadır:

1. Kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma program modelinin ülkemiz için geçerli bir "program tasarısı modelinin" henüz olmayışı çalışmalarda sıkıntı yarattı. Özellikle rehberlik program tasarısının alt yapısını oluşturan ve ulusal düzeyde bütünlüğü sağlaması için MEB tarafından belirlenmesi gereken rehberlik programının genel ilke ve amaçları; rehberlik politikası, uygulama ilke ve stratejileri ile eğitim standartlarının olmayışı sıkıntı oluşturdu.

2. İl düzeyinde İl Milli Eğitim Müdürlüğü yetkilileri, RAM ve ildeki psikolojik danışmanlar çalışmalarını uzaktan izlemekle yetindiler.

3. Okul düzeyinde psikolojik danışman-öğrenci oranının yüksek oluşu, akademik programda "sınıf rehberliği dersi"nin olmayışı, özellikle 2. kademe sınıf rehber öğretmenlerinin olumsuz tutumları, okulun bütçesinden rehberliğe pay ayrılmamış olması, rehberlik merkezinin personelinin (sekreter ya da memur) olmayışı, rehberlik merkezini yeterli mekan ve araç gerecinin olmayışı çalışmaları olumsuz etkiledi.

4. Başlangıçta, psikolojik danışmanların program anlayışını bilmemeleri sıkıntı oluşturdu ve çalışmalarını planlı yürütmeye uyum sağlamaları uzun zaman aldı.

5. Gelişimsel rehberlik yaklaşımının ana müdahalelerinden birisi sınıf rehberliği dersidir. İlköğretim 1. kademedede sınıf öğretmenleri bu müdahalede zorlanmadıkları gibi önerilerde de bulundular. Ancak 2. kademedede sınıf rehber öğretmenleri bu müdahalenin amacını kavramada ve uygulamada zorluk çektiler. Psikolojik danışmanlar da sınıf yönetimi tekniklerini bilmedikleri için sıkıntı yaşadılar. Ayrıca akademik programda bu müdahaleye zaman ayrılmamış olması, uygun bir mekanın bulunmayışı ve etkinlik kitaplarının çok az olması çalışmaları aksatmıştır.

6. Öğretim programının öğrenci merkezli olmayışı, rehberlik programı ile öğretim programının birbirini tamamlamasını zorlaştırdı. Ezbere dayalı, öğrenciyi yeterince dikkate almadan yürütülen öğretim programı öğrencilerin tanınması ve yönlendirilmesinde sıkıntılara neden olduğu gibi, rehberlik programının hedeflerine ulaşmasını da engellediği görülmüştür. İki yıllık bu süreçte yaşanan problemlerin çoğu, ülkemizde kaynakların yeterli olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ancak bunlar aşılamayacak, çözüme kavuşturulamayacak problemler değildir ve pilot çalışmasının yürütülmesini ya da yarıda kalmasına neden olmamıştır. Yıl sonunda yapılan değerlendirme çalışmaları gelişimsel rehberlik modelinin ülke kaynakları ile uygulanabilir bir model olduğunu göstermektedir.

Gelişimsel rehberlik modelinin ülkemizde daha etkili uygulanabilmesi için şu öneriler getirilebilir:

1. MEB rehberlik ve psikolojik danışma programının alt yapısını belirleyip ilan etmelidir.

2. Ülkemize uygun bir "rehberlik ve psikolojik danışma program tasarısı modeli" belirlenmelidir.

3. Psikolojik danışmanlar, sınıf öğretmenleri, okul yöneticileri ve müfettişler hizmet içi eğitimden geçirilmelidir.

4. Psikolojik danışmanlar ve sınıf rehber öğretmeni adayları hizmet öncesi eğitimleri yeniden düzenlenmelidir.

5. Okullarda psikolojik danışman-öğrenci oranının yüksekliği giderilmelidir.

6. İlköğretimde anasınıfından itibaren akademik programın içine "sınıf rehberliği dersi" konulmalı, ortaöğretimde bu zaman ders dışı etkinlik olarak bırakılmamalıdır.

7. Okulun bütçesinden en az %10'luk bir pay rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarına ayrılmalıdır.

8. Rehberlik programı için yeterli mekan, araç-gereç temin edilmelidir.

9. Öğretim programı öğrenci merkezli yaklaşımla uygulanmalıdır.

10. Ülke genelinde değişik okul ve kademelerde gelişimsel rehberlik uygulamaları yapılarak oradaki çalışmalar da değerlendirilmelidir.

Bacanlı (2002), Super ve arkadaşlarının (1963) bu görüşlerine dayanarak, 2000-2001 öğretim yılında PDR alanında öğrenim yapmayı tercih eden (psikolojik danışmanlık mesleğini seçen) öğrencilerin benlik ve mesleki benlik kavramları arasındaki bağdaşım düzeyine mesleki grup rehberliği programının etkisini incelemeye başlamış, uzunlamasına sürmekte olan araştırmanın, 2001-2002 (2. sınıfa geçtiklerinde) öğretim yılı sonunda yapılan izleme çalışmasında PDR öğrencilerinin benlik ve mesleki benlik kavramları arasındaki bağdaşım düzeyinin giderek arttığının görüldüğünü belirtmiştir.

Yüksel-Şahin (2002), yaptığı çalışmada, yönetici adaylarının okul psikolojik danışmanlarından görev beklentileri düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelenmiştir. Araştırma sonucunda, yönetici adaylarının okul psikolojik danışmanlarından görev beklentileri düzeyleri cinsiyete, mezun olunan fakülteye ve kıdeme göre anlamlı farklılık göstermemiştir.

Bir sorunla karşılaşıldığında başvurulacak yardım kaynağına ve okulda okul psikolojik danışmanının olup olmadığına göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Gün (2003); göçü ve göçün çocuk ve ergenler üzerindeki etkilerini, Bronfenbrenner (1979) tarafından geliştirilen Ekolojik Model kuramını temel alarak incelemiştir. Bronfenbrenner (1979) tarafından geliştirilen, Ekolojik Model dört temel yapısal sistemi (mikro sistem, mezosistem, egzosistem, makrosistem) ve onların etkileşimlerinin doğasını betimleyerek sosyo-kültürel çevreyi anlamaya çalışır. Bu dört temel yapısal sistemin insan davranışlarını hem kendi içinde hem de kendi aralarında etkileşerek şekillendirdiği düşünülmektedir. Göçle beraber bu temel yapısal sistemlerin dinamiklerinde farklılaşmalar meydana gelmektedir. Gün'ün yaptığı araştırmada öncelikle göç etmiş ergenlerle göç etmemiş ergenlerin yaşam doyumu, benlik saygısı ve sosyal destek ağları açısından karşılaştırılarak incelenmiştir. Bununla birlikte göç etmiş ergenlerin benlik saygıları, yaşam doyumları, sosyal destek ağları ve kültürlenme düzeyleri ile ilgili olabilecek değişkenler de incelenmiştir. Araştırma; Mardin Kızıltepe-Nusaybin'e bağlı köylerde yaşayan, Kızıltepe-Nusaybin'e göç eden, İzmir doğumlu ve İzmir'e göç eden deneklerden yararlanılarak yürütülmüştür. Örneklem grupları; yaşam doyumları, benlik saygıları, kültürlenme düzeyleri ve sosyal destek ağları ile ilgili olduğu düşünülen değişkenler ışığında karşılaştırılmıştır.

Bu araştırmada elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir; göç etmemiş gruplar ile göç etmiş gruplar arasında benlik saygısı ve yaşam doyumu açısından anlamlı bir farklılık bulunduğu gibi Kızıltepe-Nusaybin'e göç grubu ile İzmir'e göç etmiş grup arasında da benlik saygısı ve yaşam doyumu açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sosyal destek ağlarında ise farklı bir durum söz konusudur. Öyle ki; İzmir doğumlu ergenlerin sosyal destek ağları diğer dört gruptan hem nicelik hem de niteliksel açıdan farklılaşmaktadır. Diğer yandan göç etmiş ergenlerin sosyal destek ağları ile yaşam doyumları, benlik saygıları ve kültürlenme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamışken göç etmiş ergenlerin sosyal destek ağlarındaki kişi sayısı ile benlik saygıları ilişkili bulunmuştur. Göç etmiş ergenlerin yaşam doyumları, benlik saygıları, sosyal destek ağları ve kültürlenme düzeyleri yaş ve cinsiyetlerine göre farklılaşmamaktadır. Diğer yandan göç etmiş ergenlerin yaşam doyumları okula gidip-gitmeleriyle; kültürlenme düzeyleri iş süreleriyle (part-

time, sürekli); benlik saygıları evde hangi dili kullandıkları ile; kültürlenme düzeyleri, benlik saygıları ve yaşam doyumları ise genelde hangi dili kullandıkları ile ilişkili bulunmuştur. Diğer yandan göç zamanı yaşam doyumlarıyla ilişkiliyken, göç nedeni ve geri dönmeyi isteyip istememelerinin kültürlenme düzeyleri ile ilintili olduğu bulunmuştur. Son olarak sadece göç etmenin değil nereye göç edildiğinin de önemli olduğu tespit edilmiştir. Öyle ki; göç edilen yerin yaşam doyumu ve benlik saygısı ile olduğu gibi kültürlenme düzeyiyle de anlamlı bir ilişkide olduğu tespit edilmiştir.

Gündoğdu ve arkadaşları (2003) tarafından yapılan eğitim fakültesi öğrencilerinde bilimsel düşünme becerisinin incelenmesi konulu araştırmada; Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği ve İngilizce Öğretmenliği Bölümü'nde seçilen 202 kız ve 122 erkek toplam 324 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü öğrencileri 15.43 puanla, 15.74 puan la birinci olan İlköğretim Matematik Bölümü öğrencilerinden sonra ikinci sırada yer almıştır.

Nazlı; (2002), 2001-2002 öğretim yılı Necatibey Eğitim Fakültesi 8. dönemde rehberlik dersi alan 250 öğretmen adayının, okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma uygulamalarını değerlendirmelerine dayalı yaptığı çalışmada şu bulgulara ulaşmıştır; araştırma bulgularına göre, öğretmen adaylarının psikolojik danışmanları bir program ve çalışma takvimi olmadan çalışan, bütün öğrencilerle değil genellikle problemlili öğrencilerle ilgilenen, öğrencilerin gelişim özelliklerini bilen ve onlarla sağlıklı iletişim kurabilen kişiler olarak değerlendirdikleri görülmüştür. Okul yöneticileri ve sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik çalışmaları ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğu, rehberlik ile ilgili kendi görevlerini yanlış algıladıklarını ve benimsemedikleri yönünde değerlendirdikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının genel olarak okul rehberlik ve psikolojik danışma uygulamalarını yetersiz gördükleri, uygulamaların öğrenci ihtiyaçlarını karşılamadığı, okuldaki personel arasında işbirliği ve ortak algılayış olmadığı yönünde bir değerlendirme yaptıkları belirlenmiştir.

Sonuç olarak araştırma bulguları, öğretmen adaylarının okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma uygulamalarını yeterli düzeyde bulmadıklarını göstermektedir.

Deniz ve Hamarta (2003) Selçuk Üniversitesi öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada, öğrencilerin cinsiyet ve bağlanma stillerinin sosyal beceri ve yalnızlık düzeyleri üzerindeki etkilerini incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; 1.) üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin sosyal beceri, duyuşsal anlatımcılık düzeylerini anlamlı düzeyde etkilediği, bağlanma stillerinden güvenli bağlanma stiline anlamlı düzeyde etkiye sahip olduğu gözlenmiştir. Sosyal beceri, duyuşsal duyarlık ve duyuşsal kontrol alt boyutunda bağlanma stillerinin anlamlı düzeyde etkiye sahip olmadığı gözlenmiştir. Sosyal beceri, sosyal anlatımcılık alt boyutunda bağlanma stillerinin anlamlı düzeyde etkiye sahip olduğu en yüksek etkiyi güvenli bağlanma stiline yaptığı gözlenmiştir. Sosyal beceri sosyal duyarlık alt boyutunda bağlanma stillerinin anlamlı düzeyde etkiye sahip olduğu; güvenli bağlanma, korkulu ve saplantılı bağlanma stiline anlamlı düzeyde etkiye sahip olduğu gözlenmiştir. Sosyal beceri sosyal kontrol alt boyutunda bağlanma stillerinin anlamlı düzeyde etkiye sahip olduğu, güvenli, korkulu ve saplantılı bağlanma stiline anlamlı düzeyde etkiye sahip olduğu gözlenmiştir. Sosyal beceri toplam puan üzerinde bağlanma stillerinin anlamlı düzeyde etkiye sahip olduğu, en yüksek etkiyi güvenli bağlanma stiline yaptığı gözlenmiştir. 2.) yalnızlık düzeyleri üzerinde bağlanma stillerinin anlamlı düzeyde etkiye sahip olduğu; güvenli, kaygılı, korkulu ve saplantılı bağlanma stillerinin anlamlı düzeyde etkiye sahip olduğu gözlenmiştir. 3.) cinsiyet değişkenine göre, kızların sosyal beceri duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık, sosyal kontrol ve toplam sosyal beceri puanları erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu, erkeklerin sosyal beceri duyuşsal kontrol düzeyleri ve yalnızlık puanları kızlarınkinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur .

Guliyev ve Gaşarlı (2003) tarafından Azerbaycan’da yapılan bir araştırmada; mülteci çocuklarının meslek seçimi çalışmasına daha çok ihtiyaç duydukları saptanmıştır. Bu sebeple APA, TKDK’nın “Abiturient” hazırlık kursu ile birlikte “Mülteci Çocuklarında Meslek Seçiminin Geliştirilmesi” isimli çalışmayı hayata geçirmişlerdir. Çalışmanın sonucunda sadece mülteci çocukları değil diğer çocuklarda da bu konuya ilgi artmıştır.

Akbaş ve am (2001) tarafından yapılan bir araştırmada, psikolojik danışmanı bulunan ilköğretim ve ortaöğretim okullarındaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütölmesinde psikolojik danışman, yönetici ve sınıf rehber öğretmenleri arasında sağlanan işbirliği incelenmiştir.

Çalışmada nicel ve nitel olmak üzere iki aşamadan oluşan bir araştırma deseni kullanılmıştır. Birinci aşamada 26 ortaöğretim ve 39 ilköğretim okulunda görev yapan 71 psikolojik danışman ve bu okullarda görev yapan 263 yöneticiden nicel veriler toplanmıştır. İkinci aşamada ise; 8 müdür yardımcısı, 8 psikolojik danışman ve 16 sınıf rehber öğretmenleriyle görüşme yoluyla psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerindeki işbirliği ve bunu etkileyen faktörlerle ilgili nitel veriler elde edilmiştir.

Araştırma sonucunda, yapılan değerlendirmelerin okul düzeyi ve psikolojik danışman -yönetici farkına bakıldığında on farklı rehberlik hizmetinin sadece ikisinde farkın olduğu görölmüştür. 'Yıllık plan ve programların hazırlanması' ve 'öğrencilerin kendilerine uygun eğitsel kolların seçimi' konularında yapılan etkinliklerde sağlanan işbirliğini değerlendirmede, yöneticilerin değerlendirmeleri danışman değerlendirmelerinden daha yüksek görölmüştür. Nitel çalışmanın sonucunda da işbirliğinin yüksek olduğu okullarda şu faktörlere rastlanmıştır, yüksek idare desteği, geliştirici iletişim, olumlu PDR anlayışı, psikolojik danışmanın çaba ve motivasyonu, isteklilik, eğitim ve gelişime önem veren bir anlayış, koruyucu/önleyici PDR anlayışı, öğrenci ihtiyaçlarına duyarlılık, sorumlulukların yerine getirilmesi, danışmanın rolünün benimsenmesi, öğrenci sayısının azlığı ve yüksek düzeyde veli katılımı.

Demir (2003), psikolojik danışmanlarda tükenmişlik ile bazı değişkenler arasındaki ilişkiyi incelenmiştir.

Çalışmaya 18'i erkek 40'ı kadın olmak üzere toplam 58 psikolojik danışman katılmıştır. Katılımcıların yaş ranjı 24-39 olup yaş ortalaması 29.85'dir. Bu psikolojik danışmanların hepsi Ankara il sınırları içerisindeki değişik devlet okullarında rehber öğretmen olarak görev yapmaktadır. Mezun oldukları üniversite açısından incelendiğinde, Ankara Üniversitesi mezunu 23, Hacettepe Üniversitesi mezunu 20, Orta Doğu Teknik Üniversitesi mezunu 7, Gazi Üniversitesi mezunu 5,

19 Mayıs Üniversitesi mezunu 2, 9 Eylül Üniversitesi mezunu 1'dir. Bölüm açısından ise Psikolojik Danışma ve Rehberlik mezunu 32 olup 26 kişi değişik bölümlerden mezundur (Eğitim Programları 11, Psikoloji 8, Ölçme ve Değerlendirme 3, Özel Eğitim 1, Eğitim Yönetimi 1) Katılımcıların 47'si evli olup, 9'u bekar ve 2' si boşanmıştır.

Psikolojik danışmanların tükenmişlik düzeyi Maslach Tükenmişlik Ölçeği (1986) ile belirlenmiştir. Cinsiyet, yaş, medeni hali, çocuk sayısı, mezun oldukları bölüm ve üniversite, rehber öğretmen olarak çalışma süresi, daha önce çalıştığı okul sayısı, çalıştığı okuldaki rehber öğretmen ve öğrenci sayısı, maaşla ilgili algılama, iş yükü, işten sağlanan doyuma ilişkin bilgiler araştırmacı tarafından geliştirilen anket ile toplanmıştır. Anket ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği psikolojik danışmanlara gruplar halinde uygulanmıştır. Ölçme araçları doldurulmadan önce çalışmanın amacı tüm katılanlara standart bir biçimde anlatılmıştır. Her bir uygulama yaklaşık 15 dakika içinde tamamlanmıştır. Bu çalışmada Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nin duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı boyutları ile belirlenen değişkenler arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Duygusal tükenme ve kişisel başarı alt ölçekleri ile maaşla ilgili algılama ve işten sağlanan doyum arasında duyarsızlaşma alt ölçeği ile işten sağlanan doyum ve yaş arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Dilekmen (2003), oryantasyon çalışmalarının birinci sınıf öğrencilerinin üniversiteye uyumlarına etkisini sınamak amacıyla yaptığı çalışmada; 2002-2003 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı birinci sınıfına yeni başlayan altı şubeden ikisinin seçkisiz örnekleme yöntemi ile deney ve kontrol grubuna seçilmesiyle örneklem, 55 deney ve 55 kontrol grubu olmak üzere 110 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmada veriler Akbalık (1977) tarafından geliştirilen Üniversiteye Uyum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Deney ve kontrol gruplarına Üniversiteye Uyum Ölçeği ön test olarak uygulanmıştır. Deney grubuna dört hafta süreyle oryantasyon programı uygulanmış, kontrol grubuna hiçbir işlem yapılmayıp dört hafta sonra aynı teknik, son test olarak her iki gruba tekrar uygulanmıştır. Elde edilen veriler, iki faktörlü bir faktörde tekrarlanmış ölçümler için kullanılan (Split Plot) desenli çift yönlü (2x2) varyans analizi ile analiz edilmiştir.

Sonuçta oryantasyon programı uygulanan öğrencilerin üniversiteye uyum düzeylerinde önemli fark gözlenmiş, kontrol grubunun üniversiteye uyum düzeylerinde önemli fark gözlenmemiştir. Bu bulgulara dayalı olarak bütün üniversite birinci sınıf öğrencilerine oryantasyon programı uygulanması önerilmiştir.

Atıcı (2003); sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıflarındaki ne tür davranış problemleri için okul psikolojik danışmanına başvurduklarını, bu konuda okul psikolojik danışmanından ne tür yardımlar aldıklarını, öğretmen ve psikolojik danışmanların bu konudaki işbirliğini yeterli bulup bulmadıklarıyla ilgili görüşlerini incelemiştir.

Araştırma sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır; psikolojik danışmanlar öğretmenlerin; sınıf içi uyumsuzluk, aşırı hareketlilik, arkadaşlarını rahatsız etme (saçını çekme, kalemini kırma), söz almadan konuşma, dikkat dağınıklığı, öğretmene saygısızlık ve asi davranışlar, küfürlü konuşmalar, ders dışı davranışlar, okul korkusu, yalan söyleme, hırsızlık, pasiflik, tırnak yeme, kekemelik, altını ıslatma gibi sorunlar için kendilerine başvurduklarını; bu sorunların çözümünde öğretmenle görüşme, öğrenciyle bireysel görüşme, anne-babayla görüşme, aile ve öğrenciyle birlikte görüşme, öğretmene önerilerde bulunma, aile ve öğretmenlere yönelik seminer çalışmaları düzenleme, grup rehberliği gibi çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler ise sınıflarında derse ilgisizlik, söz almadan konuşma, dikkat dağınıklığı, öğrenme güçlüğü, dalga geçme, lakap takma, saldırganlık, kendine güvensizlik, küfretme, altını ıslatma, dikkat çekici davranışlarda bulunma gibi sorunlarla karşılaştıklarını bu sorunların bazılarını (hafif düzeyde olanları) kendileri öğrenciyle konuşma yoluyla çözdüklerini, bazıları için ise bazen öğrenciyi danışmana gönderdiklerini, bazen de danışmandan ne yapacakları konusunda bilgi aldıklarını ve önerilerini uyguladıklarını, aile ile görüştiklerini ifade etmişlerdir.

Davranış problemleriyle baş etmede öğretmen-danışman işbirliğini öğretmen ve danışmanlar genel olarak yeterli bulmakla birlikte, öğretmenlerin öğrenci sayısına göre danışmanın yetersiz olması, halihazırdaki uygulamalara ek olarak danışmanın sınıfa yönelik bazı çalışmalar yapmaları, daha sık ve düzenli bir araya gelebilecekleri rutin toplantılar düzenlenmesi, aile ile yeterince iletişim kurmaları (okul yöneticisi, öğretmen, danışman) gibi önerilerde bulundukları dikkati çekmiştir. Psikolojik danışmanların ise öğretmenlerin danışmandan beklentilerinin yüksek olması, birlikte

yaptıkları uygulamalarda süreklilik olmaması, ben bilirim yaklaşımı ve öğrenciye olumsuz yaklaşım gibi konularda görüş bildirdikleri ortaya çıkmıştır.

Gündoğdu ve arkadaşları (2003), Mersin Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinden seçilen öğrenciler üzerinde, üniversite öğrencilerinde akılcı olmayan inançlar ve dindarlık düzeyi ilişkisi incelenmiştir.

Araştırmaya göre, dindarlık düzeyi yüksek olan öğrencilerin akılcı olmayan inançlar ölçeği puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca farklı fakültedeki öğrencilerin akılcı olmayan inançlar ölçeği puanları arasında da fark görülmektedir. Eğitim fakültesi ile sağlık meslek yüksekokulu ve tezsiz yüksek lisans öğrencileri arasında anlamlı fark gözlenmiştir. Akılcı olmayan düşünceler ölçeği puan ortalaması en yüksek olan grup eğitim fakültesi öğrencileri olurken bu grubu sırasıyla mühendislik fakültesi, fen-edebiyat fakültesi, sağlık meslek yüksekokulu ve tezsiz yüksek lisans öğrencileri izlemektedir.

Kuğuoğlu (2003), eğitim fakülteleri, ilköğretim sınıf öğretmenliği bölümü son sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki yeterlilikleri ve önerileri konusunda yaptığı araştırmada, anket uygulama ve bir grup öğrenci ile yapılan görüşmelerden elde ettiği bulgular şu şekildedir; öğrenciler; psikolojik danışma ve rehberlikle ilgili teorik bilgilere sahip olduklarını belirtmişlerdir. Ancak uygulamada büyük zorluklarla karşılaşılacağı yönündeki görüşleri ağır basmıştır. Teorik bilgi yanında uygulamaya ağırlık verilmesi önerilmektedir.

Dönmez ve arkadaşlarının (2003); ilköğretim müfettişlerinin, ilköğretim okullarında görev yapan rehber öğretmenlerin çalışmalarını değerlendirmede kendilerini ne derece yeterli algıladıklarını ve algılarının çeşitli değişkenlere göre (mezun oldukları kurum, lisans üstü eğitim, kıdem, PDR alanına ilgi, PDR alanında çalışmayı tercih etme durumları) fark gösterip-göstermediğini saptamaya yönelik yaptığı çalışmada şu bulguları elde etmişlerdir; bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, ilköğretim müfettişlerinin kendilerini hiç yeterli bulamadıkları ya da çok az yeterli buldukları bir konu bulunmamaktadır. İlköğretim müfettişleri rehberlik servislerinin donanımı, bakımı ve temizliği, yönetici, öğretmen ve diğer personelle işbirliği sağlama, verilen görevi zamanında yapma, öğrencileri PDR hizmetleri konusunda bilgilendirme, öğrencilere örnek olma, güvenlerini kazanma, iyi davranışlar kazandırma, kendilerini yetiştirme, mesleki yayınları izleme, mevzuatı kavrama, törenlere, mesleki toplantılara ve eğitici kol etkinliklerine katılma, velilerle

iyi ilişkiler kurma, çevreyi tanıma, mesleki konularda çevreden yararlanma, öğretim yılı sonu raporunu hazırlama ve aksaklıkları giderici teklifler getirme konularında rehber öğretmenleri değerlendirmede kendilerini çoğunlukla ya da tamamen yeterli algılamaktadırlar. İlköğretim müfettişlerinin rehber öğretmenleri değerlendirirken kendilerini kısmen yeterli algıladıkları konular ise psikolojik tedavi görmesi gereken öğrencileri sağlık kurumlarına göndermeyle ilgili iş ve işlemler, üstün zekalı, üstün yetenekli ve özel eğitime gereksinimi olan öğrencileri saptama ve bunlarla ilgili iş ve işlemleri yapma gibi daha fazla uzmanlık gerektiren işlerdir. Bağımsız değişkenlere göre gruplar arasında birkaç istisna dışında anlamlı farklar gözlenmemiştir (Dönmez ve diğerleri, 2003).

Bikos ve arkadaşları (2003) tarafından yapılan araştırmada, psikolojik danışma sürecini teorik olarak üç evrede inceleyen (Keşif, İlgörü ve Eylem) ve her aşamaya özgü olmak üzere toplam 11 yardım becerisi olduğunu öne süren ‘‘Yardım Becerileri Sistemi’’ (Helping Skills System, Hill & O’Brien, 1999) kullanılarak bir psikolojik danışma süreci analizi yapılmıştır.

Bu süreç analizinde; 8 psikolojik danışmanın (4 Türk ve 4 Amerikalı), 12 Amerikalı danışanla yaptığı, tek oturumluk, 24 bireysel psikolojik danışma oturumunun yazılı dökümleri bu 11 becerinin kullanımı açısından incelenmiştir.

Türk psikolojik danışmanlar ile Amerikalı psikolojik danışmanlar yardım becerilerinin kullanımı bakımından karşılaştırıldıklarında; içerik yansıtmasının kullanımı dışında, iki grup arasında yardım becerilerinin kullanımında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Çoban (2004), psikolojik danışmanların tükenmişlikleri ile ilgili yaptığı çalışmada peer supervision yerine meslektaş dayanışması ifadesini kullanmıştır. Yabancı literatürde peer supervision olarak ifade edilen, Türkçe terim olarak akran süpervizyonuna karşılık gelen kavramı meslektaş dayanışması olarak ifade etmiştir. Meslektaş dayanışması, meslektaş olarak psikolojik danışmanların birbirleri ile yardımlaşma ve dayanışmasını içermektedir. Resmi ve hiyerarşik bir yapısı yoktur. Meslektaş dayanışması bir grup psikolojik danışmanın bir araya gelmesi ile oluşur. Grup üyelerinin sayısı, grubun stil, model ve kuramsal yapısı, oluşacak grubun hedef ve amacına göre değişebilmektedir. Bir araya gelen psikolojik danışmanlar duygu ve düşüncelerini, yaşadıkları problemleri ve çözüm önerilerini paylaşırlar. Aynı zamanda mesleki gelişimleri açısından yararlı bilgi, teknik ve beceriler de grup

tarafından paylaşılan konular arasındadır. Kendilerinin belirlediği zaman ve yerde toplanırlar. Eşit konumda oldukları ve herhangi bir resmi görüşme ve değerlendirme içermediği için birbirleriyle daha sıcak ve yakın ilişkiler kurabildikleri ve birbirlerini daha iyi anlayabildikleri görülmüştür (Borders, 1991, Akt.: Çoban, 2004).

Çoban (2004)'ın ülkemizde ön-test, son-test, kontrol grup deseni kullanılarak yaptığı deneysel bir çalışmada; Meslektaş Dayanışma Programı'nın psikolojik danışmanların tükenmişlikleri üzerine etkisi incelenmiş ve 5 haftalık Meslektaş Dayanışma Programı sonucunda elde edilen veriler kovaryans analizi ile değerlendirilmiş ve psikolojik danışmanların meslektaş dayanışma programı sonunda tükenmişlik düzeylerinin manidar bir düzeyde azaldığını bulmuştur. Bu çalışmanın sonucuna dayanarak şu değerlendirmeyi yapmaktadır; “Bundan dolayı, psikolojik danışmanların problemleri ile baş etmeleri ya da mesleki ve kişisel anlamda gelişimlerini sağlamak için hazırlanacak olan meslektaş dayanışma programları, ülkemizde kullanılmaya başlandığında psikolojik danışmanların alana daha iyi hizmet vermesi sağlanacaktır. Böylece okullarımızdaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ve psikolojik danışmanlara karşı geliştirilen olumsuz tutumlar değişecek ve psikolojik danışmanların daha istekli ve verimli çalışması sağlanacaktır.”

Çoban, yabancı literatürde yapılan bazı çalışmaları da şu şekilde aktarmaktadır; Amerika'da yapılan çeşitli çalışmalarda da meslektaş dayanışmasının psikolojik danışmanların profesyonel gelişimlerini sağlamada, bilgi ve danışma tekniklerinin paylaşımında (Crutchfield ve Borders, 1997), etik problemlerin çözümünde (Falion ve Lambert, 1998), sosyal yardım desteği almada (Haddad, 1998) yararlı ve etkili olduğu bulunmuştur.

Arslan ve Nural (2004), okul öncesi eğitim kurumlarında, öğrencisi olan velilere “Aileler için Etkinlik Takvimi” sunmuşlar ve bu takvimin aileye kazandırdıkları ile ilgili olarak yaptıkları araştırmada aileler; okul dışındaki bilgi kaynaklarıyla tanıştırması, çocukların okul öncesi eğitimiyle ilgili bilgi vermesi, çocukla aralarındaki ilişkinin kuvvetlenmesi, çocuğun eksik yönlerini tanımada fırsat vermesi, uygulaması kolay etkinlikler sunması gibi maddelere olumlu cevaplar vererek, bu takvimi aileye eğitimsel rehberlik yapması konusunda yararlı bulduklarını belirtmişlerdir.

Takvimin çocuğa kazandırdıkları ile ilgili olarak; etkinliklerde başarıyı daha kolay yakalamada yardımcı olması, sorumluluk duygusu kazandırması, kitap sevgisini aşılması, anlatım becerisini geliştirmesi, çocuğun seviyesine uygun etkinliklerle öğrenmeyi kolaylaştırması konularında yararlı olduğunu belirlenmişlerdir.

Nazlı (2007) nın okul yöneticilerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini nasıl algıladıklarını incelediği çalışmasında, okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerinin amacını, nasıl uygulandığını bilmediğini belirlemiştir. Okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerini psikolojik danışmanın işi olarak gördüklerini; kendilerini rehberlik hizmetlerinin “lideri” değil, psikolojik danışmanın işini yapmasına destek veren kişi olarak algıladıklarını belirlemiştir. Aynı araştırmada psikolojik danışman olmayan okullarda rehberlik hizmetlerinin olumsuz etkilendiği de belirlenmiştir.

Araştırmada, okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerinin sorunlarını çok boyutlu olarak algıladıkları belirlenmiştir. Bu sorunlar şu şekilde tesbit edilmiştir: psikolojik danışman eksikliği, psikolojik danışmanların performanslarının yetersizliği, ailelerin ilgisizliği, hizmetlerin öneminn anlaşılmaması, yönetici ve öğretmenlerin bilgisiz ve ilgisiz oluşu, RAM’ların işlevsizliği vb. sorunlardır.

Araştırmada okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerinin toplumun ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz gördükleri; bunun nedeninin ise rehberlik hizmetlerindeki sorunlardan kaynaklandığını düşündükleri belirlenmiştir.

Araştırmada okul yöneticilerinin bir kısmının, rehberlik hizmetlerinin yeniden yapılandırılmasının gerekli olmadığını, uygulamadaki eksikliklerin giderilmesinin yeterli olduğunu; bazılarının ise yeniden yapılandırmanın gerekli olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Ancak nasıl yapılandırılacağı konusunda bir fikirleri olmadığı görülmüştür.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, İstanbul İli Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi orta öğretim okullarında verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini incelemek amacı ile öğrenci, öğretmen, psikolojik danışman ve okul yöneticilerinin değerlendirmelerini çeşitli değişkenler açısından inceleyen ilişkisel tarama modelindedir. Tarama modelleri, varolan durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Bu araştırmanın da içinde yer aldığı ilişkisel tarama modelinde ise, iki veya daha fazla değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesinin belirlenmesi amaçlanmaktadır (Karasar, 1999).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2004-2005 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilindeki resmi orta öğretim kurumları oluşturmaktadır. Evrenden tesadüfi olarak seçilen 103 okuldan, 528 öğretmen, yönetici, rehber uzman ve 547 öğrenci örneklem grubunu oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen anket A, anket B ve okul rehberlik hizmetleri ölçeğinin örneklem grubuna bir uygulayıcı gözetiminde uygulanması aracılığı ile toplanmıştır.

3.3.1. Anket A

Ek A' da verilen Anket A, 11 sorudan oluşmaktadır. Bu anket ile öğrenciler hakkında kişisel bilgiler toplanmıştır. Öğrencilere sorulan sorular; sınıf, cinsiyet, anne ve babanın eğitim, gelir ve sağ olup olmadığı, kardeş sayısı, okul türü, okuldaki öğrenci sayısı ve okulda görev yapan rehber uzman sayısı belirlemeye yöneliktir.

3.3.2. Anket B

Ek B' de verilen Anket B, 11 sorudan oluşmaktadır. Bu anket ile öğretmen, yönetici ve psikolojik danışmanlar ile ilgili bilgiler toplanmıştır. Ankette yaş, cinsiyet, medeni durum, okul türü, görev, halen çalışılan okuldaki hizmet süresi,

okulun öğrenci sayısı, okuldaki rehber uzman sayısı, psikolojik danışmanlar için mezun olunan okul ve rehberlik servisi hizmeti ve yöneticiler için yöneticilik kademini öğrenmeye yönelik sorular kullanılmıştır.

3.3.3. Okul Rehberlik Hizmetleri Ölçeği

Bu ölçek orta öğretim kurumlarında verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ne ölçüde verildiğini belirlemek amacı ile araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Beşli likert tipi olan ölçek dokuz boyutludur (psikolojik danışma hizmetleri, oryantasyon hizmetleri, bireyi tanıma hizmetleri, bilgi toplama ve yayma hizmetleri, yöneltme ve yerleştirme hizmetleri, izleme hizmetleri, çevre-veli ilişkileri hizmetleri ve müşavirlik hizmetleri) ve 63 maddeden oluşmaktadır.

3.3.4. Ölçeğin Geliştirilmesi İle İlgili Çalışmalar

Ölçeğin geliştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalar şu şekildedir; ölçeğin geliştirilmesi amacıyla öncelikle literatür taraması yapılmış, okullarda verilmesi gereken psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri doğrultusunda maddeler oluşturulmuştur. Bu maddeler üzerinde çalışılarak ölçek için öncelikle 81 maddelik soru havuzu oluşturulmuş ve ardından alandan beş uzmanın görüşü alınarak madde sayısı 63'e düşürülmüş ve bu hali ile ölçek alandan daha geniş bir uzman grubunun görüşüne sunulmuştur.

3.3.4.1. Kapsam Geçerliliği

Öncelikle 5 uzmanın görüşüne sunulan 81 maddelik ölçek, uzmanların doğrultusunda 63 maddeye düşürülerek yeniden uzman görüşüne verilmiştir. Ölçek maddeleri, dokuz alt boyutta toplanan (psikolojik danışma hizmetleri, oryantasyon hizmetleri, bireyi tanıma hizmetleri, bilgi toplama ve yayma hizmetleri, yöneltme ve yerleştirme hizmetleri, izleme hizmetleri, çevre-veli ilişkileri hizmetleri ve müşavirlik hizmetleri) toplam 63 maddeden oluşmaktadır. Bu aşamada, en az yüksek lisans veya doktoralı, alanda çalışan ve akademisyen olan otuz uzman, ölçekte yer alan 63 maddeyi incelemiş ve denemelik ölçek formunu bu şekliyle onaylamışlardır. Daha sonra aşağıda tanıtılan araştırma grubu ile ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Geçerlilik ve güvenirlik çalışması ile ilgili bilgiler şu şekildedir.

3.3.4.2. Araştırma Grubu

Denemelik ölçek formu, 89 rehber uzman, 313 öğretmen ve 102 yöneticiden oluşan araştırma grubuna uygulanmıştır (Tablo.1).

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmen, Psikolojik Danışman ve Yöneticilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 533						
Rehberlik servisi sorumlusu (PD)	18	7.66	16	5.95	34	6.75
Rehber öğretmen (Psikolojik Dan)	36	15.32	19	7.06	55	10.91
Sınıf öğretmeni	157	66.81	156	57.99	313	62.10
Okul Yöneticisi	24	10.21	78	29.00	102	20.24
Toplam	235	46.63	269	53.37	504	94.56

3.3.4.3. Madde Analizi

Denemelik ölçek formunun öğrenci, öğretmen, rehber uzman ve yöneticilere uygulanmasından sonra, her madde ile ölçek alt boyutlarının toplam puanları arasındaki korelasyonları temel alan madde analizi işlemleri (madde toplam ve madde kalan) uygulanmıştır. Ölçek dokuz alt testten oluşmaktadır. Bu alt testler: psikolojik danışma hizmetleri, oryantasyon hizmetleri, bireyi tanıma hizmetleri, bilgi toplama ve yayma hizmetleri, yöneltme ve yerleştirme hizmetleri, izleme hizmetleri, çevre-veli ilişkileri hizmetleri ve müşavirlik hizmetleridir.

Bu alt testler için yapılan madde analizi işlemleri sonunda şu sonuçlara ulaşılmıştır;

Ölçeğin geneline bakıldığında bütün alt testler boyutunda madde analizi işlemlerinde madde toplam ve kalan madde analizleri sonucunda bütün düzeylerde $P<01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 2. Rehberlik Hizmet Alanlarının (servislerinin) Madde Analizi Sonuçları

	Item-Total Correlation			Item-Remainder Correlation		
	r	Sd	p	r	Sd	p
I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLE	0.78	1079	p<.01	0.72	1079	p<.01
II. ORYANTASYON (OKULA VE DURU	0.82	1079	p<.01	0.77	1079	p<.01
III. BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ	0.87	1079	p<.01	0.84	1079	p<.01
IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZ	0.87	1078	p<.01	0.83	1078	p<.01
V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZ	0.88	1078	p<.01	0.84	1078	p<.01
VI. İZLEME HİZMETLERİ	0.86	1079	p<.01	0.81	1079	p<.01
VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ	0.86	1079	p<.01	0.82	1079	p<.01
VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON	0.86	1079	p<.01	0.81	1079	p<.01
IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME	0.86	1078	p<.01	0.82	1078	p<.01
Cronbach Alpha Katsayısı	α	n	k			
	0.95	1081	9			

Psikolojik danışma hizmetleri alt testinde yapılan madde analizi işlemlerinde madde toplam ve madde kalan analizleri sonucunda bütün maddeler ($p<.01$) anlamlı bulunmuştur.

Tablo 3. I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları

	Item-Total Correlation			Item-Remainder Correlation		
	r	Sd	p	r	Sd	p
1) Okulumuzda, psikolojik danış	0.76	1079	p<.01	0.67	1079	p<.01
2) Okulumuz öğrencileri, gerek	0.73	1079	p<.01	0.63	1079	p<.01
3) Okulumuzda, öğrencilere, du	0.83	1079	p<.01	0.76	1079	p<.01
4) Okulumuzda, psikolojik danış	0.71	1079	p<.01	0.59	1079	p<.01
5) Okulumuzda, disiplin sorunu	0.81	1079	p<.01	0.72	1079	p<.01
6) Okulumuzda, özürlü öğrencil	0.79	1079	p<.01	0.71	1079	p<.01
7) Okulumuzda, başarısız öğren	0.80	1079	p<.01	0.71	1079	p<.01
Cronbach Alpha Katsayısı	α	n	k			
	0.89	1081	7			

Oryantasyon hizmetleri alt testinde yapılan madde analizi işlemlerinde madde toplam ve madde kalan analizleri sonucunda bütün soruların maddeleri. ($p<.01$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 4. II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları

	Item-Total Correlation			Item-Remainder Correlation		
	r	Sd	p	r	Sd	p
8) Öğrencilere, okulda uygulan	0.71	1075	p<.01	0.59	1075	p<.01
9) Okulumuzda, öğrenci ve veli	0.69	1075	p<.01	0.57	1075	p<.01
10) "Okulumuzda, yeni kaydolan	0.76	1078	p<.01	0.66	1078	p<.01
11) Okula yeni kaydolan ya da	0.83	1079	p<.01	0.76	1079	p<.01
12) Okulumuzda, öğrencilere ok	0.81	1079	p<.01	0.73	1079	p<.01
13) Okulumuzda yeni kaydolan ö	0.81	1077	p<.01	0.73	1077	p<.01
14) Okulumuzda, öğrencilere ya	0.76	1077	p<.01	0.67	1077	p<.01
Cronbach Alpha Katsayısı			α	n	k	
			0.88	1077	7	

Bireyi tanıma hizmetleri alt testinde yapılan madde analizi işlemlerinde madde toplam ve madde kalan analizleri sonucunda bütün maddeler (p<.01) anlamlı bulunmuştur.

Tablo 5. III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları

	Item-Total Correlation			Item-Remainder Correlation		
	r	Sd	p	r	Sd	p
15) Okulumuzda, öğrencilerin k	0.82	1079	p<.01	0.74	1079	p<.01
16) Okulumuzda, öğrencilerin,	0.84	1079	p<.01	0.77	1079	p<.01
17) Okulumuzda, öğrencilerin g	0.82	1079	p<.01	0.75	1079	p<.01
18) Okulumuzda, öğrencilerin y	0.82	1078	p<.01	0.74	1078	p<.01
19) Okulumuzda, öğrencilerin ç	0.80	1078	p<.01	0.73	1078	p<.01
20) Okulumuzda, öğrencilerin i	0.76	1078	p<.01	0.67	1078	p<.01
21) Okulumuzda, öğrencilerin,	0.72	1078	p<.01	0.61	1078	p<.01
Cronbach Alpha Katsayısı			α	n	k	
			0.90	1081	7	

Bilgi toplama ve yayma hizmetleri alt testinde yapılan madde analizi işlemlerinde, madde toplam ve madde kalan analizleri sonucunda bütün soruların maddeleri (p<.01) anlamlı bulunmuştur.

Tablo 6. IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları

	Item-Total Correlation			Item-Remainder Correlation		
	r	Sd	p	r	Sd	p
22) Okulumuzda, üst okullar ve	0.74	1078	p<.01	0.63	1078	p<.01
23) Okulumuzda, okul içi ve dış	0.71	1078	p<.01	0.60	1078	p<.01
24) Okulumuzda, değişik konular	0.78	1077	p<.01	0.68	1077	p<.01
25) Okulumuzda, meslek tanıtma	0.75	1078	p<.01	0.65	1078	p<.01
26) Okulumuzda, toplanan bilgi	0.78	1077	p<.01	0.69	1077	p<.01
27) Okulumuzda, farklı konular	0.77	1076	p<.01	0.68	1076	p<.01
28) Okulumuzda bilgilendirme,	0.74	1078	p<.01	0.62	1078	p<.01
Cronbach Alpha Katsayısı			α	n	k	
			0.87	1080	7	

Yöneltme ve yerleştirme hizmetleri alt testinde yapılan madde analizi işlemlerinde, madde toplam ve madde kalan analizleri sonucunda bütün maddeler p<01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 7. V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları

	Item-Total Correlation			Item-Remainder Correlation		
	r	Sd	p	r	Sd	p
29) Okulumuzda, üniversiteye d	0.79	1078	p<.01	0.70	1078	p<.01
30) Okulumuzda, öğrencilerin,	0.79	1077	p<.01	0.70	1077	p<.01
31) Okulumuzda, öğrencilerin o	0.70	1075	p<.01	0.59	1075	p<.01
32) Okulumuzda, öğrencilerin k	0.78	1078	p<.01	0.69	1078	p<.01
33) Okulumuzda, öğrencilerin k	0.78	1071	p<.01	0.69	1071	p<.01
34) Okulumuzda, bireysel veya	0.82	1078	p<.01	0.75	1078	p<.01
35) Okulumuzda, özel eğitime m	0.77	1071	p<.01	0.67	1071	p<.01
Cronbach Alpha Katsayısı			α	n	k	
			0.89	1080	7	

İzleme hizmetleri alt testinde yapılan madde analizi işlemlerinde, madde toplam ve madde kalan analizleri sonucunda bütün maddeler p<01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 8. VI. İZLEME HİZMETLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları

	Item-Total Correlation			Item-Remainder Correlation		
	r	Sd	p	r	Sd	p
36) Okulumuzda, öğrencilerimiz	0.77	1078	p<.01	0.67	1078	p<.01
37) Okulumuzdan mezun olan öğr	0.72	1078	p<.01	0.61	1078	p<.01
38) Okulumuzda halen eğitim gö	0.79	1078	p<.01	0.69	1078	p<.01
39) Okulumuzda, psikolojik dan	0.75	1078	p<.01	0.64	1078	p<.01
40) Okulumuzda, özel yeteneği	0.76	1078	p<.01	0.66	1078	p<.01
41) Okulumuzda, herhangi bir e	0.79	1074	p<.01	0.70	1074	p<.01
42) Okulumuzda, öğrenciler ve	0.72	1075	p<.01	0.61	1075	p<.01
Cronbach Alpha Katsayısı			α	n	k	
			0.88	1080	7	

Çevre ve veli ilişkileri hizmetleri alt testinde yapılan madde analizi işlemlerinde, madde toplam ve madde kalan analizleri sonucunda bütün maddeler $p<01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 9. VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları

	Item-Total Correlation			Item-Remainder Correlation		
	r	Sd	p	r	Sd	p
43) Okulumuzdaki rehberlik hiz	0.77	1078	p<.01	0.68	1078	p<.01
44) Okulumuzda, çocuğun değişm	0.80	1079	p<.01	0.71	1079	p<.01
45) Okulumuzda öğrencilerin il	0.79	1078	p<.01	0.70	1078	p<.01
46) Okuldaki her türlü çalışma	0.81	1078	p<.01	0.73	1078	p<.01
47) Okulumuz yakın çevreye yön	0.76	1079	p<.01	0.66	1079	p<.01
48) Okulumuz çevrede bulunan k	0.75	1079	p<.01	0.65	1079	p<.01
49) ihtiyaç duyulduğunda öğret	0.71	1077	p<.01	0.60	1077	p<.01
Cronbach Alpha Katsayısı			α	n	k	
			0.89	1080	7	

Müşavirlik hizmetleri alt testinde yapılan madde analizi işlemlerinde, madde toplam ve madde kalan analizleri sonucunda bütün maddeler $p<01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 10. VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları

	Item-Total Correlation			Item-Remainder Correlation		
	r	Sd	p	r	Sd	p
50) Rehber öğretmenler, öğretm	0.81	1077	p<.01	0.74	1077	p<.01
51) Rehber öğretmenler, öğretm	0.84	1079	p<.01	0.78	1079	p<.01
52) Rehber öğretmenler, sınıf	0.85	1079	p<.01	0.78	1079	p<.01
53) Rehber öğretmenler, rehber	0.85	1079	p<.01	0.79	1079	p<.01
54) Rehber öğretmenler, okulda	0.85	1079	p<.01	0.79	1079	p<.01
55) Rehber öğretmenler, yöneti	0.80	1079	p<.01	0.73	1079	p<.01
56) Rehber öğretmenler, diğer	0.83	1079	p<.01	0.76	1079	p<.01
Cronbach Alpha Katsayısı			α	n	k	
			0.93	1079	7	

Araştırma ve değerlendirme hizmetleri alt testinde yapılan madde analizi işlemlerinde, madde toplam ve madde kalan analizleri sonucunda bütün maddeler $p<01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 11. IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları

	Item-Total Correlation			Item-Remainder Correlation		
	r	Sd	p	r	Sd	p
57) Okulumuzda, öğrenci başarı	0.82	1078	p<.01	0.75	1078	p<.01
58) Okulumuzda, öğrencilerin ç	0.83	1078	p<.01	0.76	1078	p<.01
59) Okulumuzda, rehberlik hizm	0.85	1078	p<.01	0.79	1078	p<.01
60) Okulumuzda, öğrencilerin a	0.83	1078	p<.01	0.76	1078	p<.01
61) Okulumuzda, öğrencilerin d	0.80	1078	p<.01	0.73	1078	p<.01
62) Okulumuzda, öğrenci, öğret	0.82	1078	p<.01	0.74	1078	p<.01
63) Okulumuzda, rehberlik hizm	0.80	1078	p<.01	0.72	1078	p<.01
Cronbach Alpha Katsayısı			α	n	k	
			0.92	1080	7	

Diğer bir madde analizi tekniği olarak da, “iç tutarlılık ölçütüne dayalı madde analizi” (alt-üst grup ortalamalarına dayalı madde analizi) uygulanmıştır (Tezbaşaran, 1997) (Tablo 12,13,14,15,16,17,18,19,20,21).

Tablo 12. Rehberlik Hizmet Alanlarına Göre Ayırt Etme Gücü İçin Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

	Üst Çeyrek			Alt çeyrek			Karşılaştırma		
	μ	s	n	μ	s	n	Sd	t	p
I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLE	3.71	0.71	271	1.84	0.55	270	539	34.27	p<.01
II. ORYANTASYON (OKULA VE DURU	3.60	0.67	271	1.69	0.50	270	539	37.60	p<.01
III. BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ	3.75	0.62	271	1.69	0.42	270	539	45.17	p<.01
IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZ	3.70	0.62	271	1.71	0.42	270	539	43.52	p<.01
V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZ	3.73	0.58	271	1.67	0.46	270	539	45.72	p<.01
VI. İZLEME HİZMETLERİ	3.47	0.69	271	1.56	0.41	270	539	39.04	p<.01
VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ	3.38	0.70	271	1.49	0.37	270	539	38.96	p<.01
VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON	3.88	0.64	271	1.70	0.54	270	539	42.68	p<.01
IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME	3.52	0.67	271	1.55	0.49	270	539	39.07	p<.01

Tablo 13. I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ Değişkenine Göre Ayırt Etme Gücü İçin Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

	Üst Çeyrek			Alt çeyrek			Karşılaştırma		
	μ	s	n	μ	s	n	Sd	t	p
1) Okulumuzda, psikolojik danış	4.18	0.84	271	1.94	0.81	270	539	31.55	p<.01
2) Okulumuz öğrencileri, gerek	3.43	1.08	271	1.31	0.54	270	539	28.80	p<.01
3) Okulumuzda, öğrencilere, du	4.04	0.81	271	1.50	0.60	270	539	41.29	p<.01
4) Okulumuzda, psikolojik danış	4.30	0.91	271	1.96	0.82	270	539	31.33	p<.01
5) Okulumuzda, disiplin sorunu	4.16	0.82	271	1.63	0.71	270	539	38.18	p<.01
6) Okulumuzda, özürü öğrencil	3.89	0.97	271	1.37	0.58	270	539	36.61	p<.01
7) Okulumuzda, başarısız öğren	4.03	0.89	271	1.49	0.68	270	539	37.30	p<.01

Tablo 14. II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) Değişkenine Göre Ayırt Etme Gücü İçin Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

	Üst Çeyrek			Alt çeyrek			Karşılaştırma		
	μ	s	n	μ	s	n	Sd	t	p
8) Öğrencilere, okulda uygulan	4.32	0.78	268	2.02	0.97	270	536	30.29	p<.01
9) Okulumuzda, öğrenci ve veli	3.30	1.11	268	1.27	0.53	270	536	26.88	p<.01
10) "Okulumuzda, yeni kaydolun	3.71	0.99	270	1.36	0.70	270	538	31.90	p<.01
11) Okula yeni kaydolun ya da	3.79	0.94	271	1.33	0.52	270	539	37.78	p<.01
12) Okulumuzda, öğrencilere ok	4.11	0.76	271	1.64	0.70	270	539	39.47	p<.01
13) Okulumuzda yeni kaydolun ö	3.96	0.84	270	1.54	0.64	270	538	37.70	p<.01
14) Okulumuzda, öğrencilere ya	3.56	0.99	270	1.34	0.58	270	538	31.80	p<.01

Tablo 15. III. BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ Değişkenine Göre Ayırt Etme Gücü İçin Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

	Üst Çeyrek			Alt çeyrek			Karşılaştırma		
	μ	s	n	μ	s	n	Sd	t	p
15) Okulumuzda, öğrencilerin k	4.01	0.87	271	1.55	0.62	270	539	37.98	p<.01
16) Okulumuzda, öğrencilerin,	4.01	0.83	271	1.55	0.61	270	539	39.33	p<.01
17) Okulumuzda, öğrencilerin g	3.83	0.89	271	1.43	0.56	270	539	37.62	p<.01
18) Okulumuzda, öğrencilerin y	4.09	0.78	271	1.59	0.66	270	539	40.24	p<.01
19) Okulumuzda, öğrencilerin ç	3.83	0.80	271	1.57	0.62	270	539	36.73	p<.01
20) Okulumuzda, öğrencilerin i	3.55	0.90	271	1.53	0.67	270	539	29.56	p<.01
21) Okulumuzda, öğrencilerin,	3.93	0.87	271	1.81	0.90	270	539	27.75	p<.01

Tablo 16. IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ Değişkenine Göre Ayırt Etme Gücü İçin Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

	Üst Çeyrek			Alt çeyrek			Karşılaştırma		
	μ	s	n	μ	s	n	Sd	t	p
22) Okulumuzda, üst okullar ve	4.12	0.88	271	1.77	0.81	269	538	32.27	p<.01
23) Okulumuzda, okul içi ve dış	4.30	0.80	271	2.11	0.83	269	538	31.14	p<.01
24) Okulumuzda, değişik konula	4.00	0.94	270	1.58	0.66	269	537	34.53	p<.01
25) Okulumuzda, meslek tanıtma	3.69	1.09	271	1.45	0.59	269	538	29.70	p<.01
26) Okulumuzda, toplanan bilgi	3.76	0.96	270	1.45	0.61	269	537	33.46	p<.01
27) Okulumuzda, farklı konular	3.51	0.98	271	1.34	0.53	269	538	31.95	p<.01
28) Okulumuzda bilgilendirme,	3.61	1.10	271	1.34	0.56	269	538	30.13	p<.01

Tablo 17. V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ Değişkenine Göre Ayırt Etme Gücü İçin Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

	Üst Çeyrek			Alt çeyrek			Karşılaştırma		
	μ	s	n	μ	s	n	Sd	t	p
29) Okulumuzda, üniversiteye d	4.33	0.76	271	1.82	0.76	269	538	38.19	p<.01
30) Okulumuzda, öğrencilerin,	4.33	0.74	271	1.95	0.74	269	538	37.22	p<.01
31) Okulumuzda, öğrencilerin o	3.35	1.22	270	1.35	0.54	268	536	24.67	p<.01
32) Okulumuzda, öğrencilerin k	3.72	1.00	271	1.46	0.60	269	538	31.85	p<.01
33) Okulumuzda, öğrencilerin k	3.75	0.96	271	1.43	0.55	269	538	34.32	p<.01
34) Okulumuzda, bireysel veya	3.94	0.82	271	1.47	0.58	269	538	40.74	p<.01
35) Okulumuzda, özel eğitime m	3.67	1.08	266	1.33	0.52	269	533	31.88	p<.01

Tablo 18. VI. İZLEME HİZMETLERİ Değişkenine Göre Ayırt Etme Gücü İçin Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

	Üst Çeyrek			Alt çeyrek			Karşılaştırma		
	μ	s	n	μ	s	n	Sd	t	p
36) Okulumuzda, öğrencilerimiz	3.72	0.92	271	1.51	0.62	270	539	32.87	p<.01
37) Okulumuzdan mezun olan ögr	3.30	1.17	271	1.23	0.46	270	539	27.14	p<.01
38) Okulumuzda halen eğitim gö	3.92	0.96	271	1.51	0.63	270	539	34.57	p<.01
39) Okulumuzda, psikolojik dan	3.90	0.98	271	1.63	0.68	270	539	31.28	p<.01
40) Okulumuzda, özel yeteneği	3.81	0.99	271	1.56	0.69	270	539	30.77	p<.01
41) Okulumuzda, herhangi bir e	3.53	0.95	270	1.30	0.56	270	538	33.34	p<.01
42) Okulumuzda, öğrenciler ve	3.53	1.07	269	1.34	0.59	269	536	29.35	p<.01

Tablo 19. VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ Değişkenine Göre Ayırt Etme Gücü İçin Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

	Üst Çeyrek			Alt çeyrek			Karşılaştırma		
	μ	s	n	μ	s	n	Sd	t	p
43) Okulumuzdaki rehberlik hiz	3.74	0.91	271	1.51	0.63	270	539	33.22	p<.01
44) Okulumuzda, çocuğun deşim	3.64	0.92	271	1.33	0.50	270	539	36.46	p<.01
45) Okulumuzda öğrencilerin il	3.70	0.92	271	1.44	0.59	270	539	33.86	p<.01
46) Okuldaki her türlü çalışma	3.57	1.02	271	1.30	0.50	269	538	32.96	p<.01
47) Okulumuz yakın çevreye yön	3.63	0.92	271	1.49	0.64	270	539	31.33	p<.01
48) Okulumuz çevrede bulunan k	3.57	0.99	271	1.44	0.58	270	539	30.63	p<.01
49) ihtiyaç duyulduğunda öğret	3.13	1.09	270	1.16	0.40	269	537	27.80	p<.01

Tablo 20. VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ Değişkenine Göre Ayırt Etme Gücü İçin Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

		Üst Çeyrek			Alt çeyrek			Karşılaştırma		
		μ	s	n	μ	s	n	Sd	t	p
50)	Rehber öğretmenler, öğretm	4.05	0.79	271	1.64	0.70	270	539	37.62	p<.01
51)	Rehber öğretmenler, öğretm	3.99	0.81	271	1.61	0.63	270	539	38.07	p<.01
52)	Rehber öğretmenler, sınıf	4.16	0.74	271	1.54	0.60	270	539	45.38	p<.01
53)	Rehber öğretmenler, rehber	4.28	0.71	271	1.56	0.66	270	539	46.24	p<.01
54)	Rehber öğretmenler, okulda	4.14	0.76	271	1.59	0.62	270	539	42.72	p<.01
55)	Rehber öğretmenler, yöneti	3.84	0.95	271	1.48	0.58	270	539	34.77	p<.01
56)	Rehber öğretmenler, diğer	4.07	0.81	271	1.54	0.62	270	539	40.81	p<.01

Tablo 21. IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ Değişkenine Göre Ayırt Etme Gücü İçin Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

		Üst Çeyrek			Alt çeyrek			Karşılaştırma		
		μ	s	n	μ	s	n	Sd	t	p
57)	Okulumuzda, öğrenci başarı	3.69	0.85	271	1.49	0.59	269	538	35.00	p<.01
58)	Okulumuzda, öğrencilerin ç	3.71	0.84	271	1.47	0.58	269	538	36.04	p<.01
59)	Okulumuzda, rehberlik hizm	3.69	0.85	271	1.38	0.56	269	538	37.43	p<.01
60)	Okulumuzda, öğrencilerin a	3.84	0.87	271	1.44	0.57	269	538	37.76	p<.01
61)	Okulumuzda, öğrencilerin d	3.57	0.89	271	1.32	0.53	269	538	35.71	p<.01
62)	Okulumuzda, öğrenci, öğret	3.69	0.93	271	1.31	0.52	269	538	36.69	p<.01
63)	Okulumuzda, rehberlik hizm	3.79	0.95	271	1.44	0.60	269	538	34.32	p<.01

Bu işlemler sonucunda, ölçek geneli ve alt testlerin hepsinde maddelerin istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ayırt edici oldukları görülmektedir.

3.3.4.4. Güvenirlilik İşlemleri

Güvenirlilik, ölçme aracının hatalardan arınmış, yansız, duyarlı, birbiriyle tutarlı ve kararlı ölçme sonuçları verebilmesi gücüdür (İşmen. 1999; Tezbaşaran, 1997).

Ölçekte hangi maddelerin yer alacağı belirlendikten sonra, ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach α katsayısı hesaplanmıştır. 63 maddeden oluşan ölçeğin geneli için Cronbach α değeri 0.95 olarak hesaplanmıştır.

- Ölçeğin alt testleri için hesaplanan Cronbach α değerleri şu şekildedir;
- Psikolojik Danışma Alt testi Cronbach α değerleri 0.89,
- Oryantasyon Alt testi Cronbach α a değerleri 0.88
- Bireyi Tanıma Hizmetleri Cronbach α a değerleri 0.87,
- Bilgi toplama ve yayma hizmetleri Cronbach α a değerleri 0.87,
- Yöneltilme ve yerleştirme hizmetleri Cronbach α a değerleri 0.89,
- İzleme hizmetleri Cronbach α a değerleri 0.88,

- Çevre veli ilişkileri Cronbach α a değerleri 0.89,
- Müşavirlik hizmetleri Cronbach α a değerleri 0.93,
- Araştırma ve değerlendirme Cronbach α a değerleri 0.92 dir.

Bu veriler, ölçeğin güvenilir olduğunu destekler niteliktedir.

3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Geliştirilen Rehberlik Hizmetleri Ölçeği ve Anketler İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi orta öğretim okullarında (liselerde) okuyan öğrenci ve görev yapan öğretmen, yönetici ve psikolojik danışmanlardan oluşan 1200 kişilik gruba uygulanmıştır. Seçilen okullardan en az bir yönetici, bir rehber uzman (varsa) ve birinci, ikinci, üçüncü sınıfların sınıf rehber öğretmenliği görevini üslenen üç öğretmene anketler ve ölçekler doldurtulmuş, uygulama bir uygulayıcı gözetiminde yapılmıştır. Çalışan personel için örneklem grubu İstanbul genelinde 103 okuldan seçilirken öğrenciler için her ilçeden büyüklükleri dikkate alınarak bir veya iki okul seçilmiş ve bu okulların tesadüfi olarak 1., 2., 3., ve hazırlık sınıflarından seçilen öğrencilerden veriler toplanmıştır.

Uygulanan 1200 anket ve ölçekten, 119 tanesi hatalı doldurulduğu için değerlendirme dışı bırakılmıştır. Değerlendirmeye alınan 1081 anket ve ölçek verileri bilgisayara kodlanarak girildikten sonra istatistiksel işlemlere geçilmiştir. İstatistiksel işlemler sırasında çeşitli değişkenlere göre ölçekten alınan puan farklılıklarını test etmek için bağımsız grup t-Testi; puan türleri ve diğer özellikler için puan farklarının sınanmasında ise (ANOVA) varyans analizleri teknikleri kullanılmıştır. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda alınan puanlar dikkate alındığında ölçeğin geçerliliğinin ve güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR

4.1. Demografik Bulgular

Araştırmanın örneklemini oluşturan 103 orta öğretim kurumundan araştırmaya katılanların dağılımı şu şekildedir; 243 kadın, 290 erkek olmak üzere toplam 533 öğretmen, rehber uzman ve yönetici katılmıştır (Tablo 22). Bu 533 kişinin, 34'ü rehberlik servisi sorumlusu olmak üzere toplam 89'u rehber uzman, 342'si öğretmen ve 102'si okul yöneticisi olarak görevlerini sürdürmektedirler (Tablo 23). Öğrenciler ise 305 kız ve 243 erkek olmak üzere toplam 548 kişidir (Tablo 22).

Tablo 22. Araştırmaya Katılan Öğrenci ve Öğretmenlerin (Öğretmen, Psikolojik Danışman, Yönetici) Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	Öğretmen		Öğrenci		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 1081						
Kadın	243	45.59	305	55.66	548	50.69
Erkek	290	54.41	243	44.34	533	49.31
Toplam	533	49.31	548	50.69	1081	100.00

Tablo 23. Öğretmenlerin (Öğretmen, Psikolojik Danışman, Yönetici) Görev ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 533						
Rehberlik servisi sorumlusu (P	18	7.66	16	5.95	34	6.75
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	36	15.32	19	7.06	55	10.91
Sınıf öğretmeni	157	66.81	156	57.99	313	62.10
Okul Yöneticisi	24	10.21	78	29.00	102	20.24
Toplam	235	46.63	269	53.37	504	94.56

1. Öğretmen ve Öğrencilerin, Okulların Büyüklüğüne ve Okulda Çalışan Rehber Uzman Sayısına Göre Dağılımı

Öğrenci, öğretmen, rehber uzman ve yöneticileri; okullarının öğrenci sayısına göre, okullarında çalışan rehber uzman sayısına göre dağılımı tablo 24 ve 25'de verilmiştir. Tablo 24' de görüldüğü üzere örneklem grubunun çoğunluğunu 500-1000 öğrencili okullar (% 33.49), bunu sıra ile 1500-2000 (%23.47), 1000-1500 (%22.26),

2000-3000 ve 500'den az öğrencili okullar (%8 er), 3000'den az öğrencili okullar ise (%3) en küçük grubu oluşturmaktadır.

Tablo 25'te görüldüğü üzere örneklemin çoğunluğunu %65.61'i tek rehber uzmanlı okullarda %22.93'ü iki rehber uzmanlı okullarda, % 4,75'i ise hiç rehber öğretmen olmayan okullarda bulunmaktadır. Tablodan görüldüğü üzere 2000 ve 3000 öğrencili okullar olmasına rağmen 4 ve 5 rehber uzman çalışan okul bulunmaktadır. 13 öğretmen ve 1 öğrenci 4-5 rehber öğretmen seçeneğini seçmesine rağmen bu seçimlerin yanlış olma olasılığı yüksektir. Çünkü örneklem grubunu oluşturan okulların hiçbirinde 4 veya 5 rehber uzman bulunmadığı araştırmacı tarafından tespit edilmiştir. Öğretmen ve öğrencilerin dağılımının oranlarında önemli bir farklılık gözükmemektedir.

Tablo 24. Öğrenci ve Öğretmenlerin (Öğretmen, Psikolojik Danışman, Yönetici) Okulların Kalabalıklığına (Büyüklüğüne) Göre Dağılımı

	Öğretmen		Öğrenci		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 1081						
500 den az	68	12.83	28	5.11	96	8.90
500-1000	169	31.89	192	35.04	361	33.49
1000-1500	129	24.34	111	20.26	240	22.26
1500- 2000	95	17.92	158	28.83	253	23.47
2000-3000	45	8.49	50	9.12	95	8.81
3000- yukarı	24	4.53	9	1.64	33	3.06
Toplam	530	49.17	548	50.83	1078	99.72

Tablo 25. Öğrenci ve Öğretmenlerin (Öğretmen, Psikolojik Danışman, Yönetici) Kaç Rehber Uzmanlı Okullarda Bulunduklarının Dağılımı

	Öğretmen		Öğrenci		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 1081						
0	46	8.76	5	0.91	51	4.75
1	301	57.33	403	73.54	704	65.61
2	133	25.33	113	20.62	246	22.93
3	32	6.10	26	4.74	58	5.40
4	7	1.33	0	0.00	7	0.65
5 ve yukarı	6	1.14	1	0.18	7	0.65
Toplam	525	48.93	548	51.07	1073	99.26

2. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Lise Türlerine Göre Dağılımı

Örneklem grubunu oluşturan orta öğretim kurumları resmi orta öğretim kurumlarının genel lise, Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, ve süper lise ile sınırlı tutulmuştur. Tablo 26’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılanların lise çeşitlerine göre dağılımı şu şekildedir; Genel Lise; %79,52, Süper Lise; %3,52, Anadolu Lisesi %16,22, Fen Lisesi; 0,74 dür. Öğretmen ve öğrencilerin lise çeşitlerine göre dağılımın oranlarında önemli bir farklılık gözükmemektedir.

Tablo 26. Öğrenci ve Öğretmenlerin (Öğretmen, Psikolojik Danışman, Yönetici) Okul Türlerine Göre Frekans Dağılımı

	Öğretmen		Öğrenci		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 1081						
Genel Lise	415	78.01	443	80.99	858	79.52
Süper lise	19	3.57	19	3.47	38	3.52
Anadolu lisesi	97	18.23	78	14.26	175	16.22
Fen lisesi	1	0.19	7	1.28	8	0.74
Toplam	532	49.30	547	50.70	1079	99.81

3. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin (Öğretmen, Rehber Uzman, Yönetici) Yaşlara Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğretmen, rehber uzman ve yöneticilerin yaşlarına göre dağılımı tablo 27’de verilmiştir. Buna göre yaşlara göre dağılım şu şekildedir; 25 yaştan küçüklerin oranı % 6, 26-30 arası %34.52, 31-40 arası % 33.58 ve 41 yaş yukarısının oranı%25.89’dur.

Tablo 27. Öğretmenlerin (Öğretmen, Psikolojik Danışman, Yönetici), Cinsiyetiniz Değişkenine Göre Yaşlarının Frekans Dağılımı

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 533						
25’den küçük	23	9.47	9	3.10	32	6.00
26-30	93	38.27	91	31.38	184	34.52
31-40	89	36.63	90	31.03	179	33.58
41 ve yukarı	38	15.64	100	34.48	138	25.89
Toplam	243	45.59	290	54.41	533	100.00

4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin (Öğretmen, Rehber Uzman, Yönetici) Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 28’de görüldüğü üzere; evli öğretmen, uzman ve yöneticilerin oranı %62.03 iken bekarların oranı %37.97’dir. Kadın öğretmenlerin kadın grubu içinde bekar olma oranı % 41,15 iken, erkek grubunun % 35,29 bekar gözükmemektedir. Bu oranlar kendi gruplarına göre olduğundan dolayı kadınların erkeklere göre bekar oranının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 28. Öğrenci ve Öğretmenlerin (Öğretmen, Psikolojik Danışman, Yönetici), Cinsiyetiniz Değişkenine Medeni durumlarının Frekans Dağılımı

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 533						
Bekar	100	41.15	102	35.29	202	37.97
Evli	143	58.85	187	64.71	330	62.03
Toplam	243	45.68	289	54.32	532	99.81

5. Araştırmaya Katılan Psikolojik Danışmanların Mezun Oldukları Bölümlere Göre Dağılımı

Tablo 29’da psikolojik danışmanların mezun oldukları okullara bakıldığında en büyük grubu % 53.68 ile PDR lisans mezunları, bunu %22.79’la diğer bölüm mezunları,% 16.18’i de psikoloji lisans mezunu olduğu görülmektedir. Psikolojik danışmanların sadece %6.62’sinin PDR Yüksek Lisans mezunu olduğu görülmektedir. Psikolojik yardım hizmeti sunan psikolojik danışmanların, % 22,79’luk bir grubunun “alan dışı” olarak adlandırılan (diğer) bölümlerden mezun oldukları görülmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin merkezinde Psikolojik Danışma Hizmetleri yer almaktadır. Psikolojik Danışma Hizmeti sunabilmek için alanda uzmanlaşmak gerekmektedir (Kepçeoğlu, 2001; Özoğlu, 1982; Tan, 1986). Lisans düzeyinde alınan eğitimin psikolojik danışma için yeterliği kazandırmakta mıdır? Bu konu alanda tartışılmaktadır. Ancak; bu alanda çalışanların sadece % 6,62’lik bir oranının yüksek lisanslı olması şu an için tartışmaları anlamsız kılmaktadır. Doktoralı elamanın hiç olmaması da düşündürücüdür.

Tablo 29. Psikolojik Danışmanların Mezun Oldukları Bölümlere Göre Frekans Dağılımı

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 533						
PDR bölümü (lisans)	41	55.40	32	51.61	73	53.68
Psikoloji	14	18.92	8	12.90	22	16.18
Diğer	12	16.22	19	30.64	31	22.79
PDR yüksek lisans	7	9.46	2	3.23	9	6.62
PDR doktora	0	0.00	1	1.61	1	0.73
Toplam	74	54.41	62	45.59	136	25.52

6. Psikolojik Danışmanların Bulundukları Okuldaki Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmeti bir yardım hizmetidir. Bu hizmetin etkili sunulabilmesi için kurumun (okulun) tanınmasının önemi büyüktür. Ancak araştırma bulgularına bakıldığında psikolojik danışmanların büyük bir bölümünün (% 33,33), bulundukları okuldaki rehberlik servislerinde üç yılını doldurmadığı görülmektedir. 4-10 yıl arası bulundukları okullardaki rehberlik servislerin çalışan psikolojik danışmanların oranı ise % 42,34'tür. Araştırmaya katılan psikolojik danışmanların en büyük grubunu 4-10 yıl arası, bulundukları okulun rehberlik servisinde çalışanlar oluşturmaktadır. Bunu 3 yıl ve aşağısı ve daha sonra da 11-20 yıl arası hizmet grupları takip etmektedir. 21 yıl ve daha fazla süre bulundukları okulların rehberlik servislerinde hizmet veren psikolojik danışmanların oranı ise çok düşüktür (% 5,40). Alana uzman yetiştiren PDR bölümlerinin 1980 sonrası açıldığı düşünüldüğünde bulundukları okulda 20 yılın üzerinde çalışan psikolojik danışmanların oranının düşük olması doğal görülmektedir. Bu durum yer değiştirme zorunluluğu ve zorunlu hizmet uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı okullarında uygulanmasının bir sonucu da olabilir. Bulundukları okulda rehberlik hizmetinin görev sürelerini gösteren bilgiler tablo 30'da verilmektedir.

Tablo 30. Psikolojik Danışmanların Bulundukları Okulun Rehberlik Servisindeki Çalıştıkları Toplam Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 533						
3 yıl ve aşağısı	22	36.07	15	30.00	37	33.33
4-10 yıl	25	40.98	22	44.00	47	42.34
11-20 yıl	12	19.67	9	18.00	21	18.92
21 yıl ve yukarısı	2	3.28	4	8.00	6	5.40
Toplam	61	54.96	50	45.04	111	20.83

7. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin (Öğretmen, Rehber Uzman, Yönetici) Bulundukları Okullardaki Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Araştırmada öğretmen ve öğrenci olmak üzere iki grup yer almaktadır. Öğretmen grubunu; rehber uzman (Psikolojik Danışman), öğretmen ve yöneticiler oluşturmaktadır. Öğretmenlerin, yani rehber uzman (Psikolojik Danışman), öğretmen ve yöneticilerin bulundukları okuldaki görev sürelerini gösteren bilgiler tablo 31’de verilmektedir. Tablo 31 incelendiğinde yıllar arttıkça oranların düştüğü görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi öğretmenlerin en büyük bölümünün (% 45,25) üç yıl ve daha az süredir bulundukları okullarda çalıştıkları görülmektedir. Cinsiyete göre bakıldığında bu oran kadınlarda % 50’ye yükselmekte, erkeklerde ise; % 40’a düşmektedir. Bu grubun oranı psikolojik danışmanlarda % 33.33 idi. 4-10 yılları arası bulundukları okullarda çalışanların oranı %36.69’dur. Yukarıdakinin aksine bu grupta kadın ve erkek oranları birbirine yakındır (kadınların %35.42’si, erkeklerin % 37.76’sı) ancak erkekler bu grupta iki puanlık bir farkla yukarıdakinin aksine kadınlardan daha fazladır. 11-20 yıl arası çalışanların oranı 13.69’dur. Bu grupta da erkeklerin oranı daha fazladır. 20 ve üstü yıl çalışanların oranı ise 4.37’dir. Bu grupta cinsiyete göre oranlarda farklılık yoktur. Üç yıl ve daha aşağı hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin oranının yüksek olması, öğretmenlerin yer değiştirme zorunluluğundan ve zorunlu hizmet uygulamasından olabilir. Bu aynı zamanda öğretmenlerin aynı okulda uzun süre çalışmadıklarını da düşündürebilir. Bu durumda, neden aynı okulda uzun süre çalışmadıkları başka bir araştırmanın konusu

olabilir. Bulundukları okullarda 20 yıl ve üzerinde çalışanların oranlarının (%4.37) çok düşük olması da yukarıdaki nedenlere bağlanabilir.

Tablo 31. Öğretmenlerin bulundukları okullardaki hizmet sürelerine göre dağılımı

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 533						
3 yıl ve aşağısı	122	50.83	116	40.56	238	45.25
4-10 yıl	85	35.42	108	37.76	193	36.69
11-20 yıl	22	9.17	50	17.48	72	13.69
21 yıl ve yukarısı	11	4.58	12	4.20	23	4.37
Toplam	240	45.63	286	54.37	526	98.69

8. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin (Öğretmen, Rehber Uzman, Yönetici) Bulundukları Okullardaki Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Yöneticilerin toplam yöneticilik kıdemlerini gösteren bilgiler tablo 32’de verilmektedir. Tablo 32 incelendiğinde, bulundukları okullarda hizmet sürelerine göre dağılımlarında en büyük grubu % 31.78’le 4-10 yılları arası grup oluşturmaktadır. Bunu % 28.97 ile 3 yıl ve aşağısı, % 20.56 ile 10-20 yıl arası çalışanlar takip etmekte ve en küçük oran ise yöneticilerde % 5.61 ile 20 yıl ve sonrası gruptur. Bu dağılımlar cinsiyetleri göz önünde bulundurulduğunda, önemli bir değişiklik göstermemektedir. Ancak; öğretmen ve psikolojik danışmanlardaki gibi yöneticilerde de üç yıl ve daha az süre bulundukları okullarda çalışanların oranının yüksek olması düşündürücüdür. Çünkü; genellikle yöneticilerin, bulundukları okullarda uzun süre çalışan yöneticilik becerisi olan öğretmenlerden seçilmesi beklenir. Fakat yöneticilerin önemli bir kısmının bulundukları okulda kısa süredir çalıştıkları görülmektedir. Araştırmada yönetici olarak müdür ve müdür yardımcılara ölçek uygulanmıştır. Bulundukları okulda üç yıl ve daha az hizmet süresi grubun önemli bir kısmını müdür yardımcılarını oluşturmuş olabilir. Araştırmanın konusu olmadığı bu durumun tesbit edilmeye çalışılmasına gerek duyulmamıştır.

Tablo 32. Yöneticilerin Bulundukları Okullardaki Yöneticilik Kıdemlerine Göre Dağılımı

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 533						
3 yıl ve aşağısı	8	32.00	23	28.05	31	28.97
4-10 yıl	10	40.00	24	29.27	34	31.78
11-15 yıl	3	12.00	19	23.17	22	20.56
16-20 yıl	3	12.00	11	13.41	14	13.08
21 yıl ve sonrası	1	4.00	5	6.10	6	5.61
Toplam	25	23.36	82	76.64	107	20.08

9. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Sınıflara Dağılımı

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin okudukları sınıflara göre dağılımı Tablo 33’de verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin, % 8,21’i lise 3, %41,06’sı lise 2, %35,58’i lise 1, %15,15’i hazırlık sınıflarında okumaktadır. Lise üçüncü sınıf öğrencilerinin oranının düşük olmasının nedeni, bu öğrencilerin ölçeğin uygulandığı Haziran ayında üniversiteye hazırlandıkları için okula düzenli devam etmemelerinden kaynaklanmıştır. Hazırlık sınıflarının oranının düşük olmasının nedeni ise araştırma kapsamındaki okulların hepsinde hazırlık sınıfı olmamasından kaynaklanmaktadır. Biindiği gibi genel liselerde hazırlık sınıfları yoktur.

Tablo 33. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Değişkenine Göre Frekans Dağılımı [Öğrenci]

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 548						
Lise 3	13	4.26	32	13.17	45	8.21
Lise 2	123	40.33	102	41.98	225	41.06
Lise 1	108	35.41	87	35.80	195	35.58
Hazırlık sınıfı	61	20.00	22	9.05	83	15.15
Toplam	305	55.66	243	44.34	548	100.00

10. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre dağılımı tablo 34'te görülmektedir. Öğrencilerin %33,92'sinin babaları ilkokul mezunu, %21.76'sının ortaokul, %25.4'ünün lise, %17.92'sinin ise üniversite mezunudur.

Tablo 34. Araştırmaya katılan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Frekans Dağılımı [Öğrenci]

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 548						
İlkokul mezunu	102	33.44	89	36.78	191	34.92
Ortaokul mezunu	64	20.98	55	22.73	119	21.76
Lise mezunu	85	27.87	54	22.31	139	25.41
Üniversite mezunu	54	17.70	44	18.18	98	17.92
Toplam	305	55.76	242	44.24	547	99.82

11. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin, annelerinin eğitim durumu tablo 35 de görülmektedir. Buna göre öğrencilerin, %53.02'sinin, yani yarıdan fazlasının, annesinin ilkokul mezunu, % 17.55'inin ortaokul mezunu, %21.02'sinin lise mezunu ve %8.41'inin ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Bu verilere bakıldığında öğrencilerin babalarına göre annelerinin eğitim düzeyinin daha düşük olduğu görülmektedir. Ancak; verilere bakıldığında kız ve erkek çocukları okutma konusunda anne-babanın eğitim durumunun önemli bir etki yapmadığı görülmektedir. Oysa kız çocuklarını okutma konusunda eğitilmiş annelerin daha duyarlı olması beklenir. Yani veriler toplumun her kesiminin çocuklarını okutma konusunda duyarlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 35. Araştırmaya katılan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Frekans Dağılımı [Öğrenci]

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 548						
İlkokul mezunu	156	51.15	134	55.37	290	53.02
Ortaokul mezunu	53	17.38	43	17.77	96	17.55
Lise mezunu	72	23.61	43	17.77	115	21.02
Üniversite mezunu	24	7.87	22	9.09	46	8.41
Toplam	305	55.76	242	44.24	547	99.82

12. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin gelir durumunu gösteren bilgiler tablo 36’da görülmektedir. Öğrencilerin % 15.69’nun ailesi 200-400 YTL gelire, %41.42’sinin 400-800 YTL gelire, %9.12’si 800-1500 YTL gelire, %3.10’u 3000 YTL ve üstü gelire sahiptir. Buna göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun (% 88) aileleri 400 ile 1500 YTL’lik gelir düzeyine sahiptir.

Tablo 36. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin ortalama aylık gelir Durumuna Göre Dağılımı

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 548						
200- 400 milyon lira	44	14.43	42	17.28	86	15.69
400- 800 milyon lira	126	41.31	101	41.56	227	41.42
800 milyon- 1,5 milyar lira	97	31.80	71	29.22	168	30.66
1,5- 3 milyar lira	31	10.16	19	7.82	50	9.12
3 Milyar ve üstü	7	2.30	10	4.11	17	3.10
Toplam	305	55.66	243	44.34	548	100.00

13. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Sosyal Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 37’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%91.51) anne-baba sağ ve birlikte olan normal ailelerin çocukları oldukları gözükmemektedir. Bu da toplumun genel durumu ile tutarlı bir durumdur.

Tablo 37. Araştırmaya katılan Öğrencilerin Ailelerinin (Anne&Babanın) Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 548						
Her ikisi de sağ ve birlikte	282	92.46	219	90.50	501	91.59
Her ikisi de sağ ama ayrıldı	12	3.93	14	5.79	26	4.75
Annem öldü	4	1.31	2	0.83	6	1.10
Babam öldü	5	1.64	6	2.48	11	2.01
Her ikisi de öldü	2	0.66	1	0.41	3	0.55
Toplam	305	55.76	242	44.24	547	99.82

14. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayısı Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 38’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayısına göre dağılımında çoğunlunu %42.34 ile 2 kardeş, bunu %27.37 ile 3 kardeş, %10.40 ile 4 kardeş, %9.31 ile tek çocuk izlemektedir. 5-6 kardeş ve fazla olanların oranı ise %5.11 ve %5.47’dir. Bu veriler İstanbul’daki okullarda okuyan öğrencilerin büyük çoğunluğunun çekirdek ailelerin çocukları olduğunu göstermektedir.

Tablo 38. Araştırmaya katılan Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Dağılımı

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 548						
Tek çocuğum	28	9.18	23	9.47	51	9.31
İki kardeşiz	132	43.28	100	41.15	232	42.34
Üç kardeşiz	85	27.87	65	26.75	150	27.37
Dört kardeşiz	31	10.16	26	10.70	57	10.40
Beş kardeşiz	14	4.59	14	5.76	28	5.11
Altı ve daha fazla kardeşiz	15	4.92	15	6.17	30	5.47
Toplam	305	55.66	243	44.34	548	100.00

4.2. Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Bulgular

1. Cinsiyete Göre Okullarda Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Bulgular

Araştırmanın amacı, orta dereceli okullarda uygulanan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ne düzeyde yürütüldüğünü çeşitli değişkenler boyutunda incelemektir.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri; **psikolojik danışma, oryantasyon, bireyi tanıma, müşavirlik, bilgi toplama ve yayma, yöneltme-yerleştirme, çevre-veli ilişkileri, izleme, araştırma ve değerlendirme hizmetleri** alt başlıkları altında incelenmiştir. Bu hizmet alanlarından öğretmen ve öğrencilerden toplanan verilerden elde edilen toplam puanlar tablo 39’da verilmektedir. Tablo 39’daki toplam puanlar incelendiğinde, görüldüğü gibi öğretmenler (öğretmen,yönetici, rehber uzman) en yüksek puanı ($\bar{X}$ =3.15) müşavirlik hizmetine

vermişlerdir. Bunu sırası ile psikolojik danışma ($\bar{X}=3.10$), bireyi tanıma ($\bar{X}=2.98$), yöneltme- yerleştirme ($\bar{X}=2.90$), oryantasyon ($\bar{X}=2.89$), araştırma ve değerlendirme ($\bar{X}=2.87$), bilgi toplama ve yayma ($\bar{X}=2.86$), izleme ($\bar{X}=2.61$) ve çevre-veli ilişkileri ($\bar{X}=2.56$) izlemiştir.

Öğrencilerin puanları incelendiğinde ise; en yüksek puanın öğrencilerde de müşavirlik alanının olduğu görülmektedir. Öğrenciler yöneltme ve yerleştirme hizmetlerine de aynı puanı vermişlerdir. Bunu sırası ile; bilgi toplama yayma ($\bar{X}=2.47$), psikolojik danışma ($\bar{X}=2.45$), araştırma ve değerlendirme, izleme ($\bar{X}=2.41$), oryantasyon ($\bar{X}=2.37$), çevre-veli ilişkileri ($\bar{X}=2.32$) izlemiştir. Öğrenciler ve öğretmenlerin aynı alanlara en yüksek ve en düşük puanları verdikleri görülmektedir. Gerek öğrencilerde gerekse öğretmenlerde hizmet alanlarına verilen puanların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Toplam puanlar bazında, cinsiyet açısından anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Ancak; öğrenci ve öğretmen puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. (Tablo 40,B,C,D). Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda öğretmenlerin ölçek genelinde elde ettikleri puanların ($\bar{X}=2.87$) öğrencilerden ($\bar{X}=2.41$) yüksek olduğu saptanmıştır($P<.01$).

Tablo 39. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve öğrencilerin Dağılımının Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON	533	3.15	0.92	548	2.50	0.91	1081	2.82	0.97
I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLE	533	3.10	0.90	548	2.45	0.84	1081	2.77	0.93
V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZ	532	2.90	0.85	548	2.50	0.91	1080	2.70	0.90
III. BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ	533	2.98	0.86	548	2.38	0.85	1081	2.68	0.90
IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZ	532	2.86	0.91	548	2.47	0.83	1080	2.66	0.89
TOPLAM	533	2.87	0.74	548	2.41	0.73	1081	2.64	0.77
II. ORYANTASYON (OKULA VE DURU	533	2.89	0.86	548	2.37	0.86	1081	2.62	0.90
VI. İZLEME HİZMETLERİ	533	2.61	0.85	548	2.41	0.89	1081	2.51	0.87
VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ	533	2.56	0.87	548	2.32	0.84	1081	2.44	0.87

Tablo 40. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımının Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Kadın	243	2.83	0.76	305	2.42	0.76	548	2.60	0.79
Erkek	290	2.90	0.73	243	2.41	0.69	533	2.68	0.75
Toplam	533	2.87	0.74	548	2.41	0.73	1081	2.64	0.77

Tablo 40-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrenciler İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Cinsiyetiniz)	0.22	1	0.22	0.41	-
Kolonlar (Statünüz?)	55.26	1	55.26	101.83	p<.01
Ortaketki	0.36	1	0.36	0.66	-
Hücreler içi	584.46	1077	0.54		

Tablo 40-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrenciler (Kolonlar Arası) İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu = 2.41$	$t = 10.20$
Öğretmen	$p < .01$	$\mu = 2.87$

1.1. Psikolojik Danışma Hizmetleri

Rehberlik hizmet alanları cinsiyet bazında, her hizmet alanı ayrı ayrı cinsiyet ve statü açısından incelenmiş; kadın ve erkek öğretmen, kadın ve erkek öğrenci puanları arasında çoğu alanlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmemiştir. Ancak; psikolojik danışma alt boyutunda elde edilen puanlarda cinsiyet [$f(1-1077)=9.42, P<.01$] ve statü [$F(1-1077)=161.55, P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda kadınların psikolojik danışma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.82$) erkeklerin puanlarından ($\bar{X}=2.72$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$). Kadın öğrenci ve erkek öğrenci puanları arasında ($p<.01$) anlamlı fark olduğu görülmektedir. Ancak; bu farklılık kadın ve erkek öğretmenler arasında görülmemektedir. Kadın-erkek öğretmen toplam puanları ile erkek öğrenci-öğretmen toplam puanları arasında ise, ($P<.05$) anlamlı fark olduğu görülmektedir. (Tablo41A;B;C;D).

Tablo 41. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Gözleneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Kadın	243	3.15	0.97	305	2.55	0.88	548	2.82	0.96
Erkek	290	3.06	0.84	243	2.32	0.77	533	2.72	0.89
Toplam	533	3.10	0.90	548	2.45	0.84	1081	2.77	0.93

Tablo 41-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Cinsiyetiniz)	7.07	1	7.07	9.42	p<.01
Kolonlar (Statünüz?)	121.19	1	121.19	161.55	p<.01
Ortaketki	1.23	1	1.23	1.65	-
Hücreleriçi	807.92	1077	0.75		

Tablo 41-C. Araştırmaya Katılanların Cinsiyetiniz Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Erkek	Kadın
Erkek	$\mu = 2.72$	$t = 1.82$
Kadın	$p < .05$	$\mu = 2.82$

Tablo 41-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrenci (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu = 2.45$	$t = 12.45$
Öğretmen	$p < .01$	$\mu = 3.10$

Tablo 41-E. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin (Cinsiyetiniz & Statünüz) (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Erkek / Öğrenci	Kadın / Öğrenci	Erkek / Öğretmen	Kadın / Öğretmen
Erkek / Öğrenci	$\mu = 2.32$	$t = 3.10$	$t = 9.84$	$t = 10.64$
Kadın / Öğrenci	$p < .01$	$\mu = 2.55$	$t = 7.19$	$t = 8.13$
Erkek / Öğretmen	$p < .01$	$p < .01$	$\mu = 3.06$	$t = 1.26$
Kadın / Öğretmen	$p < .01$	$p < .01$	-	$\mu = 3.15$

1.2. Oryantasyon Hizmetleri

Oryantasyon hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda cinsiyet açısından fark olmadığı [$f(1-1077)=1.73$], ve statü [$F(1-1077)=97.40$, $P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda öğretmenlerin oryantasyon hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=3.10$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.45$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$). (Tablo 42A;B;C;D).

Tablo 42. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Kadın	243	2.81	0.87	305	2.37	0.89	548	2.57	0.91
Erkek	290	2.95	0.85	243	2.36	0.82	533	2.69	0.89
Toplam	533	2.89	0.86	548	2.37	0.86	1081	2.62	0.90

Tablo 42-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Cinsiyetiniz)	1.28	1	1.28	1.73	-
Kolonlar (Statünüz?)	72.22	1	72.22	97.40	p<.01
Ortaketki	1.33	1	1.33	1.79	-
Hücreleriçi	798.51	1077	0.74		

Tablo 42-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	μ= 2.37	t= 10.04
Öğretmen	p<.01	μ= 2.89

1.3. Bireyi Tanıma Hizmetleri

Bireyi Tanıma hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda cinsiyet açısından fark olmadığı [$f(1-1077)=0.25$], ve statü [$F(1-1077)=132.62$, $P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda öğretmenlerin Bireyi Tanıma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.98$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.38$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$). (Tablo 43A;B;C;D).

Tablo 43. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz Değişkenlerine Göre III. BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Kadın	243	2.99	0.86	305	2.39	0.88	548	2.66	0.92
Erkek	290	2.97	0.87	243	2.37	0.81	533	2.69	0.89
Toplam	533	2.98	0.86	548	2.38	0.85	1081	2.68	0.90

Tablo 43-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Cinsiyetiniz)	0.18	1	0.18	0.25	-
Kolonlar (Statünüz?)	96.73	1	96.73	132.62	p<.01
Ortaketki	0.00	1	0.00	0.00	-
Hücreleriçi	785.50	1077	0.73		

Tablo 43-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu = 2.38$	$t = 11.53$
Öğretmen	$p < .01$	$\mu = 2.98$

1.4. Bilgi Toplama Yayma Hizmetler

Bilgi toplama hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda cinsiyet açısından fark olmadığı [$F(1-1076)=2.40$], ve statü [$F(1-1076)=50.18$, $P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda öğretmenlerin, bilgi toplama hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.86$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.47$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$). (Tablo 44A;B;C;D).

Tablo 44. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Kadın	243	2.79	0.92	305	2.46	0.86	548	2.60	0.90
Erkek	289	2.91	0.89	243	2.49	0.80	532	2.72	0.87
Toplam	532	2.86	0.91	548	2.47	0.83	1080	2.66	0.89

Tablo 44-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Cinsiyetiniz)	1.82	1	1.82	2.40	-
Kolonlar (Statünüz?)	37.93	1	37.93	50.18	p<.01
Ortaketki	0.55	1	0.55	0.72	-
Hücreleriçi	813.41	1076	0.76		

Tablo 44-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu = 2.47$	$t = 7.26$
Öğretmen	$p < .01$	$\mu = 2.86$

1.5. Yöneltilme ve Yerleştirme Hizmetleri

Yöneltilme hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda cinsiyet açısından fark olmadığı [$F(1-1076)=3.05$], ve statü [$F(1-1076)=54.49$, $P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda öğretmenlerin Yöneltilme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.90$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.50$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$). (Tablo 45A;B;C;D).

Tablo 45. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Gözetimlerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Kadın	243	2.82	0.87	305	2.49	0.94	548	2.63	0.93
Erkek	289	2.98	0.82	243	2.51	0.87	532	2.76	0.88
Toplam	532	2.90	0.85	548	2.50	0.91	1080	2.70	0.90

Tablo 45-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Cinsiyetiniz)	2.36	1	2.36	3.05	-
Kolonlar (Statünüz?)	42.14	1	42.14	54.49	$p < .01$
Ortaketki	1.14	1	1.14	1.47	-
Hücreleriçi	832.15	1076	0.77		

Tablo 45-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu = 2.50$	$t = 7.58$
Öğretmen	$p < .01$	$\mu = 2.90$

1.6. İzleme Hizmetleri

İzleme hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda cinsiyet açısından fark olmadığı [$F(1-1077)=0.17$], ve statü [$F(1-1077)=13.68$, $P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda öğretmenlerin izleme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.61$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.41$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$). (Tablo 46A;B;C;D).

Tablo 46. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Kadın	243	2.56	0.82	305	2.43	0.93	548	2.49	0.89
Erkek	290	2.64	0.86	243	2.39	0.84	533	2.53	0.86
Toplam	533	2.61	0.85	548	2.41	0.89	1081	2.51	0.87

Tablo 46-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Cinsiyetiniz)	0.13	1	0.13	0.17	-
Kolonlar (Statünüz?)	10.32	1	10.32	13.68	$p<.01$
Ortaketki	1.03	1	1.03	1.37	-
Hücreleriçi	812.45	1077	0.75		

Tablo 46-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.41$	$t= 3.74$
Öğretmen	$p<.01$	$\mu= 2.61$

1.7. Çevre ve Veli İlişkileri Hizmetleri

Çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda cinsiyet açısından [$F(1-1077)=4.97$, $P<.05$], ve statü [$F(1-1077)=18.53$, $P<.01$] açısından farklar olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi

analizi sonucunda öğretmenlerin çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.56$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.32$) yüksek olduğu saptanmıştır($P<.01$). Erkeklerin çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.51$) kadınları puanlarından ($\bar{X}=2.37$) yüksek olduğu saptanmıştır($P<.01$). Öğretmenlerin çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.56$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.32$) yüksek olduğu saptanmıştır($P<.01$). (Tablo 47A;B;C;D).

Tablo 47. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Gözencilerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Kadın	243	2.47	0.89	305	2.29	0.85	548	2.37	0.87
Erkek	290	2.63	0.86	243	2.36	0.83	533	2.51	0.85
Toplam	533	2.56	0.87	548	2.32	0.84	1081	2.44	0.87

Tablo 47-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Cinsiyetiniz)	3.65	1	3.65	4.97	p<.05
Kolonlar (Statünüz?)	13.61	1	13.61	18.53	p<.01
Ortaketki	0.46	1	0.46	0.63	-
Hücreler içi	790.83	1077	0.73		

Tablo 47-C. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz (Sıralar Arası) Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Kadın	Erkek
Kadın	$\mu= 2.37$	$t= 2.67$
Erkek	$p<.01$	$\mu= 2.51$

Tablo 47-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.32$	$t= 4.54$
Öğretmen	$p<.01$	$\mu= 2.56$

1.8. Müşavirlik Hizmetleri

Müşavirlik hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda cinsiyet açısından fark olmadığı[F(1-1076)=0.07], ve statü [F(1-1076)=133.83, P<.01] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda öğretmenlerin müşavirlik hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}$ =3.15) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}$ =2.50) yüksek olduğu saptanmıştır(P<.01). (Tablo 48A;B;C;D).

Tablo 48. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Kadın	243	3.15	0.92	305	2.49	0.91	548	2.78	0.97
Erkek	290	3.15	0.93	243	2.52	0.91	533	2.87	0.97
Toplam	533	3.15	0.92	548	2.50	0.91	1081	2.82	0.97

Tablo 48-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Cinsiyetiniz)	0.06	1	0.06	0.07	-
Kolonlar (Statünüz?)	112.42	1	112.42	133.83	p<.01
Ortaketki	0.07	1	0.07	0.09	-
Hücreleriçi	904.66	1077	0.84		

Tablo 48-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu = 2.50$	t = 11.66
Öğretmen	p < .01	$\mu = 3.15$

1.9. Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri

Araştırma-değerlendirme hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda cinsiyet açısından fark olmadığı[F(1-1076)=0.94], ve statü [F(1-1076)=71.34, P<.01] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-

testi analizi sonucunda öğretmenlerin araştırma-değerlendirme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.77$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.32$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$). (Tablo 49A;B;C;D).

Tablo 49. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Kadın	243	2.75	0.88	304	2.29	0.89	547	2.50	0.91
Erkek	290	2.79	0.84	243	2.35	0.88	533	2.59	0.89
Toplam	533	2.77	0.86	547	2.32	0.88	1080	2.54	0.90

Tablo 49-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetiniz & Statünüz? Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Cinsiyetiniz)	0.72	1	0.72	0.94	-
Kolonlar (Statünüz?)	54.21	1	54.21	71.34	p<.01
Ortaketki	0.01	1	0.01	0.01	-
Hücreleriçi	817.59	1076	0.76		

Tablo 49-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.32$	$t= 8.59$
Öğretmen	$p<.01$	$\mu= 2.77$

2. Okulların Büyüklüğüne (Öğrenci Sayılarına) Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Bulgular

Araştırmanın amaçlarından biri de okulların büyüklükleri (öğrenci sayısına göre) ve psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu açıdan veriler analiz edildiğinde en yüksek puanı 2000-3000 öğrenci sayısına sahip okulların ($\bar{X}=3.18$) aldığı görülmektedir. En yüksek puana en yakın puanı ise 500'den az öğrencisi olan okulların ($\bar{X}=3.15$) aldığı görülmektedir.

Bunu sırasıyla, 3000 ve yukarısı öğrencili okullar ($\bar{X}=2.93$), 500-1000 ve 1000-1500 öğrencili okullar izlemekte ve en düşük puanı ise 1500-2000 öğrencili okullar almıştır. Toplam puanlarda öğrenci ($\bar{X}=2.41$) ve öğretmenler ($\bar{X}=2.87$) arasında anlamlı fark ($P<.01$) öğretmenler lehine burada da görülmektedir. Okulların kalabalıklığına göre farklılık olup olmadığını incelemek için yapılan t-testi analizinde, 500 den az öğrencili okullar ($\bar{X}=3.15$) ile 1500-2000 öğrencili okullar ($\bar{X}=2.73$), 500-1000 öğrencili okullar ($\bar{X}=2.80$), 1000-1500 öğrencili okullar ($\bar{X}=2.93$) arasında 500 den az öğrencili okullar lehine anlamlı farklılıklar saptanmıştır ($P<.01$). 2000-3000 öğrencili okulların öğretmen puanları ($\bar{X}=3.18$) ile 1500-2000 öğrencili okullar ($\bar{X}=2.73$), 500-1000 öğrencili okullar ($\bar{X}=2.80$), 1000-1500 öğrencili okullar ($\bar{X}=2.93$) arasında 2000-3000 öğrencili okullar lehine anlamlı farklılıklar saptanmıştır ($P<.01$). Bu sonuca göre 500 den az öğrencili ve 2000-3000 öğrencili okullardaki öğretmenlerin, kendi okullarındaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin diğer okullardaki rehberlik hizmetlerinden daha iyi olduğunu belirtmektedirler. 3000’den fazla öğrencisi olan okulların öğretmen puanları ortalarında yer aldığı için yukarıdaki ve aşağıdaki gruplarda yer alan okullar ile anlamlı fark göstermemektedir.

Öğrenci puanları incelendiğinde ise sadece 500-1000 öğrencili okullar ($\bar{X}=2.54$) ile 1000-1500 öğrencili okullar ($\bar{X}=2.22$) arasında olduğu görülmektedir ($P<.01$). Bu durum öğrenci sayılarına göre puanların, öğrencilerde öğretmenlere göre birbirine daha yakın olduğunu göstermektedir (Tablo 50A;B;C;D;E).

Tablo 50. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
500 den az	68	3.15	0.75	28	2.49	0.59	96	2.96	0.77
500-1000	169	2.80	0.76	192	2.54	0.76	361	2.66	0.77
1000-1500	129	2.81	0.72	111	2.22	0.73	240	2.54	0.78
1500- 2000	95	2.73	0.65	158	2.41	0.70	253	2.53	0.70
2000-3000	45	3.18	0.84	50	2.34	0.72	95	2.73	0.88
3000- yukarı	24	2.93	0.50	9	2.30	0.47	33	2.76	0.56
Toplam	530	2.87	0.74	548	2.41	0.73	1078	2.64	0.77

Tablo 50-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun öğrenci sa	5.29	5	1.06	2.01	-
Kolonlar (Statünüz?)	37.56	1	37.56	71.27	p<.01
Ortaketki	4.95	5	0.99	1.88	-
Hücreleriçi	561.78	1066	0.53		

Tablo 50-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu = 2.41$	$t = 10.43$
Öğretmen	$p < .01$	$\mu = 2.87$

Toplam puanlar üzerinden yapılan istatistik işlemler her hizmet alanı için ayrı ayrı yapılmıştır. Bu istatistik analizlerle elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

2.1 Psikolojik Danışma

Psikolojik danışma hizmetleri alt boyutundan elde edilen puanlarda okulların öğrenci sayısı [$F(5-1076)=3.48, P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucuna göre 2000-3000 öğrencili okulların psikolojik danışma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.87$), 1000-1500 öğrencili okulların puanlarında ($\bar{X}=2.66$) ($P<.05$) ve 1500-2000 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}=2.63$) ($P<.01$) düşük olduğu saptanmıştır.

500 den az öğrencili okulların puanlarının ($\bar{X}=3.09$), 1500-2000 öğrencili okullar ($\bar{X}=2.63$), 1000-1500 öğrencili okullar ($\bar{X}=2.66$), 3000'den yukarı öğrencili okullardan ($\bar{X}=2.68$), 500-1000 öğrencili okullardan ($\bar{X}=2.84$) ($p<.01$) ve 2000-3000 öğrencili okullardan ($\bar{X}=2.87$) ($P<.05$) yüksek olduğu saptanmıştır.

500-1000 öğrencili okulların psikolojik danışma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.84$), 1000-1500 öğrencili okulların puanlarında ($\bar{X}=2.66$) ($P<.01$) ve 1500-2000 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}=2.63$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu verilerle ilgili istatistik sonuçlar (Tablo 51 A,B,C,D)'de verilmektedir.

Tablo 51. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz Değişkenlerine Göre İ. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ için Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
500 den az	68	3.32	1.03	28	2.54	0.95	96	3.09	1.06
500-1000	169	3.10	0.87	192	2.61	0.82	361	2.84	0.87
1000-1500	129	3.01	0.92	111	2.25	0.92	240	2.66	0.99
1500- 2000	95	2.99	0.73	158	2.41	0.79	253	2.63	0.81
2000-3000	45	3.45	0.98	50	2.35	0.75	95	2.87	1.02
3000- yukarı	24	2.93	0.93	9	2.03	0.61	33	2.68	0.94
Toplam	530	3.11	0.90	548	2.45	0.84	1078	2.77	0.93

Tablo 51-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun öğrenci sa	12.86	5	2.57	3.48	p<.01
Kolonlar (Statünüz?)	72.57	1	72.57	98.04	p<.01
Ortaketki	5.04	5	1.01	1.36	-
Hücreleriçi	789.10	1066	0.74		

Tablo 51-C. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı (Sıralar Arası) Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	1500- 2000	1000 1500	3000- yukarı	500 1000	2000 3000	500 den az
1500- 2000	$\mu= 2.63$ t= 0.37	$\mu= 2.57$ t= 0.34	$\mu= 2.96$ t= 2.35	$\mu= 2.96$ t= 2.35	$\mu= 2.96$ t= 2.35	$\mu= 2.96$ t= 2.35
1000-1500	-	$\mu= 2.66$ t= 0.16	$\mu= 2.52$ t= 2.06	$\mu= 2.52$ t= 2.06	$\mu= 2.52$ t= 2.06	$\mu= 2.52$ t= 2.06
3000- yukarı	-	-	$\mu= 2.68$ t= 0.99	$\mu= 0.99$ t= 1.09	$\mu= 0.99$ t= 1.09	$\mu= 0.99$ t= 1.09
500-1000	p<.01	p<.01	-	$\mu= 2.84$ t= 0.34	$\mu= 2.84$ t= 0.34	$\mu= 2.84$ t= 0.34
2000-3000	p<.01	p<.05	-	-	$\mu= 2.87$ t= 1.73	$\mu= 2.87$ t= 1.73
500 den az	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	$\mu= 3.09$

Tablo 51-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.45$ t= 12.62	
Öğretmen	p<.01	$\mu= 3.11$

2.2 Oryantasyon Hizmetleri

Oryantasyon hizmetleri alt boyutundan elde edilen puanlarda okulların öğrenci sayısı [F(5-1076)=4.49, P<.01)] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucuna göre 500 den az öğrencili okulların Oryantasyon hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}$ =3.09), 1500-2000 öğrencili okullar ($\bar{X}$ =2.53), 1000-1500 öğrencili okullar ($\bar{X}$ =2.57), 3000'den yukarı öğrencili okullardan ($\bar{X}$ =2.54), 500-1000 öğrencili okullardan ($\bar{X}$ =2.60) ve 2000-3000 öğrencili okullardan ($\bar{X}$ =2.69) (P<.01) yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 52,B,C,D).

Tablo 52. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Gözeteklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
500 den az	68	3.31	0.87	28	2.56	0.79	96	3.09	0.91
500-1000	169	2.81	0.89	192	2.41	0.82	361	2.60	0.87
1000-1500	129	2.82	0.83	111	2.27	0.91	240	2.57	0.91
1500- 2000	95	2.75	0.81	158	2.40	0.88	253	2.53	0.87
2000-3000	45	3.18	0.84	50	2.26	0.92	95	2.69	0.99
3000- yukarı	24	2.79	0.54	9	1.87	0.56	33	2.54	0.68
Toplam	530	2.90	0.86	548	2.37	0.86	1078	2.63	0.90

Tablo 52-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun öğrenci sa	16.26	5	3.25	4.49	p<.01
Kolonlar (Statünüz?)	52.00	1	52.00	71.85	p<.01
Ortaketki	6.51	5	1.30	1.80	-
Hücreleriçi	771.49	1066	0.72		

Tablo 52-C. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı (Sıralar Arası) Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları

	1500- 2000	3000- 1000 1500	500 1000	2000 3000	500 den az
	μ= 2.53 t= 0.05	μ= 2.54 t= 0.17	μ= 2.60 t= 0.37	μ= 2.69 t= 0.88	μ= 3.09 t= 5.44
1500- 2000					
3000- yukarı					
1000-1500					
500-1000					
2000-3000					
500 den az	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01

Tablo 52-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	μ= 2.37 t= 10.26	
Öğretmen	p<.01	μ= 2.90

2.3. Bireyi Tanıma Hizmetleri

Bireyi Tanıma hizmetleri alt boyutundan elde edilen puanlarda okulların öğrenci sayısı [$F(5-1076)=4.23, P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucuna göre 2000-3000 öğrencili okulların bireyi tanıma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.81$), 1000-

1500 öğrencili okulların puanlarında ($\bar{X}=2.62$) ($P<.05$) ve 1500-2000 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}=2.45$) ($P<.01$) düşük olduğu saptanmıştır.

500 den az öğrencili okulların puanlarının ($\bar{X}=3.08$), 1500-2000 öğrencili okullar ($\bar{X}=2.45$), 1000-1500 öğrencili okullar ($\bar{X}=2.62$), 3000'den yukarı öğrencili okullardan ($\bar{X}=2.64$), 500-1000 öğrencili okullardan ($\bar{X}=2.74$) ($p<.01$) ve 2000-3000 öğrencili okullardan ($\bar{X}=2.81$) ($P<.05$) yüksek olduğu saptanmıştır.

500-1000 öğrencili okulların bireyi tanıma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.74$), 1000-1500 öğrencili okulların puanlarında ($\bar{X}=2.62$) ($P<.05$) ve 1500-2000 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}=2.45$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo, 53,B,C,D).

Tablo 53. Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
500 den az	68	3.30	0.84	28	2.55	0.79	96	3.08	0.89
500-1000	169	2.95	0.89	192	2.56	0.87	361	2.74	0.90
1000-1500	129	2.99	0.81	111	2.19	0.80	240	2.62	0.90
1500- 2000	95	2.75	0.80	158	2.27	0.80	253	2.45	0.83
2000-3000	45	3.20	0.97	50	2.45	0.96	95	2.81	1.03
3000- yukarı	24	2.87	0.52	9	2.02	0.32	33	2.64	0.61
Toplam	530	2.99	0.86	548	2.38	0.85	1078	2.68	0.90

Tablo 53-B. Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun öğrenci sa	14.89	5	2.98	4.23	p<.01
Kolonlar (Statünüz?)	55.99	1	55.99	79.49	p<.01
Ortaketki	3.54	5	0.71	1.00	-
Hücreleriçi	750.79	1066	0.70		

Tablo 53-C. Okulunuzun öğrenci sayısı (Sıralar Arası) Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	1500- 2000	1000 1500	3000- yukarı	500 1000	2000 3000	500 den az
1500- 2000	$\mu= 2.45$	t= 2.27	t= 1.21	t= 4.24	t= 3.54	t= 6.28
1000-1500	p<.05	$\mu= 2.62$	t= 0.10	t= 1.71	t= 1.82	t= 4.54
3000- yukarı	-	-	$\mu= 2.64$	t= 0.68	t= 1.00	t= 2.62
500-1000	p<.01	p<.05	-	$\mu= 2.74$	t= 0.68	t= 3.53
2000-3000	p<.01	p<.05	-	-	$\mu= 2.81$	t= 2.26
500 den az	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	$\mu= 3.08$

Tablo 53-D. Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.38$	$t= 11.86$
Öğretmen	$p<.01$	$\mu= 2.99$

2.4. Bilgi Toplama Yayma Hizmetleri

Bilgi toplama yayma hizmetleri alt boyutundan elde edilen puanlarda okulların öğrenci sayısı [$F(5-1066)=1.68$] açısından fark bulunamamıştır.

Tablo 54. Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Gözeteklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
500 den az	68	3.15	0.85	28	2.51	0.73	96	2.96	0.87
500-1000	169	2.78	0.92	192	2.57	0.87	361	2.66	0.90
1000-1500	129	2.78	0.90	111	2.26	0.78	240	2.54	0.88
1500- 2000	95	2.75	0.78	158	2.53	0.84	253	2.61	0.82
2000-3000	45	3.26	1.12	50	2.35	0.78	95	2.78	1.06
3000- yukarı	24	2.82	0.57	9	2.78	0.75	33	2.81	0.61
Toplam	530	2.86	0.90	548	2.47	0.83	1078	2.67	0.89

Tablo 54-B. Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun öğrenci sa	6.17	5	1.23	1.68	-
Kolonlar (Statünüz?)	22.42	1	22.42	30.42	$p<.01$
Ortaketki	10.88	5	2.18	2.95	$p<.05$
Hücreleriçi	785.68	1066	0.74		

Tablo 54-D. Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.47$	$t= 7.46$
Öğretmen	$p<.01$	$\mu= 2.86$

2.3. Yöneltilme ve Yerleştirme Hizmetleri

Yöneltilme-yerleştirme hizmetleri alt boyutundan elde edilen puanlarda okulların öğrenci sayısı [$F(5-1076)=3.48, P<.01$]] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucuna göre 2000-3000 öğrencili okulların yöneltilme-yerleştirme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.77$), 1000-1500 öğrencili okulların puanlarında ($\bar{X}=2.58$) ($P<.05$) ve 1500-2000 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}=2.56$) ($P<.05$) düşük olduğu saptanmıştır.

500 den az öğrencili okulların puanlarının ($\bar{X}=3.00$), 1500-2000 öğrencili okullar ($\bar{X}=2.56$) ($P<.01$), 1000-1500 öğrencili okullar ($\bar{X}=2.58$) ($P<.01$), 3000'den yukarı öğrencili okullardan ($\bar{X}=2.68$) ($P<.05$), 500-1000 öğrencili okullardan ($\bar{X}=2.77$) ($P<.05$), ve 2000-3000 öğrencili okullardan ($\bar{X}=2.87$) ($P<.05$) yüksek olduğu saptanmıştır.

500-1000 öğrencili okulların yöneltilme-yerleştirme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.78$), 1000-1500 öğrencili okulların puanlarında ($\bar{X}=2.58$) ($P<.01$) ve 1500-2000 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}=2.56$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo, 55, B,C,D).

Tablo 55. Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEşTİRME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
500 den az	68	3.16	0.75	28	2.61	0.93	96	3.00	0.84
500-1000	169	2.89	0.89	192	2.69	0.95	361	2.78	0.92
1000-1500	129	2.82	0.88	111	2.30	0.91	240	2.58	0.93
1500- 2000	95	2.77	0.78	158	2.42	0.84	253	2.56	0.84
2000-3000	45	3.13	0.86	50	2.44	0.89	95	2.77	0.93
3000- yukarı	24	2.93	0.69	9	2.00	0.55	33	2.68	0.77
Toplam	530	2.91	0.84	548	2.50	0.91	1078	2.70	0.90

Tablo 55-B. Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEşTİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun öğrenci sa	10.89	5	2.18	2.88	$p<.05$
Kolonlar (Statünüz?)	35.96	1	35.96	47.50	$p<.01$
Ortaketki	6.79	5	1.36	1.79	-
Hücreleriçi	806.96	1066	0.76		

Tablo 55-C. Okulunuzun öğrenci sayısı (Sıralar Arası) Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	1500- 2000	1000 1500	3000- 2000 3000	500 1000 500 den az
	$\mu=$ 2.56 t= 0.31 t= 0.78 t= 2.05 t= 3.21 t= 4.25	$\mu=$ 2.58 t= 0.62 t= 1.80 t= 2.82 t= 3.99	$\mu=$ 2.68 t= 0.51 t= 0.66 t= 1.81	$\mu=$ 2.77 t= 0.14 t= 1.82
1500- 2000				
1000-1500	-			
3000- yukarı	-	-		
2000-3000	p<.05	p<.05	-	
500-1000	p<.01	p<.01	-	
500 den az	p<.01	p<.01	p<.05	p<.05

Tablo 55-D. Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu=$ 2.50 t= 7.76	
Öğretmen	p<.01	$\mu=$ 2.91

2.6. İzleme Hizmetleri

İzleme hizmetleri alt boyutundan elde edilen puanlarda okulların öğrenci sayısı [F(5-1066)=3.79, P<.01)] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucuna göre 2000-3000 öğrencili okulların izleme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}$ =2.61), 1000-1500 öğrencili okulların puanlarında ve ($\bar{X}$ =2.38) (P<.05) yüksek olduğu saptanmıştır.

500 den az öğrencili okulların puanlarının ($\bar{X}$ =2.68), 1500-2000 öğrencili okullar ($\bar{X}$ =2.45) (P<0.5), 1000-1500 öğrencili okullar ($\bar{X}$ =2.38), (P<.01), yüksek olduğu saptanmıştır. 500-1000 öğrencili okulların izleme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}$ =2.53), 1000-1500 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}$ =2.38), ($\bar{X}$ =2.63) P<.01) yüksek olduğu saptanmıştır. 2000-3000 öğrencili okulların izleme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}$ =2.61), 1000-1500 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}$ =2.38), ($\bar{X}$ =2.63) P<.05) yüksek olduğu saptanmıştır. 3000’ den yukarı öğrencili okulların izleme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}$ =2.84), 1000-1500 öğrencili okulların ($\bar{X}$ =2.38), 1000-1500 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}$ =2.38) (P<.01), ve 500-1000 öğrencili okulların ($\bar{X}$ =2.53) (P<.05) puanlarından yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo.56, A, B, C, D, E).

Tablo 56. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
500 den az	68	2.82	0.85	28	2.35	0.73	96	2.68	0.84
500-1000	169	2.52	0.83	192	2.54	0.94	361	2.53	0.89
1000-1500	129	2.52	0.82	111	2.21	0.86	240	2.38	0.85
1500- 2000	95	2.51	0.78	158	2.42	0.86	253	2.45	0.83
2000-3000	45	3.03	1.01	50	2.23	0.79	95	2.61	0.98
3000- yukarı	24	2.78	0.67	9	3.03	1.16	33	2.84	0.82
Toplam	530	2.61	0.84	548	2.41	0.89	1078	2.51	0.87

Tablo 56-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun öğrenci sa	13.92	5	2.78	3.79	p<.01
Kolonlar (Statünüz?)	6.68	1	6.68	9.10	p<.01
Ortaketki	14.31	5	2.86	3.90	p<.01
Hücreleriçi	782.31	1066	0.73		

Tablo 56-C. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı (Sıralar Arası) Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	1000	1500	1500- 2000	500	1000	2000	3000	500	den az	3000- yukarı
1000-1500	$\mu=$ 2.38	$t=$ 0.97	$t=$ 2.19	$t=$ 2.26	$t=$ 2.96	$t=$ 2.94				
1500- 2000	-	$\mu=$ 2.45	$t=$ 1.16	$t=$ 1.55	$t=$ 2.25	$t=$ 2.48				
500-1000	$p<.05$	-	$\mu=$ 2.53	$t=$ 0.79	$t=$ 1.53	$t=$ 2.00				
2000-3000	$p<.05$	-	-	$\mu=$ 2.61	$t=$ 0.58	$t=$ 1.35				
500 den az	$p<.01$	$p<.05$	-	-	$\mu=$ 2.68	$t=$ 0.93				
3000- yukarı	$p<.01$	$p<.01$	$p<.05$	-	-	$\mu=$ 2.84				

Tablo 56-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu=$ 2.41	$t=$ 3.91
Öğretmen	$p<.01$	$\mu=$ 2.61

1.7. Çevre-Veli İlişkileri

Çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt boyutundan elde edilen puanlarda okulların öğrenci sayısı [$F(5-1076) = 4.21, P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucuna göre 2000-3000 öğrencili okulların çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.59$), 1000-1500 öğrencili okulların puanlarında ($\bar{X}=2.26$) ($P<.01$) ve 500-1000 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}=2.42$) ($P<.05$) yüksek olduğu saptanmıştır.

500'den az öğrencili okulların puanlarının ($\bar{X}=2.69$), 1500-2000 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}=2.42$), 1000-1500 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}=2.26$) ve 500-1000 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}=2.42$) ($p<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır. 3000 den yukarı öğrencili okulların puanlarının ($\bar{X}=2.86$), 1500-2000 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}=2.42$), 1000-1500 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}=2.26$) ve 500-1000 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}=2.42$) ($p<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır. 500-1000 öğrencili okulların çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.42$), 1000-1500 öğrencili okulların puanlarından ($\bar{X}=2.26$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır. 1500-2000 öğrencili okulların çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt testinden aldıkları

puanların ($\bar{X}=2.42$), 1000-1500 öğrencili okuların puanlarından ($\bar{X}=2.26$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır(Tablo.57, A, B, C, D).

Tablo 57. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
500 den az	68	2.83	0.81	28	2.35	0.74	96	2.69	0.82
500-1000	169	2.48	0.88	192	2.36	0.83	361	2.42	0.85
1000-1500	129	2.41	0.83	111	2.09	0.81	240	2.26	0.84
1500- 2000	95	2.42	0.80	158	2.42	0.85	253	2.42	0.83
2000-3000	45	2.96	1.06	50	2.25	0.87	95	2.59	1.02
3000- yukarı	24	2.92	0.69	9	2.68	1.18	33	2.86	0.84
Toplam	530	2.56	0.87	548	2.32	0.84	1078	2.44	0.87

Tablo 57-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun öğrenci sa	15.10	5	3.02	4.21	p<.01
Kolonlar (Statünüz?)	12.02	1	12.02	16.78	p<.01
Ortaketki	6.69	5	1.34	1.87	-
Hücreleriçi	763.84	1066	0.72		

Tablo 57-C. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı (Sıralar Arası) Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları

	1000-1500	500-1000	1500-2000	2000-3000	500 den az	3000- yukarı
1000-1500	$\mu= 2.26$	t= 2.17	t= 2.10	t= 3.14	t= 4.19	t= 3.77
500-1000	p<.05	$\mu= 2.42$	t= 0.11	t= 1.73	t= 2.83	t= 2.86
1500- 2000	p<.05	-	$\mu= 2.42$	t= 1.59	t= 2.64	t= 2.76
2000-3000	p<.01	p<.05	-	$\mu= 2.59$	t= 0.86	t= 1.58
500 den az	p<.01	p<.01	p<.01	-	$\mu= 2.69$	t= 0.96
3000- yukarı	p<.01	p<.01	p<.01	-	-	$\mu= 2.86$

Tablo 57-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.32$	t= 4.65
Öğretmen	p<.01	$\mu= 2.56$

2.8. Müşavirlik Hizmetleri

Müşavirlik hizmetleri alt boyutundan elde edilen puanlarda okulların öğrenci sayısı $[F(5-1066)=0,70]$ açısından fark bulunamamıştır(Tablo.58, A, B, D.).

Tablo 58. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Gözlemlerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
500 den az	68	3.39	0.99	28	2.50	0.80	96	3.13	1.02
500-1000	169	3.02	0.97	192	2.66	0.94	361	2.83	0.97
1000-1500	129	3.21	0.84	111	2.25	0.89	240	2.77	0.99
1500- 2000	95	3.01	0.83	158	2.51	0.86	253	2.70	0.88
2000-3000	45	3.38	0.98	50	2.45	0.89	95	2.89	1.04
3000- yukarı	24	3.30	0.90	9	2.41	1.15	33	3.06	1.04
Toplam	530	3.16	0.92	548	2.50	0.91	1078	2.82	0.97

Tablo 58-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun öğrenci sa	2.89	5	0.58	0.70	-
Kolonlar (Statünüz?)	70.58	1	70.58	85.72	$p<.01$
Ortaketki	6.99	5	1.40	1.70	-
Hücreleriçi	877.81	1066	0.82		

Tablo 58-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.50$	$t= 11.78$
Öğretmen	$p<.01$	$\mu= 3.16$

2.9.Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri

Müşavirlik hizmetleri alt boyutundan elde edilen puanlarda okulların öğrenci sayısı [F(5-1066)=0,70] açısından fark bulunamamıştır(Tablo.59, A, B, C, D, E).

Tablo 59. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Gözeteklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
500 den az	68	3.09	0.87	28	2.40	0.91	96	2.89	0.93
500-1000	169	2.64	0.79	192	2.44	0.91	361	2.53	0.86
1000-1500	129	2.78	0.87	111	2.18	0.84	240	2.50	0.90
1500- 2000	95	2.63	0.84	158	2.30	0.86	253	2.42	0.87
2000-3000	45	2.98	0.98	50	2.23	0.90	95	2.59	1.00
3000- yukarı	24	3.00	0.77	8	1.91	0.98	32	2.72	0.94
Toplam	530	2.77	0.86	547	2.32	0.88	1077	2.54	0.90

Tablo 59-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun öğrenci sa	5.04	5	1.01	1.36	-
Kolonlar (Statünüz?)	43.77	1	43.77	58.80	p<.01
Ortaketki	9.86	5	1.97	2.65	p<.05
Hücreleriçi	792.68	1065	0.74		

Tablo 59-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	μ= 2.32	t= 8.66
Öğretmen	p<.01	μ= 2.77

3. Okullarda Psikolojik Danışman Olup Olmamasına Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Bulgular

Psikolojik danışmanlı okullarla psikolojik danışman olmayan okullar arasında toplam puan bazında ve tek tek hizmetler bazında psikolojik danışmanlı okullar lehine anlamlı farklılıklar görülmektedir. Psikolojik danışman olmayan okullardan alınan puanlar daha düşüktür.

Ancak araştırmanın bu denencesi tesadüfen seçilen öğrenci örneklem grubunda psikolojik danışman olmayan okul olmadığı için test edilememiştir. Ancak okullardaki psikolojik danışman sayısına göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinin incelenmesi araştırmanın bu problemini de açıklayıcı veriler sunmaktadır ve bu durum (4. Denencede) incelenmektedir.

4. Okullarda Görev Yapan Psikolojik Danışman Sayısına Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Bulgular

Araştırmanın amaçlarından biri de okullardaki psikolojik danışman sayısına göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde bir farklılık olup olmadığını tesbit etmek idi. Bu amaçla veriler analiz edildiğinde bu konudaki bulgular, okullarda psikolojik danışman sayısı arttıkça psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin daha iyi yürütüldüğü şeklindedir.

Bilindiği gibi araştırmada; 102 okuldan öğretmen, 20 okuldan öğrenci örneklem grubunu oluşturmakta idi. Örneklem grubunu oluşturan okulların büyük çoğunluğunda bir ve iki psikolojik danışman çalışmaktadır. Hiç psikolojik danışman olmayan ve üç veya yukarı sayıda psikolojik danışman olan okul sayısı çok azdır. Araştırmanın örneklemini oluşturan okulların hiç birinde üçten fazla psikolojik danışman bulunmamaktadır. Buna rağmen bazı denekler dört ve beş psikolojik danışman seçeneğini de işaretlemişlerdir. Araştırmacı tarafından dört ve beş psikolojik danışman olan okul olmadığı tespit edildiğinden bu veriler yorumlamada dikkate alınmamaktadır.

Ölçeğin bütün alt testlerinden elde edilen ortak toplam puanlara bakıldığında, okullarda görev yapan psikolojik danışman sayısı [F(5-1061)=10.38, P<.01] ve statünüz [F(5-1061)=33.69] değişkenlerine göre fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda bir psikolojik danışmanlı okulların puanı ($\bar{X}$ =2.59) psikolojik danışmanı olmayan okulların puanından ($\bar{X}$ =2.29) yüksektir (P<.01).İki psikolojik danışmanlı okulların puanı ($\bar{X}$ =2.59) psikolojik danışmanı olmayan okulların puanından ($\bar{X}$ =2.29) ve bir psikolojik danışmanlı okulların puanından ($\bar{X}$ =2.59) yüksektir(P<.01).Üç psikolojik danışmanlı okulların puanı ($\bar{X}$ =2.88) psikolojik danışmanı olmayan okulların puanından ($\bar{X}$ =2.29) ve bir psikolojik danışmanlı okulların puanından ($\bar{X}$ =2.59) yüksektir (P<.01).

Öğretmenlerin toplam puanı ($\bar{X}$ =2.88) Öğrencilerin toplam puanından ($\bar{X}$ =2.41) yüksektir (P<.01) (Tablo 60A,B,C,D).

Tablo 60. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin Gözeteklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
0	46	2.23	0.63	5	2.82	0.69	51	2.29	0.66
1	301	2.84	0.70	403	2.41	0.66	704	2.59	0.71
2	133	3.05	0.75	113	2.43	0.93	246	2.76	0.89
3	32	3.32	0.68	26	2.33	0.73	58	2.88	0.86
4	7	2.79	0.34	0	0.00	0.00	7	2.79	0.34
5 ve yukarı	6	3.68	0.51	1	2.62	0.00	7	3.53	0.62
Toplam	525	2.88	0.74	548	2.41	0.73	1073	2.64	0.77

Tablo 60-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzda görev yapan)	26.74	5	5.35	10.38	p<.01
Kolonlar (Statünüz?)	17.35	1	17.35	33.69	p<.01
Ortaketki	22.61	5	4.52	8.78	p<.01
Hücreleriçi	546.57	1061	0.51		

Tablo 60-C. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları

	0	1	2	4	3	5 ve yukarı
0	$\mu= 2.29$	$t= 2.89$	$t= 4.27$	$t= 1.74$	$t= 4.29$	$t= 4.27$
1	$p<.01$	$\mu= 2.59$	$t= 3.20$	$t= 0.74$	$t= 2.96$	$t= 3.43$
2	$p<.01$	$p<.01$	$\mu= 2.76$	$t= 0.11$	$t= 1.14$	$t= 2.78$
4	$p<.05$	-	-	$\mu= 2.79$	$t= 0.31$	$t= 1.91$
3	$p<.01$	$p<.01$	-	-	$\mu= 2.88$	$t= 2.25$
5 ve yuk	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.05$	$p<.05$	$\mu= 3.53$

Tablo 60-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.41$	$t= 10.60$
Öğretmen	$p<.01$	$\mu= 2.88$

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesini psikolojik danışman sayısının etkileyip etkilemediğine hizmet alanları bazında bakıldığında bulgular şu şekildedir;

4.1. Psikolojik Danışma Hizmetleri

Psikolojik danışma hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda okullarda görev yapan psikolojik danışman sayısı [F(5-1061)=9.06, P<.01] ve statünüz [F(5-1061)=40.60, P<.01] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda bir psikolojik danışmanlı okulların psikolojik danışma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.71$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanından ($\bar{X}=2.14$) yüksek olduğu saptanmıştır (P<.01). İki psikolojik danışmanlı okulların puanlarının ($\bar{X}=2.97$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanlarından ($\bar{X}=2.71$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.14$) yüksek olduğu saptanmıştır (P<.01). Üç psikolojik danışmanlı okulların puanlarının ($\bar{X}=3.03$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.71$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından

($\bar{X}=2.14$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$). (Tablo 61,B,C,D). İki ve üç psikolojik danışmanlı okulların puanları birbirine yakındır ve aralarında anlamlı bir farklılık gözükmemektedir.

Tablo 61. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Gözetimlerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
0	46	2.16	0.76	5	1.97	0.65	51	2.14	0.74
1	301	3.12	0.89	403	2.41	0.76	704	2.71	0.89
2	133	3.28	0.81	113	2.61	1.07	246	2.97	0.99
3	32	3.52	0.82	26	2.44	0.83	58	3.03	0.98
4	7	3.06	0.27	0	0.00	0.00	7	3.06	0.27
5 ve yukarı	6	3.83	0.77	1	2.71	0.00	7	3.67	0.82
Toplam	525	3.11	0.90	548	2.45	0.84	1073	2.77	0.93

Tablo 61-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzda görev yapan)	32.13	5	6.43	9.06	$p<.01$
Kolonlar (Statünüz?)	28.79	1	28.79	40.60	$p<.01$
Ortaketki	18.49	5	3.70	5.21	$p<.01$
Hücreler içi	752.50	1061	0.71		

Tablo 61-C. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	0	1	2	3	4	5 ve yukarı
0	$\mu= 2.14$ t= 4.70	$\mu= 2.71$ t= 4.20	$\mu= 2.97$ t= 0.49	$\mu= 3.03$ t= 0.08	$\mu= 3.06$ t= 1.36	$\mu= 3.67$
1	$p<.01$	$\mu= 2.71$ t= 4.20	$\mu= 2.97$ t= 0.49	$\mu= 3.03$ t= 0.08	$\mu= 3.06$ t= 1.36	$\mu= 3.67$
2	$p<.01$	$p<.01$	$\mu= 2.97$ t= 0.49	$\mu= 3.03$ t= 0.08	$\mu= 3.06$ t= 1.36	$\mu= 3.67$
3	$p<.01$	$p<.01$	-	$\mu= 3.03$ t= 0.08	$\mu= 3.06$ t= 1.36	$\mu= 3.67$
4	$p<.01$	-	-	-	$\mu= 3.06$ t= 1.36	$\mu= 3.67$
5 ve yukarı	$p<.01$	$p<.01$	$p<.05$	$p<.05$	-	$\mu= 3.67$

Tablo 61-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.45$ t= 12.90	
Öğretmen	$p<.01$	$\mu= 3.11$

4.2. Oryantasyon Hizmetleri

Oryantasyon hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda okullarda görev yapan psikolojik danışman sayısı [$F(5-1061)=7.35$, $P<.01$] ve statünüz [$F(5-1061)=27.37$, $P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda iki psikolojik danışmanlı okulların puanlarının ($\bar{X}=2.72$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanlarından ($\bar{X}=2.59$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.49$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.05$). Oryantasyon hizmetlerinde de en yüksek puan üç psikolojik danışmanlı okullarda gözükmekte bunu iki, bir ve hiç psikolojik danışmana sahip olmayan okullar izlemektedir. Ancak bu hizmet alanının puanları birbirine yakın gözükmektedir (Tablo 62).

Bu nedenle bu hizmet alanında, sadece iki psikolojik danışmanlı okullar ile bir psikolojik danışmanlı ve hiç psikolojik danışman olmayan okullar arasında iki psikolojik danışmanlı okullar lehine ($p<.05$) düzeyinde anlamlı farklılık gözükmektedir. Tabloda üç psikolojik danışmanlı okulların puanı da iki psikolojik danışmanlı okullarla aynı olmakla birlikte frekansı düşük olduğundan üç psikolojik danışmanlı okulların diğer okullarla arasındaki farklılık anlamlı çıkmamıştır. Bu verilere bakılarak oryantasyon hizmetlerinin sunulmasını psikolojik danışman sayısının daha az etkilediği söylenebilir (Tablo B-C-D-E).

Tablo 62. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
0	46	2.46	0.68	5	2.74	0.93	51	2.49	0.70
1	301	2.84	0.83	403	2.40	0.83	704	2.59	0.85
2	133	3.12	0.93	113	2.26	0.98	246	2.72	1.04
3	32	3.13	0.88	26	2.18	0.84	58	2.70	0.98
4	7	2.57	0.59	0	0.00	0.00	7	2.57	0.59
5 ve yukarı	6	3.57	0.56	1	2.43	0.00	7	3.41	0.67
Toplam	525	2.90	0.86	548	2.37	0.86	1073	2.63	0.90

Tablo 62-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzda görev yapan	26.70	5	5.34	7.35	p<.01
Kolonlar (Statünüz?)	19.88	1	19.88	27.37	p<.01
Ortaketki	16.45	5	3.29	4.53	p<.01
Hücreleriçi	770.61	1061	0.73		

Tablo 62-C. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları

	0	4	1	3	2	5 ve yukarı
0	$\mu= 2.49$ t= 0.24	$\mu= 0.84$ t= 1.31	$\mu= 1.79$ t= 2.68			
4	-	$\mu= 2.57$ t= 0.06	$\mu= 0.39$ t= 0.47	$\mu= 1.84$ t= 2.52		
1	-	-	$\mu= 2.59$ t= 0.95	$\mu= 2.08$ t= 2.07		
3	-	-	-	$\mu= 2.70$ t= 0.16	$\mu= 2.10$ t= 3.41	
2	p<.05	-	p<.05	-	$\mu= 2.72$ t= 2.10	
5 ve yukarı	p<.01	p<.05	p<.01	p<.05	p<.05	$\mu= 3.41$

Tablo 62-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.37$ t= 10.29	
Öğretmen	p<.01	$\mu= 2.90$

4.3. Bireyi Tanıma Hizmetleri

Bireyi tanıma hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda okullarda görev yapan psikolojik danışman sayısı [$F(5-1061)=6.95, P<.01$] ve statünüz [$F(5-1061)=32.33, P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda iki psikolojik danışmanlı okulların bireyi tanıma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.83$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.46$) ve bir psikolojik danışmanlı okulların puanlarından ($\bar{X}=2.61$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$).

Üç psikolojik danışmanlı okulların bireyi tanıma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.95$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanlarından ($\bar{X}=2.61$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.46$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$). Bireyi tanıma hizmetlerinde de puanlar psikolojik danışman sayısı ile doğru orantılı gözükmemektedir (Tablo 63-B-C-).

Öğretmenlerin bireyi tanıma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.99$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.38$) yüksek olduğu görülmektedir ($P<.01$)(Tablo 63-D).

Öğretmen puanları bazında bakıldığında; üç psikolojik danışmanlı okulların bireyi tanıma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.95$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanlarından ($\bar{X}=2.61$) ($P<.01$), iki psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=3.16$)($P<.05$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.46$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır.

İki psikolojik danışmanlı okulların bireyi tanıma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=3.16$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.61$) ($P<.01$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.46$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır(Tablo 63-E).

Öğrenciler bazında baktığımızda; anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bireyi tanıma hizmetlerinin sunulmasını öğrenciler açısından psikolojik danışman sayısı pek etkilememektedir. Öğrenci örneklem grubunda psikolojik danışmansız okul olmadığı için hiç psikolojik danışman olmayan okullar ile psikolojik danışmanlı okullar öğrenci puanları açısından karşılaştırılamamıştır (Tablo 63-E).

Tablo 63. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
0	46	2.41	0.71	5	2.94	1.32	51	2.46	0.79
1	301	2.94	0.81	403	2.37	0.79	704	2.61	0.85
2	133	3.16	0.91	113	2.43	1.02	246	2.83	1.03
3	32	3.51	0.76	26	2.26	0.71	58	2.95	0.97
4	7	2.88	0.79	0	0.00	0.00	7	2.88	0.79
5 ve yukarı	6	3.62	1.00	1	2.43	0.00	7	3.45	1.02
Toplam	525	2.99	0.86	548	2.38	0.85	1073	2.68	0.91

Tablo 63-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzda görev yapan)	24.45	5	4.89	6.95	p<.01
Kolonlar (Statünüz?)	22.76	1	22.76	32.33	p<.01
Ortaketki	23.03	5	4.61	6.54	p<.01
Hücreler içi	746.85	1061	0.70		

Tablo 63-C. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	0		1		2		4		3		5 ve yukarı	
0	μ=	2.46	t=	1.24	t=	2.84	t=	1.24	t=	3.05	t=	2.93
1	-		μ=	2.61	t=	3.49	t=	0.84	t=	2.98	t=	2.63
2	p<.01		p<.01		μ=	2.83	t=	0.16	t=	1.02	t=	1.93
4	-		-		-		μ=	2.88	t=	0.22	t=	1.27
3	p<.01		p<.01		-		-		μ=	2.95	t=	1.48
5 ve yukarı	p<.01		p<.01		p<.05		-		-		μ=	3.45

Tablo 63-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	μ= 2.38 t= 11.88	
Öğretmen	p<.01	μ= 2.99

4.4. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri

Bilgi toplama yayma hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda okullarda görev yapan psikolojik danışman sayısı [$F(5-1061)=10.50, P<.01$] ve statünüz [$F(5-1061)=35.30, P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda:

Bir psikolojik danışmanlı okulların bilgi toplama ve yayma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.59$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.37$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$). İki psikolojik danışmanlı okulların bilgi toplama ve yayma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.81$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanları ($\bar{X}=2.37$) ve bir psikolojik danışmanlı okulların puanlarından ($\bar{X}=2.59$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$). Üç psikolojik danışmanlı okulların bilgi toplama yayma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=3.00$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.59$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.37$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$). bilgi toplama yayma hizmetlerinde de puanlar psikolojik danışman sayısı ile doğru orantılı gözükmemektedir (Tablo 64-B-C).

Öğretmenlerin bilgi toplama yayma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.87$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.47$) yüksek olduğu görülmektedir ($P<.01$)(Tablo 64-D). Bu hizmet alanında da puanlama yüksekliği psikolojik danışman sayısı ile paraleldir. Yani psikolojik danışma sayısı arttıkça puanlar yükselmektedir (Tablo 64).

Öğretmen puanları bazında bakıldığında; üç psikolojik danışmanlı okulların bilgi toplama yayma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=3.49$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.75$) ($P<.01$), iki psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=3.09$)($P<.01$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.33$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır.

İki psikolojik danışmanlı okulların bilgi toplama yayma hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=3.09$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.75$) ($P<.01$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.33$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır(Tablo 64-E).

Bir psikolojik danışmanlı okulların puanlarının ($\bar{X}=2.75$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.33$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır(Tablo 64-E).Öğrenci puanları bazında bakıldığında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (Tablo 64-E).

Tablo 64. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Gözeteklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
0	46	2.33	0.80	5	2.66	0.71	51	2.37	0.79
1	301	2.75	0.87	403	2.47	0.79	704	2.59	0.83
2	133	3.09	0.87	113	2.48	0.97	246	2.81	0.97
3	32	3.49	0.82	26	2.40	0.89	58	3.00	1.01
4	7	2.90	0.26	0	0.00	0.00	7	2.90	0.26
5 ve yukarı	6	4.55	0.62	1	2.71	0.00	7	4.28	0.89
Toplam	525	2.87	0.91	548	2.47	0.83	1073	2.67	0.89

Tablo 64-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzda görev yapan)	37.43	5	7.49	10.50	p<.01
Kolonlar (Statünüz?)	25.17	1	25.17	35.30	p<.01
Ortaketki	24.78	5	4.96	6.95	p<.01
Hücreleriçi	756.53	1061	0.71		

Tablo 64-C. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	0	1	2	4	3	5 ve yukarı
0	$\mu= 2.37$ t= 1.82	$\mu= 2.59$ t= 3.43	$\mu= 2.81$ t= 1.56	$\mu= 2.90$ t= 3.91	$\mu= 3.00$ t= 5.63	$\mu= 4.28$ t= 5.28
1	p<.05	$\mu= 2.59$ t= 3.58	$\mu= 2.81$ t= 0.96	$\mu= 2.90$ t= 3.56	$\mu= 3.00$ t= 5.28	$\mu= 4.28$ t= 5.28
2	p<.01	p<.01	$\mu= 2.81$ t= 0.26	$\mu= 2.90$ t= 1.52	$\mu= 3.00$ t= 4.55	$\mu= 4.28$ t= 4.55
4	-	-	-	$\mu= 2.90$ t= 0.30	$\mu= 3.00$ t= 3.07	$\mu= 4.28$ t= 3.07
3	p<.01	p<.01	-	-	$\mu= 3.00$ t= 3.80	$\mu= 4.28$ t= 3.80
5 ve yukarı	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	$\mu= 4.28$

Tablo 64-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.47$ t= 7.63	
Öğretmen	p<.01	$\mu= 2.87$

4.5. Yöneltilme ve Yerleştirme Hizmetleri

Yöneltilme yerleştirme hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda okullarda görev yapan psikolojik danışman sayısı [$F(5-1061)=8.21, P<.01$] ve statünüz [$F(5-1061)=13.48, P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda iki psikolojik danışmanlı okulların yöneltilme yerleştirme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.80$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.65$) ($P<.01$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.55$) ($P<.05$) yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 65,B). Üç psikolojik danışmanlı okulların yöneltilme yerleştirme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.89$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanları ($\bar{X}=2.55$) ve bir psikolojik danışmanlı okulların puanlarından ($\bar{X}=2.65$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.05$) (Tablo 65-B-C).

Öğretmenlerin yöneltilme yerleştirme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.91$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.50$) yüksek olduğu görölmektedir ($P<.01$)(Tablo 65-D). Bu hizmet alanında da puanlama yüksekliği psikolojik danışman sayısı ile paraleldir. Yani psikolojik danışma sayısı arttıkça puanlar yükselmektedir (Tablo 65).

Öğretmen puanları bazında bakıldığında; üç psikolojik danışmanlı okulların yöneltilme yerleştirme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=3.30$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.87$) ($P<.01$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.47$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır. İki psikolojik danışmanlı okulların yöneltilme yerleştirme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=3.04$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.87$) ($P<.05$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.47$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 65-E). Bir psikolojik danışmanlı okulların puanlarının ($\bar{X}=2.87$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.47$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 65-E). Öğrenci puanları bazında bakıldığında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (Tablo 65-E).

Yöneltilme yerleştirme hizmet alanında da psikolojik danışman sayısı arttıkça puanların arttığđ görölmektedir (Tablo 65). Ancak puanlar birbirine yakın olduğu için

anlamlılık düzeyi daha düşük gözükmemektedir. Anlamlı farklılık sadece iki ve üç psikolojik danışmanlı okullarla hiç psikolojik danışman olmayan okullar arasında iki ve üç psikolojik danışmanlı okullar lehine görülmektedir (Tablo 65-C).

Tablo 65. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Gözetimlerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
0	46	2.47	0.84	5	3.32	0.94	51	2.55	0.88
1	301	2.87	0.83	403	2.49	0.86	704	2.65	0.87
2	133	3.04	0.85	113	2.52	1.09	246	2.80	1.00
3	32	3.30	0.86	26	2.39	0.82	58	2.89	0.95
4	7	2.61	0.40	0	0.00	0.00	7	2.61	0.40
5 ve yukarı	6	3.36	0.42	1	2.86	0.00	7	3.29	0.43
Toplam	525	2.91	0.85	548	2.50	0.91	1073	2.70	0.90

Tablo 65-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı)	31.31	5	6.26	8.21	p<.01
Kolonlar (Statünüz?)	10.29	1	10.29	13.48	p<.01
Ortaketki	23.15	5	4.63	6.07	p<.01
Hücreler içi	809.47	1061	0.76		

Tablo 65-C. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	0		4		1		2		3		5 ve yukarı	
0	μ=	2.55	t=	0.17	t=	0.79	t=	1.87	t=	2.01	t=	2.08
4	-		μ=	2.61	t=	0.12	t=	0.57	t=	0.80	t=	1.44
1	-		-		μ=	2.65	t=	2.35	t=	1.99	t=	1.91
2	p<.05		-		p<.01		μ=	2.80	t=	0.67	t=	1.44
3	p<.05		-		p<.05		-		μ=	2.89	t=	1.13
5 ve yukarı	p<.05		-		p<.05		-		-		μ=	3.29

Tablo 65-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	μ= 2.50 t= 7.71	
Öğretmen	p<.01	μ= 2.91

4.6. İzleme Hizmetleri

İzleme hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda okullarda görev yapan psikolojik danışman sayısı [$F(5-1061)=8.08$, $P<.01$] ve statünüz [$F(5-1061)=11.28$, $P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda iki psikolojik danışmanlı okulların izleme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.60$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.48$) ($P<.05$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.17$) ($P<.05$) yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 66,B,C). Üç psikolojik danışmanlı okulların izleme hizmetleri alt testinden aldıkları puanlarının ($\bar{X}=2.59$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.17$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$) (Tablo 65-B-C).

Öğretmenlerin izleme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.61$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.41$) yüksek olduğu görülmektedir ($P<.01$) (Tablo 66-D). Bu hizmet alanında da puanlama yüksekliği psikolojik danışman sayısı ile paraleldir. Yani psikolojik danışman sayısı arttıkça puanlar yükselmektedir (Tablo 66).

Öğretmen puanları bazında bakıldığında; üç psikolojik danışmanlı okulların izleme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.92$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.59$) ($P<.05$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.03$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır. İki psikolojik danışmanlı okulların izleme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.73$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.03$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 66-E). Bir psikolojik danışmanlı okulların puanlarının ($\bar{X}=2.59$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.03$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 66-E). Öğrenci puanları bazında bakıldığında izleme hizmetlerinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (Tablo 66-E).

İzleme hizmet alanında da psikolojik danışman sayısı arttıkça puanların arttığı görülmektedir (Tablo 66).

Tablo 66. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Gözeteklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
0	46	2.03	0.70	5	3.42	0.98	51	2.17	0.83
1	301	2.59	0.84	403	2.40	0.83	704	2.48	0.84
2	133	2.73	0.85	113	2.44	1.10	246	2.60	0.98
3	32	2.92	0.70	26	2.19	0.69	58	2.59	0.78
4	7	2.69	0.29	0	0.00	0.00	7	2.69	0.29
5 ve yukarı	6	3.83	0.43	1	2.71	0.00	7	3.67	0.58
Toplam	525	2.61	0.85	548	2.41	0.89	1073	2.51	0.87

Tablo 66-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzda görev yapan)	29.37	5	5.87	8.08	p<.01
Kolonlar (Statünüz?)	8.20	1	8.20	11.28	p<.01
Ortaketki	32.91	5	6.58	9.06	p<.01
Hücreler içi	771.17	1061	0.73		

Tablo 66-C. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	0	1	3	2	4	5 ve yukarı
0	μ= 2.17 t= 2.55	t= 2.61 t= 3.27	t= 1.53 t= 4.38			
1	p<.01 μ= 2.48	t= 0.96 t= 1.79	t= 0.65 t= 3.68			
3	p<.01 -	μ= 2.59 t= 0.01	t= 0.29 t= 3.16			
2	p<.01 p<.05	-	μ= 2.60 t= 0.30	t= 3.30		
4	-	-	-	μ= 2.69	t= 2.15	
5 ve yukarı	p<.01 p<.01	p<.01 p<.01	p<.01 p<.01	p<.05	μ= 3.67	

Tablo 66-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	μ= 2.41 t= 3.96	
Öğretmen	p<.01 μ= 2.61	

4.7. Çevre – Veli İlişkileri

Çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda okullarda görev yapan psikolojik danışman sayısı [$F(5-1061)=5.58, P<.01$] ve statünüz [$F(5-1061)=17.70, P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda üç psikolojik danışmanlı okulların çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.75$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.40$) ($P<.01$), iki psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.51$) ($P<.05$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.14$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 67,B,C).

İki psikolojik danışmanlı okulların çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt testinden aldıkları puanlarının ($\bar{X}=2.51$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.40$) ($P<.05$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.14$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$) (Tablo 67-B-C).

Bir psikolojik danışmanlı okulların çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.40$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.14$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.05$) (Tablo 67-B-C).

Öğretmenlerin çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.57$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.32$) yüksek olduğu görülmektedir ($P<.01$)(Tablo 67-D). Bu hizmet alanında da puanlama yüksekliği psikolojik danışman sayısı ile paraleldir. Yani psikolojik danışman sayısı arttıkça puanlar yükselmektedir (Tablo 67).

Öğretmen puanları bazında bakıldığında; üç psikolojik danışmanlı okulların çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=3.01$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.50$) ($P<.01$), iki psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.73$) ($p<.05$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.07$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır. İki psikolojik danışmanlı okulların çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.73$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.50$) ($P<.01$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.07$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır(Tablo 67-E).

Bir psikolojik danışmanlı okulların puanlarının ($\bar{X}=2.50$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.07$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır(Tablo 67-E).Öğrenci puanları bazında bakıldığında çevre-veli ilişkileri hizmetlerinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (Tablo 67-E).Çevre-veli ilişkileri hizmet alanında da psikolojik danışman sayısı arttıkça puanların arttığı görülmektedir (Tablo 67).

Tablo 67. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Gözenciklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
0	46	2.07	0.74	5	2.77	1.37	51	2.14	0.83
1	301	2.50	0.85	403	2.32	0.81	704	2.40	0.83
2	133	2.73	0.91	113	2.26	0.91	246	2.51	0.94
3	32	3.01	0.79	26	2.43	0.91	58	2.75	0.89
4	7	2.63	0.29	0	0.00	0.00	7	2.63	0.29
5 ve yukarı	6	3.38	0.65	1	2.00	0.00	7	3.18	0.79
Toplam	525	2.57	0.87	548	2.32	0.84	1073	2.44	0.87

Tablo 67-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzda görev yapan)	20.04	5	4.01	5.58	p<.01
Kolonlar (Statünüz?)	12.71	1	12.71	17.70	p<.01
Ortaketki	23.89	5	4.78	6.65	p<.01
Hücreleriçi	762.03	1061	0.72		

Tablo 67-C. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları

	0	1	2	4	3	5 ve yukarı
0	$\mu= 2.14$ t= 2.10	$\mu= 2.40$ t= 1.84	$\mu= 2.51$ t= 0.36	$\mu= 2.63$ t= 0.36	$\mu= 2.75$ t= 1.27	$\mu= 3.18$
1	p<.05	p<.05	p<.05	p<.05	p<.05	p<.05
2	p<.01	p<.05	p<.05	p<.05	p<.05	p<.05
4	-	-	-	-	-	-
3	p<.01	p<.01	p<.05	-	-	-
5 ve yukarı	p<.01	p<.01	p<.05	-	-	-

Tablo 67-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası)
Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu = 2.32$	$t = 4.75$
Öğretmen	$p < .01$	$\mu = 2.57$

4.8. Müşavirlik Hizmetleri

Müşavirlik hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda okullarda görev yapan psikolojik danışman sayısı [$F(5-1061)=6.90$, $P<.01$] ve statünüz [$F(5-1061)=23.23$, $P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda üç psikolojik danışmanlı okulların müşavirlik hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=3.10$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.79$) ($P<.01$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.2.14$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 68,B,C).

İki psikolojik danışmanlı okulların müşavirlik hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.97$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.79$) ($P<.05$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.14$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$) (Tablo 67-B-C). Bir psikolojik danışmanlı okulların müşavirlik hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.79$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.14$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.05$) (Tablo 68-B-C).

Öğretmenlerin müşavirlik hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=3.16$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.50$) yüksek olduğu görülmektedir ($P<.01$)(Tablo 68-D). Bu hizmet alanında da puanlama yüksekliği psikolojik danışman sayısı ile paraleldir. Yani psikolojik danışman sayısı arttıkça puanlar yükselmektedir (Tablo 68).

Öğretmen puanları bazında bakıldığında; üç psikolojik danışmanlı okulların müşavirlik hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=3.69$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=3.18$) ($P<.01$), iki psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.36$) ($p<.05$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.05$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır.

İki psikolojik danışmanlı okulların müşavirlik hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=3.36$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=3.18$) ($P<.01$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.05$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır(Tablo 68-E).Bir psikolojik danışmanlı okulların

puanlarının ($\bar{X}=3.18$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.05$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 68-E).

Öğrenci puanları bazında bakıldığında müşavirlik hizmetlerinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (Tablo 68-E).

Müşavirlik hizmet alanında da psikolojik danışman sayısı arttıkça puanların arttığı görülmektedir (Tablo 68).

Tablo 68. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Gözeteklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
0	46	2.05	0.90	5	2.97	1.35	51	2.14	0.98
1	301	3.18	0.85	403	2.50	0.86	704	2.79	0.92
2	133	3.36	0.86	113	2.51	1.07	246	2.97	1.05
3	32	3.69	0.80	26	2.37	0.87	58	3.10	1.05
4	7	3.00	0.55	0	0.00	0.00	7	3.00	0.55
5 ve yukarı	6	3.36	1.06	1	2.86	0.00	7	3.29	0.98
Toplam	525	3.16	0.92	548	2.50	0.91	1073	2.82	0.97

Tablo 68-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzda görev yapan)	26.85	5	5.37	6.90	p<.01
Kolonlar (Statünüz?)	18.09	1	18.09	23.23	p<.01
Ortaketki	29.99	5	6.00	7.70	p<.01
Hücreleriçi	826.04	1061	0.78		

Tablo 68-C. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. (Sıralar Arası) Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	0	1	2	4	3	5 ve yukarı
0	$\mu= 2.14$	$t= 5.11$	$t= 6.12$	$t= 2.42$	$t= 5.66$	$t= 3.22$
1	$p<.01$	$\mu= 2.79$	$t= 2.70$	$t= 0.61$	$t= 2.52$	$t= 1.47$
2	$p<.01$	$p<.01$	$\mu= 2.97$	$t= 0.09$	$t= 0.99$	$t= 0.93$
4	$p<.01$	-	-	$\mu= 3.00$	$t= 0.28$	$t= 0.61$
3	$p<.01$	$p<.01$	-	-	$\mu= 3.10$	$t= 0.53$
5 ve yukarı	$p<.01$	-	-	-	-	$\mu= 3.29$

Tablo 68-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası)
Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi
Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.50$	$t= 12.18$
Öğretmen	$p<.01$	$\mu= 3.16$

4.9. Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri

Araştırma ve değerlendirme hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda okullarda görev yapan psikolojik danışman sayısı [$F(5-1060)=7.68$, $P<.01$] ve statünüz [$F(5-1060)=21.47$, $P<.01$] açısından fark olduğu saptanmıştır. Farkların kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda üç psikolojik danışmanlı okulların araştırma ve değerlendirme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.91$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.50$) ($P<.01$), iki psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.63$) ($P<.05$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.18$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 69,B,C).

İki psikolojik danışmanlı okulların araştırma ve değerlendirme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.63$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.50$) ($P<.05$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.18$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$) (Tablo 69-B-C). Bir psikolojik danışmanlı okulların araştırma ve değerlendirme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.50$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.18$) yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.05$) (Tablo 69-B-C).

Öğretmenlerin araştırma ve değerlendirme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.78$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.32$) yüksek olduğu görülmektedir ($P<.01$)(Tablo 69-D). Bu hizmet alanında da puanlama yüksekliği psikolojik danışman sayısı ile paraleldir. Yani psikolojik danışman sayısı arttıkça puanlar yükselmektedir (Tablo 69).

Öğretmen puanları bazında bakıldığında; üç psikolojik danışmanlı okulların araştırma ve değerlendirme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=3.36$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=3.75$) ($P<.01$), iki psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.90$) ($p<.01$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.13$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır. İki psikolojik danışmanlı okulların araştırma ve değerlendirme hizmetleri alt testinden aldıkları puanların ($\bar{X}=2.90$) bir psikolojik danışmanlı okulların puanları ($\bar{X}=2.75$) ($P<.05$) ve hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.13$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır(Tablo 69-E).

Bir psikolojik danışmanlı okulların puanlarının ($\bar{X}=2.75$) hiç psikolojik danışman olmayan okulların puanlarından ($\bar{X}=2.13$) ($P<.01$) yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 69-E). Öğrenci puanları bazında bakıldığında araştırma ve değerlendirme hizmetlerinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (Tablo 69-E). Araştırma ve değerlendirme hizmet alanında da psikolojik danışman sayısı arttıkça puanların arttığı görülmektedir (Tablo 69).

Tablo 69. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Gözeteklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
0	46	2.13	0.66	5	2.63	1.23	51	2.18	0.73
1	301	2.75	0.83	402	2.31	0.84	703	2.50	0.87
2	133	2.90	0.83	113	2.33	1.01	246	2.63	0.96
3	32	3.36	0.88	26	2.36	0.91	58	2.91	1.02
4	7	2.80	0.64	0	0.00	0.00	7	2.80	0.64
5 ve yukarı	6	3.60	0.87	1	2.86	0.00	7	3.49	0.84
Toplam	525	2.78	0.86	547	2.32	0.88	1072	2.54	0.90

Tablo 69-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı & Statünüz? Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzda görev yapan)	28.07	5	5.61	7.68	p<.01
Kolonlar (Statünüz?)	15.70	1	15.70	21.47	p<.01
Ortaketki	21.81	5	4.36	5.96	p<.01
Hücreleriçi	775.43	1060	0.73		

Tablo 69-C. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda Görev Yapan Psikolojik Danışman sayısı (Sıralar Arası) Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	0	1	2	4	3	5 ve yukarı
0	$\mu= 2.18$	$t= 2.55$	$t= 3.46$	$t= 1.80$	$t= 4.46$	$t= 3.80$
1	$p<.01$	$\mu= 2.50$	$t= 2.20$	$t= 0.93$	$t= 3.56$	$t= 3.07$
2	$p<.01$	$p<.05$	$\mu= 2.63$	$t= 0.50$	$t= 2.21$	$t= 2.61$
4	$p<.05$	-	-	$\mu= 2.80$	$t= 0.33$	$t= 1.52$
3	$p<.01$	$p<.01$	$p<.05$	-	$\mu= 2.91$	$t= 1.70$
5 ve yukarı	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	-	$p<.05$	$\mu= 3.49$

Tablo 69-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası)
Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t-Testi
Sonuçları

	Öğrenci		Öğretmen	
Öğrenci	$\mu=$	2.32	t=	8.82
Öğretmen	$p< .01$		$\mu=$	2.78

5. Okul Türlerine Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Bulgular (Öğretmen ve Öğrencilere Göre)

Araştırmanın amaçlarından biri de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin uygulanmasında okul türlerine göre farklılık olup olmadığını belirlemek idi. Bu amaçla yapılan istatistiksel işlemler sonucunda ölçeğin bütün alt testlerinden elde edilen toplam puanlarda okul türleri [$F(3-1071)=0.73$, $P>.05$] açısından fark bulunamamıştır. Statü [$F(3-1071)=9.27$, $P<.01$] açısından ise anlamlı fark saptanmıştır. Farkın kaynağını anlamak için yapılan t-testi analizi sonucunda öğretmenlerin puanları ($\bar{X}=2.87$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.41$) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bütün okul türlerinde görev yapan öğretmenler; psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin uygulanmasına her alanda öğrencilerden daha yüksek puan vermektedirler (Tablo 70-D).

Okul türlerine göre öğrenci ve öğretmenlerin ortak toplam puanlarına göre anlamlı bir farklılık görülmemesine karşın öğretmenlerin ve öğrencilerin puanların ayrı ayrı analiz edildiği t-testi sonucuna göre; Anadolu Lisesi öğretmen puanlarının ($\bar{X}=3.18$) genel lise öğretmen puanlarından ($\bar{X}=2.80$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($P<.01$) (Tablo 70-E). Öğrenciler boyutunda bakıldığında Anadolu Lisesi öğrencilerinin puanlarının (2.53) Süper Lise öğrenci puanlarından ($\bar{X}=2.11$) daha yüksek olduğu, Genel Lise öğrenci puanlarının da ($\bar{X}=2.40$) süper lise öğrenci puanlarından ($\bar{X}=2.11$) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 70 E).

Tablo 70. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin Gözeteklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Genel lise	415	2.80	0.73	443	2.40	0.75	858	2.60	0.76
Süper lise	19	2.91	0.64	19	2.11	0.74	38	2.51	0.79
Anadolu lisesi	97	3.18	0.75	78	2.53	0.54	175	2.89	0.73
Fen lisesi	1	3.18	0.00	7	2.51	1.06	8	2.60	1.01
Toplam	532	2.87	0.74	547	2.41	0.73	1079	2.64	0.77

Tablo 70-B. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun Türü)	1.16	3	0.39	0.73	-
Kolonlar (Statünüz?)	4.91	1	4.91	9.27	p<.01
Ortak etki	0.27	3	0.09	0.17	-
Hücreler içi	566.99	1071	0.53		

Tablo 70-D. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre TOPLAM İçin t-Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu = 2.41$	$t = 10.32$
Öğretmen	$p < .01$	$\mu = 2.87$

Tablo 70-E. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun Türü & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin t-Testi Sonuçları

	Süper lise / Öğrenci	Genel Lise / Öğrenci	Fen lisesi / Öğrenci	Anadolu lisesi / Öğrenci	Genel Lise / Öğretmen	Süper lise / Öğretmen	Fen lisesi / Öğretmen	Anadolu lisesi / Öğretmen
Süper lise / Öğrenci	$\mu = 2.11$	$t = 1.72$	$t = 1.25$	$t = 2.26$	$t = 4.01$	$t = 3.36$	$t = 0.00$	$t = 5.86$
Genel Lise / Öğrenci	$p < .05$	$\mu = 2.40$	$t = 0.39$	$t = 1.42$	$t = 7.88$	$t = 2.94$	$t = 0.00$	$t = 9.51$
Fen lisesi / Öğrenci	-	-	$\mu = 2.51$	$t = 0.07$	$t = 1.02$	$t = 1.22$	$t = 0.00$	$t = 2.35$
Anadolu lisesi / Öğrenci	$p < .05$	-	-	$\mu = 2.53$	$t = 2.95$	$t = 2.01$	$t = 0.00$	$t = 5.86$
Genel Lise / Öğretmen	$p < .01$	$p < .01$	-	$p < .01$	$\mu = 2.80$	$t = 0.64$	$t = 0.00$	$t = 4.68$
Süper lise / Öğretmen	$p < .01$	$p < .01$	-	$p < .05$	-	$\mu = 2.91$	$t = 0.00$	$t = 1.50$
Fen lisesi / Öğretmen	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	$\mu = 3.18$	$t = 0.00$
Anadolu lisesi / Öğretmen	$p < .01$	$p < .01$	$p < .05$	$p < .01$	$p < .01$	-	N/C	$\mu = 3.18$

Her hizmet alanına ayrı ayrı bakıldığında;

5.1. Psikolojik Danışma

Psikolojik danışma hizmeti alt boyutundan elde edilen puanlardan okul türleri [F(3-1071)=0.45, P>.05] açısından fark bulunamamıştır. Statü [F(3-1071)=19.32, P<.01] açısından ise anlamlı fark saptanmıştır. Farkın kaynağını anlamak için yapılan t-testi analizi sonucunda öğretmenlerin puanları ($\bar{X} = 3.10$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X} = 2.45$) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bütün okul türlerinde görev yapan öğretmenler; psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasına öğrencilerden daha yüksek puan vermektedirler (Tablo 71, B, D).

Okul türlerine göre öğrenci ve öğretmenlerin ortak puanlarında psikolojik danışma alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmememesine karşın öğretmenlerin

ve öğrencilerin puanlarının ayrı ayrı analiz edildiği t-testi sonucuna göre; Anadolu Lisesi öğretmen puanlarının ($\bar{X}=3.44$) genel lise öğretmen puanlarından ($\bar{X}=3.02$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($P<.01$) (Tablo 71-E). Öğrenciler boyutunda bakıldığında Anadolu Lisesi öğrencilerinin puanlarının (2.57) süper lise öğrenci puanlarından ($\bar{X}=2.03$) daha yüksek olduğu ($P<.01$), Genel Lise öğrenci puanlarının da ($\bar{X}=2.46$) Süper Lise öğrenci puanlarından ($\bar{X}=2.03$) daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<.01$) (Tablo 70E).

Burada dikkati çeken, bütün rehberlik hizmet alanları puanlarının ortalamasına göre psikolojik danışma hizmetleri her okulda yüksek puan almıştır. Bu durum liselerde psikolojik danışma hizmetlerinin diğer hizmetlere göre daha belirgin olarak sunulduğunu düşündürmektedir.

Psikolojik danışma hizmetlerinin sunulmasının öğrenciler açısından değerlendirilmesine bakıldığında yine öğretmenlerde olduğu gibi Anadolu Liselerinin en yüksek puana sahip olduğu görülmektedir ($\bar{X}=2.57$). Ancak öğrencilerde ikinci sıra değişmektedir. Öğretmenlerde süper liseler ikinci sıradayken öğrencilerde ikinci sırada ($\bar{X}=2.46$ puanla) Genel Liseler yer almakta, üçüncü sırada ise Süper Liseler ($\bar{X}=2.03$) puanla yer almaktadır (Tablo 71). Genel ve Anadolu liseleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($p>.05$) (Tablo 71-E).

Tablo 71. Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Gözeteklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Genel lise	415	3.02	0.90	443	2.46	0.87	858	2.73	0.93
Süper lise	19	3.31	0.80	19	2.03	0.60	38	2.67	0.95
Anadolu lisesi	97	3.44	0.84	78	2.57	0.68	175	3.05	0.89
Fen lisesi	1	3.43	0.00	7	1.88	0.60	8	2.07	0.78
Toplam	532	3.10	0.90	547	2.45	0.84	1079	2.77	0.93

Tablo 71-B. Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun Türü)	0.99	3	0.33	0.45	-
Kolonlar (Statünüz?)	14.26	1	14.26	19.32	$p<.01$
Ortaketki	1.80	3	0.60	0.81	-
Hücreleriçi	790.57	1071	0.74		

Tablo 71-D. Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t-Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.45$	$t= 12.54$
Öğretmen	$p<.01$	$\mu= 3.10$

Tablo 71-E. Okulunuzun Türü & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t-Testi Sonuçları

	Fen lisesi / Öğrenci	Süper lise / Öğrenci	Genel Lise / Öğrenci	Anadolu lisesi / Öğrenci	Genel Lise / Öğretmen	Süper lise / Öğretmen	Fen lisesi / Öğretmen	Anadolu lisesi / Öğretmen
Fen lisesi / Öğrenci	$\mu= 1.88$	$t= 0.41$	$t= 1.77$	$t= 2.03$	$t= 3.48$	$t= 3.77$	$t= 0.00$	$t= 4.65$
Süper lise / Öğrenci	-	$\mu= 2.03$	$t= 2.11$	$t= 2.43$	$t= 4.89$	$t= 4.58$	$t= 0.00$	$t= 6.53$
Genel Lise / Öğrenci	$p<.05$	$p<.05$	$\mu= 2.46$	$t= 1.05$	$t= 9.56$	$t= 4.24$	$t= 0.00$	$t= 10.22$
Anadolu lisesi / Öğrenci	$p<.05$	$p<.01$	-	$\mu= 2.57$	$t= 4.25$	$t= 3.38$	$t= 0.00$	$t= 6.68$
Genel Lise / Öğretmen	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$\mu= 3.02$	$t= 1.45$	$t= 0.00$	$t= 4.37$
Süper lise / Öğretmen	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	-	$\mu= 3.31$	$t= 0.00$	$t= 0.61$
Fen lisesi / Öğretmen	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	$\mu= 3.43$	$t= 0.00$
Anadolu lisesi / Öğretmen	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	-	N/C	$\mu= 3.44$

5.2. Oryantasyon Hizmetleri

Oryantasyon hizmeti alt boyutundan elde edilen puanlardan okul türleri [F(3-1071)=0.60, P>.05] açısından fark bulunamamıştır. Statü [F(3-1071)=6.15, P<.05] açısından ise anlamlı fark saptanmıştır. Farkın kaynağını anlamak için yapılan t-testi analizi sonucunda öğretmenlerin puanları ($\bar{X}=2.89$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.37$) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bütün okul türlerinde görev yapan öğretmenler; oryantasyon hizmetlerinin uygulanmasına öğrencilerden daha yüksek puan vermektedirler (Tablo 72, B, D).

Okul türlerine göre öğrenci ve öğretmenlerin ortak puanlarında oryantasyon alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemesine karşın öğretmenlerin ve öğrencilerin puanlarının ayrı ayrı analiz edildiği t-testi sonucuna göre; Anadolu Lisesi öğretmen puanlarının ($\bar{X}=3.31$) Genel Lise öğretmen puanlarından ($\bar{X}=2.80$)(P<.01), Süper Lise öğretmen puanlarından ($\bar{X}=2.90$) (P<.05) daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 72-E). Öğrenciler boyutunda bakıldığında Anadolu Lisesi öğrencilerinin oryantasyon puanlarının (2.54) Süper Lise öğrenci puanlarından ($\bar{X}=2.17$) ve Genel Lise öğrenci puanlarından ($\bar{X}=2.34$) (p<.05) (Tablo 72 E). Anadolu Liseleri, öğretmen ve öğrencileri, diğer liselere göre okullarında

oryantasyon hizmetlerinin daha iyi sunulduğunu belirtirken, Süper Lise öğretmen ve öğrencilerinin aynı görüşte olmadığı görülmektedir. (Tablo 72-D).

Tablo 72. Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Genel Lise	415	2.80	0.82	443	2.34	0.87	858	2.56	0.87
Süper Lise	19	2.90	0.76	19	2.17	1.07	38	2.54	0.99
Anadolu Lisesi	97	3.31	0.93	78	2.54	0.73	175	2.97	0.93
Fen Lisesi	1	3.00	0.00	7	2.57	1.10	8	2.63	1.03
Toplam	532	2.89	0.86	547	2.37	0.86	1079	2.63	0.90

Tablo 72-B. Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun Türü)	1.30	3	0.43	0.60	-
Kolonlar (Statünüz?)	4.43	1	4.43	6.15	p<.05
Ortak etki	0.30	3	0.10	0.14	-
Hücreler içi	772.16	1071	0.72		

Tablo 72-D. Statünüz? (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t-Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	μ= 2.37	t= 10.18
Öğretmen	p<.01	μ= 2.89

Tablo 72-E. Okulunuzun Türü & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t-Testi Sonuçları

	Süper lise / Öğrenci	Genel Lise / Öğrenci	Anadolu lisesi / Öğrenci	Fen lisesi / Öğrenci	Genel Lise / Öğretmen	Süper lise / Öğretmen	Fen lisesi / Öğretmen	Anadolu lisesi / Öğretmen
Süper Lise / Öğrenci	μ= 2.17	t= 0.84	t= 1.71	t= 1.07	t= 3.12	t= 2.64	t= 0.00	t= 5.35
Genel Lise / Öğrenci	-	μ= 2.34	t= 1.95	t= 0.72	t= 7.83	t= 2.82	t= 0.00	t= 10.21
Anadolu Lisesi / Öğrenci	p<.05	p<.05	μ= 2.54	t= 0.09	t= 2.39	t= 1.64	t= 0.00	t= 5.95
Fen Lisesi / Öğrenci	-	-	-	μ= 2.57	t= 0.69	t= 0.88	t= 0.00	t= 2.23
Genel Lise / Öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	-	μ= 2.80	t= 0.53	t= 0.00	t= 5.41
Süper Lise / Öğretmen	p<.01	p<.01	-	-	-	μ= 2.90	t= 0.00	t= 1.93
Fen Lisesi / Öğretmen	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	μ= 3.00	t= 0.00
Anadolu Lisesi / Öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	p<.01	p<.05	N/C	μ= 3.31

5.3. Bireyi Tanıma Hizmetleri

Bireyi tanıma hizmeti alt boyutundan elde edilen puanlardan okul türleri [F(3-1071)=0.44, P>.05] açısından fark bulunamamıştır. Statü [F(3-1071)=10.14, P<.01] açısından ise anlamlı fark saptanmıştır. Farkın kaynağını anlamak için yapılan t-testi analizi sonucunda öğretmenlerin puanları ($\bar{X}=2.98$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.38$) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bütün okul türlerinde görev yapan öğretmenler bireyi tanıma hizmetlerinin uygulanmasına öğrencilerden daha yüksek puan vermektedirler (Tablo 73, B, D).

Okul türlerine göre öğrenci ve öğretmenlerin ortak puanlarında bireyi tanıma alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemesine karşın öğretmenlerin ve öğrencilerin puanlarının ayrı ayrı analiz edildiği t-testi sonucuna göre; Anadolu lisesi öğretmen puanlarının ($\bar{X}=3.31$) genel lise öğretmen puanlarından ($\bar{X}=2.90$)(P<.01) daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 73-E). Öğrenciler boyutunda bakıldığında Anadolu lisesi öğrencilerinin bireyi tanıma puanlarının (2.56) süper lise öğrenci puanlarından ($\bar{X}=2.18$) ve genel lise öğrenci puanlarından ($\bar{X}=2.36$) daha yüksek olduğu saptanmıştır(p<.05)(Tablo 73 E).

Tablo 73. Okulunuzun Türü ve Öğretmen-Öğrenci Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Genel lise	415	2.90	0.85	443	2.36	0.86	858	2.62	0.89
Süper lise	19	3.12	0.77	19	2.18	0.92	38	2.65	0.96
Anadolu lisesi	97	3.31	0.85	78	2.56	0.75	175	2.98	0.89
Fen lisesi	1	3.00	0.00	7	2.18	0.91	8	2.29	0.89
Toplam	532	2.98	0.86	547	2.38	0.85	1079	2.68	0.90

Tablo 73-B. Okulunuzun Türü ve Öğretmen-Öğrenci Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun Türü)	0.95	3	0.32	0.44	-
Kolonlar (Statünüz?)	7.24	1	7.24	10.14	p<.01
Ortaketki	0.27	3	0.09	0.12	-
Hücreleriçi	764.76	1071	0.71		

Tablo 73-D. Öğretmen-Öğrenci (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.38$	$t= 11.66$
Öğretmen	$p<.01$	$\mu= 2.98$

Tablo 73-E. Okulunuzun Türü ve Öğretmen-Öğrenci (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Süper lise / Öğrenci	Fen lisesi / Öğrenci	Genel Lise / Öğrenci	Anadolu lisesi / Öğrenci	Genel Lise / Öğretmen	Fen lisesi / Öğretmen	Süper lise / Öğretmen	Anadolu lisesi / Öğretmen
Süper lise / Öğrenci	$\mu= 2.18$	$t= 0.01$	$t= 0.92$	$t= 1.78$	$t= 3.62$	$t= 0.00$	$t= 3.43$	$t= 5.34$
Fen lisesi / Öğrenci	-	$\mu= 2.18$	$t= 0.55$	$t= 1.14$	$t= 2.22$	$t= 0.00$	$t= 2.51$	$t= 3.41$
Genel Lise / Öğrenci	-	-	$\mu= 2.36$	$t= 1.95$	$t= 9.30$	$t= 0.00$	$t= 3.83$	$t= 10.03$
Anadolu lisesi / Öğrenci	$p<.05$	-	$p<.05$	$\mu= 2.56$	$t= 3.20$	$t= 0.00$	$t= 2.57$	$t= 5.81$
Genel Lise / Öğretmen	$p<.01$	$p<.05$	$p<.01$	$p<.01$	$\mu= 2.90$	$t= 0.00$	$t= 1.12$	$t= 4.33$
Fen lisesi / Öğretmen	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	$\mu= 3.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$
Süper lise / Öğretmen	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	-	N/C	$\mu= 3.12$	$t= 0.90$
Anadolu lisesi / Öğretmen	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	N/C	-	$\mu= 3.31$

5.4. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri

Bilgi toplama yayma hizmeti alt boyutundan elde edilen puanlardan okul türleri $[F(3-1071)=0.44, P>.05]$ ve statü $[F(3-1071)=10.14, P<.01]$ açısından anlamlı fark bulunamamıştır. (Tablo 73, B, D).

Okul türlerine göre öğrenci ve öğretmenlerin ortak puanlarında bilgi toplama yayma alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemesine karşın öğretmenlerin ve öğrencilerin puanlarının ayrı ayrı analiz edildiği t-Testi sonucuna göre; Anadolu Lisesi öğretmen puanlarının ($\bar{X}=3.30$) Süper Lise öğretmen puanlarından ($\bar{X}=2.67$) ve Genel Lise öğretmen puanlarından ($\bar{X}=2.90$)($P<.01$) daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 74-E).

Bilgi toplama ve yayma hizmet alanında toplamda öğretmen ve öğrenci puanları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Yani yukarıdaki hizmet alanlarının aksine bilgi toplama ve yayma hizmetlerinin sunulmasında öğrenci ve öğretmenler benzer düşünmektedirler.

Öğretmen puanları okul türlerine göre karşılaştırıldığında Anadolu Lisesi ile genel ve Süper Liseler arasında anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir (Tablo 74-E). Anadolu Lisesi öğretmenleri okullarında bilgi toplama ve yayma

hizmetlerinin sunulmasının daha iyi olduğunu belirtmektedirler. Genel ve Süper Liseler arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 74. Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Gözeteklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Genel Lise	414	2.77	0.89	443	2.46	0.85	857	2.61	0.88
Süper lise	19	2.67	0.73	19	2.24	0.77	38	2.46	0.77
Anadolu lisesi	97	3.30	0.89	78	2.56	0.73	175	2.97	0.90
Fen lisesi	1	3.14	0.00	7	2.90	1.10	8	2.93	1.03
Toplam	531	2.86	0.90	547	2.48	0.83	1078	2.67	0.89

Tablo 74-B. Okulunuzun Türü & Statünüz? Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun Türü)	2.63	3	0.88	1.20	-
Kolonlar (Statünüz?)	2.30	1	2.30	3.12	-
Ortaketki	0.47	3	0.16	0.21	-
Hücreleriçi	785.84	1070	0.73		

Tablo 74-E. Okulunuzun Türü & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Süper lise / Öğrenci	Genel Lise / Öğrenci	Anadolu lisesi / Öğrenci	Süper lise / Öğretmen	Genel Lise / Öğretmen	Fen lisesi / Öğrenci	Fen lisesi / Öğretmen	Anadolu lisesi / Öğretmen
Süper lise / Öğrenci	μ= 2.24	t= 1.11	t= 1.45	t= 1.54	t= 2.61	t= 1.74	t= 0.00	t= 4.92
Genel Lise / Öğrenci	-	μ= 2.46	t= 0.90	t= 1.02	t= 5.14	t= 1.33	t= 0.00	t= 8.69
Anadolu lisesi / Öğrenci	-	-	μ= 2.56	t= 0.50	t= 1.95	t= 1.01	t= 0.00	t= 5.68
Süper lise / Öğretmen	-	-	-	μ= 2.67	t= 0.48	t= 0.61	t= 0.00	t= 2.93
Genel Lise / Öğretmen	p<.01	p<.01	p<.05	-	μ= 2.77	t= 0.41	t= 0.00	t= 5.52
Fen lisesi / Öğrenci	p<.05	-	-	-	-	μ= 2.90	t= 0.00	t= 1.19
Fen lisesi / Öğretmen	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	μ= 3.14	t= 0.00
Anadolu lisesi / Öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	-	N/C	μ= 3.30

5.5. Yöneltilme - Yetiştirme Hizmetleri

Yöneltilme-yerleştirme hizmeti alt boyutundan elde edilen puanlarda okul türleri [F(3-1070)=1.17, P>.05] açısından fark bulunamamıştır. Statü [F(3-1070)=6.64, P<.05] açısından ise anlamlı fark saptanmıştır. Farkın kaynağını anlamak için yapılan t-testi analizi sonucunda öğretmenlerin puanları ($\bar{X}$ =2.91) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}$ =2.50) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bütün okul

türlerinde görev yapan öğretmenler yöneltme-yerleştirme hizmetlerinin uygulanmasına öğrencilerden daha yüksek puan vermektedirler (Tablo 75, B, D).

Okul türlerine göre öğrenci ve öğretmenlerin ortak puanlarında yöneltme-yerleştirme alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemesine karşın öğretmenlerin ve öğrencilerin puanlarının ayrı ayrı analiz edildiği t-testi sonucuna göre; Anadolu lisesi öğretmen puanlarının ($\bar{X}=3.21$) genel lise öğretmen puanlarından ($\bar{X}=2.83$)($P<.01$) daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 75-E). Öğrenciler boyutunda bakıldığında Anadolu lisesi öğrencilerinin yöneltme-yerleştirme puanlarının (2.70) süper lise öğrenci puanlarından ($\bar{X}=2.32$) ve genel lise öğrenci puanlarından ($\bar{X}=2.47$) daha yüksek olduğu saptanmıştır($p<.05$)(Tablo 75 E). Yöneltme–yerleştirme hizmetleri konusunda öğretmen ve öğrenci cevaplarının birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Tablo 75. Okulunuzun Türü ve Öğretmen-Öğrenci Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Genel lise	414	2.83	0.83	443	2.47	0.94	857	2.64	0.90
Süper lise	19	2.95	0.73	19	2.32	0.76	38	2.63	0.80
Anadolu lisesi	97	3.21	0.86	78	2.70	0.72	175	2.98	0.84
Fen lisesi	1	3.71	0.00	7	2.67	1.28	8	2.80	1.24
Toplam	531	2.91	0.84	547	2.50	0.91	1078	2.70	0.90

Tablo 75-B. Okulunuzun Türü ve Öğretmen-Öğrenci Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun Türü)	2.68	3	0.89	1.17	-
Kolonlar (Statünüz?)	5.06	1	5.06	6.64	$p<.05$
Ortaketki	0.79	3	0.26	0.35	-
Hücreleriçi	814.73	1070	0.76		

Tablo 75-D. Öğretmen-Öğrenci (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.50$	$t= 7.64$
Öğretmen	$p<.01$	$\mu= 2.91$

Tablo 75-E. Okulunuzun Türü Öğretmen-Öğrenci (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Süper lise / Öğrenci	Genel Lise / Öğrenci	Fen lisesi / Öğrenci	Anadolu lisesi / Öğrenci	Genel Lise / Öğretmen	Süper lise / Öğretmen	Anadolu lisesi / Öğretmen	Fen lisesi / Öğretmen
Süper lise / Öğrenci	$\mu= 2.32$	$t= 0.75$	$t= 0.92$	$t= 1.70$	$t= 2.51$	$t= 2.22$	$t= 4.07$	$t= 0.00$
Genel Lise / Öğrenci	-	$\mu= 2.47$	$t= 0.61$	$t= 2.10$	$t= 6.05$	$t= 2.33$	$t= 7.53$	$t= 0.00$
Fen lisesi / Öğrenci	-	-	$\mu= 2.67$	$t= 0.07$	$t= 0.48$	$t= 0.71$	$t= 1.57$	$t= 0.00$
Anadolu lisesi / Öğrenci	$p<.05$	$p<.05$	-	$\mu= 2.70$	$t= 1.26$	$t= 1.12$	$t= 3.86$	$t= 0.00$
Genel Lise / Öğretmen	$p<.01$	$p<.01$	-	-	$\mu= 2.83$	$t= 0.56$	$t= 3.82$	$t= 0.00$
Süper lise / Öğretmen	$p<.05$	$p<.01$	-	-	-	$\mu= 2.95$	$t= 1.19$	$t= 0.00$
Anadolu lisesi / Öğretmen	$p<.01$	$p<.01$	-	$p<.01$	$p<.01$	-	$\mu= 3.21$	$t= 0.00$
Fen lisesi / Öğretmen	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	$\mu= 3.71$

5.6. İzleme Hizmetleri

İzleme hizmeti alt boyutundan elde edilen puanlardan okul türleri [F(3-1071)=0.45, P>.05] ve statü [F(3-1071)=1.28, P>.05] açısından fark bulunamamıştır. (Tablo 76, B).

İzleme hizmetlerinin sunulmasının değerlendirilmesinde okul türlerine bakılmaksızın öğrenci ve öğretmenlerin cevaplarından elde edilen toplam puanlar karşılaştırıldığında öğretmenlerin cevapları ile öğrencilerin cevapları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. İzleme hizmetlerinin sunulmasında öğretmen ve öğrencilerin benzer görüşlere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 76. Okulunuzun Türü Öğrenci-Öğretmen Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Gözenciklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Genel Lise	415	2.56	0.84	443	2.42	0.92	858	2.48	0.88
Süper lise	19	2.43	0.67	19	2.13	0.93	38	2.28	0.81
Anadolu lisesi	97	2.87	0.88	78	2.44	0.64	175	2.68	0.81
Fen lisesi	1	2.71	0.00	7	2.47	1.34	8	2.50	1.25
Toplam	532	2.61	0.84	547	2.41	0.89	1079	2.51	0.87

Tablo 76-B. Okulunuzun Türü Öğrenci-Öğretmen Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun Türü)	1.00	3	0.33	0.45	-
Kolonlar (Statünüz?)	0.95	1	0.95	1.28	-
Ortaketki	0.14	3	0.05	0.06	-
Hücreleriçi	800.34	1071	0.75		

5.7. Çevre-Veli İlişkileri

Çevre-veli ilişkileri hizmeti alt boyutundan elde edilen puanlardan okul türleri [F(3-1071)=0.86, P>.05] ve statü [F(3-1071)=2.89, P>.05] açısından fark bulunamamıştır(Tablo 77, B)

Çevre veli ilişkilerinin sunulması konusunda öğretmen ve öğrencilerin cevaplarından elde edilen puanlar karşılaştırıldığında öğrenci ve öğretmenler arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Bu hizmet alanının sunulduğu konusunda öğretmenlerin cevaplarından alınan puanlar okul türlerine göre karşılaştırıldığında puanların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Anadolu lisesi ($\bar{X}=2.76$), Süper lise ($\bar{X}=2.60$) ve Genel liselerin ($\bar{X}=2.51$) öğretmenlerin cevaplarından elde edilen bu puanlar arasında okul türlerine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Puanların birbirine yaklaşması diğer alanlarla karşılaştırılarak açıklanacak olursa Genel ve Süper Liselerin öğretmen puanları bu alanda biraz yükselmekte, Anadolu Lisesi öğretmenlerinin puanları ise biraz düşmektedir. Buna göre Anadolu, Genel ve Süper Liselerde çevre-veli ilişkileri aynı önem derecesi ile sürdürüldüğü düşünülebilir.

Öğrenciler boyutundan bakıldığında, farkın büyük olmamasına karşın Anadolu ve Genel Liselerin öğrenci puanları ile Süper Liselerin öğrenci puanları arasında ($p<0.5$) anlamlı farklılık gözükmemektedir (Tablo 77-E). Anadolu ve Genel Lise öğrencileri okullarında çevre-veli ilişkilerinin Süper Lise öğrencilerine göre daha iyi olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 77. Okulunuzun Türü ve Öğrenci-Öğretmen Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Gözeteklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Genel Lise	415	2.51	0.88	443	2.33	0.86	858	2.42	0.87
Süper lise	19	2.60	0.72	19	1.95	0.74	38	2.28	0.79
Anadolu lisesi	97	2.76	0.87	78	2.32	0.68	175	2.57	0.82
Fen lisesi	1	3.00	0.00	7	2.61	1.40	8	2.66	1.30
Toplam	532	2.56	0.87	547	2.32	0.84	1079	2.44	0.87

Tablo 77-B. Okulunuzun Türü Öğrenci-Öğretmen Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun Türü)	1.89	3	0.63	0.86	-
Kolonlar (Statünüz?)	2.12	1	2.12	2.89	-
Ortaketki	0.35	3	0.12	0.16	-
Hücreleriçi	784.61	1071	0.73		

Tablo 77-E. Okulunuzun Türü Öğrenci-Öğretmen (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Süper lise / Öğrenci	Anadolu lisesi / Öğrenci	Genel Lise / Öğrenci	Genel Lise / Öğretmen	Süper lise / Öğretmen	Fen lisesi / Öğrenci	Anadolu lisesi / Öğretmen	Fen lisesi / Öğretmen
Süper lise / Öğrenci	$\mu=1.95$ t=	$\mu=1.69$ t=	$\mu=1.89$ t=	$\mu=2.75$ t=	$\mu=2.33$ t=	$\mu=1.74$ t=	$\mu=3.74$ t=	$\mu=0.00$
Anadolu lisesi / Öğrenci	p<.05	$\mu=2.32$ t=	$\mu=0.07$ t=	$\mu=1.72$ t=	$\mu=1.27$ t=	$\mu=0.85$ t=	$\mu=3.33$ t=	$\mu=0.00$
Genel Lise / Öğrenci	p<.05	-	$\mu=2.33$ t=	$\mu=2.98$ t=	$\mu=1.34$ t=	$\mu=0.86$ t=	$\mu=4.43$ t=	$\mu=0.00$
Genel Lise / Öğretmen	p<.01	p<.05	p<.01	$\mu=2.51$ t=	$\mu=0.47$ t=	$\mu=0.32$ t=	$\mu=2.60$ t=	$\mu=0.00$
Süper lise / Öğretmen	p<.05	-	-	-	$\mu=2.60$ t=	$\mu=0.02$ t=	$\mu=0.73$ t=	$\mu=0.00$
Fen lisesi / Öğrenci	p<.05	-	-	-	-	$\mu=2.61$ t=	$\mu=0.44$ t=	$\mu=0.00$
Anadolu lisesi / Öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	-	-	$\mu=2.76$ t=	$\mu=0.00$
Fen lisesi / Öğretmen	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	$\mu=3.00$

5.8. Müşavirlik Hizmetleri

Müşavirlik hizmeti alt boyutundan elde edilen puanlardan okul türleri [F(3-1071)=0.37, P>.05] açısından fark bulunamamıştır. Statü [F(3-1071)=10.00, P<.01] açısından ise anlamlı fark saptanmıştır. Farkın kaynağını anlamak için yapılan t-testi analizi sonucunda öğretmenlerin puanları ($\bar{X}=3.16$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.51$) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bütün okul türlerinde görev yapan öğretmenler müşavirlik hizmetlerinin uygulanmasına öğrencilerden daha yüksek puan vermektedirler (Tablo 78, B, D).

Okul türlerine göre öğrenci ve öğretmenlerin ortak puanlarında müşavirlik alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemesine karşın öğretmenlerin ve öğrencilerin puanlarının ayrı ayrı analiz edildiği t-testi sonucuna göre; Anadolu Lisesi öğretmen puanlarının ($\bar{X}=3.42$) Genel Lise öğretmen puanlarından ($\bar{X}=3.08$)(P<.01) daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 78-E).

Öğrenciler boyutunda bakıldığında Anadolu Lisesi öğrencilerinin müşavirlik puanlarının (2.63) Süper Lise öğrenci puanlarından ($\bar{X}=2.06$) (P<.01) ve Genel Lise öğrenci puanlarının ($\bar{X}=2.36$) Süper Lise öğrenci puanlarından ($\bar{X}=2.06$) (P<.05) daha yüksek olduğu saptanmıştır(p<.05)(Tablo 78 E). Anadolu

Liseleri ve Genel Liseler arasında anlamlı farka rastlanmamıştır. Anadolu Lisesi öğrencileri de okullarında müşavirlik hizmetlerinin daha iyi sunulduğunu belirtmektedirler.

Öğretmenler okullarında müşavirlik hizmetlerinin daha iyi yapıldığını belirtmektedirler. Müşavirlik hizmetleri alanında öğretmen cevaplarından elde edilen puanlar okul türlerine göre karşılaştırıldığında bütün lise türlerinde puanların yüksek olduğu görülmektedir. Ancak sıralamada yine en yüksek puana anadolu lisesi ($\bar{X}=3.42$) öğretmenlerinin sahip olduğu görülmektedir. (Tablo 78).

Tablo 78. Okulunuzun Türü Öğrenci-Öğretmen Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Gözeteklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Genel lise	415	3.08	0.93	443	2.50	0.91	858	2.78	0.96
Süper lise	19	3.38	0.73	19	2.06	0.96	38	2.72	1.07
Anadolu lisesi	97	3.42	0.89	78	2.63	0.80	175	3.07	0.94
Fen lisesi	1	3.29	0.00	7	2.73	1.42	8	2.80	1.33
Toplam	532	3.16	0.92	547	2.51	0.91	1079	2.83	0.97

Tablo 78-B. Okulunuzun Türü ve Öğrenci-Öğretmen Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun Türü)	0.91	3	0.30	0.37	-
Kolonlar (Statünüz?)	8.27	1	8.27	10.00	p<.01
Ortaketki	1.17	3	0.39	0.47	-
Hücreleriçi	886.23	1071	0.83		

Tablo 78-D. Öğrenci-Öğretmen (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	$\mu= 2.51$	$t= 11.74$
Öğretmen	$p<.01$	$\mu= 3.16$

Tablo 78-E. Okulunuzun Türü ve Öğrenci-Öğretmen (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Süper lise / Öğrenci	Genel Lise / Öğrenci	Anadolu lisesi / Öğrenci	Fen lisesi / Öğrenci	Genel Lise / Öğretmen	Fen lisesi / Öğretmen	Süper lise / Öğretmen	Anadolu lisesi / Öğretmen
Süper lise / Öğrenci	$\mu= 2.06$	$t= 2.06$	$t= 2.45$	$t= 1.68$	$t= 4.80$	$t= 0.00$	$t= 4.46$	$t= 5.97$
Genel Lise / Öğrenci	$p<.05$	$\mu= 2.50$	$t= 1.17$	$t= 0.68$	$t= 9.40$	$t= 0.00$	$t= 4.11$	$t= 9.05$
Anadolu lisesi / Öğrenci	$p<.01$	-	$\mu= 2.63$	$t= 0.29$	$t= 4.04$	$t= 0.00$	$t= 3.21$	$t= 5.73$
Fen lisesi / Öğrenci	-	-	-	$\mu= 2.73$	$t= 1.01$	$t= 0.00$	$t= 1.60$	$t= 1.93$
Genel Lise / Öğretmen	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	-	$\mu= 3.08$	$t= 0.00$	$t= 1.37$	$t= 3.31$
Fen lisesi / Öğretmen	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	$\mu= 3.29$	$t= 0.00$	$t= 0.00$
Süper lise / Öğretmen	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	-	-	N/C	$\mu= 3.38$	$t= 0.20$
Anadolu lisesi / Öğretmen	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.05$	$p<.01$	N/C	-	$\mu= 3.42$

5.9. Araştırma ve Değerlendirme

Araştırma ve değerlendirme hizmeti alt boyutundan elde edilen puanlarda okul türleri [F(3-1070)=1.10, P>.05] açısından fark bulunamamıştır. Statü [F(3-1070)=6.58, P<.05] açısından ise anlamlı fark saptanmıştır. Farkın kaynağını anlamak için yapılan t-testi analizi sonucunda öğretmenlerin puanları ($\bar{X}=2.78$) öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=2.32$) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bütün okul türlerinde görev yapan öğretmenler araştırma ve değerlendirme hizmetlerinin uygulanmasına öğrencilerden daha yüksek puan vermektedirler (Tablo 79, B, D). Öğretmenler araştırma değerlendirme hizmetlerinin okullarında sunulmasının öğrencilerin belirttiğinden daha iyi olduğunu bildirmektedirler.

Okul türlerine göre öğrenci ve öğretmenlerin ortak puanlarında araştırma ve değerlendirme alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmememesine karşın öğretmenlerin ve öğrencilerin puanlarının ayrı ayrı analiz edildiği t-testi sonucuna göre; Anadolu Lisesi öğretmen puanlarının ($\bar{X}=3.00$) Genel Lise öğretmen puanlarından ($\bar{X}=2.72$)(P<.01) daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 79-E).

Öğrenciler boyutunda bakıldığında Anadolu Lisesi öğrencilerinin araştırma ve değerlendirme puanlarının (2.47) Süper Lise öğrenci puanlarından ($\bar{X}=1.92$)(P.01) ve genel lise öğrenci puanlarının ($\bar{X}=2.36$) Süper Lise öğrenci puanlarından ($\bar{X}=1.92$) daha yüksek olduğu saptanmıştır(p<.05)(Tablo 79 E).

Tablo 79. Okulunuzun Türü ve Öğrenci-Öğretmen Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Gözeteklerin Ortalama ve Sapmaları

	Öğretmen			Öğrenci			Toplam		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N= 1081									
Genel lise	415	2.72	0.86	442	2.31	0.90	857	2.51	0.90
Super lise	19	2.80	0.87	19	1.92	0.80	38	2.37	0.93
Anadolu lisesi	97	3.00	0.82	78	2.47	0.74	175	2.76	0.83
Fen lisesi	1	3.29	0.00	7	2.61	1.40	8	2.70	1.32
Toplam	532	2.78	0.86	546	2.32	0.88	1078	2.54	0.90

Tablo 79-B. Okulunuzun Türü ve Öğrenci-Öğretmen Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin İki Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Manidarlık Düzeyi
Sıralar (Okulunuzun Türü)	2.48	3	0.83	1.10	-
Kolonlar (Statünüz?)	4.94	1	4.94	6.58	p<.05
Ortaketki	0.38	3	0.13	0.17	-
Hücreleriçi	802.82	1070	0.75		

Tablo 79-D. Öğrenci-Öğretmen (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	Öğrenci	Öğretmen
Öğrenci	μ= 2.32	t= 8.64
Öğretmen	p<.01	μ= 2.78

6. Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Bulgular

Araştırmanın amaçlarından biri de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesini algılamaları ve tanımlamaları öğretmenlerin medeni durumlarına göre değişip değişmediğini tesbit etmek idi. Veriler analiz edildiğinde medeni duruma göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Yani öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin okullarında yürütülmesi konusunda algılama ve tanımlamaları evli veya bekâr olmalarına göre değişmemektedir (Tablo 80).

Tablo 80. Medeni durumunuz Değişkenine Göre TOPLAM İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Bekar			Evli			Karşılaştırma		
	μ	s	n	μ	s	n	Sd	t	p
TOPLAM	2.82	0.73	202	2.90	0.75	330	530	-1.09	-
I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLE	3.09	0.92	202	3.11	0.89	330	530	-0.21	-
II. ORYANTASYON (OKULA VE DURU	2.81	0.86	202	2.94	0.86	330	530	-1.72	-
III. BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ	2.95	0.85	202	3.00	0.87	330	530	-0.62	-
IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZ	2.80	0.90	202	2.89	0.91	329	529	-1.12	-
V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZ	2.85	0.83	202	2.93	0.86	329	529	-1.07	-
VI. İZLEME HİZMETLERİ	2.54	0.86	202	2.64	0.84	330	530	-1.32	-
VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ	2.48	0.86	202	2.60	0.88	330	530	-1.48	-
VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON	3.16	0.93	202	3.15	0.92	330	530	0.08	-

7. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Bulgular

Araştırmanın amaçlarından biri de öğretmenlerin yaşına göre okullarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden haberdar olmaları ve tanımlamalarının farklılık gösterip göstermediğini tesbit etmek idi. Bu amaçla veriler analiz edildiğinde hizmetlerin tamamını kapsayan ortak puanlarda yaşa göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($P>.05$) (Tablo 81-A).

Tablo 81-A. Yaşınız: Değişkenine Göre TOPLAM İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s	
N= 533				
26-30	184	2.78	0.72	
31-40	179	2.85	0.78	
25'den küçük	32	2.89	0.74	
41 ve yukarı	138	3.00	0.72	
Toplam	533	2.87	0.74	
F Testi Değerleri				
	Sd1	Sd2	F	p
	3	529	2.34	-

Hizmet alanları ayrı ayrı incelendiğinde bulgular şu şekildedir:

7.1. Psikolojik Danışma Hizmetleri

Anlamli bir farklılığa rastlanmamıştır (Tablo 82-A).

Tablo 82-A. Yaşınız: Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
26-30	184	3.04	0.88
31-40	179	3.08	0.98
25'den küçük	32	3.18	1.02
41 ve yukarı	138	3.19	0.79
Toplam	533	3.10	0.90
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	529	0.81	-

7.2. Oryantasyon Hizmetleri

Yaşla ilgili demografik bulgulara bakıldığında 533 öğretmenin; 184'ü 26-30 yaş grubunda, 32 si 25 altı grupta, 179'u 31-40 yaş grubunda, 138'i 41 ve yukarı yaş grubunda görülmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi konusunda öğretmenlerin verdikleri cevaplardan elde edilen toplam puanlar karşılaştırıldığında genel olarak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi konusunda değişik yaş grupları arasında anlamlı farklılığa

rastlanmamaktadır (Tablo 83-A). Ancak tabloda görüldüğü gibi en yüksek puan, 41 ve yukarı grupta görülürken, en düşük puan 26-30 yaş grubunda görülmektedir.

Oryantasyon hizmetlerinde ise bazı yaş grupları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. En yüksek puan 41 ve yukarısı yaş grubuna aittir. 41 ve yukarısı yaş grubunda yer alan öğretmenlerle 26-30 yaş grubu öğretmenler arasında 41 ve yukarısı yaş grubu lehine ($P<.01$) anlamlı farklılık görülmektedir. 41 ve yukarısı grup lehine bu grupla 31-40 yaş grubu arasında da ($P<.05$) anlamlı farklılık görülmektedir (Tablo 83-B).

Tablo 83-A. Yaşınız: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
26-30	184	2.76	0.84
25'den küçük	32	2.81	0.94
31-40	179	2.89	0.85
41 ve yukarı	138	3.08	0.86
Toplam	533	2.89	0.86
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	3	529	3.76
			p<.05

Tablo 83-B. Yaşınız: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	26 30	25'den küçük	31 40	41 ve yukarı
26-30	$\mu= 2.76$	$t= 0.31$	$t= 1.47$	$t= 3.34$
25'den küçük	-	$\mu= 2.81$	$t= 0.48$	$t= 1.56$
31-40	-	-	$\mu= 2.89$	$t= 1.95$
41 ve yukarı	$p<.01$	-	$p<.05$	$\mu= 3.08$

7.3. Bireyi Tanıma Hizmetleri

Bu alanda yaşlara göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (Tablo 84-A).

Tablo 84-A. Yaşınız: Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
26-30	184	2.93	0.79
31-40	179	2.94	0.91
41 ve yukarı	138	3.07	0.87
25'den küçük	32	3.09	0.94
Toplam	533	2.98	0.86
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	529	1.01	-

7.4. Bilgi Toplama ve Yayma

Bilgi toplama ve yayma hizmet alanında 41 ve yukarısı yaş grubu ile 26-30 yaş grubu arasında ($P<.01$) düzeyinde, diğer gruplarla ($P<.05$) düzeyinde 41 ve yukarısı grup lehine anlamlı farklılıklar görülmektedir(85 A, B).

41 yaş ve üstündekiler bilgi toplama yayma hizmetlerinin daha genç meslektaşlarına göre daha iyi durumda olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 85-A. Yaşınız: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
26-30	184	2.72	0.91
25'den küçük	32	2.77	0.78
31-40	179	2.85	0.93
41 ve yukarı	137	3.07	0.86
Toplam	532	2.86	0.91
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	528	4.04	$p<.01$

Tablo 85-B. Yaşınız: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	26 30	25'den küçük	31 40	41 ve yukarı
26-30	$\mu= 2.72$ t=	0.26 t=	1.30 t=	3.45
25'den küçük	-	$\mu= 2.77$ t=	0.46 t=	1.81
31-40	-	-	$\mu= 2.85$ t=	2.17
41 ve yukarı	p<.01	p<.05	p<.05	$\mu= 3.07$

7.5. Yönelme – Yerleştirme Hizmetleri

Bu alandan yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır($P>.05$) (Tablo 86-A).

Tablo 86-A. Yaşınız: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
26-30	184	2.80	0.84
25'den küçük	32	2.84	0.75
31-40	179	2.91	0.88
41 ve yukarı	137	3.04	0.81
Toplam	532	2.90	0.85
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	3	528	2.19
			p
			-

7.6. İzleme Hizmetleri

Bu alanda yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (Tablo 87-A).

Tablo 87-A. Yaşınız: Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
26-30	184	2.52	0.87
31-40	179	2.60	0.82
25'den küçük	32	2.64	0.83
41 ve yukarı	138	2.71	0.84
Toplam	533	2.61	0.85
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	529	1.28	-

7.7. Çevre-Veli İlişkileri

Çevre ve veli ilişkilerinin yürütülmesi konusunda öğretmenlerin cevaplarından elde edilen puanlar karşılaştırıldığında 41 ve yukarısı yaş grubu ile 26-30 yaş grubu arasında ($P<.01$) düzeyinde, 25'ten küçük yaş grubu ile ($P<.05$) düzeyinde anlamlı 41 ve yukarısı yaş grubunun lehine anlamlı farklılıklar görülmektedir(88 A, B).

Tablo 88-A. Yaşınız: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
26-30	184	2.45	0.87
25'den küçük	32	2.47	0.85
31-40	179	2.53	0.88
41 ve yukarı	138	2.74	0.85
Toplam	533	2.56	0.87
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	529	3.10	$p<.05$

Tablo 88-B. Yaşınız: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	26 30	25'den küçük	31 40	41 ve yukarı
26-30	$\mu= 2.45$	$t= 0.09$	$t= 0.89$	$t= 2.97$
25'den küçük	-	$\mu= 2.47$	$t= 0.39$	$t= 1.63$
31-40	-	-	$\mu= 2.53$	$t= 2.10$
41 ve yukarı	$p<.01$	-	$p<.05$	$\mu= 2.74$

7.8. Müşavirlik Hizmetleri

Bu alanda; yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (Tablo 89-A).

Tablo 89-A. Yaşınız: Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
31-40	179	3.10	0.97
26-30	184	3.11	0.91
41 ve yukarı	138	3.25	0.88
25'den küçük	32	3.25	0.96
Toplam	533	3.15	0.92
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	529	0.97	-

7.9. Araştırma ve Değerlendirme

Bu alanda yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (Tablo 90-A).

Tablo 90-A. Yaşınız: Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
26-30	184	2.71	0.85
31-40	179	2.74	0.86
41 ve yukarı	138	2.86	0.83
25'den küçük	32	2.93	1.01
Toplam	533	2.77	0.86
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	529	1.24	-

8. Sınıf Öğretmenleri Yöneticiler ve Psikolojik Danışmanlara Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Bulgular

Araştırmanın amaçlarından biri de sınıf öğretmenleri, yöneticiler ve psikolojik danışmanların okullarındaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi konusundaki düşünceleri arasında farklılık olup olmadığını tesbit etmek idi. Bu amaçla veriler analiz edildiğinde bulgular şu şekildedir;

Araştırma örneklemini içerisinde öğretmen başlığı altında yer alan grubun içinde bulunduğu gibi, sınıf öğretmenleri, yöneticiler psikolojik danışmanlar yer almaktaydı. Öğretmen grubu içinde en büyük alt grubu sınıf öğretmenleri (313 kişi); sonra yöneticiler (102 kişi) ve psikolojik danışmanlar (89 kişi) oluşturmaktadır. Psikolojik Danışmanların 34'ü servis sorumlusu olarak çalıştıklarını belirtmektedirler. Yani koordinatör psikolojik danışmandırlar. Araştırmada her okuldan bir yönetici, bir psikolojik danışman ve üç sınıf öğretmenine ölçek uygulandığını düşündüğümüzde bu demografik veriler normal gözükmemektedir. Yönetici sayısının daha fazla olmasının nedeni bazı okullarda psikolojik danışman olmaması, bazı okullarda da psikolojik danışmanlara ulaşamamasından kaynaklanmaktadır.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi konusunda bütün boyutlardan elde edilen toplam puanlarda [$F(3-500)=15.78$, $P<.01$] göreviniz değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır ($P<.01$)(Tablo.91.A).

Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t testi analizi sonucunda Servis sorumlusu (koordinatör) psikolojik danışmanların aldıkları puanların ($\bar{X}=3.37$), sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}=2.72$)($P<.01$), okul yöneticilerinin ($\bar{X}=3.11$) ($p<.05$) ve psikolojik danışmanların ($\bar{X}=3.08$) ($p<.05$) puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Okul yöneticilerinin puanlarının ($\bar{X}=3.11$) sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}=2.72$) puanlarından, psikolojik danışmanların puanlarının ($\bar{X}=3.08$) sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}=2.72$) puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır ($P<.01$) (Tablo.91.B).

Yani yöneticiler okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi konusunda psikolojik danışmanlardan daha iyimser gözükmemektedirler. Bu işin uzmanı olan psikolojik danışmanların okullarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yöneticilerden daha düşük puan vermeleri düşündürücüdür. Koordinatör Psikolojik Danışmanlar, yöneticiler ve Psikolojik Danışmanlar okullarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin iyi olduğunu belirtirken sınıf öğretmenleri aynı görüşte gözükmemektedirler.

Tablo 91-A. Göreviniz: Değişkenine Göre TOPLAM İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Sınıf öğretmeni	313	2.72	0.72
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	55	3.08	0.66
Okul Yöneticisi	102	3.11	0.68
Rehberlik servisi sorumlusu (P	34	3.37	0.72
Toplam	504	2.88	0.73
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	500	15.78	p<.01

Tablo 91-B. Göreviniz: Değişkenine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Sınıf öğretmeni	Rehber öğretmen (Psikolojik Danışman)	Okul Yöneticisi	Rehberlik servisi sorumlusu (Psikolojik Danışman)
Sınıf öğretmeni	$\mu= 2.72$	t= 3.40	t= 4.81	t= 5.00
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	p<.01	$\mu= 3.08$	t= 0.32	t= 1.97
Okul Yöneticisi	p<.01	-	$\mu= 3.11$	t= 1.90
Rehberlik servisi sorumlusu (P	p<.01	p<.05	p<.05	$\mu= 3.37$

Öğretmenlerin ayrı ayrı rehberlik hizmet alanlarının okullarında yürütülmesine nasıl baktıklarına dair bulgular ise şu şekildedir:

8.1. Psikolojik Danışman Hizmetleri

Psikolojik danışma hizmet alanında ki durum genel durumu destekler niteliktedir. Psikolojik danışma hizmetleri alt boyutundan edilen puanlarda [F(3-500)=15.79, P<.01] göreviniz değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu

saptanmıştır ($P<.01$)(Tablo.92.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda Servis sorumlusu (koordinatör) psikolojik danışmanların aldıkları puanların ($\bar{X}=3.83$), sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}=2.92$)($P<.01$), okul yöneticilerinin ($\bar{X}=3.26$) ($p<.01$) ve psikolojik danışmanların ($\bar{X}=3.49$) ($p<.05$) puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Okul yöneticilerinin puanlarının ($\bar{X}=3.26$) sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}=2.92$) puanlarından, psikolojik danışmanların puanlarının ($\bar{X}=3.49$) sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}=2.92$)($p<.01$) puanlarından ve Okul yöneticilerinin puanlarının ($\bar{X}=3.26$)($P<.05$) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 92-B).

Tablo 92-A. Göreviniz: Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Sınıf öğretmeni	313	2.92	0.87
Okul Yöneticisi	102	3.26	0.84
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	55	3.49	0.75
Rehberlik servisi sorumlusu (P	34	3.83	0.81
Toplam	504	3.11	0.89
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	3	500	17.79
			p<.01

Tablo 92-B. Göreviniz: Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Sınıf öğretmeni	Okul Yöneticisi	Rehber öğretmen (Psikoloji Danışman)	Rehberlik servisi sorumlusu (Psikoloji Danışman)
Sınıf öğretmeni	$\mu= 2.92$	t= 3.39	t= 4.55	t= 5.76
Okul Yöneticisi	p<.01	$\mu= 3.26$	t= 1.73	t= 3.43
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	p<.01	p<.05	$\mu= 3.49$	t= 1.97
Rehberlik servisi sorumlusu (P	p<.01	p<.01	p<.05	$\mu= 3.83$

8.2. Oryantasyon Hizmetleri

Oryantasyon hizmetlerinin yürütülmesine verilen cevaplarda ise en yüksekten düşüğe sıralama toplam puanlarla benzerlik göstermektedir. Ancak puanlar birbirine

daha yakındır (Tablo 93-A). Psikolojik danışma hizmet alanında ki durum genel durumu destekler niteliktedir.

Oryantasyon hizmetleri alt boyutundan edilen puanlarda [F(3-500)=11.11, P<.01] göreviniz değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır (P<.01)(Tablo.93.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda Servis sorumlusu (koordinatör) psikolojik danışmanların aldıkları puanların ($\bar{X}$ =3.35), sınıf öğretmenlerinin puanlarından ($\bar{X}$ =2.75)(P<.01), okul yöneticilerinin puanlarının ($\bar{X}$ =3.17) sınıf öğretmenlerinin puanlarından ($\bar{X}$ =2.75)(P<.01), ve psikolojik danışmanların puanlarının ($\bar{X}$ =3.06) sınıf öğretmenlerinin puanlarından ($\bar{X}$ =2.75)(P<.01) daha yüksek olduğu saptanmıştır. (Tablo.93.B).

Tablo 93-A. Göreviniz: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Sınıf öğretmeni	313	2.75	0.84
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	55	3.06	0.81
Okul Yöneticisi	102	3.17	0.79
Rehberlik servisi sorumlusu (P	34	3.35	0.88
Toplam	504	2.91	0.85
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	3	500	11.11
			p<.01

Tablo 93-B. Göreviniz: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Sınıf öğretmeni	Rehber öğretmen (Psikoloji Danışman)	Okul Yöneticisi	Rehberlik servisi sorumlusu (Psikoloji Danışman)
Sınıf öğretmeni	$\mu= 2.75$	$t= 2.56$	$t= 4.48$	$t= 3.94$
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	$p<.01$	$\mu= 3.06$	$t= 0.83$	$t= 1.58$
Okul Yöneticisi	$p<.01$	-	$\mu= 3.17$	$t= 1.10$
Rehberlik servisi sorumlusu (P	$p<.01$	-	-	$\mu= 3.35$

8.3. Bireyi Tanıma Hizmetleri

Bireyi tanıma hizmetleri alt boyutundan edilen puanlarda [F(3-500)=17.76, P<.01] göreviniz değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır (P<.01)(Tablo.94.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda Servis sorumlusu (koordinatör) psikolojik danışmanların aldıkları puanların ($\bar{X}$ =3.61), sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}$ =2.81)(P<.01), okul yöneticilerinin ($\bar{X}$ =3.17) (p<.01) puanlarından daha yüksek olduğu, psikolojik danışmanların ($\bar{X}$ =3.37) puanlarının sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}$ =2.81) puanlarından daha yüksek olduğu, okul yöneticilerinin puanlarının ($\bar{X}$ =3.17) sınıf öğretmenlerinin puanlarından ($\bar{X}$ =2.81) daha yüksek olduğu saptanmıştır. (Tablo 94-B).

Tablo 94-A. Göreviniz: Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Sınıf öğretmeni	313	2.81	0.79
Okul Yöneticisi	102	3.17	0.84
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	55	3.37	0.79
Rehberlik servisi sorumlusu (P	34	3.61	0.86
Toplam	504	2.99	0.84
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	3	500	17.76
			p<.01

Tablo 94-B. Göreviniz: Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Sınıf öğretmeni	Okul Yöneticisi	Rehber öğretmen (Psikoloji Danışman)	Rehberlik servisi sorumlusu (Psikoloji Danışman)
Sınıf öğretmeni	$\mu= 2.81$	$t= 3.94$	$t= 4.87$	$t= 5.55$
Okul Yöneticisi	$p<.01$	$\mu= 3.17$	$t= 1.46$	$t= 2.61$
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	$p<.01$	-	$\mu= 3.37$	$t= 1.33$
Rehberlik servisi sorumlusu (P	$p<.01$	$p<.01$	-	$\mu= 3.61$

8.4. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri

Bilgi toplama yayma hizmetleri alt boyutundan edilen puanlarda [F(3-500)=13.36, P<.01] göreviniz değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır (P<.01) (Tablo.95.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t testi analizi sonucunda Servis sorumlusu (koordinatör) psikolojik danışmanların aldıkları puanların ($\bar{X}$ =3.34), sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}$ =2.70)(P<.01) puanlarından daha yüksek olduğu, psikolojik danışmanların ($\bar{X}$ =3.09) puanlarının sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}$ =2.70) puanlarından daha yüksek olduğu, okul yöneticilerinin puanlarının ($\bar{X}$ =3.18) sınıf öğretmenlerinin puanlarından ($\bar{X}$ =2.70) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 95-B).

Tablo 95-A. Göreviniz: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Sınıf öğretmeni	313	2.70	0.87
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	55	3.09	0.83
Okul Yöneticisi	102	3.18	0.86
Rehberlik servisi sorumlusu (P	34	3.34	0.87
Toplam	504	2.88	0.89
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	3	500	13.26
			p<.01

Tablo 95-B. Göreviniz: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Sınıf öğretmeni	Rehber öğretmen (Psikoloji Danışman)	Okul Yöneticisi	Rehberlik servisi sorumlusu (Psikoloji Danışman)
Sınıf öğretmeni	μ = 2.70	t= 3.12	t= 4.91	t= 4.15
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	p<.01	μ = 3.09	t= 0.64	t= 1.39
Okul Yöneticisi	p<.01	-	μ = 3.18	t= 0.97
Rehberlik servisi sorumlusu (P	p<.01	-	-	μ = 3.34

8.5. Yöneltilme Yerleştirme Hizmetleri

Yöneltilme-yerleştirme hizmetleri alt boyutundan edilen puanlarda $[F(3-500)=12.41, P<.01]$ göreviniz değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır ($P<.01$) (Tablo.96.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t testi analizi sonucunda servis sorumlusu (koordinatör) psikolojik danışmanların aldıkları puanların ($\bar{X}=3.31$), sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}=2.75$)($P<.01$) ve psikolojik danışmanların puanlarından ($\bar{X}=2.96$), psikolojik danışmanların ($\bar{X}=2.96$) puanlarının sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}=2.75$) puanlarından, okul yöneticilerinin puanlarının ($\bar{X}=3.23$) sınıf öğretmenlerinin puanlarından ($\bar{X}=2.75$)($P<.01$) ve psikolojik danışmanların puanlarından ($\bar{X}=2.96$) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 96-B).

Tablo 96-A. Göreviniz: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEşTİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Sınıf öğretmeni	313	2.75	0.82
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	55	2.96	0.87
Okul Yöneticisi	102	3.23	0.74
Rehberlik servisi sorumlusu (P	34	3.31	0.80
Toplam	504	2.91	0.84
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	500	12.41	$p<.01$

Tablo 96-B. Göreviniz: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEşTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Sınıf öğretmeni	Rehber öğretmen (Psikoloji Danışman)	Okul Yöneticisi	Rehberlik servisi sorumlusu (Psikoloji Danışman)
Sınıf öğretmeni	$\mu= 2.75$	$t= 1.76$	$t= 5.30$	$t= 3.78$
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	$p<.05$	$\mu= 2.96$	$t= 2.07$	$t= 1.89$
Okul Yöneticisi	$p<.01$	$p<.05$	$\mu= 3.23$	$t= 0.50$
Rehberlik servisi sorumlusu (P	$p<.01$	$p<.05$	-	$\mu= 3.31$

8.6. İzleme Hizmetleri

İzleme hizmetleri alt boyutundan edilen puanlarda [F(3-500)=6.59, P<.01] göreviniz değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır (P<.01) (Tablo.97.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t testi analizi sonucunda Servis sorumlusu (koordinatör) psikolojik danışmanların aldıkları puanların ($\bar{X}$ =2.93), sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}$ =2.50)(P<.01) ve okul yöneticilerinin puanlarının ($\bar{X}$ =2.84) sınıf öğretmenlerinin puanlarından ($\bar{X}$ =2.50)(P<.01) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 97-B).

Tablo 97-A. Göreviniz: Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Sınıf öğretmeni	313	2.50	0.83
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	55	2.68	0.79
Okul Yöneticisi	102	2.84	0.82
Rehberlik servisi sorumlusu (P	34	2.93	0.79
Toplam	504	2.62	0.84
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	500	6.59	p<.01

Tablo 97-B. Göreviniz: Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Sınıf öğretmeni	Rehber öğretmen (Psikoloji Danışman)	Okul Yöneticisi	Rehberlik servisi sorumlusu (Psikoloji Danışman)
Sınıf öğretmeni	$\mu= 2.50$	t= 1.53	t= 3.66	t= 2.92
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	-	$\mu= 2.68$	t= 1.19	t= 1.47
Okul Yöneticisi	p<.01	-	$\mu= 2.84$	t= 0.56
Rehberlik servisi sorumlusu (P	p<.01	-	-	$\mu= 2.93$

8.7. Çevre ve Veli İlişkileri

Çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt boyutundan edilen puanlarda [F(3-500)=7.78, P<.01] göreviniz değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır (P<.01)(Tablo.98.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t-

testi analizi sonucunda servis sorumlusu (koordinatör) psikolojik danışmanların aldıkları puanların ($\bar{X}=2.87$) sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}=2.44$)($P<.01$) ve psikolojik danışmanların puanlarından ($\bar{X}=2.55$)($P<.05$), okul yöneticilerinin puanlarının ($\bar{X}=2.86$) sınıf öğretmenlerinin puanlarından ($\bar{X}=2.44$)($P<.01$) ve psikolojik danışmanların puanları puanlarından ($\bar{X}=2.55$) ($P<.05$) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 97-B).

Tablo 98-A. Göreviniz: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Sınıf öğretmeni	313	2.44	0.88
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	55	2.55	0.80
Okul Yöneticisi	102	2.86	0.82
Rehberlik servisi sorumlusu (P	34	2.87	0.82
Toplam	504	2.57	0.87
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	3	500	7.78
			p<.01

Tablo 98-B. Göreviniz: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Sınıf öğretmeni	Rehber öğretmen (Psikoloji Danışman)	Okul Yöneticisi	Rehberlik servisi sorumlusu (Psikoloji Danışman)
Sınıf öğretmeni	$\mu= 2.44$	$t= 0.88$	$t= 4.28$	$t= 2.73$
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	-	$\mu= 2.55$	$t= 2.28$	$t= 1.82$
Okul Yöneticisi	$p<.01$	$p<.05$	$\mu= 2.86$	$t= 0.05$
Rehberlik servisi sorumlusu (P	$p<.01$	$p<.05$	-	$\mu= 2.87$

8.8. Müşavirlik Hizmetleri

Müşavirlik hizmetleri alt boyutundan edilen puanlarda [$F(3-500)=12.63$, $P<.01$] göreviniz değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır ($P<.01$)(Tablo.99.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t testi analizi sonucunda servis sorumlusu (koordinatör) psikolojik danışmanların aldıkları puanların ($\bar{X}=3.86$), sınıf öğretmenlerinin puanlarından ($\bar{X}=3.01$)($P<.01$),

psikolojik danışmanların puanlarından ($\bar{X}=3.45$) ve okul yöneticilerinin puanlarından ($\bar{X}=3.30$) daha yüksek olduğu, psikolojik danışmanların puanlarının ($\bar{X}=3.45$) sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}=3.01$) puanlarından ve okul yöneticilerinin puanlarından ($\bar{X}=3.30$), okul yöneticilerinin ($\bar{X}=3.30$) puanlarının sınıf öğretmenlerinin puanlarından ($\bar{X}=3.01$) ($P<.01$) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 99-B).

Tablo 99-A. Göreviniz: Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Sınıf öğretmeni	313	3.01	0.93
Okul Yöneticisi	102	3.30	0.89
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	55	3.45	0.69
Rehberlik servisi sorumlusu (P	34	3.86	0.77
Toplam	504	3.17	0.92
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	3	500	12.63
			p<.01

Tablo 99-B. Göreviniz: Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Sınıf öğretmeni	Okul Yöneticisi	Rehber öğretmen (Psikolojik Danışman)	Rehberlik servisi sorumlusu (Psikolojik Danışman)
Sınıf öğretmeni	$\mu= 3.01$	t= 2.73	t= 3.31	t= 5.13
Okul Yöneticisi	p<.01	$\mu= 3.30$	t= 1.08	t= 3.30
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	p<.01	-	$\mu= 3.45$	t= 2.64
Rehberlik servisi sorumlusu (P	p<.01	p<.01	p<.01	$\mu= 3.86$

8.9. Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri

Araştırma ve değerlendirme hizmetleri alt boyutundan edilen puanlarda [$F(3-500)=10.02$, $P<.01$] göreviniz değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır ($P<.01$)(Tablo.100.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda servis sorumlusu (koordinatör) psikolojik danışmanların aldıkları puanların ($\bar{X}=3.23$), sınıf öğretmenlerinin puanlarından ($\bar{X}=2.63$)($P<.01$), psikolojik danışmanların puanlarının ($\bar{X}=3.01$) sınıf öğretmenlerinin puanlarından

($\bar{X}=2.63$) ($P<.01$), okul yöneticilerinin puanlarının ($\bar{X}=2.99$) sınıf öğretmenlerinin puanlarından ($\bar{X}=2.63$) ($P<.01$) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 100-B).

Tablo 100-A. Göreviniz: Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Sınıf öğretmeni	313	2.63	0.84
Okul Yöneticisi	102	2.99	0.83
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	55	3.01	0.77
Rehberlik servisi sorumlusu (P	34	3.23	0.91
Toplam	504	2.79	0.86
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	3	500	10.02
			p<.01

Tablo 100-B. Göreviniz: Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Sınıf öğretmeni	Okul Yöneticisi	Rehber öğretmen (Psikolojik Danışman)	Rehberlik servisi sorumlusu (Psikolojik Danışman)
Sınıf öğretmeni	$\mu= 2.63$	t= 3.71	t= 3.15	t= 3.90
Okul Yöneticisi	p<.01	$\mu= 2.99$	t= 0.20	t= 1.42
Rehber öğretmen (Psikolojik Da	p<.01	-	$\mu= 3.01$	t= 1.18
Rehberlik servisi sorumlusu (P	p<.01	-	-	$\mu= 3.23$

9. Okullarda Görev Yapan Psikolojik Danışmanların Mezun Oldukları Alan veya Bölümlere Göre Rehberlik Uygulanmasına Dair Bulgular

Rehberlik kavramı 1950 li yıllarda Türk eğitim sistemine girmiş, 1970’li yıllarda okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sunulmasına başlanmış (Kepçeoğlu, 2003), bu amaçla 1970 li yıllardan itibaren alanda personel istihdamı yapılmış (Tan,1985) ve yapılmaktadır. Alana personel atamasının başladığı yıllarda alanda çalışacak uzman yetiştiren bir kurum olmadığından dolayı psikolojik danışmanlık (rehber uzman) görevine değişik kaynaklardan atamalar yapılmıştır (Özgüven, 2000). 1980’li yıllarda eğitim fakültelerinde PDR anabilim dalları açılmış

ve alana psikolojik danışman yetiştirilmeye başlanmıştır. Bugün alanda çalışanların büyük bölümü PDR anabilim dallarından mezun olan psikolojik danışmanlardır. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı değişik gerekçelerle yer yer alan dışından da atamalar yapmaktadır.

Bugün alanda çalışan alan dışı mezunlarının da sayısı az değildir. Bunlar genellikle Eğitim Bilimlerinin değişik anabilim dalları, felsefe, sosyoloji sosyal hizmetler gibi bölümlerden mezun olan kişilerdir. PDR anabilim dalı ve psikoloji mezunlarının yanı sıra değişik bölümlerden mezun olan uzmanların psikolojik danışman olarak çalıştıkları okullarda görev yaparken psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini nasıl yürüttükleri konusunda bir görüş elde etmek amacıyla araştırmada bu değişik alanların hizmetlerin yürütülmesine verdikleri cevaplardan elde edilen puanlar analiz edilmiş ve karşılaştırılmıştır.

Araştırmada PDR lisans, PDR Yüksek lisans, PDR Doktora, Psikoloji ve diğer bölüm mezunları karşılaştırılması yapılmıştır. Alanda görev yapan 89 psikolojik danışmanın 7 kişisi alan dışı (Diğer), 21 kişisi psikoloji, 55 kişisi PDR lisans ve 6 kişisi PDR Yüksek Lisans mezunudur (Tablo 101-A).

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi konusunda bütün alt boyutlardan elde edilen toplam puanlarda [$F(4-131)=7.14$, $P<.01$] psikolojik danışmanların mezun olduğu okullar değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır ($P<.01$)(Tablo.101.A).

Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t testi analizi sonucunda PDR doktora mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=4.67$) diğer alan (alan dışı) mezunlarından ($\bar{X}=2.58$)($P<.01$), PDR lisans mezunlarının ($\bar{X}=3.04$) ($p<.05$) ve psikoloji mezunlarının ($\bar{X}=3.23$) ($p<.05$) puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. PDR Yüksek lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=3.72$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının ($\bar{X}=2.58$)($P<.01$), PDR lisans mezunlarının ($\bar{X}=3.04$) ($p<.01$) ve psikoloji mezunlarının ($\bar{X}=3.23$) ($p<.05$) puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Psikoloji mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=3.23$) diğer alanlardan (alan dışı) mezunlarından ($\bar{X}=2.58$)($P<.01$) ve PDR lisans mezunlarının ($\bar{X}=3.04$) diğer

alanlardan (alan dışı) mezunlarının ($\bar{X}=2.58$)($P<.01$) ($p<.01$) puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. (Tablo.101.B).

Tablo 101-A. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre TOPLAM İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Diğer	31	2.58	0.67
PDR bölümü (lisans)	73	3.04	0.71
Psikoloji	22	3.23	0.71
PDR yüksek lisans	9	3.72	0.65
PDR doktora	1	4.67	0.00
Toplam	136	3.02	0.76
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	4	131	7.14
			p<.01

Tablo 101-B. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Diğer	PDR bölümü (lisans)	Psikoloji	PDR yüksek lisans	PDR doktora
Diğer	$\mu= 2.58$	$t= 3.02$	$t= 3.36$	$t= 4.51$	$t= 3.13$
PDR bölümü (lisans)	$p<.01$	$\mu= 3.04$	$t= 1.09$	$t= 2.72$	$t= 2.29$
Psikoloji	$p<.01$	-	$\mu= 3.23$	$t= 1.78$	$t= 2.02$
PDR yüksek lisans	$p<.01$	$p<.01$	$p<.05$	$\mu= 3.72$	$t= 1.46$
PDR doktora	$p<.01$	$p<.05$	$p<.05$	-	$\mu= 4.67$

Rehberlik hizmet alanları ayrı ayrı değerlendirildiğinde bulgular şu şekildedir:

9.1. Psikolojik Danışma Hizmetleri

Psikolojik danışma hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda [$F(4-131)=7.16$, $P<.01$] psikolojik danışmanların mezun olduğu okullar değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır ($P<.01$)(Tablo.102.A).

Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t testi analizi sonucunda psikolojik danışma alt boyutunda PDR yüksek lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=3.95$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.66$)($P<.01$), PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=3.04$) ($p<.05$) daha yüksek olduğu, psikoloji

mezunlarının ($\bar{X}=3.73$) puanlarının diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.66$)($P<.01$) ve PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=3.04$) ($p<.05$) daha yüksek olduğu, PDR lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=3.40$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.66$)($P<.01$) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo.102.B).

Tablo 102-A. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Diğer	31	2.66	0.94
PDR doktora	1	3.29	0.00
PDR bölümü (lisans)	73	3.40	0.85
Psikoloji	22	3.73	0.87
PDR yüksek lisans	9	3.95	0.63
Toplam	136	3.32	0.94
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	4	131	7.16
			p<.01

Tablo 102-B. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Diğer	PDR doktora	PDR bölümü (lisans)	Psikoloji	PDR yüksek lisans
Diğer	$\mu= 2.66$ t=	0.67 t=	3.93 t=	4.22 t=	3.89
PDR doktora	-	$\mu= 3.29$ t=	0.13 t=	0.50 t=	1.06
PDR bölümü (lisans)	p<.01	-	$\mu= 3.40$ t=	1.59 t=	1.90
Psikoloji	p<.01	-	-	$\mu= 3.73$ t=	0.71
PDR yüksek lisans	p<.01	-	p<.05	-	$\mu= 3.95$

9.2. Oryantasyon Hizmetleri

Oryantasyon hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda [$F(4-131)=5.18$, $P<.01$] psikolojik danışmanların mezun olduğu okullar değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır ($P<.01$)(Tablo.103.A).

Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t testi analizi sonucunda oryantasyon hizmetleri alt boyutunda PDR doktora mezunlarının puanlarının

($\bar{X}$ =5.00) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =2.73)($P<.01$), PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =3.02) ($p<.01$), psikoloji mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =3.21) ($P<.05$) daha yüksek olduğu, psikoloji mezunlarının ($\bar{X}$ =3.21) puanlarının diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =2.73)($P<.05$)daha yüksek olduğu, PDR yüksek lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}$ =3.97) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =2.73)($P<.01$) ve PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =3.02) ($p<.01$) daha yüksek olduğu daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo.103.B).

Tablo 103-A. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Diğer	31	2.73	0.95
PDR bölümü (lisans)	73	3.02	0.82
Psikoloji	22	3.21	0.85
PDR yüksek lisans	9	3.97	0.76
PDR doktora	1	5.00	0.00
Toplam	136	3.06	0.90
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	4	131	5.18
			p<.01

Tablo 103-B. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Diğer	PDR bölümü (lisans)	Psikoloji	PDR yüksek lisans	PDR doktora
Diğer	$\mu= 2.73$	$t= 1.54$	$t= 1.88$	$t= 3.59$	$t= 2.39$
PDR bölümü (lisans)	-	$\mu= 3.02$	$t= 0.94$	$t= 3.29$	$t= 2.41$
Psikoloji	$p<.05$	-	$\mu= 3.21$	$t= 2.33$	$t= 2.11$
PDR yüksek lisans	$p<.01$	$p<.01$	$p<.05$	$\mu= 3.97$	$t= 1.36$
PDR doktora	$p<.05$	$p<.01$	$p<.05$	-	$\mu= 5.00$

9.3. Bireyi Tanıma Hizmetleri

Bireyi tanıma hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda [$F(4-131)=4.50$, $P<.01$] psikolojik danışmanların mezun olduğu okullar değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır ($P<.01$)(Tablo.104.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t testi analizi sonucunda bireyi tanıma hizmetleri alt boyutunda PDR

yüksek lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=3.83$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.71$)($P<.01$) daha yüksek olduğu, PDR lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=3.29$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.71$)($P<.01$) daha yüksek olduğu, psikoloji mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=3.47$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.71$)($P<.01$) daha yüksek olduğu saptanmıştır($P<.01$)(Tablo.104.B). Bireyi tanıma hizmet alanında da diğer (alan dışı) mezunlar hizmetlerin yürütülmesinin daha yetersiz olduğunu belirtmektedirler.

Tablo 104-A. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Diğer	31	2.71	0.78
PDR bölümü (lisans)	73	3.29	0.94
Psikoloji	22	3.47	0.84
PDR yüksek lisans	9	3.83	0.71
PDR doktora	1	4.00	0.00
Toplam	136	3.22	0.92
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	4	131	4.50
			p<.01

Tablo 104-B. Mezun Olduğunuz Bölüm: Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Diğer	PDR bölümü (lisans)	Psikoloji	PDR yüksek lisans	PDR doktora
Diğer	$\mu= 2.71$	t= 3.02	t= 3.43	t= 3.88	t= 1.67
PDR bölümü (lisans)	p<.01	$\mu= 3.29$	t= 0.84	t= 1.66	t= 0.76
Psikoloji	p<.01	-	$\mu= 3.47$	t= 1.11	t= 0.63
PDR yüksek lisans	p<.01	-	-	$\mu= 3.83$	t= 0.25
PDR doktora	-	-	-	-	$\mu= 4.00$

9.4. Bilgi Toplama Yayma Hizmetleri

Bilgi toplama ve yayma hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda [$F(4-131)=5.18$, $P<.01$] psikolojik danışmanların mezun olduğu okullar değişkeni

açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır ($P<.01$)(Tablo.105.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t testi analizi sonucunda bilgi toplama ve yayma hizmetleri alt boyutunda PDR doktora mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=5.00$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.60$)($P<.01$), PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=3.005$) ($P<.05$), psikoloji mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=3.17$) ($P<.05$) daha yüksek olduğu, psikoloji mezunlarının ($\bar{X}=3.17$) puanlarının diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.60$)($P<.01$)daha yüksek olduğu, PDR yüksek lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=3.73$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.60$)($P<.01$) ve PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=3.05$) ($P<.01$) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo.105.B).

Tablo 105-A. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Diğer	31	2.60	0.67
PDR bölümü (lisans)	73	3.05	0.87
Psikoloji	22	3.17	0.97
PDR yüksek lisans	9	3.73	0.70
PDR doktora	1	5.00	0.00
Toplam	136	3.03	0.89
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	4	131	5.23
			p<.01

Tablo 105-B. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Diğer	PDR bölümü (lisans)	Psikoloji	PDR yüksek lisans	PDR doktora
Diğer	$\mu= 2.60$	t= 2.59	t= 2.57	t= 4.43	t= 3.60
PDR bölümü (lisans)	p<.01	$\mu= 3.05$	t= 0.57	t= 2.26	t= 2.25
Psikoloji	p<.01	-	$\mu= 3.17$	t= 1.57	t= 1.89
PDR yüksek lisans	p<.01	p<.05	-	$\mu= 3.73$	t= 1.81
PDR doktora	p<.01	p<.05	p<.05	-	$\mu= 5.00$

9.5. Yöneltilme Yerleştirme

Yöneltilme yerleştirme hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda [F(4-131)=4.89, $P<.01$] psikolojik danışmanların mezun olduğu okullar değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır ($P<.01$)(Tablo.106.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t testi analizi sonucunda bilgi yöneltilme yerleştirme hizmetleri alt boyutunda PDR doktora mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=5.00$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.59$)($P<.01$), PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=3.03$) ($P<.05$), psikoloji mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.99$) ($P<.05$), PDR yüksek lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=3.69$)($P<.05$) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Psikoloji mezunlarının ($\bar{X}=2.99$) puanlarının diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.59$)($P<.05$)daha yüksek olduğu, PDR yüksek lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=3.69$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.59$)($P<.01$) ve PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=3.03$) ($P<.05$) ve psikoloji mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.69$) ($P<.05$) daha yüksek olduğu saptanmıştır. PDR lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=3.03$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.59$)($P<.01$) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo.106.B).

Tablo 106-A. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEşTİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Diğer	31	2.59	0.82
Psikoloji	22	2.99	0.81
PDR bölümü (lisans)	73	3.03	0.86
PDR yüksek lisans	9	3.69	0.57
PDR doktora	1	5.00	0.00
Toplam	136	2.98	0.88
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	4	131	4.89
			p<.01

Tablo 106-B. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Diğer	Psikoloji	PDR bölümü (lisans)	PDR yüksek lisans	PDR doktora
Diğer	$\mu= 2.59$	$t= 1.72$	$t= 2.39$	$t= 3.77$	$t= 2.94$
Psikoloji	$p<.05$	$\mu= 2.99$	$t= 0.20$	$t= 2.38$	$t= 2.48$
PDR bölümü (lisans)	$p<.01$	-	$\mu= 3.03$	$t= 2.25$	$t= 2.29$
PDR yüksek lisans	$p<.01$	$p<.05$	$p<.05$	$\mu= 3.69$	$t= 2.31$
PDR doktora	$p<.01$	$p<.05$	$p<.05$	$p<.05$	$\mu= 5.00$

9.6. İzleme Hizmetleri

İzleme hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda [$F(4-131)=5.99$, $P<.01$] psikolojik danışmanların mezun olduğu okullar değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır ($P<.01$)(Tablo.107.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t testi analizi sonucunda izleme hizmetleri alt boyutunda PDR doktora mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=5.00$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.26$)($P<.01$), PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.64$) ($P<.01$), psikoloji mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.83$) ($P<.01$), PDR yüksek lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=3.29$)($P<.05$) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Psikoloji mezunlarının ($\bar{X}=2.83$) puanlarının diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.26$)($P<.01$)daha yüksek olduğu, PDR yüksek lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=3.29$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.26$)($P<.02$) ve PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.64$) ($P<.05$) daha yüksek olduğu saptanmıştır. PDR lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=2.64$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.26$)($P<.01$) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo.107.B).

Tablo 107-A. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Diğer	31	2.26	0.69
PDR bölümü (lisans)	73	2.64	0.84
Psikoloji	22	2.83	0.64
PDR yüksek lisans	9	3.29	0.90
PDR doktora	1	5.00	0.00
Toplam	136	2.64	0.84
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
4	131	5.99	$p<.01$

Tablo 107-B. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Diğer PDR bölümü (lisans)		Psikoloji PDR yüksek lisans		PDR doktora	
Diğer	$\mu=$ 2.26	$t=$ 2.22	$\mu=$ 3.08	$t=$ 3.67	$\mu=$ 3.99	$t=$ 3.99
PDR bölümü (lisans)	$p<.05$	$\mu=$ 2.64	$\mu=$ 1.00	$t=$ 2.17	$\mu=$ 2.81	$t=$ 2.81
Psikoloji	$p<.01$	-	$\mu=$ 2.83	$t=$ 1.58	$\mu=$ 3.37	$t=$ 3.37
PDR yüksek lisans	$p<.01$	$p<.05$	-	$\mu=$ 3.29	$\mu=$ 1.90	$t=$ 1.90
PDR doktora	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.05$	$\mu=$ 5.00	$t=$ 5.00

9.7. Çevre – Veli İlişkileri

Çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda [$F(4-131)=7.08$, $P<.01$] psikolojik danışmanların mezun olduğu okullar değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır ($P<.01$)(Tablo.108.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t testi analizi sonucunda çevre-veli ilişkileri hizmetleri alt boyutunda PDR doktora mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=5.00$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.20$)($P<.01$), PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.55$) ($P<.01$), psikoloji mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.77$) ($P<.01$), PDR yüksek lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=3.28$)($P<.05$) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Psikoloji mezunlarının ($\bar{X}=2.77$) puanlarının diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.20$)($P<.01$)daha yüksek olduğu, PDR yüksek lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=3.38$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.20$)($P<.01$), PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.55$) ($P<.01$) ve psikoloji mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.77$) ($P<.05$) daha yüksek olduğu saptanmıştır. PDR lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=2.55$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.20$)($P<.05$) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo.108.B).

Tablo 108-A. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Diğer	31	2.20	0.69
PDR bölümü (lisans)	73	2.55	0.77
Psikoloji	22	2.77	0.86
PDR yüksek lisans	9	3.38	0.82
PDR doktora	1	5.00	0.00
Toplam	136	2.58	0.84
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	4	131	7.08
			p<.01

Tablo 108-B. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Diğer	PDR bölümü (lisans)	Psikoloji	PDR yüksek lisans	PDR doktora
Diğer	$\mu= 2.20$	t= 2.20	t= 2.66	t= 4.31	t= 4.05
PDR bölümü (lisans)	p<.05	$\mu= 2.55$	t= 1.11	t= 3.01	t= 3.17
Psikoloji	p<.01	-	$\mu= 2.77$	t= 1.82	t= 2.59
PDR yüksek lisans	p<.01	p<.01	p<.05	$\mu= 3.38$	t= 1.97
PDR doktora	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	$\mu= 5.00$

9.8. Müşavirlik Hizmetleri

Müşavirlik hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda [F(4-131)=5.77, P<.01] psikolojik danışmanların mezun olduğu okullar değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır (P<.01)(Tablo.109.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t testi analizi sonucunda müşavirlik hizmetleri alt boyutunda PDR doktora mezunlarının puanlarının ($\bar{X}$ =5.00) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =2.93)(P<.01), PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =3.42) (P<.05), psikoloji mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =3.69) (P<.05) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Psikoloji mezunlarının ($\bar{X}$ =3.62) puanlarının diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =2.93)(P<.05) daha yüksek olduğu, PDR yüksek lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}$ =4.05) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =2.93) (P<.01), PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =3.62) (P<.05) daha yüksek olduğu saptanmıştır. PDR lisans mezunlarının puanlarının

($\bar{X}$ =3.42) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =2.93)($P<.01$) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo.109.B).

Tablo 109-A. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Diğer	31	2.93	0.82
PDR bölümü (lisans)	73	3.42	0.79
Psikoloji	22	3.62	0.72
PDR yüksek lisans	9	4.05	0.86
PDR doktora	1	5.00	0.00
Toplam	136	3.39	0.84
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	4	131	5.77
			p<.01

Tablo 109-B. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Diğer	PDR bölümü (lisans)	Psikoloji	PDR yüksek lisans	PDR doktora
Diğer	$\mu= 2.93$	t= 2.88	t= 3.21	t= 3.57	t= 2.53
PDR bölümü (lisans)	p<.01	$\mu= 3.42$	t= 1.09	t= 2.23	t= 2.00
Psikoloji	p<.01	-	$\mu= 3.62$	t= 1.41	t= 1.91
PDR yüksek lisans	p<.01	p<.05	-	$\mu= 4.05$	t= 1.11
PDR doktora	p<.01	p<.05	p<.05	-	$\mu= 5.00$

9.9. Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri

Araştırma ve değerlendirme hizmetleri alt boyutunda elde edilen puanlarda [$F(4-131)=4.71$, $P<.01$] psikolojik danışmanların mezun olduğu okullar değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır ($P<.01$)(Tablo.110.A). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan t testi analizi sonucunda araştırma ve değerlendirme hizmetleri alt boyutunda PDR doktora mezunlarının puanlarının ($\bar{X}$ =4.71) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =2.58)($P<.01$), PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =2.94) ($P<.05$) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Psikoloji mezunlarının ($\bar{X}$ =3.25) puanlarının diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}$ =2.58)($P<.01$) daha yüksek olduğu, PDR yüksek

lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=3.57$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.58$) ($P<.01$), PDR lisans mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.94$) ($P<.05$) daha yüksek olduğu saptanmıştır. PDR lisans mezunlarının puanlarının ($\bar{X}=2.94$) diğer alan (alan dışı) mezunlarının puanlarından ($\bar{X}=2.58$) ($P<.05$) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo.110.B).

Tablo 110-A. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
Diğer	31	2.58	0.82
PDR bölümü (lisans)	73	2.94	0.78
Psikoloji	22	3.25	0.99
PDR yüksek lisans	9	3.57	0.85
PDR doktora	1	4.71	0.00
Toplam	136	2.96	0.87
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	4	131	4.71
			p<.01

Tablo 110-B. Mezun olduğunuz bölüm: Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	Diğer	PDR bölümü (lisans)	Psikoloji	PDR yüksek lisans	PDR doktora
Diğer	$\mu= 2.58$	t= 2.15	t= 2.72	t= 3.19	t= 2.61
PDR bölümü (lisans)	p<.05	$\mu= 2.94$	t= 1.55	t= 2.28	t= 2.28
Psikoloji	p<.01	-	$\mu= 3.25$	t= 0.84	t= 1.47
PDR yüksek lisans	p<.01	p<.05	-	$\mu= 3.57$	t= 1.34
PDR doktora	p<.01	p<.05	-	-	$\mu= 4.71$

10. Psikolojik Danışmanların Rehberlik Servislerinde Görev Yaptıkları Toplam Hizmet Sürelerine göre Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin uygulanması Farklılık Göstermekte midir?

Psikolojik danışmanların hizmet sürelerine göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine verdikleri cevaplardan elde edilen puanlar Tablo 111-A'da görülmektedir. Tabloya göre en yüksek puan 11-20 yıl arası

çalışanların puanıdır. Bunu sırası ile 4-10 yıl, 3 yıl ve aşağısı ve 21 yıl ve yukarısı takip etmektedir. Ancak puanlar birbirlerine yakın olduğundan dolayı aralarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($P>.05$) (Tablo 111-A).

Tablo 111-A. Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre TOPLAM İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
21 yıl ve yukarısı	6	2.94	0.80
3 yıl ve aşağısı	37	3.02	0.58
4-10 yıl	47	3.19	0.67
11-20 yıl	21	3.39	0.89
Toplam	111	3.16	0.70
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	3	107	1.48
			p
			-

Dokuz hizmet alanı boyutunda ayrı ayrı bakıldığında hiçbir hizmet alanında kıdeme göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($P>.05$) (Tablo 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120).

Tablo 112-A. Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
21 yıl ve yukarısı	6	3.07	1.08
3 yıl ve aşağısı	37	3.36	0.81
11-20 yıl	21	3.51	0.95
4-10 yıl	47	3.67	0.74
Toplam	111	3.50	0.83
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	3	107	1.56
			p
			-

Tablo 113-A. Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s	
N= 533				
21 yıl ve yukarısı	6	2.79	0.94	
3 yıl ve aşağısı	37	3.07	0.70	
4-10 yıl	47	3.22	0.86	
11-20 yıl	21	3.41	1.04	
Toplam	111	3.18	0.85	
F Testi Değerleri				
	Sd1	Sd2	F	p
	3	107	1.19	-

Tablo 114-A. Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre III. BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s	
N= 533				
21 yıl ve yukarısı	6	2.88	1.11	
3 yıl ve aşağısı	37	3.32	0.77	
4-10 yıl	47	3.44	0.87	
11-20 yıl	21	3.46	0.92	
Toplam	111	3.38	0.86	
F Testi Değerleri				
	Sd1	Sd2	F	p
	3	107	0.86	-

Tablo 115-A. Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
21 yıl ve yukarısı	6	2.90	1.00
3 yıl ve aşağısı	37	2.96	0.70
4-10 yıl	47	3.21	0.80
11-20 yıl	21	3.52	0.96
Toplam	111	3.17	0.83
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	107	2.40	-

Tablo 116-A. Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
21 yıl ve yukarısı	6	2.83	0.50
3 yıl ve aşağısı	37	2.97	0.76
4-10 yıl	47	3.12	0.82
11-20 yıl	21	3.40	1.01
Toplam	111	3.10	0.83
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	107	1.42	-

Tablo 117-A. Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
3 yıl ve aşağısı	37	2.60	0.69
21 yıl ve yukarısı	6	2.64	0.70
4-10 yıl	47	2.80	0.79
11-20 yıl	21	3.09	1.04
Toplam	111	2.78	0.82
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	107	1.71	-

Tablo 118-A. Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
3 yıl ve aşağısı	37	2.53	0.71
4-10 yıl	47	2.66	0.77
21 yıl ve yukarısı	6	2.71	0.66
11-20 yıl	21	3.10	1.05
Toplam	111	2.70	0.82
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	107	2.28	-

Tablo 119-A. Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
3 yıl ve aşağısı	37	3.44	0.71
21 yıl ve yukarısı	6	3.50	0.86
4-10 yıl	47	3.54	0.69
11-20 yıl	21	3.71	0.90
Toplam	111	3.54	0.74
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	107	0.56	-

Tablo 120-A. Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
3 yıl ve aşağısı	37	2.96	0.81
4-10 yıl	47	3.08	0.73
21 yıl ve yukarısı	6	3.14	0.95
11-20 yıl	21	3.31	0.97
Toplam	111	3.09	0.81
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	107	0.80	-

11. Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin (Psikolojik Danışman, Yönetici, Sınıf Öğretmeni) Bulundukları Okulda Görev Yaptıkları Hizmet Sürelerine Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Bulgular

Yukarıda sadece psikolojik danışmanların bulundukları okulda görev yapma sürelerine göre farklılık gözükmemiş idi. Ancak araştırmaya katılan bütün öğretmenler değerlendirildiğinde durumun biraz farklı olduğu görülmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin tamamını ifade eden ortak puanlar ve varyans analizi sonucu Tablo 121-A’da görülmektedir. Buna göre; yapılan varyans

analizinde öğretmenlerin bulundukları okulda görev yapma sürelerine göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri hizmetlerinin yürütülmesine verdikleri puanlar arasında ($P<.05$) anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

4-10 yıl ve 11-20 yıl arası hizmet yılına sahip öğretmenler ile 3 yıl ve aşağısı öğretmenler arasında ($P<.01$) anlamlı farklılık görülmektedir. Göreve yeni başlayan öğretmenler psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine daha düşük puanlar vermişlerdir (Tablo 121-B).

Tablo 121-A. Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre TOPLAM İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
3 yıl ve aşağısı	238	2.76	0.71
4-10 yıl	193	2.96	0.78
21 yıl ve yukarısı	23	3.00	0.66
11-20 yıl	72	3.01	0.73
Toplam	526	2.88	0.74
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	522	3.76	$p<.05$

Tablo 121-B. Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	3 yıl ve aşağısı	4-10 yıl	21 yıl ve yukarısı	11-20 yıl
3 yıl ve aşağısı	$\mu= 2.76$	$t= 2.73$	$t= 1.53$	$t= 2.63$
4-10 yıl	$p<.01$	$\mu= 2.96$	$t= 0.23$	$t= 0.53$
21 yıl ve yukarısı	-	-	$\mu= 3.00$	$t= 0.10$
11-20 yıl	$p<.01$	-	-	$\mu= 3.01$

Dokuz hizmet alanına ayrı ayrı bakıldığında bazı hizmet alanlarında anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir.

11.1. Psikolojik Danışma Hizmetleri

Psikolojik Danışma hizmet alanı ile ilgili bulgular Tablo 122-A'da görülmektedir. Bu hizmet alanında kıdeme göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($P>.05$).

Tablo 122-A. Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
3 yıl ve aşağısı	238	3.00	0.93
11-20 yıl	72	3.14	0.85
21 yıl ve yukarısı	23	3.14	0.89
4-10 yıl	193	3.22	0.89
Toplam	526	3.11	0.90
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	522	2.05	-

11.2. Oryantasyon Hizmetleri

Bu hizmet alanıyla ilgili bulgular Tablo 123-A' da görülmektedir.

4-10 yıl ve 11-20 yıl kıdeme sahip olanlar ile 3 yıl ve aşağısı kıdeme sahip olanların arasında ($P<.01$) kıdemi yüksek alanların lehine anlamlı farklılık görülmektedir.

Tablo 123-A. Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
3 yıl ve aşağısı	238	2.75	0.84
4-10 yıl	193	3.00	0.89
21 yıl ve yukarısı	23	3.00	0.70
11-20 yıl	72	3.11	0.82
Toplam	526	2.90	0.86
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	522	4.98	$p<.01$

11.3. Bireyi Tanıma Hizmetleri

Bireyi tanıma hizmetleri alan için yapılan varyans analizi sonucunda puanlar arasında ($P<.05$) düzeyinde anlamlı farklılık görülmektedir (Tablo 124-A).Bu alandaki puanların kıdeme göre karşılaştırılması amacıyla yapılan t testi sonucuna göre 4-10 yıl kıdeme sahip olanlar ile 3 yıl ve aşağısı kıdeme sahip olanları arasında ($P<.01$), 21 yıl ve yukarısı ile 3 yıl aşağısı arasında ($P<.05$) anlamlı farklılıklar görülmektedir.

Tablo 124-A. Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
3 yıl ve aşağısı	238	2.88	0.82
11-20 yıl	72	3.04	0.87
4-10 yıl	193	3.08	0.89
21 yıl ve yukarısı	23	3.19	0.73
Toplam	526	2.99	0.86
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	3	522	2.63
			p<.05

11.4. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri

Bu hizmet alanıyla ilgili yapılan varyans analizi ve t testi sonuçları Tablo 125-A ve 125-B'de görülmektedir. Puanların en yüksekte düşüğe değin sıralaması 10-20 yıl, 4-10 yıl, 21 yıl yukarısı, ve 3 yıl ve aşağısı şeklindedir varyans analizi sonundan puanlar arasında ($P<.01$) daha kıdemliler lehine anlamlı farklılıklar görülmektedir (Tablo 125-B).

Tablo 125-A. Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
3 yıl ve aşağısı	238	2.71	0.86
21 yıl ve yukarısı	23	2.97	0.80
4-10 yıl	193	2.98	0.95
11-20 yıl	72	3.02	0.89
Toplam	526	2.87	0.90
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	3	522	4.24
			p<.01

Tablo 125-B. Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	3 yıl ve aşağısı	21 yıl ve yukarısı	4-10 yıl	11-20 yıl
3 yıl ve aşağısı	μ= 2.71	t= 1.37	t= 3.08	t= 2.66
21 yıl ve yukarısı	-	μ= 2.97	t= 0.06	t= 0.26
4-10 yıl	p<.01	-	μ= 2.98	t= 0.32
11-20 yıl	p<.01	-	-	μ= 3.02

11.5. Yöneltilme – Yerleştirme Hizmetleri

Bu hizmet alanıyla ilgili yapılan varyans analizi ve t testi sonuçları Tablo 126-A ve 126-B’de görölmektedir. Varyans analizi sonucuna göre kıdeme göre puanlar arasında anlamlı farklılıklar vardır($P<.01$). t-testi analizi sonucuna göre ise; 10-20 yıl ve 4-10 yıl kıdeme sahip olanlarla 3 yıl ve aşağısı kıdeme sahip olanlar arasında kademelilerin lehine ($p<.01$) anlamlı farklılıklar görölmektedir (Tablo 126-B).

Tablo 126-A. Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
3 yıl ve aşağısı	238	2.77	0.80
21 yıl ve yukarısı	23	3.00	0.65
4-10 yıl	193	3.01	0.88
11-20 yıl	72	3.08	0.88
Toplam	526	2.91	0.84
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	522	3.96	$p<.01$

Tablo 126-B. Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	3 yıl ve aşağısı	21 yıl ve yukarısı	4-10 yıl	11-20 yıl
3 yıl ve aşağısı	μ= 2.77	t= 1.33	t= 2.86	t= 2.71
21 yıl ve yukarısı	-	μ= 3.00	t= 0.01	t= 0.35
4-10 yıl	$p<.01$	-	μ= 3.01	t= 0.56
11-20 yıl	$p<.01$	-	-	μ= 3.08

11.6. İzleme Hizmetleri

İzleme hizmetlerinin yürütülmesine verilen puanlar arasında kıdeme göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($P>.05$) (Tablo 127).

Tablo 127-A. Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
3 yıl ve aşağısı	238	2.51	0.82
21 yıl ve yukarısı	23	2.67	0.74
4-10 yıl	193	2.67	0.89
11-20 yıl	72	2.78	0.82
Toplam	526	2.62	0.84
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	522	2.43	-

11.7. Çevre ve Veli İlişkileri

Bu hizmet alanıyla ilgili yapılan varyans analizi ve t testi sonuçları Tablo 128-A ve 128-B’de görülmektedir varyans analizi sonucuna göre kıdemler lehine ($P<.01$) anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir (Tablo 128-A). t-testi sonuçlarına göre ise 3 yıldan yukarı kıdeme sahip olanlar ile 3 yıl ve aşağısı kıdeme sahip olanlar arasında ($P<.01$) kıdemlilerin lehine anlamlı farklılık görülmektedir (Tablo 128-B).

Tablo 128-A. Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
3 yıl ve aşağısı	238	2.42	0.81
4-10 yıl	193	2.62	0.93
21 yıl ve yukarısı	23	2.78	0.77
11-20 yıl	72	2.79	0.86
Toplam	526	2.56	0.87
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	522	4.61	$p<.01$

Tablo 128-B. Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ
İçin t Testi Sonuçları [Öğretmen]

	3 yıl ve aşağısı	4-10 yıl	21 yıl ve yukarısı	11-20 yıl
3 yıl ve aşağısı	$\mu= 2.42$	$t= 2.33$	$t= 2.05$	$t= 3.37$
4-10 yıl	$p<.01$	$\mu= 2.62$	$t= 0.82$	$t= 1.40$
21 yıl ve yukarısı	$p<.05$	-	$\mu= 2.78$	$t= 0.06$
11-20 yıl	$p<.01$	-	-	$\mu= 2.79$

11.8. Müşavirlik Hizmetleri

Bu hizmet alanı ile ilgili yapılan varyan analizi sonucuna göre kıdemler arasında anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır ($P>.05$) (Tablo 129-A).

Tablo 129-A. Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK
(KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları
[Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
3 yıl ve aşağısı	238	3.07	0.93
11-20 yıl	72	3.21	0.93
4-10 yıl	193	3.23	0.92
21 yıl ve yukarısı	23	3.24	0.82
Toplam	526	3.16	0.93
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	522	1.22	-

11.9. Araştırma ve Değerlendirme

Bu hizmet alanıyla ilgili yapılan varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($P>.05$)(Tablo.130.A).

Tablo 130-A. Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
3 yıl ve aşağısı	238	2.70	0.86
4-10 yıl	193	2.79	0.85
11-20 yıl	72	2.92	0.86
21 yıl ve yukarısı	23	2.95	0.74
Toplam	526	2.78	0.86
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	522	1.57	-

12. Yöneticilerin Yöneticilik Kıdemlerine Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Bulgular

Bu amaçla yapılan varyans analizi sonucunda toplam puanlarda ve her alana verilen puanlarda kıdeme göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($P>.05$) (Tablo 131-A, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140).

Tablo 131-A. Toplam Yöneticilik Kıdeminiz Değişkenine Göre TOPLAM İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
21 yıl ve sonrası	6	2.91	0.59
3 yıl ve aşağısı	31	3.00	0.72
16-20 yıl	14	3.07	0.63
4-10 yıl	34	3.17	0.84
11-15 yıl	22	3.17	0.58
Toplam	107	3.09	0.71
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
4	102	0.37	-

Tablo 132-A. Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
16-20 yıl	14	2.87	0.89
3 yıl ve aşağısı	31	3.27	0.82
4-10 yıl	34	3.30	0.91
21 yıl ve sonrası	6	3.31	0.78
11-15 yıl	22	3.38	0.63
Toplam	107	3.25	0.82
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
4	102	0.94	-

Tablo 133-A. Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
21 yıl ve sonrası	6	2.67	0.70
3 yıl ve aşağısı	31	2.93	0.79
11-15 yıl	22	3.22	0.74
16-20 yıl	14	3.27	0.68
4-10 yıl	34	3.29	0.95
Toplam	107	3.13	0.83
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
4	102	1.42	-

Tablo 134-A. Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
16-20 yıl	14	2.84	0.70
21 yıl ve sonrası	6	2.98	0.67
3 yıl ve aşağısı	31	3.03	0.80
4-10 yıl	34	3.28	1.02
11-15 yıl	22	3.35	0.76
Toplam	107	3.15	0.86
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
4	102	1.18	-

Tablo 135-A. Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
3 yıl ve aşağısı	31	3.00	0.99
16-20 yıl	14	3.08	0.73
21 yıl ve sonrası	6	3.09	1.08
4-10 yıl	34	3.17	0.98
11-15 yıl	22	3.24	0.74
Toplam	107	3.12	0.90
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
4	102	0.26	-

Tablo 136-A. Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
21 yıl ve sonrası	6	2.81	0.64
11-15 yıl	22	3.14	0.68
3 yıl ve aşağısı	31	3.20	0.78
4-10 yıl	34	3.27	0.91
16-20 yıl	14	3.29	0.78
Toplam	107	3.20	0.79
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
4	102	0.50	-

Tablo 137-A. Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
11-15 yıl	22	2.76	0.68
21 yıl ve sonrası	6	2.76	1.08
3 yıl ve aşağısı	31	2.78	0.83
16-20 yıl	14	2.80	0.77
4-10 yıl	34	2.93	0.98
Toplam	107	2.82	0.85
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
4	102	0.19	-

Tablo 138-A. Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
21 yıl ve sonrası	6	2.67	0.94
3 yıl ve aşağısı	31	2.69	0.88
4-10 yıl	34	2.91	0.97
11-15 yıl	22	2.98	0.58
16-20 yıl	14	3.03	0.72
Toplam	107	2.86	0.84
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
4	102	0.69	-

Tablo 139-A. Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
21 yıl ve sonrası	6	3.10	0.56
3 yıl ve aşağısı	31	3.25	0.97
11-15 yıl	22	3.27	0.63
4-10 yıl	34	3.35	1.12
16-20 yıl	14	3.37	0.82
Toplam	107	3.29	0.91
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
4	102	0.14	-

Tablo 140-A. Toplam yöneticilik kıdeminiz Değişkenine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları [Öğretmen]

	n	μ	s
N= 533			
21 yıl ve sonrası	6	2.79	0.69
3 yıl ve aşağısı	31	2.90	0.97
4-10 yıl	34	2.99	0.89
16-20 yıl	14	3.07	0.79
11-15 yıl	22	3.16	0.69
Toplam	107	3.00	0.85
F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
4	102	0.43	-

BÖLÜM 5

TARTIŞMA

Bulguların Tartışılması

Bu araştırma, okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin durumunu belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmek, geliştirilen ölçeğin ortaöğretim okullarından seçilen öğrenci, öğretmen, yönetici ve psikolojik danışman gruplarına uygulanması sonucu elde edilen verilerin bazı demografik özellikler arasında ilişki ve farklarını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen “Okul Rehberlik Hizmetleri Ölçeği (ORHÖ) kullanılmıştır. Ölçek, dokuz alt testten oluşmaktadır, bu alt testlerin isimleri; Psikolojik danışma hizmetleri, oryantasyon hizmetleri, bireyi tanıma hizmetleri, bilgi toplama ve yayma hizmetleri, yöneltme ve yerleştirme hizmetleri, izleme hizmetleri, çevre - veli ilişkileri hizmetleri ve müşavirlik hizmetleridir. Bazı demografik bilgileri elde etmek amacıyla öğrenciler için düzenlenen Öğrenci Bilgi Formu (Anket-1) ile öğretmen, yönetici ve psikolojik danışmanlar için hazırlanan Öğretmen Bilgi Formu (Anket-2) kullanılmıştır.

Araştırmanın verileri incelendiğinde, öğretmenler en yüksek puanı müşavirlik hizmetine vermişlerdir. Bunu sırası ile psikolojik danışma, bireyi tanıma, yöneltme - yerleştirme, oryantasyon, araştırma ve değerlendirme, bilgi toplama ve yayma, izleme ve çevre - veli ilişkileri izlemiştir. Öğretmenlerin bütün hizmet alanlarının sunulmasına orta ve ortanın biraz üstünde puan verdikleri görülmektedir.

Öğrencilerin puanları incelendiğinde ise en yüksek puanın öğrencilerde de müşavirlik alanının aldığı görülmektedir. Öğrenciler yöneltme ve yerleştirme hizmetlerine de aynı puanı vermişlerdir. Bunu sırası ile, bilgi toplama yayma, psikolojik danışma, araştırma ve değerlendirme, izleme, oryantasyon, çevre - veli ilişkileri izlemiştir. Öğrenciler ve öğretmenlerin aynı alanlara en yüksek ve en düşük puanları verdikleri görülmektedir. Toplam puanlar bazında, cinsiyet açısından anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Ancak, öğrenci ve öğretmen puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Rehberlik hizmet alanlarından özellikle müşavirlik hizmetinin puanının yüksek çıkması psikolojik danışmanların eğitimci kimliklerinden ve eğitimin değişik

sorunlarına cevap verecek danışmanlık hizmetinde bulunmasından kaynaklanıyor olabilir. Özgüven (2000), psikolojik danışmanların öğretmenlere eğitim sorunları konusunda da danışmanlık yapacak şekilde yetiştirilmeleri gerektiğine dikkat çekmekte ve öğretmenlerin psikolojik danışmanlardan eğitimin değişik sorunlarının çözümünde yardım ve hizmet beklediğini belirtmektedir. ASCA (1990), okul danışmanlarını "öğrencilere, öğretmenlere ve idarecilere yardımcı olan onaylanmış profesyonel bir eğitimci" olarak tanımlamıştır (Muro ve Kottman, 1995, s. 7). Biasco (1966), danışmanı bir eğitim teknisyeni ya da öğretmenin görülmemesi gerektiğini "davranış uzmanı" olarak görülmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Ancak eğitsel sürecin bir parçası olduğunu da vurgular. (Hoose, Pietrofesa, Carlson, 1973, s. 41,42). Psikolojik danışmanların değişik eğitim sorunları konusunda danışmanlık yapması ve yapılması gereğinden dolayı bu araştırma bulgularında müşavirlik puanının yüksek çıkmasının nedeni anlaşılabilir.

Ayrıca Kuzgun (1988), Kepçeoğlu (2003) rehberlik hizmetlerinin ülkemizde yeni olması ve diğer personel tarafından yeterince tanınmaması nedeniyle müşavirlik hizmetlerinin önemine dikkat çekmektedir. Rehberlik faaliyetlerine geçildiğinde, şuralarda alınan kararlar doğrultusunda yeterli ve gerekli hazırlıklar yapılmadığından rehberlik etkinlikleri, çağdaş, tutarlı ve etkili bir düzeye erişememiştir (Doğan, 1990; Özgüven, 1990; Kuzgun, 1981).

Muro ve Revello (1970), yaptıkları bir araştırmada, öğretmenlerin, danışmanları belli birtakım özel bilgileri sağlayan ve öğrencilerin okulla ilgili ayarlamaları yapmasına yardımcı olan kişiler olarak gördüğünü; Ramley ve Albright (1988) ise yaptıkları bir araştırmada, öğretmenlerin danışmanlara çok büyük ihtiyaç olduğunu ancak danışmanların zamanlarının büyük bir kısmını idari işlerde geçirmelerinden şikayetçi olduğunu bulmuştur. Yöneticilerin ise bazılarının danışmanların idari işler yapmaları gerektiği, bazılarının ise idari işler yerine kendi danışmanlık görevlerini yapmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Yukarıdaki çalışmalarda söz edilen etkinliklerin müşavirlik hizmetlerini çağrıştırdığı düşünüldüğünde bu araştırmanın bulgularının Muro ve Revello (1970) ve Ramley ve Albright'in (1988) çalışmalarını destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmanın bulgularında müşavirlik puanının yüksek çıkması rehberlik hizmetleri konusunda öğretmen ve yöneticilerin yeterince bilinçli olmadığı ve bu konuda psikolojik danışmanların kendilerini aydınlatmasına ihtiyaç duyduğu ve psikolojik danışmanların da bu hizmeti öğretmenlere, yöneticilere, öğrenci ve velilere sundukları ve bunun öğrenci ve öğretmenler tarafından da fark edildiğini göstermektedir. Nazlı'nın (2007) okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerini algılamaları konusunda yaptığı çalışmada okul yöneticilerinin rehberlik ve psikolojik danışmanın amacını bilmedikleri ve rehberlik çalışmalarının "lideri" olduklarını fark etmediklerini tespit etmiştir. Müşavirlik hizmetlerinin okullarda en fazla hissedilen hizmet olması Nazlı (2007)'nin bulgularını destekler niteliktedir. Bu durum, okullarda öğretmen ve yöneticiler rehberlik hizmetlerinin tanıtılmasına hala ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Yüksel-Şahin (2002) yaptığı çalışmada, okul psikolojik danışmanının bulunduğu okullarda görev yapan yönetici adaylarının okul psikolojik danışmanlarından görev beklentileri düzeyleri yüksek çıkmıştır. Yüksel-Şahin bu durumu; "günümüzde okul psikolojik danışmanlarının, "geçmişe göre", hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerle mesleğe daha iyi hazırlandıklarını; görevlerini gün geçtikçe daha iyi ve etkili bir biçimde yaptıklarını göstermektedirler" şeklinde yorumlamaktadır. Bu araştırma bulgularında müşavirlik hizmetlerinin puanının yüksek çıkması Yüksel-Şahin'in bu yorumunu destekler niteliktedir. Psikolojik danışman bulunan okullarda iyi yetişmiş psikolojik danışmanların yaptığı müşavirlik hizmetlerinin okul personeli ve öğrencileri tarafından hissedildiği düşünülmektedir.

Araştırmada genel olarak rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine verilen cevaplardan elde edilen puanlar incelendiğinde cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir. Ancak bazı hizmet alanlarında örneğin psikolojik danışma ve oryantasyon hizmetlerinde kadınlar lehine bir sonuç çıktığı görülmektedir. Bu araştırmanın bulguları psikolojik danışma ve rehberlik alanında yapılan iş doyumu, rehberlik anlayışı ve algısı ile ilgili bazı çalışmalarda (Dönmez, 1986; Şenyüz, 1988; Balcı, 1990; Poyraz, 1993; Ersöz, 2001; Gül, 2002; Duman, 1985) ortaya çıkan cinsiyetle ilgili bulgularla tutarlı gözükmektedir. Kılıç'ın (2002) yaptığı araştırma sonucunda kadın öğretmenlerin öğrencilerin kişilik gelişimini destekleyici etkinlikleri daha fazla yaptıkları görülmektedir. Diğer çalışmalar ve bu çalışmanın

bulguları sonucuna dayanarak kadınların rehberlik hizmetlerine daha önem verdiği ve bu doğrultuda daha etkin çalıştıkları düşünülmektedir.

Rehberlik hizmet alanlarından en düşük puanı çevre - veli ilişkileri almıştır. Öztoprak (1991), “Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin tanıtılmasının veli beklentilerine etkisi” isimli araştırmasında velilere psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin tanıtılması, onların hizmet beklerken gerçekçi davranmalarını, rehberlik alanına girmeyen hizmetleri beklememeleri konusunda yardımcı olacağını öne sürmüştür. Bu çalışmada çevre veli hizmetlerinin düşük puan alması velilere rehberlik hizmetlerinin yeterince tanıtılmadığını ve rehberlik çalışmasının önemli bir alanını oluşturan bu hizmetlerin yeterince sunulmadığını düşündürmektedir. Rehberlik hizmetlerinin etkili bir şekilde sunulmasında velilerle ilişkilerin önemi unutulmamalıdır. Çocukların ruh sağlığı açısından velilerle ilişkilere önem verilmelidir (Epstein, 1993). Çocuğun sağlıklı benlik gelişiminde ailenin ve öğretmenin tutumu önemlidir (Yavuzer, 2000). Ortak bir anlayışın geliştirilebilmesi için velilerle ilişkiler konusunda okullar biraz daha çaba göstermelidir.

Öğrenci ve öğretmenler arasında, bütün hizmet alanlarında anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir. Görkem’in (1985) öğrencilerin psikolojik danışmanlardan gördükleri hizmetlerle bekledikleri hizmetler arasındaki farkın incelendiği çalışmada; öğrencilerin psikolojik danışmandan gördükleri hizmetlerin beklediklerine göre daha yetersiz olduğunu bulmuştur. Duman, (1985) farklı liselerden gelen öğrencilerin psikolojik danışmanlardan beklediği görevlerin farklı olduğu ve öğrencilerin psikolojik danışmanların görevlerini tam anlamıyla bilmediklerini tespit etmiştir. Bu çalışmada da öğrencilerin rehberlik hizmetlerinin uygulanmasına verdikleri puanların öğretmenlerden daha düşük olmasının nedeni olarak öğretmenlerin verildiğini düşündükleri bazı hizmetlerin öğrenciler tarafından aynı yeterlilikte aldıklarını düşünmemelerinden kaynaklanıyor olabilir. Bu durumda bu araştırma verileri Duman (1985) ve Görkem (1985)’i destekler niteliktedir. Öğretmenlerin tarafından verildiği düşünülen hizmetlerin, hizmeti alan öğrenciler tarafından yetersiz görülmesi üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Bunun nedeni olarak okullarımızda, halen okul psikolojik danışman sayısı yetersiz olması olabilir. Doğan (2000a), ülkemizin otuz yıllık okul danışmanlığı ve rehberliği deneyimi olmasına karşın, henüz her okulda psikolojik danışma ve rehberlik servisi

ve elemanı bulunmadığını belirtmektedir. Okullarda psikolojik danışman bulunmaması veya yetersiz olması rehberlik hizmetlerinin öğrencilere yeterince tanıtılmadığını veya sunulamadığını düşündürmektedir.

Okulların kalabalıklığına göre farklılık olup olmadığını incelemek için yapılan incelemede, 500 den az öğrencili okullarla 2000 - 3000 öğrencili okulların öğretmen puanları, 1500 - 2000, 500 - 1000, 1000 - 1500 öğrencili okulların öğretmen puanları ile anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bu sonuca göre; 500 den az öğrencili ve 2000-3000 öğrencili okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin diğerlerinden daha iyi olduğunu belirtilmektedir. 3000 den yukarı öğrencisi olan okulların öğretmen puanları ortalarında yer aldığı için yukarıdaki ve aşağıdaki gruplarda yer alan okullardan anlamlı fark göstermemektedir.

Öğrenci puanları incelendiğinde ise anlamlı farklılığın sadece 500-1000 öğrencili okullar ile 1000-1500 öğrencili okullar arasında olduğu görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin öğrenci sayılarına göre puanlarının öğretmenlere göre daha yakın olduğunu göstermektedir. Öğrencisi az olan ve öğrencisi çok olan okullardaki öğretmen ve öğrenciler okullarında rehberlik hizmetlerinin daha iyi olduğunu belirtmektedirler. Büyükkaragöz'e (1988) göre, öğretmenler psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin başarılı olması için okulda en az bir okul psikolojik danışmanının bulunması gereğine inanmaktadırlar. Öğrencisi az olan okullarda hizmetlerin verilmesi daha kolay olması beklenen bir durumdur. Ancak öğrencisi kalabalık olan okullarda hizmetlerin daha iyi olduğunun belirtilmesi başka araştırmalarla incelenmelidir. Bu durum kalabalık okullarda rehberlik servislerinde daha fazla psikolojik danışman olmasından ve daha düzenli çalışmasından kaynaklanıyor olabilir.

Rehberlik hizmet alanlarının uygulanmasına okul büyüklüğüne göre ayrı ayrı bakıldığında bulgular şu şekildedir; Psikolojik danışma hizmetlerinde, öğretmenler açısından incelendiğinde en yüksek puanı 2000 - 3000 öğrencili okullarının aldığı görülmektedir. Bu durum kalabalık okullarda psikolojik danışmaya ihtiyaç duyan öğrencilerin daha fazla olmasından ve diğer öğretmenlerin öğrenciyi yeterince tanımaması nedeni ile öğrenci sorunlarında genellikle psikolojik danışmanın yardımına ihtiyaç duymasından kaynaklanıyor olabilir.

Öğrenciler açısından ise, en yüksek puan ile ilk sırada 500 den az öğrencili okulların yer aldığı görülmektedir. Az öğrencili okulların öğrencilerinin psikolojik danışma hizmetlerini en fazla hissetmeleri rehberlik servisini daha iyi tanımalarından ve rahat bir şekilde istedikleri zaman servise başvurabilmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Öğretmen ve öğrencilerin ilk üç sıraya koydukları okulların aynı öğrenci sayılarındaki okullar olduğu görülmektedir. Öğrencilerin öğretmenler kadar rehberlik hizmetlerini hissetmemesine rağmen puanların okul kalabalıklığına göre uzaklığının değişmemesi yani farkın aynı oranda kalması öğrenci sayılarının okullarda sunulan rehberlik hizmetlerini etkilediğini düşündürmektedir. Bu etkilemenin, öğrenci ve öğretmenler tarafından tutarlı bir şekilde ifade edildiği görülmektedir.

Okulların öğrenci sayılarına göre psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde farklılığın incelenmesi amacı ile öğrenci ve öğretmenlerin psikolojik danışma hizmetinin sunulmasına verdikleri toplam puanlar dikkate alınarak yapılan istatistiksel işlemlerde 500 den az öğrencili okulların 2000 - 3000 öğrencili okullarla ve diğerleri ile 500 den az öğrencili okullar lehine anlamlı farklılıklar gösterdiği, 500 - 1000 ve 2000 - 3000 öğrencili okulların ise 1500 - 2000 ve 1000 - 1500 öğrencili okullarla 500-1000, 2000-3000 öğrencili okullar lehine anlamlı farklılıklar gösterdiği görülmektedir.

Oryantasyon hizmetleri alanında da en yüksek puanın 500 den az öğrencili okullar olduğu görülmektedir. 500 den az öğrencili okullar ile diğer bütün okullar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Diğer alanlarda da benzer sonuçların olduğu görülmektedir. Bütün hizmet alanlarında benzer sonuçların görülmesi rehberlik hizmetlerinin daha iyi sunulması için ya okulların öğrenci sayısının az olmasının gerekli olduğunu ya da okullarda görev yapan psikolojik danışman sayısının artırılmasının gerekli olduğunu göstermektedir.

Psikolojik danışmanlı okullarla psikolojik danışman olmayan okullar arasında genel toplam puanlar ve tek tek alt hizmet puanlarına bakıldığında psikolojik danışmanlı okullar lehine anlamlı farklılıklar görülmektedir. Psikolojik danışman olmayan okullardan alınan puanlar daha düşüktür. Abaş'ın (1987) okul psikolojik danışmanı bulunmayan genel liselerde, sınıf rehber öğretmenleri

tarafından yürütölmekte olan rehberlik uygulamalarının değeriendirilmesi amacıyla yapmış olduğu araştırmada, sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik uygulamalarını planlı olarak yürütemediği sonucunu elde etmiştir. Yukarıdaki bulgu psikolojik danışman olmayan okullarda rehberlik hizmetlerinin uygulanmasının puanının düşük çıkmasının anlaşıłmasına yardımcı olacak niteliktedir ve bu araştırma bulguları ile tutarlıdır.

Bu araştırmanın bulgularında, okulların psikolojik danışman sayısı arttıkça rehberlik hizmetlerinin daha iyi olduğu şeklinde görölmektedir. Dokuz hizmet alanlarının genel toplam puanlarına bakıldığında, öğretmenlerde en yüksek puanı üç psikolojik danışmanlı okulların aldığı, bunu iki, bir ve hiç psikolojik danışman olmayan okullar izlemektedir. Psikolojik danışman sayısının bir okulda daha fazla olması hizmetlerin sunulmasını olumlu etkileyeceği beklenen bir durumdur. Araştırma verileri bu beklentiyi doğrular şekilde çıkmıştır. Öğrenci puanlarına bakıldığında bu puanların birbirine yakın olduğu ve aralarında anlamlı bir farklılığın olmadığı görölmektedir. Anlamlı farklılık sadece hiç psikolojik danışman olmayan okullar aleyhine çıkmıştır. Bu durumda rehberlik hizmetlerinin sunulmasının öğrenciler tarafından hissedilebilmesinin okulda kaç psikolojik danışman çalıştığı ile ilişkisinin olmadığını göstermektedir. Alt hizmet alanlarında da benzer sonuçların olduğu görölmektedir.

Bütün okul türlerindeki öğrenci ve öğretmenlerin ortak puanları arasında anlamlı bir farklılık görölmektedir. Bütün okul türlerinde görev yapan öğretmenler; psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin uygulanmasına her alanda öğrencilerden daha yüksek puan vermektedirler.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin uygulamasına genel olarak bakıldığında Anadolu Lisesi öğretmenlerinin en yüksek, bunu sırasıyla Süper Lise ve Genel Lise öğretmen puanları izlemektedir.

Lise türlerine göre öğretmen puanları karşılaştırıldığında anadolu lisesi öğretmenlerinin toplamda Genel Liseye göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görölmektedir. Anadolu Lisesi ve Genel Lise arasında kalan Süper Liselerin diğer liselerle anlamlı bir farklılık göstermediği görölmektedir.

Öğrenci puanlarında da öğretmenlerde olduğu gibi en yüksek puan Anadolu Liselerindedir. Ancak ikinci sırada değişiklik olduğu görülmektedir. Öğrencilerde ikinci sıraya Genel Liseler yerleşmekte, son sırada ise Süper Liseler yer almaktadır. Gerek öğretmenlerde, gerek öğrencilerde Anadolu Lisesinde sunulan rehberlik hizmetlerinin puanının daha yüksek çıkması bu liselerde hizmetlerin daha iyi sunulduğunu göstermektedir. Öğrencilerde son sıranın değişmesi yani öğretmenlerde Genel Liseler en düşük puanı alırken öğrencilerde Süper Liseler en düşük puanı almışlardır. Bilindiği gibi Süper Liselere seçilen öğrenciler not ortalamasına göre seçilmektedir. Yani öğretmenlerin yaptığı sınavlardan yüksek puan almaktadırlar. Bu öğrenciler Adler'in kişilik tiplerine göre “duyusal” tipler olabilirler. Bu tipler genellikle düzenli yapılandırılmış ortamlara (Saban, 2000) ve bu nedenle yardıma daha fazla ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle daha fazla yardım gereksinimi içinde olabilirler. Bu nedenle sunulan mevcut rehberlik hizmetlerini yetersiz buluyor olabilirler. Yani bu durum bunların kişilik özelliklerinden de kaynaklanıyor olabilir. Çünkü Süper Liseler Genel Liselere göre daha seçkin öğrenci alan ve daha düzenli eğitim yapılan kurumlardır. Bu durum öğretmen puanlarında Anadolu Liselerinin arkasından Süper Liselerin gelmesi ile doğrulanmaktadır. Anadolu Liselerinde rehberlik hizmetlerinin sunulmasının daha iyi olması bu okullarda çalışan öğretmenlerin ve yöneticilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri hakkında bilgi sahibi olmaları, üniversite eğitimleri sırasında psikolojik danışma ve rehberlik dersini okumaları ve ayrıca bu okullardaki okul psikolojik danışmanının işini iyi yapıyor olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Veriler analiz edildiğinde medeni duruma göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Yani öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini algılama ve tanımlamaları evli veya bekâr olmalarına göre değişmemektedir.

Öğretmenlerin (koordinatör psikolojik danışman, psikolojik danışman, yönetici ve sınıf öğretmeni) rehberlik hizmetleri toplam puanlarına baktığımızda en yüksek puanı koordinatör psikolojik danışmanlar, daha sonra yöneticiler, psikolojik danışmanlar, ve sınıf öğretmenleri şeklindedir. En düşük puana sınıf öğretmenlerinin sahip olduğu görülmektedir. Psikolojik danışmanların puanı yöneticilerden daha düşüktür. Bilindiği gibi koordinatör psikolojik danışmanların yöneticilik görev ve sorumluluğu da bulunmaktadır. Yöneticilerin ve koordinatör psikolojik

danışmanların okullarındaki rehberlik hizmetlerinin daha iyi olduğunu belirtmeleri onların sorumluluk alanındaki görevlerin daha iyi yapıldığına inanmamalarından kaynaklanıyor olabilir. Poyraz (1990) psikolojik danışmanların gereksinim karşılama yetersizliğini (doyumsuzluğunu) incelediği araştırmasında, yöneticilik görevi olan psikolojik danışmanların doyumsuzluk düzeyinin daha az olduğunu yani daha doyumlu olduklarını bulmuştur. Yöneticilik görevi olan koordinatör psikolojik danışmanların yaptıkları işten daha fazla doyum almaları sonucunda rehberlik hizmetlerini daha yeterli düzeyde görüyor olabilirler. Psikolojik danışmanlar ve yöneticilerin de sınıf öğretmenleriyle aralarında 0.1 düzeyinde yöneticiler ve psikolojik danışmanlar lehine anlamlı farklılık gözükmemektedir. Bu anlamda Poyraz'ın (1990) bulgularını bu araştırma bulguları destekler niteliktedir. En yüksek puana sahip olan koordinatör psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleri ile aralarında anlamlı farklılık görülmektedir. Bu farklılık yöneticiler ve psikolojik danışmanlar arasında da görülmektedir. Yani koordinatör psikolojik danışmanlar, yöneticiler ve psikolojik danışmanlar okullarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin iyi olduğunu belirtirken sınıf öğretmenleri aynı görüşte gözükmemektedirler. Esmer (1985)'in çalışmasına göre; sınıf öğretmenlerinin yaklaşık yüzde sekseni okul rehberlik örgütünün istenilen düzeyde faaliyet göstermediğini belirtmektedir. Kepçeoğlu (1974) okul müdürlerinin rehberlik anlayışlarının öğretmenlerden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Şenyüz (1988), Askeri Astsubay Hazırlama Okulları'nda yaptığı rehberlik anlayışı adlı çalışmada rehberlik anlayışı psikolojik danışmanların uygulayıcı ve yöneticilerden biraz daha yeterli, yöneticilerin ise uygulayıcılardan biraz daha yeterli olduğu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmanın bulguları Kepçeoğlu (1974), Esmer (1985) ve Şenyüz (1988)'in bulgularını destekler nitelikte gözükmemektedir. Yine Kepçeoğlu (1978) başka bir araştırmasında da yönetici ve öğretmenlerin görev algılarının düşük olduğunu tesbit etmiştir. Bu araştırma bulgularında öğretmenlerin puanının düşük olması bu durumun hala devam ettiğini düşündürmektedir.

Mezun olunan alanlara göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin uygulanması puanlarına bakıldığında; en yüksek puanın Rehberlik ve Psikolojik Danışma yüksek lisans grubuna ait olduğu görülmekte, bunu psikoloji Rehberlik ve Psikolojik Danışma lisans ve alan dışı ile izlemektedir. Görüldüğü gibi alan dışının

puanı diğerlerinden oldukça düşüktür. Balcı'ya (1990) göre, Rehberlik ve Psikolojik Danışma branşından mezun olanların beklentileri diğer branşlardan mezun olanlardan daha yüksektir. Ülküsel (1993), liselerde çalışan Rehberlik ve Psikolojik Danışma mezunu olmayan okul psikolojik danışmanlar eğitsel ve bireysel rehberlik faaliyetlerini uygulayamadıklarını tesbit etmiştir. Bu araştırma bulguları Balcı'yı (1990) ve Ülküsel'i (1993) destekleyici niteliktedir.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma yüksek lisans mezunlarının Rehberlik ve Psikolojik Danışma lisans mezunları ile arasında 0.1, Psikoloji mezunları ile arasında 0.5 düzeyinde anlamlı farklılıklar görülmektedir. Araştırma bulgularına bakıldığında alan dışı (diğer) mezunların okullarında rehberlik hizmetlerinin daha yetersiz olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Bu durum alan dışı mezunların çalıştığı okuldaki öğrenci ve öğretmen ifadeleri ile kontrol edilmelidir. Bu araştırmada bu boyut incelenmemiştir. Yani gerçekten alan dışı mezunların görev yaptığı okullarda hizmetler yetersiz midir? Bu durum diğer personelin görüşü alınarak test edilmelidir. Bu araştırma verilerinden varılabilecek sonuç alan dışıların hizmetlerin sunulmasında yetersiz olduğu ve bu yetersizliğide hissettikleri şeklindedir. Araştırmada ilginç olan bir durum Rehberlik ve Psikolojik Danışma mezunlarının görev yaptığı okullarda rehberlik hizmetlerinin psikoloji mezunlarının görev yaptığı okullardan daha düşük olduğunun çıkmasıdır. Acar (1987), Psikolojik Danışma ve Rehberlik bilim dalında yetiştirilen okul psikolojik danışman adaylarının yetiştirilmesinde birçok sorunlar olduğunu belirtmektedir. Pişkin (1989), psikolojik danışmanların görevlerini istedikleri gibi yerine getirmelerini engelleyen nedenler arasında okul psikolojik danışmanının kendinden, yetiştiği kurumdan, görevli bulundukları kurumdan, diğer rehberlik personelinin, bağlı bulunulan merkez teşkilatından ve genel olarak içinde yaşanılan toplumdan kaynaklanan nedenlerden olduğunu ifade etmektedir. Pişkin'inin de dikkat çektiği sorunların çözülmesi ve Rehberlik ve Psikolojik Danışma lisans eğitimi veren kurumlar programlarını tekrar gözden geçirmesi yararlı olacaktır. Zaten bu konudaki rahatsızlık Rehberlik ve Psikolojik Danışma bölümlerince de hissedilmekte ve her yıl yapılan bölüm başkanları toplantılarının ağırlıklı tartışılan konusu olmaktadır. Rehberlik ve Psikolojik Danışma yüksek lisan mezunlarının görev yaptığı okullarda hizmetlerin

daha iyi olması Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin daha iyi sunulması için lisans düzeyinde eğitimin yerli olmadığını düşündürmektedir.

Araştırma sonucunda, sadece psikolojik danışmanların bulundukları okulda görev yapma sürelerine göre farklılık çıkmamıştır. Ancak araştırmaya katılan bütün öğretmenler değerlendirildiğinde durumun biraz farklı olduğu görülmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin tamamını ifade eden verilerin analizinde öğretmenlerin bulundukları okulda görev yapma süreleri ile psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine verdikleri puanlar karşılaştırıldığında değişik hizmet süreleri arasında ($p<.01$) düzeyinde anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. 4 - 10 yıl ve 11 - 20 yıl arası hizmet yılına sahip öğretmenler ile 3 yıl ve aşağısı öğretmenler arasında ise ($p<.01$) düzeyinde anlamlı farklılık görülmektedir. Göreve yeni başlayan öğretmenler psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine daha düşük puanlar vermişlerdir.

Dokuz hizmet alanına ayrı ayrı bakıldığında bazı hizmet alanlarında anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir. Bunlar; oryantasyon, bireyi tanıma, bilgi toplama, yöneltme - yerleştirme, çevre - veli ilişkileridir. Yöneticilerin okullarında çalıştığı hizmet süresi ile Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi arasında ilişkiye bakıldığında hiçbir hizmet alanında ve toplam puanlarda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Yöneticilerin okullarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini bulundukları kurumda çalıştıkları süre etkilememektedir. Çünkü, önemli olan hizmet süresi değil, psikolojik danışma ve rehberlik ile ilgili bilgi sahibi olup olmadığıdır. Örneğin üniversite eğitimi sırasında psikolojik danışma ve rehberlik dersini alıp almaması, hizmet-içi eğitimden geçip geçmemesi, okuldaki psikolojik danışman görevleri ile ilgili olarak bilgilendirilmiş olup olmaması gibi öğretmenler rehberlik hizmetlerinin yürütülmesini daha fazla etkileyeceği düşünülebilir.

Öneriler

1. Araştırmada psikolojik danışman sayısı fazla olan okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin daha iyi olduğu görülmektedir. Bu verilere dayanılarak okullarda görev yapan psikolojik danışman sayısının artırılması yararlı olacaktır.

2. Alan dışından Psikolojik danışman olarak atanan okullarda psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesi daha düşük puan almıştır. Bu verilere dayanılarak alan dışından alana yapılacak atamaların tekrarlanmamasında yarar olduğu görülmektedir.

3. Psikoloji bölümleri mezunlarının puanlarının yüksek olduğu görülmektedir. Bu nedenle psikoloji bölümü mezunlarının, eğitimde psikolojik hizmetler, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri konusunda eksikleri tamamlanmalı ve ondan sonra okullarda istihdam edilmelidirler.

4. Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanı mezunlarının, yüksek lisans ve doktoralı olanlarının puanları yüksek çıkmıştır. Bu nedenle psikolojik danışmanların mezuniyet sonrası eğitime veya süpervizyon eğitimlerine devamı özendirilmeli ve kolaylaştırılmalıdır.

5. Rehberlik hizmetlerinin uygulanması konusunda öğretmenlerin puanlarının düşük çıktığı, yönetici ve koordinatör psikolojik danışmanların puanlarının yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum ne yapılacağı ile ilgili görev tanımının net olmasının olumlu etki yaptığını düşündürmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin gerek hizmet öncesi eğitimlerinde ve gerekse hizmet içi eğitimler aracılığı ile Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerini nasıl sunacakları konusunda dahada bilinçlenmelerine ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu nedenle Eğitim Fakülteleri öğretmen yetiştirme eğitimi sırasında bu durumu göz önünde bulundurmalıdır. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı da görevdeki öğretmenlerin hizmetiçi eğitim yoluyla yetiştirilmesine önem vermelidir.

6. Anadolu liselerinin diğer liselere göre daha avantajlı olduğu görülmektedir. Diğer liselerin de daha iyi duruma getirilmesi için çaba gösterilmelidir.

7. Okulların öğrenci sayıları arttıkça puanların düştüğü görülmektedir. Araştırmada ulaşılan okullarda en fazla iki psikolojik danışman olduğu düşünüldüğünde kalabalık okullarda öğrenci başına düşen psikolojik danışmanın az olmasından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca kalabalık okullarda öğrenciler ile etkili iletişim kurmak daha zor olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu nedenle okullarda öğrenci başına düşen psikolojik danışman sayısının artırılması yararlı olabilir.

8. Psikolojik danışma hizmetinin sunulması için uygun ortam ve uzman psikolojik danışmanların okullarda bulunmasında yarar olduğu söylenebilir.

9. Çevre - Veli ilişkileri puanının diğer hizmetlere göre düşük olduğu görülmektedir. Okullar bu konuda biraz daha duyarlı olmalı, velilerle ve çevreyle iletişimi çağdaş ölçütlere uygun olarak sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmelidir.

10. Araştırmada yer alan dokuz hizmet alanının okul çeşidine ve okulun içinde bulunduğu çevreye göre öncelikleri değişebilir. Okulların bu önceliklerini doğru belirlemede yarar vardır.

11. Ayrıca araştırma kapsamında yer almayan bazı hizmetlerin de rehberlik hizmetleri başlığı altında günümüz koşullarına göre sunulmalıdır.

12. Süper liselerin öğretmenleri okullarındaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerini genel liselere göre daha iyi olduğunu belirtirken öğrenciler daha kötü olduğunu belirtmektedirler. Bilindiği gibi süper liseler öğrencileri not ortalamasına göre seçmektedir. Öğretmenlerle öğrenci görüşleri arasında farklılık olması düşündürücüdür. Acaba bu şekilde seçilen öğrenciler kişilik tipleri açısından farklılık göstermekte midir? Bu durumun incelenmesinin yararlı olacağı düşünülebilir.

14. Bu araştırmada orta dereceli okullardan sadece Genel Lise, Anadolu Lisesi ve Süper Liseler incelenmiş ve devlet okulları ile sınırlandırılmıştır. Diğer okul türlerindeki Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin ne durumda olduğunu da inceleyen araştırmalar yapılmalıdır.

SONUÇ

Bu araştırmada, orta dereceli okullarda uygulanan Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin ne düzeyde yürütüldüğü çeşitli değişkenler boyutunda incelemiştir. Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri; psikolojik danışma, oryantasyon, bireyi tanıma, müşavirlik, bilgi toplama ve yayma, yöneltme-yerleştirme, çevre-veli ilişkileri, izleme, araştırma ve değerlendirme hizmetleri alt başlıkları altında incelenmiştir.

Araştırmada, geliştirilen “Okul Rehberlik Hizmetleri Ölçeği (ORHÖ)” kullanılmış ve toplanan veriler SPSS istatistik programı ile çözümlenmiştir.

Araştırmaya 103 Orta Öğretim Kurumundan 243 kadın, 290 erkek olmak üzere toplam 533 öğretmen (psikolojik danışman ve yönetici) katılmıştır. Bunların 34’ü rehberlik servisi sorumlusu koordinatör psikolojik danışman olmak üzere toplam 89’u psikolojik danışman, 342’si öğretmen ve 102’si okul yöneticisidir. Araştırmaya katılan öğrenciler ise 305 kız ve 243 erkek olmak üzere toplam 548 kişidir. Araştırmaya katılanların %65.61’i bir psikolojik danışman bulunan okullarda, %22.93’ü iki psikolojik danışman bulunan okullarda, % 4,75’i ise hiç psikolojik danışman olmayan okullarda bulunmaktadır.

Bu araştırmanın bulguları şunlardır:

- Araştırmanın verileri incelendiğinde, öğretmenler (öğretmen, yönetici, psikolojik danışman) en yüksek puanı (3.15) müşavirlik hizmetine vermişlerdir. Yani öğretmenler açısından okullarda en iyi yürütülen rehberlik hizmetinin “müşavirlik” hizmeti olduğu görülmektedir. Bunu sırası ile “psikolojik danışma (3.10)”, “bireyi tanıma (2.98)”, “yöneltme- yerleştirme (2.90)”, “oryantasyon (2.89)”, “araştırma ve değerlendirme (2.87)”, “bilgi toplama ve yayma (2.86)”, “izleme (2.61)” ve “çevre-veli ilişkileri (2.56)” izlemiştir.
- Öğrencilerin rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine verdikleri cevaplardan elde edilen puanlar incelendiğinde ise en yüksek puanın öğrencilerde de “müşavirlik (2.50)” alanının aldığı görülmektedir. Öğrenciler “yöneltme ve yerleştirme (2.50)” hizmetlerine de aynı puanı vermişlerdir. Yani öğrenciler açısından en iyi yürütülen iki hizmet alanı “yöneltme-yerleştirme” ve

“müşavirlik”tir. Bunu sırası ile, “bilgi toplama yayma (2.47)”, “psikolojik danışma (2.45)”, “araştırma ve değerlendirme”, “izleme (2.41)”, “oryantasyon (2.37)”, “çevre-veli ilişkileri (2.32)” izlemiştir. Öğrenciler ve öğretmenlerin aynı alanlara en yüksek ve en düşük puanları verdikleri görülmektedir.

- Bütün hizmet alanlarında öğretmenler ve öğrenciler arasında öğretmenler lehine anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir.
- Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine verilen cevaplardan elde edilen hizmetlerin bütününe verilen puanlar incelendiğinde cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir.

Ancak;

- Psikolojik danışma hizmetlerinde; kız öğrenci ve erkek öğrenciler arasında kızlar lehine $p < .01$ düzeyinde,
- Oryantasyon hizmetlerinde; erkek ve kadın öğretmenler arasında kadınlar lehine 0.5 düzeyinde,
- Yöneltilme ve Yerleştirme Hizmetlerinde; erkek ve kadın öğretmenler arasında erkekler lehine $p < 0.5$ anlamlılık düzeyinde, cinsiyete dayalı farklılıkların olduğu görülmektedir.
- Okulların büyüklüklerine göre rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine verilen cevaplardan elde edilen veriler incelendiğinde en yüksek puanı 2000- 3000 öğrencili okulların aldığı, bunu sırası ile 500’den az öğrencili okullar, 3000 ve yukarı öğrenci sayısına sahip okullar, 1500-2000 öğrencili okullar, 500-1000 öğrencili okullar ve 1500-2000 öğrencili okullar izlemektedir.
 - Okulların kalabalıklığına göre farklılık olup olmadığını incelemek için yapılan incelemede, 500’den az öğrencili okullarla 2000-3000 öğrencili okulların öğretmen puanları, 1500-2000, 500-1000, 1000-1500 öğrencili okulların öğretmen puanları ile 0.01 düzeyinde anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bu sonuca göre 500’den az öğrencili ve 2000-3000 öğrencili okullardaki öğretmenler okullarındaki rehberlik hizmetlerinin diğerlerinden daha iyi olduğunu belirtmektedirler.

- Öğrenci puanları incelendiğinde ise $p < .01$ düzeyinde anlamlı farklılığın sadece 500-1000 öğrencili okullar ile 1000-1500 öğrencili okullar arasında olduğu görülmektedir. Bu durum öğrenci sayılarına göre puanların öğrencilerde birbirine daha yakın olduğunu göstermektedir.

Hizmet alanları ayrı ayrı incelendiğinde alt hizmet alanlarında da benzer durumun olduğu görülmektedir.

- Psikolojik danışman olan okullarla olmayan okullardaki rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinin ilişkisi incelendiğinde psikolojik danışman olan okullar lehine $p < .01$ anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.
- Psikolojik danışman sayısına göre veriler incelendiğinde psikolojik danışman sayısı arttıkça rehberlik hizmetlerinin puanının yükseldiği görülmektedir.
 - Öğretmen ve öğrenci ortak puanları psikolojik danışman sayısına göre karşılaştırıldığında, üç psikolojik danışmanlı okullarla hiç psikolojik danışman olmayan ve bir psikolojik danışman olan okullar arasında, üç psikolojik danışman olan okullar lehine $p < .01$ düzeyinde anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir.
 - İki psikolojik danışmanlı okullar ile bir psikolojik danışmanlı okullar arasında iki psikolojik danışmanlı okullar lehine $p < .01$ düzeyinde anlamlı farklılık bulunmaktadır. İki ve üç psikolojik danışmanlı okullar arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.
- Okul türlerine göre rehberlik hizmetlerinin uygulanmasına genel olarak bütün hizmet alanların ortak puanları bazında bakıldığında anadolu lisesi öğretmenlerinin en yüksek puanı (3.18) verdikleri görülmektedir. Bunu sırasıyla süper lise (2.91) ve genel lise (2.80) öğretmen puanları izlemektedir.
 - Lise türlerine göre öğretmen puanları karşılaştırıldığında anadolu lisesi ile genel lise arasında anadolu lisesi lehine $p < .01$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

- Öğrencilerde ise rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine verilen toplam ortak puanda lise türlerine göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Ancak hizmet alanlarına ayrı ayrı bakıldığında psikolojik danışma, bireyi tanıma, yöneltme-yerleştirme, çevre veli ilişkileri, müşavirlik ve araştırma-değerlendirme alanlarında anadolu liseler lehine anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir.
- Medeni durum, yaş, kıdem ve psikolojik danışmanların bulundukları kurumda çalışma sürelerine göre anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır.
 - Okullarında Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinin ne durumda olduğuna dair koordinatör psikolojik danışmanlar en yüksek puana sahiptir. Koordinatör psikolojik danışmanlar ile en düşük puana sahip sınıf öğretmenleri arasında $p<.01$ düzeyinde anlamlı farklılık görülmektedir.
 - Bu farklılık yöneticiler ve Psikolojik Danışmanlarla yöneticiler lehine $p<.01$ düzeyindedir.
 - Psikolojik danışmanlar ve yöneticiler ile sınıf öğretmenleri arasında $p<.01$ düzeyinde yöneticiler ve Psikolojik Danışmanlar lehine anlamlı farklılık görülmektedir.
- Araştırmada Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Yüksek lisans, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Doktora, Psikoloji ve diğer bölüm mezunları karşılaştırılması yapılmıştır. Alanda görev yapan 89 psikolojik danışmanın 7 kişisi alan dışı (Diğer), 21 kişisi psikoloji, 55 kişisi Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans ve 6 kişisi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Yüksek Lisans mezunudur.
 - Psikolojik Danışma ve Rehberlik yüksek lisans mezunları ile Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans mezunları arasında $p<.01$ düzeyinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik yüksek lisans mezunları lehine,

- Psikolojik Danışma ve Rehberlik yüksek lisans mezunları ile Psikoloji mezunları arasında $p<.05$ düzeyinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik yüksek lisans mezunları lehine,
- Diğer (alan dışı) mezunları ile diğer bütün mezunlar arasında alan dışılar aleyhine $p<.01$ düzeyinde anlamlı farklılıklar görülmektedir.
- Öğretmenlerin bulundukları okulda görev yapma sürelerine göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri, hizmetlerinin yürütülmesine verdikleri puanlar arasında $p<.05$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu farklılık 4-10 yıl ve 11-20 yıl arası hizmet yılına sahip öğretmenler ile 3 yıl ve aşağısı öğretmenler arasında $p<.01$ anlamlılık düzeyinde kıdemliler lehinedir.

KAYNAKÇA

- Abaş, K. (1987). “Okullarında Rehber Öğretmen Bulunmayan Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Uygulamalarının Değerlendirilmesi”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Eskişehir:1987.
- Acar, N. Voltan. (1987). “Rehber Öğretmen Yetiştirirken Uygulama Derslerinde Karşılaşılan Sorunlar”, **Öğretmen Yetiştiren Yüksek Öğretim Kurumlarının Dünyü Bugünü Yarını** Adlı Sempozyumdan, Gazi Üniversitesi, 11.6.
- Ada, Ş. (1990). Trabzon İli Orta Öğretim Okullarında Yürütülmekte Olan Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi” **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**. KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Akbaş, S. (2002). “İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarındaki Rehberlik Hizmetlerinin Yürütülmesinde Oluşturulan İşbirliğinin İncelenmesi”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Adana.
- Akın, F. (2002). **Sosyal Bilimlerde İstatistik**. Ekin Kitapevi, Bursa.
- Alp, D. (1995). “Velilerin Orta Dereceli Okulların Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentileri”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altıntaş, E. ve Gültekin M. (2003). **Psikolojik Danışma Kuramları**. Alfa Yayınevi, Bursa.
- Altıntaş, E. (2003). “Çağdaş Eğitim Sisteminde Öğrenci Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik” **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, (Editör: Gürhan Can). Pegem Yayıncılık, ss.1-26, Ankara.
- Arslan, M. M. ve Kılıç,Ç. (2000). “**Bazı Avrupa Ülkelerinde ve Türkiye’de Zorunlu Eğitimde Yönlendirme Çalışmalarının Değerlendirilmesi**” MEB Dergisi, Sayı.148 Ekim, Kasım, Aralık. [www//meb.gov.tr](http://meb.gov.tr).

- Arsoy, S. (1999). “Mesleki Rehberlik Hizmeti Veren Kurumların Durum Saptaması”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, İstanbul.
- Asan, C. (1987). “Bağımsız Resmi Ortaokullarda, İlköğretim Okullarında ve İlköğretim Yatılı Okullarında Rehberlik Faaliyetleri”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atabek, E. (1993). **Kuşatılmış Gençlik**, İstanbul, Altın Kitaplar Yayınevi, 1993.
- Atıcı, M. (2003). “Okul Psikolojik Danışmanları İle Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Sınıftaki Öğrenci Davranış Problemleriyle Başetme Konusundaki Görüşlerinin Karşılaştırılması” Malatya: İnönü Üniversitesi, 9-11 Temmuz 2003 **Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Çağdaş Yönelimler Konulu VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı** (Editör: Hakan Atılgan-Mesut Saçkes), Türk PDR Der. Yayını, s.39. Ankara.
- Baş, M. (1984). Grupla Psikolojik Danışmanın Bireylerin Kaygı ve Uyum Düzeyleri Üzerine Etkisi **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bacanlı, F. (2003). “Mesleki Grup Rehberliği Programının Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı Öğrencilerinin Benlik ve Mesleki Benlik Kavramları Arasında Bağdaşma Etkisi” Malatya: İnönü Üniversitesi, 9-11 Temmuz 2003 **Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Çağdaş Yönelimler Konulu VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı** (Editör: Hakan Atılgan-Mesut Saçkes), Türk PDR Der. Yayını, s.98. Ankara.
- Bakırcıoğlu, R. (1982). **Temel Eğitim ve Orta Öğretimde Rehberlik**. Çukurkavaklı Matbaası, Ankara.
- Balcı, S. (1990). ”Meslek Liselerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler” **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.

Baltaş, A. (1990). **Öğrenmede ve Sınavlarda Üstün Başarı**. Remzi Kitapevi 8. Baskı, İstanbul.

Baymur, F. (1988). “Cumartesi Söyleşileri’nden Özetler”, **Öğretmen Dünyası**, 9-97: Ocak.

Bikos, L.Heim, ve Diğerleri, (2003). “Psikolojik Danışma Sürecinde Kullanılan ‘Yardım Becerileri Sistemi’ne Görecelenmesi: Uluslararası Bir Karşılaştırma”, Malatya: İnönü Üniversitesi, 9-11 Temmuz 2003 **Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Çağdaş Yönelimler Konulu VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı** (Editör: Hakan Atılgan-Mesut Saçkes), Türk PDR Der. Yayını, s.149. Ankara.

Blowers, C. ve Diğerleri, Generalised Anxiety:Controlled Treatment Study. Behaviral Research and Therapy. Vol.25, No.6, 493-502.

Busshoff, L. & Heller, K.A. (1987). **Educational and Vocational Guidance Services for the 14-15 Age Group. Denmark, Federal Republic of Germany and The Netherlands**. European Communities. Brussels-Luxembourg. s. 3).

Büyükkaragöz, S. (1988). “Ortadereceli Okullarda Rehberlik ve Eğitsel Kollarla İlgili Programın Uygulanması”, **Milli Eğitim Bakanlığı Din Eğitimi Dergisi**. Sayı:15, Haziran.

Büyüköztürk, Ş. (2000). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. Pegem Yayıncılık, 6. Baskı. Ankara.

Boğaziçi Ün. (1967). “**Rehberlik ve Psikolojik Danışma Semineri**”, Boğaziçi Üniversitesi Dergisi, C.4-5 (Ayrı Baskı), 1967.

Calvin, L.L. Carminal, (19970). “Functions Selecter by School Coselars”. **School Counselar**.

- Can, G. Öğretim Elamanlarının Akademik Danışmanlık ve Akademik Danışmanlara Yönelik Bilgilendirme Hizmetlerinin Etkililiği, Anadolu Ünivesitesi Yayınları, Eskişehir: 1995.
- ____ “Öğretmenlerde Yetkeci Kişiliğin Öğrencilerde Uygun Davranışına Etkisi” **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)** Ankara Üniversitesi, Ankara: 1981.
- Canpolat, C. “İköğretimde Öğrenci ve Velilerin Öğretmenlerden Beklentileri” **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)** Ankara Üniversitesi, Ankara:1987.
- Cobert, R. “The Counselor’s Role in Advacing School and Family Partnerships”, **The School Counselor 44**:100-104.
- Çam, S. (2003). ‘Okullarda Rehberlik Hizmet Alanları-Birimler” **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, (Editör:Gürhan Can). Pegem Yayıncılık, ss.47-72, Ankara.
- Çam, S. ve Muhammet Mercan, (2003). “Okullardaki Disiplin Cezası Uygulamalarının Sonuçlarıyla İlgili Görüşlerin İncelenmesi”, Malatya: İnönü Üniversitesi, 9-11 Temmuz 2003 **Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Çağdaş Yönelimler Konulu VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı** (Editör: Hakan Atılğan-Mesut Saçkes), Türk PDR Der. Yayını, Ankara: 2003, s.4.
- Çoban, A.E. (2004), “Psikolojik Danışmanlar İçin Meslektaş Dayanışması”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt.1, Sayı.1, Haziran 2005, ss.167-174.
- Dartois, C. (1987) **Educational and Vocational Guidance Services for the 14-15 Age Group. Belgium, France and The Grand-Dutchy of Luxembourg.** European Communities. Brussels-Luxembourg.
- Davaslıgil, Ü. (1994). **Anksiyete Düzeyi ve Aile Tutumlarının Yaratıcı Düşünmeye Olan Etkileri.** İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Rektörlük No: 3860, Fakülte No: 3394. İstanbul.

- Demir, A. (2003). “Psikolojik Danışmanlarda Tükenmişlik”, Malatya: İnönü Üniversitesi, 9-11 Temmuz 2003 **Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Çağdaş Yönelimler Konulu VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı** (Editör: Hakan Atılğan-Mesut Saçkes), Türk PDR Der. Yayını, Ankara: 2003, s.88.
- Demirel, Ö. (2000) **Karşılaştırmalı Eğitim**, Pegem Yayıncılık: Ankara.
- Deniz, M.E. ve Erdal Hamarta, (2003).“Üniversite Öğrencilerinin Seçecekleri Eşite Aradıkları Özellikler”, Malatya: İnönü Üniversitesi, 9-11 Temmuz 2003 **Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Çağdaş Yönelimler Konulu VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı** (Editör: Hakan Atılğan-Mesut Saçkes), Türk PDR Der. Yayını, Ankara, s.9.
- Deniz, Z. (1993). “ Liselerdeki Yönetici, Sınıf Öğretmeni ve Ders Öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine ilişkin Beklentilerin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**) İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Malatya.
- Devlet Planlama Teşkilatı, (1998). **Planlı Dönemde Temel Eğitim ve Lise Seviyeli Eğitimin Yeniden Düzenlenmesi İle İlgili Politika ve Uygulamalar**, Ankara DPT Sosyal Planlama Başkanlığı.
- Dilekmen, M. (2003) “Oryantasyon Hizmetlerinin Öğrencilerin Üniversiteye Uyum Düzeylerine Etkisi”, Malatya: İnönü Üniversitesi, 9-11 Temmuz 2003 **Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Çağdaş Yönelimler Konulu VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı** (Editör: Hakan Atılğan-Mesut Saçkes), Türk PDR Der. Yayını, Ankara, s.94.
- Doğan, O. (1989)“Reberlik ve Psikolojik Danışma Merkezinde Görev Alacak Personelin Nitelikleri, Rol ve İşlevleri”, **Yüksek Öğrenimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Topantısı**, Ankara, A.Ü. Basımevi s.127.
- Doğan, S. (1992). “Başlangıcından Bugüne Türk Resmi Dökümanlarında Rehberlik Kavramı ve Anlayışı”, **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Cilt 1, Sayı 2, Ankara, s.29.

- Doğan, S. (1996) “Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Meslek Kimliğinin Gelişimi ve Bazı Sorunlar”, **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Cilt 2, Sayı 7 .
- Doğan, S. (2000a) “Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Durumu ve Geleceğe İlişkin Yönelimler, **Eğitim ve Bilim**, Cilt 25, Sayı 118.
- Doğan, S. (2000b) “Psikolojik Danışman Eğitiminde Akreditasyonun Gereği ve Bir Model Önerisi”, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Cilt II, Sayı 14.
- Duman, E. (1985)“Lise Öğrencilerinin Rehberlik Uzmanlarından Görev Beklentilerine Etki Eden Faktörleri”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1985.
- Ekşi, A. (1990). **Çocuk, Genç, Ana Babalar**. Bilgi Yayınları, Ankara.
- Epstein, M.H., Nelson, C.M., Polsgrove, L., Coutinho, M., Cumplad, C.& Quinn,K. (1993). A Comprehensive community-based approach to serving students with emotional and behavioral disorders. **Journal of Emotional and Behavioral Disorders**, 1.127-133.
- Erdemli Ülküsel, Nuray. (1993) “Rehberlik Araştırma Merkezleri Devlet Liseleri ve Özel Liselerde Çalışan Rehber Öğretmenlerin Durum Saptaması”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, İstanbul,1993.
- Erden M. ve Akman, Y. (2004). **Gelişim ve Öğrenme**. Rkadaş yayınevi, 1. baskı. Ankara.
- Erdoğan, İ. (2000). **Çağdaş Eğitim Sistemleri**, 4.baskı, İstanbul, Sistem Yayıncılık.
- _____. (2004).**Öğrenmek ,Gelişmek, Özgürleşmek**, İstanbul, Sistem Yayıncılık.
- _____. (2002).**Eğitimde Değişim Yönetimi**, Ankara, Pegem Yayıncılık.
- _____. (2000). **Okul Yönetimi ve Öğretim Liderliği**. Sistem yay. Ankara
- _____. (2000) . **Sınıf Yönetimi**. Sistem Yayıncılık, Ankara.

- _____. (2002). **Türk Eğitim Sistemi Sorunlar ve Çözümler**. Sistem Yayıncılık, Ankara.
- Erkan, S. (2000). “Rehberlik Nedir”, **İlköğretimde Rehberlik**. (Ed: Yıldız Kuzgun), Nobel Yayın Dağıtım, s.1-16. Ankara.
- _____. Erkan,S. (1997). “İlköğretim Öğrencilerinin Rehberlik İhtiyaçlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma”, **Eğitim Yönetimi Dergisi**, Sayı: 3.
- _____. (2001). **Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Hazırlanması**. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Ertürk, S. (1986). **Eğitimde Program Geliştirme**, Yelkentepe Yayınları, Ankara.
- Ergin, H. (2003). “İletişim Becerileri Eğitim Programı’nın Okul Öncesi Dönem Çocuklarının İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi’’,(**Yayınlanmamış Doktora Tezi**). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ergün, S. (1993). “ Özel Dersanelerde Görevli Öğretmenler İle Bu Dershanelere Devam Eden Öğrencilerin Rehberlik Hizmetlerinden Beklentilerini Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Erözkan, A. (1985).“İlköğretim Okullarında Göevli Yöneticiler İle Öğretmenlerin PDR Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmelerinin Bazı değişkenlere Göre İncelenmesi” (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Malatya.
- Ersever, O. (1988) “Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Ders Notları”, Ankara.
- Ersöz, H. (2001). “Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Rehberlik Görevlerine İlişkin Rol Algıları” (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Etik Kurallar Kitapçığı**, (1995), Pdr-der yay., Ankara.
- Ertle, C. (1971). Erziehungsberatung, **1. auflage**, Ernst Klatt Verlag, 1971.

- Esmer, A. (1985).“Orta Dereceli Okullarımızda Rehberlik Programlarının Uygulanmasına İlişkin Problemler” (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- European Commission, (1995). **Education And Initial Training System**, Luxembourg, s. 374-376.
- Fischer, P. “Gesprachsführung” (1983). **Taschenbuch der Schulung Erziehungsberatung**, Paedagogischer Verlag Buchbüherei Schneider gmbH.
- Geçtan, E. (1984). **Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar**, Ankara, May Yayınları.
- _____. (1984) **Psikanaliz ve Sonrası**. May Yayınları, Ankara.
- Gysbers, Norman C. (2001).School Guidance and Counseling in The 21st Century: Remember The Past Into The Future” **Professional School Counseling**, Dec 2001, www.FindArticles Publications. (14.07.2006)
- Ginter, E., Joseph J. Scalise ve Norman Presse., “The Elementary School Counselor’s Role: Perceptions of Teachers” **The Counselor** 38:19-23.
- Görkem, N. (1985).“Öğrencilerin Rehberlik Uzmanlarından Gördükleri Hizmetlerle Bekledikleri Hizmetler Arasındaki Fark” (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Griggs, S. ve Rita Dunn., “Is This a Counselor’s Responsibility? A Step-By-Guide to Dealing With Shifting Cultural and Family Values” **The School Counselor** 38:24-33.
- Gordon, T. (2005). **Etkili Öğretmenlik Eğitimi**, Editör:Birsen Özkan, Çev:Emel Aksay. Sistem Yayıncılık, Ankara.
- Guliyev, V. ve R. Gaşarlı, (2003) “Mülteci Çocuklarda Meslek Seçiminin Geliştirilmesi” Malatya: İnönü Üniversitesi, 9-11 Temmuz 2003 **Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Çağdaş Yönelimler Konulu VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri**

Kitabı (Editör: Hakan Atılgan-Mesut Saçkes), Türk PDR Der. Yayını, s.28. Ankara.

Gül, G. (2002). “İlköğretim Öğretmen Adaylarının ve Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri”. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gültekin, M. (1998). **Türkiye ve Avrupa Birliği’ne Üye Bazı Ülkelerde Zorunlu Eğitim** A.Ü. Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.

Gültekin, İ. “Orta Dereceli Okullarda Sınıf Öğretmenlerinin Görev Algıları”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara: 1984.

Gün, Z. (2003).“Ergende Ruh Sağlığı ve Göç”, Malatya: İnönü Üniversitesi, 9-11 Temmuz 2003 **Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Çağdaş Yönelimler Konulu VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı** (Editör: Hakan Atılgan-Mesut Saçkes), Türk PDR Der. Yayını, s.1. Ankara.

Gündoğdu, M. ve ark., (2003).“Üniversite Öğrencilerinde Akılcı Olmayan İnançlar ve Dindarlık...”, Malatya: İnönü Üniversitesi, 9-11 Temmuz 2003 **Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Çağdaş Yönelimler Konulu VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı** (Editör: Hakan Atılgan-Mesut Saçkes), Türk PDR Der. Yayını, s.57. Ankara.

Güney, Z. (1982). “Grup Rehberliği Programının Öğrencilerin Meslek Tercihleri İle Meslek Alanlarına Bağlı Değerleri Arasındaki İlişkiye (Uygunluğa) Etkisi”. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Güven, M. (2003).“Psikolojik Danışmanların Okul Yöneticileri İle İlişkilerini Değerlendirmesi” Malatya: İnönü Üniversitesi, 9-11 Temmuz 2003 **Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Çağdaş Yönelimler Konulu VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı** (Editör: Hakan Atılgan-Mesut Saçkes), Türk PDR Der. Yayını, s.102. Ankara.

- _____. “Okullardaki Rehberlik Hizmetleri İçinde Öğretmenin Yeri ve Önemi”, **Çağdaş Eğitim Dergisi** 15 (203) : 28-30.
- Güvenç, Ö.F. (2001) “Okullarda Rehberlik Faaliyetlerinin Yürütülmesinde Karşılaşılan Güçlükler”, (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Hearing, I (1983). “Beratungslehrer”. **Taschenuch der schulund und erziehungsberatung**, paedagogischer verlag, Burgbücherei, Schneider GmbH,1983, s.35.
- Ilgar, Z. (2003). “Rehberliğin Başlıca Türleri” **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, (Editör: Gürhan Can). Pegem Yayıncılık, ss.27-46. Ankara.
- İğdeli, İ. (2001) “Türkiye ve Diğer Bazı Ülkelerde Orta Dereceli Okullarda Yapılan Yöneltilme Etkinliklerine Ait Görüş ve Uygulamaların Belirlenmesi”, (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Yıldız Teknik üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İşmen, A.Esra. (1999). “Aile İçi Çocuk İstismarı”, (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ivey, A.E., Ivey, M.B. and Downing, L. (1987) **Counseling And Psychotherapy**, Massachusetts: Allyn and Bacon A Division of Simon And Schuster, Inc.
- Kabadayı, R. (1982). “Okul Müdürlerinin Liderlik Davranışları ve Öğretmenlerin Güdülmesi”, (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**), Hacettepe Üniversitesi.
- Kagan, D. ve D.Tippins, “How Student Teacher Describe Their Pupils”, **Teaching and Teacher Education** 7:455-466.
- Kalın, Ş. (1999). “Ankara İli İlköğretim Okullarında Görevli Rehber Öğretmenleri “İlköğretimde Rehberlik” Konusundaki Görüşleri”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Karadeniz Teknik Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Kaya, A. (1994). “Milli Eğitim Bakanlığı Üst Düzey Yöneticileri ve Uzmanların Bazı Değişkenlere Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anlayışı”

(**Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi**), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Kaya, Y.Kemal, (1999) “Kalkınmada Eğitimin Rolü” **Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Sempozyumu Bildiriler**, İstanbul Kuşak Ofset s:24-29

Karasar, N. (1995). **Araştırmalarda Rapor Hazırlama**, Sekizinci Basım. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.

_____. (1995). **Bilimsel Araştırma Yöntemi:Kavramlar, İlkeler, Teknikler**. Dördüncü Basım. Ankara.

Kaptan, S. **Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri**, Rehber Yayınevi, Ankara: 1981.

Korkut, F. **Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma**, Ankara, Anı Yayıncılık, 2004.

Kepçeoğlu, Muharrem. (2003) **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Ankara: Gül Yayını.

_____. (1995). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Ankara: Gül Yayını.

_____. (1985). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Ankara: Gül Yayını.

_____. (1989). “Yüksek Öğretim Kurumlarında Verilebilecek Belli Başlı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri”, **Yüksek Öğretimde Rehberlik ve Danışma Toplantısı**. 20-28 Mayıs 1987’de Sunulan Bildiri. Ankara: A.Ü.Eğitim Fak. Yay., No:161.

_____. (1976). “Okul Danışmanlarının Mesleki Problemleri”, **H.Ü. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, C.VIII. 1-2.

_____. (1986).“Okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamalarının Temel Sorunları” **Journal of Human Sciences/İnsan Bilimleri Dergisi**, C.V-1, ODTÜ, Ankara.

_____. (1978). “Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Uzmanlarının Görevleri: Algılar ve Beklentiler”, (**Yayınlanmamış Doçentlik Tezi**), Hacettepe

Üniversitesi, Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü, Ankara.

____ (1974). “Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Anlayışı” (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

____ (1986)“Eğitimde Psikolojik Hizmetlerin Rolü ve Önemi”, **Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunlar**, Türk Eğitim Derneği Yayınları. s.29-44. Ankara.

____ (1990).“Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunları”, **Malatya: İ.Ü. Eğitim Bilimleri Sempozyumu Bildiriler**, s:137-140, Kuşak Ofset, İstanbul.

Kılıç, M. (1988). “Kalkınma Planlarında Rehberlik”, **Planlama Dergisi**. Yay. No:2137, Ankara DPT Yayınları 1988, 24:27-43.

Kocayörük, E. (2000) “Çeşitli Değişkenlere Göre Rehber Öğretmenlerin Meslek Doyumlarının Karşılaştırılması”, (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Koç, Z. (1998). “Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Görev Yapan Rehber Öğretmenlerin İşdoyumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler enstitüsü, Ankara.

Korkut, F. (2004). **Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Anı Yayıncılık. Ankara.

Kulaksızoğlu, A. (2000). **Meslekler Rehberi**, Kavram Dershaneleri Yayını, İstanbul.

____. (1989).”Ergen Aile Çatışmaları ve Annenin Tutumları Arasındaki ilişki ve Ergenlerin Problemleri”. M.Ü. **Eğitim Bilimleri Dergisi**. Sayı 1.İstanbul.

____. (2002). **Ergenlik Psikolojisi**. Remzi Kitabevi, 5.Baskı. İstanbul.

____. (2003). **Kişisel Gelişim Uygulamaları**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Kuzgun, Y. (1997) **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**, Ankara: ÖSYM Yayını.

____. (2000).**Meslek Danışmanlığı**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

____. (2000a) **İlköğretimde Rehberlik**, Ankara: Star Ofset.

- _____. (1982).**Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgilerini Tanımalarına Etkisi**, A.Ü. Eğitim Bilimleri Yay. No:118 Ankara, 1982.
- _____. (1981). “Okul Danışmanlarının Rol Algıları ve Beklentileri” **Psikoloji Dergisi**. s....1981
- _____. (1981). “İlk ve Orta Öğretim Düzeyinde Rehberlik Hizmetlerinin Geliştirilmesine İlişkin Öneri” **Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezi Bülteni**, Sayı:1, Rehberlik ve Araştırma Merkezi Yayını.
- Murat, M. (1993).“Öğrencilerin Sınıf Öğretmenlerinin Sundukları Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Algıları ve Beklentileri” (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**). İnönü Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1961). **VII. Milli Eğitim Şurası Dökümanları**. Orta Öğretim Komitesi Raporu, Ankara M.E.B.Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1970). **VIII. Milli Eğitim Şurası**, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1977) “IX. Milli Eğitim Şurası Kararları,” **MEB Tebliğler Dergisi**, Sayı 1788, Ankara Mayıs.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1981) **X. Milli Eğitim Şurası**, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1982). **XI. Milli Eğitim Şurası**, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1989) **XII. Milli Eğitim Şurası**, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1961). **VII. Milli Eğitim Şurası Dökümanları, Orta Öğretim Komitesi Raporu**, Ankara M.E.B. Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1970). “Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Servislerinin Kuruluşu ile İlgili Bazı Esaslar”. **MEB Tebliğler Dergisi**, Sayı 1619 Ağustos.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1985). “Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği” **MEB Tebliğler Dergisi**, sayı 2201, Aralık.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1974)“Rehberlik ve Eğitsel Çalışmaların Yeniden Düzenlenmesi”. **MEB Tebliğler Dergisi**, sayı: 1805,16 Eylül 1974.

- Milli Eğitim Bakanlığı (1986). “Özel Eğitim Okulları İle Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğinin Uygulanması”, **MEB Tebliğler Dergisi**, Sayı: 2210, Mayıs 1986.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Tebliğler Dergisi, 2458
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1972). “Orta Dereceli Okullardaki Rehberlik Çalışmaları Değerlendirme Raporu”, 1971-72 Öğretim Yılı, **Ankara MEB-PAKD**, 1972.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1949). “Ortaokul Programı”, MEB Basımevi, Ankara, 1949.
- MEB. (1996) **Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Eğitim Sistemleri**. Ankara.
- MEB. (1996). **15. Millî Eğitim Şûrası Genel Sekreterliği. 2000 Yıllarda Türk Millî Eğitimi**, Ankara.
- MEB (1997) **Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Okul Rehberlik Hizmetleri ve Yönlendirme Raporu**, Ankara.
- MEB (1999) **Tebliğler Dergisi**, sayı : 2504, 9 Eylül 1999.
- MEB. (1996) **Tebliğler Dergisi**. Sayı. 2568. Ankara.
- Muro, James J. and Kottman, T. (1995). **Guidance and Counseling in The Elementary and Middle School**, Wisconsin.
- Muro, J. and Revello Edward A. (1970). “Counselor-Teacher perceptions of The Extent of Guidance Services”. **The School Counselor**, 27 January.
- Nazlı, S. (2003). “Öğretmenlerin Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı Uygulamalarını Değerlendirmeleri”, Malatya: İnönü Üniversitesi, 9-11 Temmuz 2003
- Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Çağdaş Yönelimler Konulu VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı** (Editör: Hakan Atılgan-Mesut Saçkes), Türk PDR Der. Yayını, s.105. Ankara.

_____. (2003). “Ülkemizde Gelişimsel Rehberlik Modeline Geçiş Sürecinde Karşılaşılabilecek Olası Problemler Ve Çözüm Önerileri”, Malatya: İnönü Üniversitesi, 9-11 Temmuz 2003

Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Çağdaş Yönelimler Konulu VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı (Editör: Hakan Atılğan-Mesut Saçkes), Türk PDR Der. Yayını, Ankara s.114.

_____. (2007). “Okul Yöneticilerinin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerini Algılamaları”. **Eğitim Araştırmaları Dergisi (Eurasian Jurnal of Educational Research)**, sayı:26, ss. 155-166.

Nelson-Jones, Richard. (1982).**Danışma Psikolojisi Kuramları** (ÇEV: Editör, Füsün Akkoyun). Cassell Educatoinal Limited, 1982. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara:2001.

Nugent, F.A. (1990) **An Introduction to the Profession of Counseling**, Ohio: Merrill Publishing Company.

Ohlsen, M. Merle (1974). **Guidance Services in The Modern School**, Newyork.

Oğuzkan, F. (1993). **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Emel Matbacılık, Ankara.

Onur, M. (1997).“Giresun İli Merkez Liselerindeki Yönetici Öğretmen ve Öğrencilerin Rehberlik Anlayışlarının İncelenmesi”, (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Onur, B. (1985). **Ergenlik Psikolojisi**. Hacettepe TAŞ Kitapçılık LTD. ŞTİ., Ankara.

Özbay, Y. (2003).”Kişisel Rehberlik” **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, (Editör:Gürhan Can). Pegem Yayıncılık, ss.107-136. Ankara.

Özdemir, S. “Kamu Ödeme Sistemi İçinde Öğretmen Ücretlerinin Yeri ve Sağladığı Doyum”, (**Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi**), A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara:1986.

- Özdemir, İ.E. (1991). “Bazı Değişkenlerin Liselerdeki Öğrenci,Öğretmen,Danışman ve Yöneticilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi”, **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özgüven, İ.Ethem. (2000). **Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. İkinci Baskı, pdrem yayını Ankara.
- _____. (1998). **Bireyi Tanıma Teknikleri**, Pdrem Yayını. Ankara.
- _____. (1989).“Yükseköğretimde Öğrenci Kişilik Hizmetleri”, **Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Toplantısı**, 20-28 Mayıs 1987 de Sunulan Bildiri. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yay. No:161.
- _____. (1994). **Psikolojik Testler**. Yeni Doğuş Matbaası, Ankara.
- Özhan, G. (2001).“Gestalt Yaklaşımına Dayalı Olarak Yapılan Bireysel Psikolojik Danışmanın Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Annelerin Sürekli Kaygı ve Uyum Düzeylerine Etkisi”, **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.Ankara.
- Özoğlu, S.Ç. (1982). **Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma**, Ege Üniversitesi Matbası, Bornova/İzmir.
- Öztürk, A. (1999). “Lise Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerini Algılama Düzeyleri”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Öztürk, G. (1996). “Karar Verme Programının Etkililiği Lise 1 Öğrencilerine İlişkin Bir Deneme”, **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, İstanbul.
- Paskal, K. (2001). “Okul Yöneticilerinin (İlköğretim Okulu Müdürlerinin) Bu Okullarda Görev Yapan Rehber Öğretmenlerin Görevleri ve Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Bilinçlilik Düzeyleri”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Patterson, C.H. (1962). **Counseling and Guidance in Schools**. New York: Harper and Row Publishers.
- Patterson, L.E. and Eisenberg, S. (1983) **The Counseling Process**, Boston: Houghton Mifflin Company.
- Pişkin,M. (1989). “Orta Dereceli Okullarda Görevli Yönetici, Öğretmen ve Danışmanların İdeal ve Gerçek Danışmanlık Görev Algıları”, (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Ankara Üniversitesi.
- Poyraz, A. (1993). “Ankara Öğretim Kurumlarında Personelin Rehberlik Hizmetleriyle İlgili Görevleri Kabullenme Durumu”, (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**),Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Poyraz, C. (1990). “Rehber Öğretmenler Gereksinim Karşılama Yetersizliği Dereceleri”, (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Ramley,T.P. and P.L. Albright. (1988). Expectations Middle School Counselors: View of Students, Teachers, Principals, and parents. **The School Counselor**, 35 April.
- Reuchlin, M. (1970), **Okul Döneminde Çocuğu Yönelme**. İstanbul.
- Saban. N. (2000) **Öğrenme Öğretme Süreci Yeni Teori ve Yaklaşımlar**. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Siefer, Re’nice L. (1998). “Training in The Use of Guidance and Counseling strategies in the Classroom and Its Impact on Elementary School Teachers”, **Dissertation Abstracts International**, Vol.58, No.8, February, p.3026-A.
- Schmidt, J. (1978). **Einführung in die Erziehungsberatung**, Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- _____. (1993). **Counselling in Schools**, Allyn&Bacon, Boston.
- Selçuk, Z. (1999).“Bireyi Tanıma Teknikleri”, **İlköğretimde Rehberlik**. (Ed: Yıldız Kuzgun), Nobel Yayın Dağıtım, s.17-50. Ankara.

- Selçuk, Z., A.Koçak ve Z.Selçukoğlu, (2003).“Rehberlikte İşlevsel Bir Model: Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Çoklu Zeka”, Malatya: İnönü Üniversitesi, 9-11 Temmuz 2003 **Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Çağdaş Yönelimler Konulu VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı** (Editör: Hakan Atılgan-Mesut Saçkes), Türk PDR Der. Yayını, s.114. Ankara.
- Şenyüz, E. (1998). “Askeri Astsubay Hazırlama Okulları Rehberlik Kısmı Yönetici ve Uygulayıcılarının Rehberlik Anlayışları”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Gazi Üniv. Sosyal Bil. Ent. Ankara.
- Ulusoy, R. (1989). “Rehberlik Anlayışı İçinde Öğrenci Kişisel Dosyaları”. **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uslu,M. (1999). “Resmi Eğitim Kurumlarında Çalışan Psikolojik danışma ve Rehberlik Uzmanlarının İşdoyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin Danışmanların Denetim Odağı ve Bazı Değişkenlere Göre Karşılaştırılması”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Uz, E. (2005). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Lisans yayıncılık, İstanbul.
- Ülkü, S. (1976).“Lise 1. Sınıflarda uygulanan Bir Grup Rehberliği Programının “Yöneltme” açısından Etkililiğinin Araştırılması”. **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Ültanır, E. (2005). “Türkiyede Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) Mesleği ve Psikolojik Danışman Eğitimi”, **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt,1; sayı.1, s.102- 111.
- _____. (2003).”Eğitsel ve Mesleki Rehberlik” **Psikolojik Danışma Ve Rehberlik**, (Editör:Gürhan Can). Pegem Yayıncılık, ss.73-106. Ankara.
- _____. (1998) “İlköğretim Birinci Kademesinde Rehberliğin Gereği, Danışman ve Öğretmenlerin Rollerini”, **VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**, Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Cilt 1.

- Tan, H. (1992). **Psikolojik Yardım İlişkileri Danışma ve Psikoterapi**, İstanbul: Milli Eitim Basımevi.
- _____. (1967). “Psikoterapide Terapist Roller ve Danışanın Rol Beklentileri”, *Nero Psikatri Arşivi*, C.6-4.
- _____. (1967). “Intercultural Study of Counseling Expectancies”, **Journal of Counseling psychology**, C. 14-2.
- _____. (1974). “Ülkemizde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Çalışmalarında Gelişmeler ve Sorunları”, **Tecrübi Psikoloji Çalışmaları**, İst. Ü. Edb. Fak. Yay. (Ayrı Basım), C.11.
- _____. (1990) “Okullarımızda Psikolojik Hizmetlerin Neresindeyiz”, **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1.
- Tanner-Jones, lou Ann. (1997). “Teacher Preference For Consultation Model” **Disertation Abstracts International**, Vol.58. No.6, December, p.2090-A.
- Tatlıoğlu, K. (1999). “Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servislerinden Beklentiler Üzerine Bir Araştırma”, (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- T.C. Başbakanlık D.P.T. (1963). “I. Beş Yıllık Kalkınma Planı”, Ankara.
- T.C. Başbakanlık D.P.T. (967). “II. Beş Yıllık Kalkınma Planı”, Ankara.
- T.C. Başbakanlık D.P.T. (1973) .“III. Beş Yıllık Kalkınma Planı”, Ankara.
- T.C. Başbakanlık D.P.T. (1977).“IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı”, Ankara.
- T.C. Başbakanlık D.P.T. (1989). “VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı”, Ankara.
- T.C. Başbakanlık D.P.T. (1985).“V. Beş Yıllık Kalkınma Döneminde Sektörel Gelişmeden 1985-1989 V. Beş Yıllık Destek Çalışmaları”, Ankara.
- Topçu, S. (1979). “Sağlık Alanında Çalışan Psikologların Öğrenim ve Mesleki Sorunları Üzerine Bir İnceleme”. **Psikoloji Dergisi**. sayı:7, Psikologlar Derneği Yayını. Ankara.

- Topses, G. Grupla Psikolojik Danışmanın Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Kendini Gerçekleştirme ve Kaygı Düzeylerine Etkisi **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Tuzcuoğlu, N. (1995). “İlkokullarda Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler ve Rehberlik Servisinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi” **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türküm, A. Sibel. (2003).”Rehberlikte Örgüt ve Personel” **Psikolojik Danışma Ve Rehberlik**, (Editör:Gürhan Can). Pegem Yayıncılık, ss. 256-280. Ankara.
- Yavuzer, H. (1995) **Ana-Baba Çocuk**, İstanbul Remzi Kitabevi. 8.Basım. İstanbul.
- _____. (1998)**Çocuk Psikolojisi**, İstanbul Remzi Kitabevi. İstanbul.
- _____. (2000). **Okul Çağı Çocuğu**, İstanbul Remzi Kitabevi.
- _____. (2003). **Çocuğu Tanımak Ve Anlamak**. Remzi Kitabevi. İstanbul.
- _____. (2005). **Gençleri Anlamak**. Remzi Kitabevi. İstanbul.
- _____. (1987). **Çocuk ve Suç**. Remzi Kitabevi, 3.Baskı. İstanbul.
- Yavuzer, N. (2001). “İletişim ve Etkili Yaşam Kültürü”. **Çocuklarımız İçin Eğitim Sohbetleri**, Pegem Yayıncılık, ss.115-170.
- _____. (1990). “Etkin Öğretmen Eğitimi Uygulamasının Öğretmenlerin Tutumlarına Etkisi”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**. İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Yeşilyaprak, B. (2003). Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- _____. (1988). “Lise Öğrencilerinin İçsel Ya Da Dışsal Denetimli Oluşlarını Etkileyen Etmenler”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yeşilyaprak, B.; Güngör, A.; Kurç, G. (1996) **Eğitsel ve Mesleki Rehberlik**, Ankara:Varan Matbaası.

- Yiğit, F. (2001). “Okul Psikolojik danışmanlarının Yetkinlik Beklentilerini Ölçmeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Çukrova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yörükoğlu, A. (1986). **Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunları**. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. 3.Baskı.
- _____. (1983). **Çocuk Ruh Sağlığı**. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 6. Baskı. Ankara.
- Yüksel,G. (1990).“Üstün Yetenekli Öğrencilerin Yetenek, İlgi ve Meslek Değer Algıları İle Rehberlik Hizmetleri” **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Yüksel-Şahin, F. (2002) **“Bazı Değişkenlerin Yönetici Adaylarının, Okul Psikolojik Danışmanlarından Görev Beklentileri Düzeylerine Etkisi”** Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt 27, Sayı 123, s.13-21, Ankara.
- Yozgat, F. (1990).“İlköğretim Okullarında (ve YİBO) Öğrencilerin Psiko-Sosyal Problemlerinin Araştırılması”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Watts, A. G. (1986) **Educational and Vocational Guidance Services for the 14-15 Age Group. The United Kingdom, The Republic of Ireland, Greece. European Communities**. Brussels-Luxembourg).

EKLER

EK-1
ANKET- A
ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU

Bu anket formu, bazı kişisel özelliklerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu soruları yanıtlarken sizin durumunuz için en uygun olan seçeneğin karşısındaki içine × işareti koyunuz.

Göstereceğiniz ilgi ve tüm yardımlarınız için teşekkür ederiz.

Cengiz Poyraz

1- Sınıfınız
a. Lise 3
b. Lise 2
c. Lise 1
d. Hazırlık sınıfı	7- Kaç kardeşsiniz?
a. Tek çocuğum
b. İki kardeşiz
c. Üç kardeşiz
d. Dört kardeşiz
e. Beş kardeşiz
f. Altı ve daha fazla kardeşiz
2- Cinsiyetiniz
a. Kız
b. Erkek	8- Okulunuzun durumu
a. Resmi
b. Özel
3- Babanızın Eğitim Durumu
a. İlkokul mezunu
b. Ortaokul mezunu
c. Lise mezunu
d. Üniversite mezunu	9- Okulunuzun Türü
a. Genel Lise
b. Süper lise
c. Anadolu lisesi
d. Fen lisesi
4- Annenizin Eğitim Durumu
a. İlkokul mezunu
b. Ortaokul mezunu
c. Lise mezunu
d. Üniversite mezunu	10- Okulunuzun öğrenci sayısı
a. 500 den az
b. 500-1000
c. 1000-1500
d. 1500- 2000
e. 2000-3000
f. 3000- yukarı
5- Ailenizin ortalama aylık geliri
a. 200- 400 milyon lira
b. 400- 800 milyon lira
c. 800 milyon- 1,5 milyar lira
d. 1,5- 3 milyar lira
e. 3 Milyar ve üstü	11. Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı.
a. 0
b. 1
c. 2
d. 3
e. 4
f. 5 ve yukarı
6- Anne-Babanızın Durumu
a. Her ikisi de sağ ve birlikte
b. Her ikisi de sağ ama ayrıldılar
c. Annem Öldü
d. Babam öldü
e. Her ikisi de öldü	

EK-2
ANKET- B
ÖĞRETMEN, YÖNETİCİ VE PSİKOLOJİK DANIŞMAN BİLGİ FORMU

Bu anket formu, bazı kişisel özelliklerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu soruları yanıtlarken sizin durumunuz için en uygun olan seçeneğin karşısındaki içine x işareti koyunuz.

Göstereceğiniz ilgi ve tüm yardımlarınız için teşekkür ederiz.

Cengiz Poyraz

1- Yaşınız: a. 25'den küçükb. 26-30c. 31-40d. 41 ve yukarı	8- Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz: a. 3 yıl ve aşağısıb. 4-10 yılc. 11-20 yıld. 21 yıl ve yukarısı
2- Cinsiyetiniz a. Kadınb. Erkek	9- Bu okuldaki toplam hizmet süreniz: a. 3 yıl ve aşağısıb. 4-10 yılc. 11-20 yıld. 21 yıl ve yukarısı
3- Medeni durumunuz a. Bekarb. Evli	
4- Okulunuzun durumu a. Resmib. Özel	10- Okulunuzun öğrencisi sayısı a. 500 den azb. 500-1000c. 1000-1500d. 1500- 2000e. 2000-3000f. 3000- yukarı
5- Okulunuzun türü a. Genel Liseb. Çok Programlı Lisec. Anadolu Lisesid. Fen Lisesi	11. Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. a. 0b. 1c. 2d. 3e. 4f. 5 ve yukarı
6- Göreviniz: a. Rehberlik servisi sorumlu (Psikolojik Danışman)b. Rehber Öğretmen (Psikolojik Danışman)c. Sınıf Öğretmenid. Okul Yöneticisi	Eğer yönetici iseniz;
Eğer okul yöneticisi veya sınıf öğretmeni iseniz lütfen cevaplamaya 9. sorudan devam ediniz.	
7- Mezun olduğunuz bölüm: a. PDR bölümü (lisans)b. Psikolojic. Diğerd. PDR yüksek lisanse. PDR doktora	12. Toplam yöneticilik kıdeminiz a. 3 yıl ve aşağısıb. 4-10 yılc. 11-15 yıld. 16-20 yıle. 21 yıl ve sonrası

EK-3
OKUL REHBERLİK HİZMETLERİ ÖLÇEĞİ (ORHÖ)

Aşağıdaki ifadeleri okuyarak, size uygunluk derecesine göre her ifadenin karşısında bulunan seçeneklerden yalnızca birinin içine **X** koyarak okulunuzda verilen Rehberlik Hizmetlerinin ne ölçüde yeterli verildiğini belirtiniz

Hiç yeterli değil	Az yeterli	Yeterli	Çok yeterli	Pek çok yeterli	
					I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, psikolojik danışma servisine bütün öğrencilerin rahatça başvurabileceği anlayış mevcuttur.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuz öğrencileri, gerekirse hastane, Rehberlik ve Araştırma Merkezi ve özel terapi büroları gibi çevrede psikolojik danışma hizmeti veren kurumlardan yararlandırılmaktadırlar.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrencilere, duygusal ve sosyal uyum sorunlarına yönelik psikolojik danışma yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, psikolojik danışma yapmak için uygun bir oda bulunmaktadır..
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, disiplin sorunu olan öğrencilere psikolojik danışma uygulanır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, özürli öğrencilere psikolojik danışma yardımı yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, başarısız öğrencilere psikolojik danışma yardımı yapılmaktadır. Bu konuda ailenin desteği alınarak gerekli yönlendirme yapılmaktadır.
					II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA)
☐	☐	☐	☐	☐	Öğrencilere, okulda uygulanan disiplin kuralları amaçları açıklanarak tanıtılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrenci ve velilerin, öğretmenle ve birbirleri ile tanışmaları, okulun bulunduğu çevreye ısınmaları ve alışmalarını sağlamak için öğretmen öğrenci ve velilerin katıldığı çay, kokteyl, piknik vb. ortak etkinlikler düzenlenmektedir
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, yeni kaydolun öğrencilere; okulun tarihi, okulun başarıları, mevcut ve mezun öğrenciler hakkında ve öğretmen durumu ile ilgili tanıtıcı bilgiler verilmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	Okula yeni kaydolun ya da naklen gelen öğrencilere, okulun fiziki durumu, okuldaki rehberlik ve yönetim birimleri tanıtılarak buralardan nasıl yararlanılacağı açıklanmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrencilere okulda uygulanan disiplin kuralları, eğitim ve diğer etkinlik programları, amaçları açıklanarak tanıtılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda yeni kaydolun öğrencilere, okulda ihtiyaçlarını nereden ve nasıl karşılayacakları hakkında bilgi verilmekte ve yararlanabilecekleri olanaklar açıklanmaktadır (sağlık, beslenme vb.).
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrencilere yakın çevre tanıtılarak, yararlanabilecekleri kurum ve kuruluşlar (Hastane, postane, kütüphane, tiyatro vb.) ve karşılaşılabilecekleri sorunlar hakkında bilgiler verilmektedir.
					III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrencilerin kişilik özelliklerini, değer ve tutumlarını tanımaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Hiç yeterli değil	Az yeterli	Yeterli	Çok yeterli	Pek çok yeterli	
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrencilerin, psikolojik sorunlarını anlamaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrencilerin geçmişteki ve halihazırdaki eğitsel sorunlarını ve akademik başarılarını anlamaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrencilerin yeteneklerini tanımaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrencilerin çeşitli alanlara yönelik ilgilerini anlamaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrencilerin ilgi, yetenek ve başarı durumları karşılaştırmalı olarak incelenmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrencilerin, özgeçmişi, sosyo-ekonomik durumu ve ailesi ile ilgili bilgiler düzenli olarak tutulmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, üst okullar ve mesleklerle ilgili bilgiler, broşür, kitap dergi, gazete kupürleri vb. toplanmakta ve öğrencilere sunulmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, okul içi ve dışı tüm etkinlikler ile öğrencileri ilgilendiren diğer ilgili bilgiler onların ulaşabileceği pano ve duvarlara asılarak duyurulmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, değişik konularda konferans, panel, açık oturum, münazara, sempozyum gibi etkinlikler yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, meslek tanıma günleri ve gezileri yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, toplanan bilgiler öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerin ihtiyaç duyduğunda yararlanabilmesi için sürekli el altında (bilgi bankası, dosya vb.) tutulmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, farklı konular grup tartışmaları yoluyla irdelenerek bilgilendirme yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda bilgilendirme, görsel-işitsel teknolojik araçlar ve internetten yararlanarak yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, üniversiteye devam edecek öğrencilere, kendilerine uygun bölümleri seçebilmeleri konusunda rehberlik yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrencilerin, okula başlarken ve üst sınıflara geçerken kendilerine uygun alanı veya bölümü seçmelerine yardım edilmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrencilerin okulu bitirdikten sonra kendilerine uygun bir işe yerleşmeleri konusunda yardım edilmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrencilerin kendi gelişimlerine uygun seçmeli dersleri seçebilmelerine rehberlik edilmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrencilerin kendi gelişimlerine uygun okul içi ve dışı sosyal, eğitsel, kültürel kol, kurs ve seminerleri seçebilmeleri için rehberlik yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, bireysel veya grupta psikolojik danışma ve rehberlik etkinlikleri ile mesleğe yönlendirme çalışmaları yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, özel eğitime muhtaç öğrencilerin, kendilerine uygun okul veya programlara yerleşmeleri için yönlendirme ve yerleştirme hizmeti verilmektedir.

Hiç yeterli değil	Az yeterli	Yeterli	Çok yeterli	Pekçok yeterli	
☐	☐	☐	☐	☐	VI. İZLEME HİZMETLERİ
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrencilerimizin öğrenimleri boyunca bulundukları her sınıfta eğitsel başarı durumları ve her türlü gelişimleri düzenli bir şekilde izlenmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzdan mezun olan öğrencilerimizin mezuniyet sonrası eğitim ve iş yaşamlarında ne kadar başarılı oldukları, yaşamlarındaki önemli değişiklikler ve adres değişiklikleri sürekli olarak izlenmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda halen eğitim gören öğrencilerimizin, okul içinde ve okul dışı kurumlarda katıldıkları sportif, sosyal, eğitsel kol ve diğer faaliyetlerdeki durumları düzenli bir şekilde izlenmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, psikolojik danışma yardımı alan öğrencilerimizin durumu, düzenli bir şekilde izlenmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, özel yeteneği (müzik, resim, spor vb.) olan öğrencilerimizin durumu ve gelişimi, sistemli bir şekilde izlenmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, herhangi bir engelinden veya üstün yeteneğinden dolayı özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerimizin durumları sistemli bir şekilde izlenmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, öğrenciler ve mezunlarla ilgili yayın organlarında çıkan haberler toplanarak düzenli olarak dosyalanmaktadır.
					VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzdaki rehberlik hizmetleri, uygulanan ders, kurs, seminer vb. bütün etkinlik programları ve öğrenci ile ilgili diğer çalışmalar sürekli olarak velilere toplantılar ve diğer iletişim yöntemleri aracılığı ile düzenli olarak iletilmekte ve açıklanmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda, çocuğun değişmesi istenilen davranışlarının evde veli tarafından da ele alınması ve değiştirilmesi amacıyla velilere yönelik eğitim hizmetleri sunulmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuzda öğrencilerin ilgi, yetenek, uyum ve başarıları konusunda velilerle düzenli olarak görüşülebilmesi için uygun ortam ve düzenleme mevcuttur..
☐	☐	☐	☐	☐	Okuldaki her türlü çalışma ve rehberlik hizmetleri çeşitli toplantılar ve yayınlar ve diğer yayın organları aracılığı ile çevreye ve velilere etkili bir şekilde tanıtılmakta ve duyurulmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuz yakın çevreye yönelik olarak, eğitim, kültür, sosyal, rehberlik-psikolojik danışma ve sportif alanlarda hizmet vermekte, oyun ve gösteri alanları gibi olanaklarından çevreninde yararlanmasını sağlamaktadır..
☐	☐	☐	☐	☐	Okulumuz çevrede bulunan kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak onların olanaklarından yararlanmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	İhtiyaç duyulduğunda öğretmen, rehber öğretmen veya yöneticiler ev ziyareti yaparak öğrenciyi ev ortamında izlemektedir.
					VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ
☐	☐	☐	☐	☐	Rehber öğretmenler, öğretmenlerin sınıfı rehberlik uygulamalarını doğru ve etkili yapabilmeleri için onlara alanla ilgili açıklamalar yaparak yardımcı olur.
☐	☐	☐	☐	☐	Rehber öğretmenler, öğretmenlere, öğrenme ve çalışma güçlükleri, özel ihtiyaçları ve problemleri olan öğrencilerini tanımaları için yardımcı olmaktadır.

Hiç yeterli değil	Az yeterli	Yeterli	Çok yeterli	Pekçok yeterli		
☐	☐	☐	☐	☐		Rehber öğretmenler, sınıf rehberlik uygulamalarını ve eğitsel kol çalışmalarını programlama ve sürdürmede ilgili öğretmenleri koordine etmekte ve onlara taslak programlar hazırlayarak danışmanlık yapmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐		Rehber öğretmenler, rehberlik saatlerinde uygulanacak rehberlik programını hazırlamada ve uygulamada yönetici, sınıf öğretmeni ve diğer öğretmenlere danışmanlık yapar ve taslak programlar hazırlar.
☐	☐	☐	☐	☐		Rehber öğretmenler, okulda düzenlenen çeşitli toplantılarda veya kendisine yapılan başvurularda, okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri hakkında tanıtıcı bilgiler verir ve bu hizmetlerden yararlanma yollarını açıklar.
☐	☐	☐	☐	☐		Rehber öğretmenler, yöneticilerin yönetsel faaliyetlerini rehberlik anlayışına uygun gerçekleştirmesi için onlara, yayın ve dokümanlar hazırlayarak önerilerde bulunur.
☐	☐	☐	☐	☐		Rehber öğretmenler, diğer öğretmenlere öğrencilerle ve velilerle etkili iletişim kurabilme vb. konularda yardımcı olur.
						IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ
☐	☐	☐	☐	☐		Okulumuzda, öğrenci başarısını ve belli başlı öğrenme güçlüklerinin nedenlerinin ortaya çıkarılması için araştırma ve değerlendirme çalışmaları yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐		Okulumuzda, öğrencilerin çeşitli problemlerini saptamak için araştırma ve inceleme çalışmaları yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐		Okulumuzda, rehberlik hizmetlerinin etkililiği ve öğrencilerde meydana gelen davranış değişmelerine etkisi incelenmekte ve araştırılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐		Okulumuzda, öğrencilerin aralarındaki sosyal ilişkilerini, sınıf içi sosyal konumlarını, uyum ve uyumsuzluklarını saptamaya yönelik araştırma ve inceleme çalışmaları yapılmaktadır. .
☐	☐	☐	☐	☐		Okulumuzda, öğrencilerin ders dışı etkinliklerinin ve hobilerinin belirlenmesine yönelik araştırma ve inceleme çalışmaları yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐		Okulumuzda, öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerin rehberlik hizmetlerinden beklentileri araştırılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐		Okulumuzda, rehberlik hizmetlerindeki yetersizlikler ve bu yetersizliklerin kaynaklarını anlamaya yönelik araştırma ve inceleme çalışmaları yapılmaktadır.

EK 4
OKUL REHBERLİK HİZMETLERİ ÖLÇEĞİ (ORHÖ)
UYGULANAN OKULLAR LİSTESİ

AVCILAR

- 1 50. Yıl Avcılar İnsa Lisesi
- 2 Avcılar Lisesi
- 3 Süleyman Nazif Lisesi

BAĞCILAR

- 4 Akşemsettin Lisesi
- 5 Bağcılar Lisesi
- 6 Barboros Lisesi
- 7 Dr. Naci Ekşi Lisesi

BAHÇELİEVLER

- 8 Bağlar Lisesi
- 9 Bahçelievler Lisesi
- 10 Kemal Hasoğlu Lisesi
- 11 Necip Fazıl Kısakürek Lisesi
- 12 Yenibosna Lisesi
- 13 Adnan Menderes Anadolu Lisesi
- 14 Bahçelievler Anadolu Lisesi

BAKIRKÖY

- 15 Ataköy Cumhuriyet Lisesi
- 16 Bakırköy Lisesi
- 17 Sabri Çalışkan Lisesi
- 18 Yahya Kemal Beyatlı Lisesi
- 19 Yeşilköy 50. Yıl Lisesi
- 20 Yeşilköy 50. Yıl Anadolu Lisesi

BAYRAMPAŞA

- 21 Sağmalcılar Lisesi
- 22 Tuna Lisesi
- 23 Bayrampaşa Anadolu Lisesi

BEŞİKTAŞ

- 24 Beşiktaş Lisesi
- 25 Etiler Lisesi
- 26 Atatürk Anadolu Lisesi
- 27 Beşiktaş Sakıp Sabancı Anadolu Lisesi

BEYKOZ

- 28 Ferit İnal Lisesi
- 29 Fevzi Çakmak Lisesi

BEYOĞLU

- 30 Fındıklı Lisesi
- 31 Hasköy Lisesi
- 32 Beyoğlu Anadolu Lisesi
- 33 Kasımpaşa Çok Programlı Lisesi

BÜYÜKÇEKMECE

- 34 Atatürk Lisesi
- 35 Beylikdüzü 75. Yıl Cumhuriyet Lisesi
- 36 Büyükçekmece Lisesi
- 37 İncirtepe Lisesi

EMİNÖNÜ

- 38 Cibali Lisesi
- 39 Çemberlitaş Kız Lisesi
- 40 Cağaloğlu Anadolu Lisesi
- 41 Vefa Anadolu Lisesi

ESENLER

- 42 Atışalanı Lisesi

EYÜP

- 43 Alibeyköy Lisesi

FATİH

- 44 Ahmet Rasim Lisesi
- 45 Davutpaşa Lisesi
- 46 Fatih Kız Lisesi
- 47 Gelenbevi Lisesi
- 48 Kocamustafapaşa Lisesi
- 49 Şehremini Lisesi
- 50 Vatan Lisesi
- 51 Pertevniyal Lisesi
- 52 Vatan Anadolu Lisesi
- 53 Atatürk Çağdaş Yaşamı Destekleme Çok Programlı Lisesi

GAZİOSMANPAŞA

- 54 Gaziosmanpaşa Merkez Lisesi
- 55 Mehmet Akif Ersoy Lisesi
- 56 Plevne Lisesi
- 57 Şair Abay Konanbay Lisesi
- 58 Vefa Poyraz Lisesi
- 59 Gaziosmanpaşa Anadolu Lisesi

GÜNGÖREN

60 İzzet Ünver Lisesi

KADIKÖY

- 61 Fenerbahçe Lisesi
62 Göztepe İhsan Kurşunoğlu Lisesi
63 Habire Yahşi Lisesi
64 İntaş Lisesi
65 Kadıköy Anadolu Lisesi
66 Kenan Evren Anadolu Lisesi

KARTAL

- 67 Fatin Rüştü Zorlu Lisesi
68 Kartal Lisesi
69 Süleyman Demirel Lisesi
70 Kartal Anadolu Lisesi

KÜÇÜKÇEKMECE

- 71 Eşrefpaşa Lisesi
72 Halkalı Mehmet Akif Ersoy Lisesi
73 Fahreddin Gökay Anadolu Lisesi

MALTEPE

- 74 Maltepe Anadolu Lisesi
75 Maltepe Kadirhas Anadolu Lisesi

PENDİK

- 76 Faruk Nazif Çamlıbel Lisesi
77 Kaynarca Lisesi
78 Pendik Lisesi
79 Tağrık Buğra Lisesi

SARIYER

- 80 Behçet Kemal Çağlar Lisesi
81 Özdemir Sabancı Emirgan Lisesi
82 Sarıyer Lisesi

SULTANBEYLİ

- 83 Turhan Feyzioğlu Lisesi

ŞİŞLİ

- 84 Çağlayan Lisesi
85 Kurtuluş Lisesi
86 Yunus Emre Lisesi
87 Şişli Anadolu Lisesi

TUZLA

- 88 Kaşif Kalkan Lisesi
- 89 Tuzla Lisesi
- 90 Yunus Emre Lisesi

ÜMRANİYE

- 91 Atakent Lisesi
- 92 Mehmetcik Lisesi
- 93 Mevlana Lisesi

ÜSKÜDAR

- 94 Beylerbeyi Hacı Sabancı Lisesi
- 95 Çamlıca Kız Lisesi
- 96 Halide Edip Adıvar Lisesi
- 97 Haydarpaşa Lisesi
- 98 Üsküdar Anadolu Lisesi
- 99 Üsküdar Kız Lisesi

ZEYTİNBURNU

- 100 İhsan Mermerci Lisesi
- 101 İsmail Rüştü Olcay Lisesi
- 102 Mensucat Santral Lisesi

ÖZGEÇMİŞ

CENGİZ POYRAZ

EĞİTİM:

- Lisan** : Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı (1983-1987)
- Yüksek Lisans** : Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Anabilim Dalı (1989-1991)
- Doktora** : İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı (2007)

İŞ DURUMU:

- Milli Eğitim Bakanlığı Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü
Rehberlik ve Araştırma merkezi'nde Rehber Öğretmen
(Psikolojik Danışman) (1988-1993).
- İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi eğitim Bilimleri
Bölümü'nde Okutman (1993-1999).
- İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi'nde
Okutman (1999-halen devam ediyor).

KİMLİK BİLGİLERİ:

Doğum Tarihi: 01.01.1964

Medeni Durumu:Bekar

ADRES:

İ.Ü. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

e.mail: [cengiz_poyraz@yahoo.com/](mailto:cengiz_poyraz@yahoo.com) cpoyraz@istanbul.edu.tr

EK-1
ANKET- A
ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU

Bu anket formu, bazı kişisel özelliklerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu soruları yanıtlarken sizin durumunuz için en uygun olan seçeneğin karşısındaki içine x işareti koyunuz.

Göstereceğiniz ilgi ve tüm yardımlarınız için teşekkür ederiz.

Cengiz Poyraz

1- Sınıfınız
a. Lise 3
b. Lise 2
c. Lise 1
d. Hazırlık sınıfı	7- Kaç kardeşsiniz?
a. Tek çocuğum
b. İki kardeşiz
c. Üç kardeşiz
d. Dört kardeşiz
e. Beş kardeşiz
f. Altı ve daha fazla kardeşiz
2- Cinsiyetiniz
a. Kız
b. Erkek	8- Okulunuzun durumu
a. Resmi
b. Özel
3- Babanızın Eğitim Durumu
a. İlkokul mezunu
b. Ortaokul mezunu
c. Lise mezunu
d. Üniversite mezunu	9- Okulunuzun Türü
a. Genel Lise
b. Süper lise
c. Anadolu lisesi
d. Fen lisesi
4- Annenizin Eğitim Durumu
a. İlkokul mezunu
b. Ortaokul mezunu
c. Lise mezunu
d. Üniversite mezunu	10- Okulunuzun öğrenci sayısı
a. 500 den az
b. 500-1000
c. 1000-1500
d. 1500- 2000
e. 2000-3000
f. 3000- yukarı
5- Ailenizin ortalama aylık geliri
a. 200- 400 milyon lira
b. 400- 800 milyon lira
c. 800 milyon- 1,5 milyar lira
d. 1,5- 3 milyar lira
e. 3 Milyar ve üstü	11. Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı.
a. 0
b. 1
c. 2
d. 3
e. 4
f. 5 ve yukarı
6- Anne-Babanızın Durumu
a. Her ikisi de sağ ve birlikte
b. Her ikisi de sağ ama ayrıldılar
c. Annem Öldü
d. Babam öldü
e. Her ikisi de öldü	

EK-2

ANKET- B

ÖĞRETMEN, YÖNETİCİ VE PSİKOLOJİK DANIŞMAN BİLGİ FORMU

Bu anket formu, bazı kişisel özelliklerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu soruları yanıtlarken sizin durumunuz için en uygun olan seçeneğin karşısındaki içine x işareti koyunuz.

Göstereceğiniz ilgi ve tüm yardımlarınız için teşekkür ederiz.

Cengiz Poyraz

- 1- Yaşınız:
 - a. 25'den küçük
 - b. 26-30
 - c. 31-40
 - d. 41 ve yukarı
- 2- Cinsiyetiniz
 - a. Kadın
 - b. Erkek
- 3- Medeni durumunuz
 - a. Bekar
 - b. Evli
- 4- Okulunuzun durumu
 - a. Resmi
 - b. Özel
- 5- Okulunuzun türü
 - a. Genel Lise
 - b. Çok Programlı Lise
 - c. Anadolu Lisesi
 - d. Fen Lisesi
- 6- Göreviniz:
 - a. Rehberlik servisi sorumlu (Psikolojik Danışman)
 - b. Rehber Öğretmen (Psikolojik Danışman)
 - c. Sınıf Öğretmeni
 - d. Okul Yöneticisi
- 7- Mezun olduğunuz bölüm:
 - a. PDR bölümü (lisans)
 - b. Psikoloji
 - c. Diğer
 - d. PDR yüksek lisans
 - e. PDR doktora
- 8- Rehberlik servisindeki toplam hizmet süreniz:
 - a. 3 yıl ve aşağısı
 - b. 4-10 yıl
 - c. 11-20 yıl
 - d. 21 yıl ve yukarısı
- 9- Bu okuldaki toplam hizmet süreniz:
 - a. 3 yıl ve aşağısı
 - b. 4-10 yıl
 - c. 11-20 yıl
 - d. 21 yıl ve yukarısı
- 10- Okulunuzun öğrencisi sayısı
 - a. 500 den az
 - b. 500-1000
 - c. 1000-1500
 - d. 1500- 2000
 - e. 2000-3000
 - f. 3000- yukarı
11. Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı.
 - a. 0
 - b. 1
 - c. 2
 - d. 3
 - e. 4
 - f. 5 ve yukarı
12. Toplam yöneticilik kıdeminiz
 - a. 3 yıl ve aşağısı
 - b. 4-10 yıl
 - c. 11-15 yıl
 - d. 16-20 yıl
 - e. 21 yıl ve sonrası

Eğer okul yöneticisi veya sınıf öğretmeni iseniz lütfen cevaplamaya 9. sorudan devam ediniz.

Eğer yönetici iseniz;

EK-3

OKUL REHBERLİK HİZMETLERİ ÖLÇEĞİ (ORHÖ)

Aşağıdaki ifadeleri okuyarak, size uygunluk derecesine göre her ifadenin karşısında bulunan seçeneklerden yalnızca birinin içine **x** koyarak okulunuzda verilen Rehberlik Hizmetlerinin ne ölçüde yeterli verildiğini belirtiniz

Hiç yeterli değil	Az yeterli	Yeterli	Çok yeterli	Pek çok yeterli		
						I. PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ
☐	☐	☐	☐	☐	1.	Okulumuzda, psikolojik danışma servisine bütün öğrencilerin rahatça başvurabileceği anlayış mevcuttur.
☐	☐	☐	☐	☐	2.	Okulumuz öğrencileri, gerekirse hastane, Rehberlik ve Araştırma Merkezi ve özel terapi büroları gibi çevrede psikolojik danışma hizmeti veren kurumlardan yararlandırılmaktadırlar.
☐	☐	☐	☐	☐	3.	Okulumuzda, öğrencilere, duygusal ve sosyal uyum sorunlarına yönelik psikolojik danışma yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	4.	Okulumuzda, psikolojik danışma yapmak için uygun bir oda bulunmaktadır..
☐	☐	☐	☐	☐	5.	Okulumuzda, disiplin sorunu olan öğrencilere psikolojik danışma uygulanır.
☐	☐	☐	☐	☐	6.	Okulumuzda, özürli öğrencilere psikolojik danışma yardımı yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	7.	Okulumuzda, başarısız öğrencilere psikolojik danışma yardımı yapılmaktadır. Bu konuda ailenin desteği alınarak gerekli yönlendirme yapılmaktadır.
						II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA)
☐	☐	☐	☐	☐	8.	Öğrencilere, okulda uygulanan disiplin kuralları amaçları açıklanarak tanıtılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	9.	Okulumuzda, öğrenci ve velilerin, öğretmenle ve birbirleri ile tanışmaları, okulun bulunduğu çevreye ısınmaları ve alışmalarını sağlamak için öğretmen öğrenci ve velilerin katıldığı çay, kokteyl, piknik vb. ortak etkinlikler düzenlenmektedir
☐	☐	☐	☐	☐	10.	Okulumuzda, yeni kaydolun öğrencilere; okulun tarihi, okulun başarıları, mevcut ve mezun öğrenciler hakkında ve öğretmen durumu ile ilgili tanıtıcı bilgiler verilmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	11.	Okula yeni kaydolun ya da naklen gelen öğrencilere, okulun fiziki durumu, okuldaki rehberlik ve yönetim birimleri tanıtılarak buralardan nasıl yararlanılacağı açıklanmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	12.	Okulumuzda, öğrencilere okulda uygulanan disiplin kuralları, eğitim ve diğer etkinlik programları, amaçları açıklanarak tanıtılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	13.	Okulumuzda yeni kaydolun öğrencilere, okulda ihtiyaçlarını nereden ve nasıl karşılayacakları hakkında bilgi verilmekte ve yararlanabilecekleri olanaklar açıklanmaktadır (sağlık, beslenme vb.).
☐	☐	☐	☐	☐	14.	Okulumuzda, öğrencilere yakın çevre tanıtılarak, yararlanabilecekleri kurum ve kuruluşlar (Hastane, postane, kütüphane, tiyatro vb.) ve karşılaşılabilecekleri sorunlar hakkında bilgiler verilmektedir.
						III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ
☐	☐	☐	☐	☐	15.	Okulumuzda, öğrencilerin kişilik özelliklerini, değer ve tutumlarını tanımaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Hiç yeterli değil	Az yeterli	Yeterli	Çok yeterli	Pek çok yeterli		
☐	☐	☐	☐	☐	16.	Okulumuzda, öğrencilerin, psikolojik sorunlarını anlamaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	17.	Okulumuzda, öğrencilerin geçmişteki ve halihazırdaki eğitsel sorunlarını ve akademik başarılarını anlamaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	18.	Okulumuzda, öğrencilerin yeteneklerini tanımaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	19.	Okulumuzda, öğrencilerin çeşitli alanlara yönelik ilgilerini anlamaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	20.	Okulumuzda, öğrencilerin ilgi, yetenek ve başarı durumları karşılaştırmalı olarak incelenmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	21.	Okulumuzda, öğrencilerin, özgeçmişi, sosyo-ekonomik durumu ve ailesi ile ilgili bilgiler düzenli olarak tutulmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐		IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ
☐	☐	☐	☐	☐	22.	Okulumuzda, üst okullar ve mesleklerle ilgili bilgiler, broşür, kitap dergi, gazete kupürleri vb. toplanmakta ve öğrencilere sunulmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	23.	Okulumuzda, okul içi ve dışı tüm etkinlikler ile öğrencileri ilgilendiren diğer ilgili bilgiler onların ulaşabileceği pano ve duvarlara asılarak duyurulmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	24.	Okulumuzda, değişik konularda konferans, panel, açık oturum, münazara, sempozyum gibi etkinlikler yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	25.	Okulumuzda, meslek tanıtma günleri ve gezileri yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	26.	Okulumuzda, toplanan bilgiler öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerin ihtiyaç duyduğunda yararlanabilmesi için sürekli el altında (bilgi bankası, dosya vb.) tutulmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	27.	Okulumuzda, farklı konular grup tartışmaları yoluyla irdelenerek bilgilendirme yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	28.	Okulumuzda bilgilendirme, görsel-işitsel teknolojik araçlar ve internetten yararlanarak yapılmaktadır.
						V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ
☐	☐	☐	☐	☐	29.	Okulumuzda, üniversiteye devam edecek öğrencilere, kendilerine uygun bölümleri seçebilmeleri konusunda rehberlik yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	30.	Okulumuzda, öğrencilerin, okula başlarken ve üst sınıflara geçerken kendilerine uygun alanı veya bölümü seçmelerine yardım edilmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	31.	Okulumuzda, öğrencilerin okulu bitirdikten sonra kendilerine uygun bir işe yerleşmeleri konusunda yardım edilmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	32.	Okulumuzda, öğrencilerin kendi gelişimlerine uygun seçmeli dersleri seçebilmelerine rehberlik edilmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	33.	Okulumuzda, öğrencilerin kendi gelişimlerine uygun okul içi ve dışı sosyal, eğitsel, kültürel kol, kurs ve seminerleri seçebilmeleri için rehberlik yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	34.	Okulumuzda, bireysel veya grupta psikolojik danışma ve rehberlik etkinlikleri ile mesleğe yönlendirme çalışmaları yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	35.	Okulumuzda, özel eğitime muhtaç öğrencilerin, kendilerine uygun okul veya programlara yerleşmeleri için yönlendirme ve yerleştirme hizmeti verilmektedir.

Hiç yeterli değil	Az yeterli	Yeterli	Çok yeterli	Pekçok yeterli		
☐	☐	☐	☐	☐		VI. İZLEME HİZMETLERİ
☐	☐	☐	☐	☐	36.	Okulumuzda, öğrencilerimizin öğrenimleri boyunca bulundukları her sınıfta eğitsel başarı durumları ve her türlü gelişimleri düzenli bir şekilde izlenmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	37.	Okulumuzdan mezun olan öğrencilerimizin mezuniyet sonrası eğitim ve iş yaşamlarında ne kadar başarılı oldukları, yaşamlarındaki önemli değişiklikler ve adres değişiklikleri sürekli olarak izlenmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	38.	Okulumuzda halen eğitim gören öğrencilerimizin, okul içinde ve okul dışı kurumlarda katıldıkları sportif, sosyal, eğitsel kol ve diğer faaliyetlerdeki durumları düzenli bir şekilde izlenmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	39.	Okulumuzda, psikolojik danışma yardımı alan öğrencilerimizin durumu, düzenli bir şekilde izlenmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	40.	Okulumuzda, özel yeteneği (müzik, resim, spor vb.) olan öğrencilerimizin durumu ve gelişimi, sistemli bir şekilde izlenmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	41.	Okulumuzda, herhangi bir engelinden veya üstün yeteneğinden dolayı özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerimizin durumları sistemli bir şekilde izlenmektedir.
☐	☐	☐	☐	☐	42.	Okulumuzda, öğrenciler ve mezunlarla ilgili yayın organlarında çıkan haberler toplanarak düzenli olarak dosyalanmaktadır.
						VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ
☐	☐	☐	☐	☐	43.	Okulumuzdaki rehberlik hizmetleri, uygulanan ders, kurs, seminer vb. bütün etkinlik programları ve öğrenci ile ilgili diğer çalışmalar sürekli olarak velilere toplantılar ve diğer iletişim yöntemleri aracılığı ile düzenli olarak iletilmekte ve açıklanmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	44.	Okulumuzda, çocuğun değişmesi istenilen davranışlarının evde veli tarafından da ele alınması ve değiştirilmesi amacıyla velilere yönelik eğitim hizmetleri sunulmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	45.	Okulumuzda öğrencilerin ilgi, yetenek, uyum ve başarıları konusunda velilerle düzenli olarak görüşülebilmesi için uygun ortam ve düzenleme mevcuttur..
☐	☐	☐	☐	☐	46.	Okuldaki her türlü çalışma ve rehberlik hizmetleri çeşitli toplantılar ve yayınlar ve diğer yayın organları aracılığı ile çevreye ve velilere etkili bir şekilde tanıtılmakta ve duyurulmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	47.	Okulumuz yakın çevreye yönelik olarak, eğitim, kültür, sosyal, rehberlik-psikolojik danışma ve sportif alanlarda hizmet vermekte, oyun ve gösteri alanları gibi olanaklarından çevreninde yararlanmasını sağlamaktadır..
☐	☐	☐	☐	☐	48.	Okulumuz çevrede bulunan kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak onların olanaklarından yararlanmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	49.	İhtiyaç duyulduğunda öğretmen, rehber öğretmen veya yöneticiler ev ziyareti yaparak öğrenciyi ev ortamında izlemektedir.
						VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ
☐	☐	☐	☐	☐	50.	Rehber öğretmenler, öğretmenlerin sınıfı rehberlik uygulamalarını doğru ve etkili yapabilmeleri için onlara alanla ilgili açıklamalar yaparak yardımcı olur.
☐	☐	☐	☐	☐	51.	Rehber öğretmenler, öğretmenlere, öğrenme ve çalışma güçlükleri, özel ihtiyaçları ve problemleri olan öğrencilerini tanımaları için yardımcı olmaktadır.

Hiç yeterli değil	Az yeterli	Yeterli	Çok yeterli	Pekçok yeterli		
☐	☐	☐	☐	☐	52.	Rehber öğretmenler, sınıf rehberlik uygulamalarını ve eğitsel kol çalışmalarını programlama ve sürdürmede ilgili öğretmenleri koordine etmekte ve onlara taslak programlar hazırlayarak danışmanlık yapmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	53.	Rehber öğretmenler, rehberlik saatlerinde uygulanacak rehberlik programını hazırlamada ve uygulamada yönetici, sınıf öğretmeni ve diğer öğretmenlere danışmanlık yapar ve taslak programlar hazırlar.
☐	☐	☐	☐	☐	54.	Rehber öğretmenler, okulda düzenlenen çeşitli toplantılarda veya kendisine yapılan başvurularda, okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri hakkında tanıtıcı bilgiler verir ve bu hizmetlerden yararlanma yollarını açıklar.
☐	☐	☐	☐	☐	55.	Rehber öğretmenler, yöneticilerin yönetsel faaliyetlerini rehberlik anlayışına uygun gerçekleştirmesi için onlara, yayın ve dokümanlar hazırlayarak önerilerde bulunur.
☐	☐	☐	☐	☐	56.	Rehber öğretmenler, diğer öğretmenlere öğrencilerle ve velilerle etkili iletişim kurabilme vb. konularda yardımcı olur.
						IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ
☐	☐	☐	☐	☐	57.	Okulumuzda, öğrenci başarısını ve belli başlı öğrenme güçlüklerinin nedenlerinin ortaya çıkarılması için araştırma ve değerlendirme çalışmaları yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	58.	Okulumuzda, öğrencilerin çeşitli problemlerini saptamak için araştırma ve inceleme çalışmaları yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	59.	Okulumuzda, rehberlik hizmetlerinin etkililiği ve öğrencilerde meydana gelen davranış değişmelerine etkisi incelenmekte ve araştırılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	60.	Okulumuzda, öğrencilerin aralarındaki sosyal ilişkilerini, sınıf içi sosyal konumlarını, uyum ve uyumsuzluklarını saptamaya yönelik araştırma ve inceleme çalışmaları yapılmaktadır. .
☐	☐	☐	☐	☐	61.	Okulumuzda, öğrencilerin ders dışı etkinliklerinin ve hobilerinin belirlenmesine yönelik araştırma ve inceleme çalışmaları yapılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	62.	Okulumuzda, öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerin rehberlik hizmetlerinden beklentileri araştırılmaktadır.
☐	☐	☐	☐	☐	63.	Okulumuzda, rehberlik hizmetlerindeki yetersizlikler ve bu yetersizliklerin kaynaklarını anlamaya yönelik araştırma ve inceleme çalışmaları yapılmaktadır.

EK 4
OKUL REHBERLİK HİZMETLERİ ÖLÇEĞİ (ORHÖ)
UYGULANAN OKULLAR LİSTESİ

AVCILAR

- 1 50. Yıl Avcılar İnsa Lisesi
- 2 Avcılar Lisesi
- 3 Süleyman Nazif Lisesi

BAĞCILAR

- 4 Akşemsettin Lisesi
- 5 Bağcılar Lisesi
- 6 Barboros Lisesi
- 7 Dr. Naci Ekşi Lisesi

BAHÇELİEVLER

- 8 Bağlar Lisesi
- 9 Bahçelievler Lisesi
- 10 Kemal Hasoğlu Lisesi
- 11 Necip Fazıl Kısakürek Lisesi
- 12 Yenibosna Lisesi
- 13 Adnan Menderes Anadolu Lisesi
- 14 Bahçelievler Anadolu Lisesi

BAKIRKÖY

- 15 Ataköy Cumhuriyet Lisesi
- 16 Bakırköy Lisesi
- 17 Sabri Çalışkan Lisesi
- 18 Yahya Kemal Beyatlı Lisesi
- 19 Yeşilköy 50. Yıl Lisesi
- 20 Yeşilköy 50. Yıl Anadolu Lisesi

BAYRAMPAŞA

- 21 Sağmalcılar Lisesi
- 22 Tuna Lisesi
- 23 Bayrampaşa Anadolu Lisesi

BEŞİKTAŞ

- 24 Beşiktaş Lisesi
- 25 Etiler Lisesi
- 26 Atatürk Anadolu Lisesi
- 27 Beşiktaş Sakıp Sabancı Anadolu Lisesi

BEYKOZ

- 28 Ferit İnal Lisesi
- 29 Fevzi Çakmak Lisesi

	BEYOĞLU
30	Fındıklı Lisesi
31	Hasköy Lisesi
32	Beyoğlu Anadolu Lisesi
33	Kasımpaşa Çok Programlı Lisesi
	BÜYÜKÇEKMECE
34	Atatürk Lisesi
35	Beylikdüzü 75. Yıl Cumhuriyet Lisesi
36	Büyükçekmece Lisesi
37	İncirtepe Lisesi
	EMİNÖNÜ
38	Cibali Lisesi
39	Çemberlitaş Kız Lisesi
40	Cağaloğlu Anadolu Lisesi
41	Vefa Anadolu Lisesi
	ESENLER
42	Atışalanı Lisesi
	EYÜP
43	Alibeyköy Lisesi
	FATİH
44	Ahmet Rasim Lisesi
45	Davutpaşa Lisesi
46	Fatih Kız Lisesi
47	Gelenbevi Lisesi
48	Kocamustafapaşa Lisesi
49	Şehremini Lisesi
50	Vatan Lisesi
51	Pertevniyal Lisesi
52	Vatan Anadolu Lisesi
53	Atatürk Çağdaş Yaşamı Destekleme Çok Programlı Lisesi
	GAZİOSMANPAŞA
54	Gaziosmanpaşa Merkez Lisesi
55	Mehmet Akif Ersoy Lisesi
56	Plevne Lisesi
57	Şair Abay Konanbay Lisesi
58	Vefa Poyraz Lisesi
59	Gaziosmanpaşa Anadolu Lisesi

60	GÜNGÖREN İzzet Ünver Lisesi
61	KADIKÖY Fenerbahçe Lisesi
62	Göztepe İhsan Kurşunoğlu Lisesi
63	Habire Yahşi Lisesi
64	İntaş Lisesi
65	Kadıköy Anadolu Lisesi
66	Kenan Evren Anadolu Lisesi
67	KARTAL Fatın Rüştü Zorlu Lisesi
68	Kartal Lisesi
69	Süleyman Demirel Lisesi
70	Kartal Anadolu Lisesi
71	KÜÇÜKÇEKMECE Eşrefpaşa Lisesi
72	Halkalı Mehmet Akif Ersoy Lisesi
73	Fahreddin Gökay Anadolu Lisesi
74	MALTEPE Maltepe Anadolu Lisesi
75	Maltepe Kadirhas Anadolu Lisesi
76	PENDİK Faruk Nazif Çamlıbel Lisesi
77	Kaynarca Lisesi
78	Pendik Lisesi
79	Tağrık Buğra Lisesi
80	SARIYER Behçet Kemal Çağlar Lisesi
81	Özdemir Sabancı Emirgan Lisesi
82	Sarıyer Lisesi
83	SULTANBEYLİ Turhan Feyzioğlu Lisesi
84	ŞİŞLİ Çağlayan Lisesi
85	Kurtuluş Lisesi
86	Yunus Emre Lisesi
87	Şişli Anadolu Lisesi

	TUZLA
88	Kaşif Kalkan Lisesi
89	Tuzla Lisesi
90	Yunus Emre Lisesi
	ÜMRANİYE
91	Atakent Lisesi
92	Mehmetcik Lisesi
93	Mevlana Lisesi
	ÜSKÜDAR
94	Beylerbeyi Hacı Sabancı Lisesi
95	Çamlıca Kız Lisesi
96	Halide Edip Adivar Lisesi
97	Haydarpaşa Lisesi
98	Üsküdar Anadolu Lisesi
99	Üsküdar Kız Lisesi
	ZEYTİNBURNU
100	İhsan Mermerci Lisesi
101	İsmail Rüştü Olcay Lisesi
102	Mensucat Santral Lisesi

Tablo 50-E. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre TOPLAM İçin t Testi Sonuçları

	1000-1500 / Öğrenci	3000- yukarı / Öğrenci	2000-3000 / Öğrenci	1500- 2000 / Öğrenci	500 den az / Öğrenci	500-1000 / Öğrenci	1500- 2000 Öğretmen	500-1000 / Öğretmen	1000-1500 Öğretmen	3000- yukarı / Öğretmen	500 den az Öğretmen	2000-3000 Öğretmen
1000-1500 / Öğrenci	μ= 2.22	t= 0.32	t= 0.91	t= 2.07	t= 1.71	t= 3.65	t= 5.02	t= 6.49	t= 6.30	t= 4.30	t= 8.30	t= 7.42
3000- yukarı / Öğrenci	-	μ= 2.30	t= 0.12	t= 0.42	t= 0.65	t= 0.94	t= 1.69	t= 1.99	t= 2.04	t= 2.19	t= 3.29	t= 3.28
2000-3000 / Öğrenci	-	-	μ= 2.34	t= 0.62	t= 0.88	t= 1.76	t= 3.13	t= 3.96	t= 3.97	t= 3.28	t= 6.03	t= 5.62
1500- 2000 / Öğrenci	p<.05	-	-	μ= 2.41	t= 0.51	t= 1.66	t= 3.43	t= 4.84	t= 4.71	t= 3.25	t= 7.04	t= 6.24
500 den az / Öğrenci	p<.05	-	-	-	μ= 2.49	t= 0.36	t= 1.58	t= 2.11	t= 2.18	t= 2.18	t= 4.08	t= 3.94
500-1000 / Öğrenci	p<.01	-	p<.05	p<.05	-	μ= 2.54	t= 2.13	t= 3.39	t= 3.35	t= 2.47	t= 5.98	t= 5.29
1500- 2000 / Öğretmen	p<.01	p<.05	p<.01	p<.01	-	p<.05	μ= 2.73	t= 0.71	t= 0.85	t= 1.17	t= 3.63	t= 3.37
500-1000 / Öğretmen	p<.01	p<.05	p<.01	p<.01	p<.05	p<.01	-	μ= 2.80	t= 0.20	t= 0.81	t= 3.38	t= 3.09
1000-1500 / Öğretmen	p<.01	p<.05	p<.01	p<.01	p<.05	p<.01	-	-	μ= 2.81	t= 0.69	t= 3.09	t= 2.86
3000- yukarı / Öğretmen	p<.01	p<.05	p<.01	p<.01	p<.05	p<.01	-	-	-	μ= 2.93	t= 1.30	t= 1.35
500 den az / Öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	-	μ= 3.15	t= 0.17
2000-3000 / Öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	-	-	μ= 3.18

Tablo 55-E. Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	3000- yukarı / öğrenci	1000-1500 / öğrenci	1500- 2000 / öğrenci	2000-3000 / öğrenci	500 den az / öğrenci	500-1000 / öğrenci	1500- 2000 / öğretmen	1000-1500 / öğretmen	500-1000 / öğretmen	3000- yukarı / öğretmen	2000-3000 / öğretmen	500 den az / öğretmen
3000- yukarı / öğrenci	μ= 2.00	t= 1.00	t= 1.41	t= 1.40	t= 1.83	t= 2.32	t= 2.54	t= 2.71	t= 2.99	t= 2.74	t= 3.56	t= 3.74
1000-1500 / öğrenci	-	μ= 2.30	t= 1.11	t= 0.94	t= 1.68	t= 3.72	t= 3.87	t= 4.55	t= 5.52	t= 3.22	t= 5.39	t= 6.37
1500- 2000 / öğrenci	-	-	μ= 2.42	t= 0.14	t= 1.06	t= 2.86	t= 3.10	t= 3.81	t= 4.85	t= 2.68	t= 4.82	t= 5.82
2000-3000 / öğrenci	-	-	-	μ= 2.44	t= 0.82	t= 1.79	t= 2.18	t= 2.58	t= 3.20	t= 2.27	t= 3.86	t= 4.41
500 den az / öğrenci	p<.05	p<.05	-	-	μ= 2.61	t= 0.44	t= 0.86	t= 1.12	t= 1.57	t= 1.33	t= 2.49	t= 2.79
500-1000 / öğrenci	p<.05	p<.01	p<.01	p<.05	-	μ= 2.69	t= 0.77	t= 1.27	t= 2.18	t= 1.29	t= 3.07	t= 3.80
1500- 2000 / öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	-	-	μ= 2.77	t= 0.36	t= 1.04	t= 0.80	t= 2.28	t= 2.77
1000-1500 / öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	-	-	-	μ= 2.82	t= 0.73	t= 0.61	t= 2.10	t= 2.61
500-1000 / öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	-	p<.05	-	-	μ= 2.89	t= 0.23	t= 1.66	t= 2.13
3000- yukarı / öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	-	-	-	-	-	μ= 2.93	t= 0.90	t= 1.08
2000-3000 / öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	p<.05	p<.05	-	μ= 3.13	t= 0.15
500 den az / öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	-	-	μ= 3.16

Tablo 57-E. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları

	1000-1500 / Öğrenci	2000-3000 / Öğrenci	500 den az / Öğrenci	500-1000 / Öğrenci	1000-1500 / Öğretmen	1500- 2000 / Öğrenci	2000 1500- / Öğretmen	500-1000 / Öğretmen	3000- 500 den az yukarı / Öğrenci	500 den az / Öğretmen	3000- yukarı / Öğretmen	2000-3000 / Öğretmen
1000-1500 / Öğrenci	μ= 2.09	t= 1.14	t= 1.43	t= 2.70	t= 2.96	t= 3.18	t= 2.83	t= 3.75	t= 2.02	t= 5.71	t= 4.36	t= 5.79
2000-3000 / Öğrenci	-	μ= 2.25	t= 0.47	t= 0.81	t= 1.14	t= 1.24	t= 1.16	t= 1.65	t= 1.40	t= 3.68	t= 3.18	t= 4.03
500 den az / Öğrenci	-	-	μ= 2.35	t= 0.09	t= 0.38	t= 0.44	t= 0.43	t= 0.76	t= 1.04	t= 2.56	t= 2.44	t= 2.99
500-1000 / Öğrenci	p<.01	-	-	μ= 2.36	t= 0.53	t= 0.67	t= 0.59	t= 1.29	t= 1.11	t= 3.94	t= 3.05	t= 4.23
1000-1500 / Öğretmen	p<.01	-	-	-	μ= 2.41	t= 0.10	t= 0.10	t= 0.65	t= 0.92	t= 3.31	t= 2.70	t= 3.70
1500- 2000 / Öğrenci	p<.01	-	-	-	-	μ= 2.42	t= 0.01	t= 0.58	t= 0.89	t= 3.34	t= 2.68	t= 3.72
1500- 2000 / Öğretmen	p<.01	-	-	-	-	-	μ= 2.42	t= 0.49	t= 0.87	t= 3.04	t= 2.57	t= 3.46
500-1000 / Öğretmen	p<.01	-	-	-	-	-	-	μ= 2.48	t= 0.71	t= 2.93	t= 2.40	t= 3.36
3000- yukarı / Öğrenci	p<.05	-	-	-	-	-	-	-	μ= 2.68	t= 0.50	t= 0.72	t= 0.88
500 den az / Öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	-	μ= 2.83	t= 0.43	t= 0.75
3000- yukarı / Öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	-	-	μ= 2.92	t= 0.16
2000-3000 / Öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	-	-	-	μ= 2.96

Tablo 59-E. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzun öğrenci sayısı & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	3000- yukarı / Öğrenci	1000-1500 / Öğrenci	2000-3000 / Öğrenci	1500- 2000 / Öğrenci	500 den az / Öğrenci	500-1000 / Öğrenci	1500- 2000 / Öğretmen	500-1000 / Öğretmen	1000-1500 / Öğretmen	2000-3000 / Öğretmen	3000- yukarı / Öğretmen	500 den az / Öğretmen
3000- yukarı / Öğrenci	μ= 1.91	t= 0.84	t= 0.97	t= 1.23	t= 1.42	t= 1.71	t= 2.26	t= 2.32	t= 2.75	t= 3.24	t= 3.07	t= 3.65
1000-1500 / Öğrenci	-	μ= 2.18	t= 0.37	t= 1.12	t= 1.24	t= 2.60	t= 3.78	t= 4.36	t= 5.36	t= 5.30	t= 4.21	t= 6.86
2000-3000 / Öğrenci	-	-	μ= 2.23	t= 0.46	t= 0.84	t= 1.55	t= 2.66	t= 2.91	t= 3.79	t= 4.25	t= 3.56	t= 5.33
1500- 2000 / Öğrenci	-	-	-	μ= 2.30	t= 0.60	t= 1.60	t= 3.00	t= 3.56	t= 4.69	t= 4.72	t= 3.70	t= 6.33
500 den az / Öğrenci	-	-	-	-	μ= 2.40	t= 0.23	t= 1.23	t= 1.32	t= 2.07	t= 2.80	t= 2.47	t= 3.54
500-1000 / Öğrenci	p<.05	p<.01	-	-	-	μ= 2.44	t= 1.74	t= 2.11	t= 3.38	t= 3.78	t= 2.95	t= 5.30
1500- 2000 / Öğretmen	p<.05	p<.01	p<.01	p<.01	-	p<.05	μ= 2.63	t= 0.03	t= 1.23	t= 2.26	t= 1.84	t= 3.33
500-1000 / Öğretmen	p<.05	p<.01	p<.01	p<.01	-	p<.05	-	μ= 2.64	t= 1.39	t= 2.41	t= 1.91	t= 3.66
1000-1500 / Öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	p<.01	-	-	μ= 2.78	t= 1.40	t= 1.14	t= 2.42
2000-3000 / Öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	p<.01	-	μ= 2.98	t= 0.05	t= 0.63
3000- yukarı / Öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	p<.05	-	-	μ= 3.00	t= 0.46
500 den az / Öğretmen	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	-	-	μ= 3.09

Tablo 62-E. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre II. ORYANTASYON (OKULA VE DURUMA ALIŞTIRMA) İçin t Testi Sonuçları

	4 / Öğrenci	3 / Öğrenci	2 / Öğrenci	1 / Öğrenci	5 ve yukarı / Öğrenci	0 / Öğretmen	4 / Öğretmen	0 / Öğrenci	1 / Öğretmen	2 / Öğretmen	3 / Öğretmen	5 ve yukarı / Öğretmen
4 / Öğrenci	μ= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00
3 / Öğrenci	N/C	μ= 2.18	t= 0.44	t= 1.32	t= 0.00	t= 1.36	t= 1.09	t= 1.36	t= 3.83	t= 5.16	t= 4.24	t= 3.61
2 / Öğrenci	N/C	-	μ= 2.26	t= 1.61	t= 0.00	t= 1.36	t= 0.94	t= 1.25	t= 6.23	t= 7.90	t= 5.11	t= 3.68
1 / Öğrenci	N/C	-	-	μ= 2.40	t= 0.00	t= 0.42	t= 0.51	t= 0.89	t= 6.77	t= 8.39	t= 4.64	t= 3.33
5 ve yukarı / Öğrenci	N/C	N/C	N/C	N/C	μ= 2.43	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00
0 / Öğretmen	N/C	-	-	-	N/C	μ= 2.46	t= 0.32	t= 0.70	t= 2.84	t= 4.52	t= 3.42	t= 3.00
4 / Öğretmen	N/C	-	-	-	N/C	-	μ= 2.57	t= 0.34	t= 0.83	t= 1.66	t= 1.57	t= 2.11
0 / Öğrenci	N/C	-	-	-	N/C	-	-	μ= 2.74	t= 0.26	t= 0.97	t= 0.94	t= 1.60
1 / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	N/C	p<.01	-	-	μ= 2.84	t= 3.10	t= 1.81	t= 2.07
2 / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	N/C	p<.01	-	-	p<.01	μ= 3.12	t= 0.07	t= 1.27
3 / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	N/C	p<.01	-	-	p<.05	-	μ= 3.13	t= 1.16
5 ve yukarı / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	N/C	p<.01	p<.05	-	p<.05	-	-	μ= 3.57

Tablo 63-E. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre III.BİREYİ TANIMA HİZMETLERİ için t Testi Sonuçları

	4 / Öğrenci	3 / Öğrenci	1 / Öğrenci	0 / Öğretmen	5 ve yukarı / Öğrenci	2 / Öğrenci	4 / Öğretmen	1 / Öğretmen	0 / Öğrenci	2 / Öğretmen	3 / Öğretmen	5 ve yukarı / Öğretmen
4 / Öğrenci	μ= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00
3 / Öğrenci	N/C	μ= 2.26	t= 0.60	t= 0.69	t= 0.00	t= 0.92	t= 1.72	t= 3.92	t= 1.65	t= 4.99	t= 5.62	t= 3.56
1 / Öğrenci	N/C	-	μ= 2.37	t= 0.32	t= 0.00	t= 0.75	t= 1.60	t= 8.93	t= 1.52	t= 9.48	t= 7.42	t= 3.63
0 / Öğretmen	N/C	-	-	μ= 2.41	t= 0.00	t= 0.17	t= 1.39	t= 3.99	t= 1.35	t= 5.26	t= 5.71	t= 3.33
5 ve yukarı / Öğrenci	N/C	N/C	N/C	N/C	μ= 2.43	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00
2 / Öğrenci	N/C	-	-	-	N/C	μ= 2.43	t= 1.37	t= 5.45	t= 1.32	t= 6.79	t= 6.41	t= 3.37
4 / Öğretmen	N/C	p<.05	-	-	N/C	-	μ= 2.88	t= 0.18	t= 0.12	t= 0.87	t= 1.80	t= 1.59
1 / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	N/C	p<.01	-	μ= 2.94	t= 0.01	t= 2.57	t= 3.67	t= 1.97
0 / Öğrenci	N/C	-	-	-	N/C	-	-	-	μ= 2.94	t= 0.58	t= 1.41	t= 1.33
2 / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	N/C	p<.01	-	p<.01	-	μ= 3.16	t= 2.11	t= 1.31
3 / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	N/C	p<.01	p<.05	p<.01	-	p<.05	μ= 3.51	t= 0.29
5 ve yukarı / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	N/C	p<.01	-	p<.05	-	-	-	μ= 3.62

Tablo 64-E. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre IV. BİLGİ TOPLAMA ve YAYMA HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	4 / Öğrenci	0 / Öğretmen	3 / Öğrenci	1 / Öğrenci	2 / Öğrenci	0 / Öğrenci	5 ve yukarı / Öğrenci	1 / Öğretmen	4 / Öğretmen	2 / Öğretmen	3 / Öğretmen	5 ve yukarı / Öğretmen
4 / Öğrenci	μ= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00
0 / Öğretmen	N/C	μ= 2.33	t= 0.30	t= 1.04	t= 1.00	t= 0.81	t= 0.00	t= 3.08	t= 1.64	t= 5.25	t= 5.94	t= 6.03
3 / Öğrenci	N/C	-	μ= 2.40	t= 0.44	t= 0.47	t= 0.63	t= 0.00	t= 2.03	t= 1.39	t= 3.85	t= 4.91	t= 5.62
1 / Öğrenci	N/C	-	-	μ= 2.47	t= 0.12	t= 0.49	t= 0.00	t= 4.27	t= 1.32	t= 7.36	t= 6.57	t= 5.97
2 / Öğrenci	N/C	-	-	-	μ= 2.48	t= 0.45	t= 0.00	t= 2.83	t= 1.26	t= 5.65	t= 5.96	t= 5.83
0 / Öğrenci	N/C	-	-	-	-	μ= 2.66	t= 0.00	t= 0.24	t= 0.49	t= 1.14	t= 2.06	t= 3.70
5 ve yukarı / Öğrenci	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	μ= 2.71	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00
1 / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.05	p<.01	p<.01	-	N/C	μ= 2.75	t= 0.47	t= 3.94	t= 4.74	t= 5.17
4 / Öğretmen	N/C	-	-	-	-	-	N/C	-	μ= 2.90	t= 0.60	t= 1.68	t= 3.51
2 / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	-	N/C	p<.01	-	μ= 3.09	t= 2.39	t= 4.12
3 / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	N/C	p<.01	-	p<.01	μ= 3.49	t= 2.81
5 ve yukarı / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	μ= 4.55

Tablo 65-E. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre V. YÖNELTME VE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	4 / Öğrenci	3 / Öğrenci	0 / Öğretmen	1 / Öğrenci	2 / Öğrenci	4 / Öğretmen	5 ve yukarı / Öğrenci	1 / Öğretmen	2 / Öğretmen	3 / Öğretmen	0 / Öğrenci	5 ve yukarı / Öğretmen
4 / Öğrenci	$\mu= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$
3 / Öğrenci	N/C	$\mu= 2.39$	$t= 0.39$	$t= 0.58$	$t= 0.71$	$t= 0.61$	$t= 0.00$	$t= 2.73$	$t= 3.53$	$t= 3.97$	$t= 2.18$	$t= 2.46$
0 / Öğretmen	N/C	-	$\mu= 2.47$	$t= 0.13$	$t= 0.33$	$t= 0.40$	$t= 0.00$	$t= 2.91$	$t= 3.86$	$t= 4.13$	$t= 2.06$	$t= 2.34$
1 / Öğrenci	N/C	-	-	$\mu= 2.49$	$t= 0.35$	$t= 0.37$	$t= 0.00$	$t= 5.78$	$t= 6.38$	$t= 5.06$	$t= 2.11$	$t= 2.42$
2 / Öğrenci	N/C	-	-	-	$\mu= 2.52$	$t= 0.27$	$t= 0.00$	$t= 3.66$	$t= 4.70$	$t= 4.46$	$t= 2.00$	$t= 2.29$
4 / Öğretmen	N/C	-	-	-	-	$\mu= 2.61$	$t= 0.00$	$t= 0.78$	$t= 1.28$	$t= 1.89$	$t= 1.38$	$t= 1.53$
5 ve yukarı / Öğrenci	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	$\mu= 2.86$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$
1 / Öğretmen	N/C	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	-	N/C	$\mu= 2.87$	$t= 1.90$	$t= 2.63$	$t= 1.13$	$t= 1.35$
2 / Öğretmen	N/C	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	-	N/C	$p<.05$	$\mu= 3.04$	$t= 1.48$	$t= 0.68$	$t= 0.86$
3 / Öğretmen	N/C	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.05$	N/C	$p<.01$	-	$\mu= 3.30$	$t= 0.04$	$t= 0.15$
0 / Öğrenci	N/C	$p<.05$	$p<.05$	$p<.05$	$p<.05$	-	N/C	-	-	-	$\mu= 3.32$	$t= 0.08$
5 ve yukarı / Öğretmen	N/C	$p<.01$	$p<.05$	$p<.01$	$p<.05$	-	N/C	-	-	-	-	$\mu= 3.36$

Tablo 66-E. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre VI. İZLEME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	4 / Öğrenci	0 / Öğretmen	3 / Öğrenci	1 / Öğrenci	2 / Öğrenci	1 / Öğretmen	4 / Öğretmen	5 ve yukarı / Öğrenci	2 / Öğretmen	3 / Öğretmen	0 / Öğrenci	5 ve yukarı / Öğretmen
4 / Öğrenci	μ= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00
0 / Öğretmen	N/C	μ= 2.03	t= 0.75	t= 2.79	t= 2.72	t= 4.16	t= 1.92	t= 0.00	t= 4.80	t= 4.55	t= 3.47	t= 4.87
3 / Öğrenci	N/C	-	μ= 2.19	t= 1.23	t= 1.34	t= 2.32	t= 1.39	t= 0.00	t= 2.97	t= 3.27	t= 2.96	t= 4.26
1 / Öğrenci	N/C	p<.01	-	μ= 2.40	t= 0.39	t= 2.94	t= 0.90	t= 0.00	t= 3.87	t= 3.34	t= 2.66	t= 4.09
2 / Öğrenci	N/C	p<.01	-	-	μ= 2.44	t= 1.65	t= 0.78	t= 0.00	t= 2.70	t= 2.86	t= 2.53	t= 3.91
1 / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.05	p<.01	-	μ= 2.59	t= 0.31	t= 0.00	t= 1.57	t= 2.09	t= 2.16	t= 3.53
4 / Öğretmen	N/C	p<.05	-	-	-	-	μ= 2.69	t= 0.00	t= 0.11	t= 0.65	t= 1.46	t= 2.40
5 ve yukarı / Öğrenci	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	μ= 2.71	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00
2 / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	-	-	N/C	μ= 2.73	t= 1.15	t= 1.78	t= 3.10
3 / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	-	N/C	-	μ= 2.92	t= 1.21	t= 2.40
0 / Öğrenci	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	-	N/C	p<.05	-	μ= 3.42	t= 0.80
5 ve yukarı / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	N/C	p<.01	p<.05	-	μ= 3.83

Tablo 67-E. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre VII. ÇEVRE VELİ İLİŞKİLERİ İçin t Testi Sonuçları

	4 / Öğrenci	5 ve yukarı / Öğrenci	0 / Öğretmen	2 / Öğrenci	1 / Öğrenci	3 / Öğrenci	1 / Öğretmen	4 / Öğretmen	2 / Öğretmen	0 / Öğrenci	3 / Öğretmen	5 ve yukarı / Öğretmen
4 / Öğrenci	μ= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00
5 ve yukarı / Öğrenci	N/C	μ= 2.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00
0 / Öğretmen	N/C	N/C	μ= 2.07	t= 1.27	t= 1.89	t= 1.73	t= 3.19	t= 1.62	t= 4.53	t= 1.74	t= 4.81	t= 3.55
2 / Öğrenci	N/C	N/C	-	μ= 2.26	t= 0.69	t= 0.94	t= 2.57	t= 1.12	t= 4.33	t= 1.31	t= 4.43	t= 3.15
1 / Öğrenci	N/C	N/C	p<.05	-	μ= 2.32	t= 0.64	t= 2.76	t= 0.95	t= 4.80	t= 1.17	t= 4.43	t= 3.03
3 / Öğrenci	N/C	N/C	p<.05	-	-	μ= 2.43	t= 0.39	t= 0.55	t= 1.63	t= 0.81	t= 2.59	t= 2.46
1 / Öğretmen	N/C	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	-	μ= 2.50	t= 0.40	t= 2.59	t= 0.70	t= 3.24	t= 2.51
4 / Öğretmen	N/C	N/C	-	-	-	-	-	μ= 2.63	t= 0.30	t= 0.28	t= 1.08	t= 1.59
2 / Öğretmen	N/C	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	-	p<.01	-	μ= 2.73	t= 0.10	t= 1.69	t= 1.83
0 / Öğrenci	N/C	N/C	p<.05	-	-	-	-	-	μ= 2.77	t= 0.60	t= 1.19	
3 / Öğretmen	N/C	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	-	p<.05	-	μ= 3.01	t= 0.97
5 ve yukarı / Öğretmen	N/C	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	-	p<.05	-	-	μ= 3.38

Tablo 68-E. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre VIII. MÜŞAVİRLİK (KONSÜLTASYON) HİZMETLERİ için t Testi Sonuçları

	4 / Öğrenci	0 / Öğretmen	3 / Öğrenci	1 / Öğrenci	2 / Öğrenci	5 ve yukarı / Öğrenci	0 / Öğrenci	4 / Öğretmen	1 / Öğretmen	5 ve yukarı / Öğretmen	2 / Öğretmen	3 / Öğretmen
4 / Öğrenci	$\mu= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$
0 / Öğretmen	N/C	$\mu= 2.05$	$t= 1.49$	$t= 3.30$	$t= 3.00$	$t= 0.00$	$t= 2.22$	$t= 2.65$	$t= 8.12$	$t= 3.41$	$t= 8.68$	$t= 8.06$
3 / Öğrenci	N/C	-	$\mu= 2.37$	$t= 0.72$	$t= 0.72$	$t= 0.00$	$t= 1.39$	$t= 1.67$	$t= 4.50$	$t= 2.46$	$t= 5.22$	$t= 5.64$
1 / Öğrenci	N/C	$p<.01$	-	$\mu= 2.50$	$t= 0.10$	$t= 0.00$	$t= 1.18$	$t= 1.48$	$t= 10.14$	$t= 2.35$	$t= 9.72$	$t= 7.31$
2 / Öğrenci	N/C	$p<.01$	-	-	$\mu= 2.51$	$t= 0.00$	$t= 1.14$	$t= 1.42$	$t= 6.90$	$t= 2.28$	$t= 7.51$	$t= 6.65$
5 ve yukarı / Öğrenci	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	$\mu= 2.86$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$	$t= 0.00$
0 / Öğrenci	N/C	$p<.05$	-	-	-	N/C	$\mu= 2.97$	$t= 0.05$	$t= 0.53$	$t= 0.72$	$t= 0.97$	$t= 1.69$
4 / Öğretmen	N/C	$p<.01$	-	-	-	N/C	-	$\mu= 3.00$	$t= 0.55$	$t= 0.73$	$t= 1.05$	$t= 1.87$
1 / Öğretmen	N/C	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	N/C	-	-	$\mu= 3.18$	$t= 0.47$	$t= 1.92$	$t= 3.07$
5 ve yukarı / Öğretmen	N/C	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.05$	N/C	-	-	-	$\mu= 3.36$	$t= 0.01$	$t= 0.84$
2 / Öğretmen	N/C	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	N/C	-	-	$p<.05$	-	$\mu= 3.36$	$t= 1.88$
3 / Öğretmen	N/C	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	$p<.01$	N/C	-	$p<.05$	$p<.01$	-	$p<.05$	$\mu= 3.69$

Tablo 69-E. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Okulunuzda görev yapan Psikolojik Danışman sayısı. & Statünüz? (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

	4 / Öğrenci	0 / Öğretmen	1 / Öğrenci	2 / Öğrenci	3 / Öğrenci	0 / Öğrenci	1 / Öğretmen	4 / Öğretmen	5 ve yukarı / Öğrenci	2 / Öğretmen	3 / Öğretmen	5 ve yukarı / Öğretmen
4 / Öğrenci	μ= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00
0 / Öğretmen	N/C	μ= 2.13	t= 1.32	t= 1.32	t= 1.08	t= 1.24	t= 4.56	t= 1.92	t= 0.00	t= 5.23	t= 6.25	t= 3.95
1 / Öğrenci	N/C	-	μ= 2.31	t= 0.23	t= 0.29	t= 0.84	t= 6.76	t= 1.51	t= 0.00	t= 6.88	t= 6.71	t= 3.67
2 / Öğrenci	N/C	-	-	μ= 2.33	t= 0.16	t= 0.77	t= 4.45	t= 1.41	t= 0.00	t= 5.19	t= 6.03	t= 3.54
3 / Öğrenci	N/C	-	-	-	μ= 2.36	t= 0.65	t= 2.23	t= 1.21	t= 0.00	t= 2.94	t= 4.45	t= 3.20
0 / Öğrenci	N/C	-	-	-	-	μ= 2.63	t= 0.30	t= 0.34	t= 0.00	t= 0.68	t= 1.78	t= 1.87
1 / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	-	μ= 2.75	t= 0.16	t= 0.00	t= 1.67	t= 3.86	t= 2.41
4 / Öğretmen	N/C	p<.05	-	-	-	-	-	μ= 2.80	t= 0.00	t= 0.29	t= 1.58	t= 1.68
5 ve yukarı / Öğrenci	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	N/C	μ= 2.86	t= 0.00	t= 0.00	t= 0.00
2 / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	-	p<.05	-	N/C	μ= 2.90	t= 2.77	t= 1.96
3 / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	p<.01	-	N/C	p<.01	μ= 3.36	t= 0.62
5 ve yukarı / Öğretmen	N/C	p<.01	p<.01	p<.01	p<.01	p<.05	p<.01	-	N/C	p<.05	-	μ= 3.60

Tablo 79-E. Okulunuzun Türü ve Öğrenci-Öğretmen (Ortak Etki) Değişkenlerine Göre IX. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME HİZMETLERİ İçin t Testi Sonuçları

[illegible]